శ్రీరస్తు.

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీతము.

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారిచే
ప్రకటితము.
1937.

పీ ఠి క.

నాచనసోమన

ఉత్తరహరివంశమును తెనుఁగున రచియించిన యీకవి నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు; ఆపస్తంబసూత్రుఁడు; భారద్వాజ గోత్రుఁడు; నాచనకుమారుఁడు.

దేశము

విద్యానగరాధిపతి యగు సంగమబుక్కభూపాలునిచే నేటి కడపమండలమందలి పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును బ్రతిగ్రహించుటచే నీకవి కడపమండలమువాఁడయి యుండవచ్చునని యనవచ్చును. హరివంశముగాక వసంతవిలాస మని మఱియొక గ్రంథమును గూడ నీకవి రచియించెను. లక్షణగ్రంథములందుదాహృతమగు నీక్రిందిపద్యమును బట్టి తత్కృతిపతి మాచయబ్రహ్మఁడని యెఱుఁగ నగుచున్నాఁడు.

ఉ. శ్రీచన్నుంగవ క్రేవఁ గ్రొమ్మెఱుఁగులన్ శృంగారపుందోఁటకున్
ప్రాచీనం బగుచున్న వింశతి నఖప్రాప్తిన్ సుఖాంభోధివే
లాచంద్రోదయ మైనదేవుఁడు కృపాలంకారచిత్తంబునన్
జూచున్ మాచయబ్రహ్మధీమణిఁ గవిస్తోమైకచింతామణిన్.

ఈ మాచయబ్రహ్మని శాసనము పల్నాడుతాలూకాలోని కారెమపూఁడిలో నున్నది. *కావున నీకవి గుంటూరు మండలము వాఁడేని కావచ్చును.

---

* అది నేఁ జూచితిని; కాపి వ్రాసికొనిరాలేదు.

కాలము

ఈ కవికాలమును గూర్చి పలుదగవులున్నవి. ఇంతదాఁక నెవ్వరును సముచితమయిన సిద్ధాంతమును నెలకొలుపలేదు. వాదస్వరూపము నించుక వివరించి నాకుఁ దోఁచినసిద్ధాంతము నెఱిఁగింతును. ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికాలో నాచనసోముని కాలము నిర్ణయించుటకుఁ దోడ్పడుశాసనములు రెండున్నవి. ఆరెండును నేకదానమునే పేర్కొనుచున్న యేకశాసనమునకే భిన్నప్రతులు. నాగరిలిపితోనున్న తామ్రశాసనములనుండి యెత్తఁబడినవి. మూలప్రతిబింబము లాగ్రంథమునఁగానరావు. కావున నిప్పుడందుఁగానవచ్చుచున్న శాసనపుత్రికలలోఁ గొన్ని యక్షరములు పాఠకప్రమాదమునఁ జేరి యుండవచ్చు ననవచ్చును. సంగమరాజుకుమారులు, హరిహర, కంప,బుక్కరాయ, మారప, ముద్దపనాము లయిదుగురిలో నడిమివాఁడగుబుక్కరాయఁడు, విద్యారణ్యాకృతమయిన విద్యానగరమున రత్నసింహాసనముననుండి రసభూనయనేందు రసాభ్రనయనేందు(రెండు ప్రతులందు రెండువిధములుగా నున్నది) సంఖ్యాకమయిన శకాబ్దమున, తారణచైత్ర శుక్లనవమినాఁడు అష్టాదశపురాణముల తత్త్వార్థము నెఱిఁగినవాఁడు, అష్టభాషాకవిత్వ శ్రీమహితుఁడు, నాచనకుమారుఁడు నగుసోమునకు గుత్తిదుర్గమందుఁగల పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును దానముచేసెను అని శాసనసారము. రసభూనయనేందు, అనఁగా1216 అగును. రసాభ్రనయనేందు, అనఁగా 1206 అగును. శక 1216 గాని 1206 గాని తారణవత్సరము కాదు. మఱియు నీకాలమునకు దాతయగుబుక్కరాయల యునికియే తెలియరాదు. మఱియు నాకా

లమునకు విద్యారణ్యులు విద్యానగరమును నిర్మింపఁజేయనే లేదు. శక 1258అగు ధాతృనామసం. వైశాఖశుద్ధసప్తమినాఁడు పుష్యనక్షత్రయుక్త సింహాలగ్నమున విద్యారణ్యులనిదేశమున విద్యానగరమునిర్మింపఁబడినట్టుగా *కాపలూరుశాసనము చెప్పుచున్నది. దీనినిబట్టి చూడఁగా నిప్పుడు చెప్పిన రెండుశక కాలములు సరిగావని యేర్పడుచున్నది. తారణవత్సరము సరిగా శక 1266 సంవత్సరమున వచ్చుచున్నది. అప్పటికి విద్యానగరనిర్మాణము జరిగి యెనిమిదివత్సరము లగును. కావున పయిశాసనమీా 1266 కాలమునే తెలుపునదిగా నుండవలెను.

శ్లో. "అలంకృతే శకస్యాబ్దే రసర్తునయనేందుభిః, తారణాబ్దే చైత్రమాసే నవమ్యాం శుక్లపక్షకే" అని యుండవలసిన శ్లోకము శాసనము చెక్కినవారో, చదివినవారో తప్పుటచే 'రసభూ' 'రసాభ' అనునపపాఠము లేర్పడియుండునని నేను తలఁచుచున్నాఁడను. నాగరిలిపివ్రాఁత 'రసర్తు' అనునది 'రసభూ' గాను 'రసాభ్ర'గాను పొరపుచ్చుట సంభావ్యమే.

కాని దొరతనమువారి పరిశోధనలవలన బుక్కరాయలు శక 1274 నాఁటికి రాజ్యమునకు వచ్చినట్టును నంతకుఁబూర్వ మాతనియన్నయగు హరిహరరాయలు రాజ్యమేలుచున్నట్టును దెలియవచ్చును. రాజ్యమునకు రాకపూర్వము బుక్కరాయలు దానము నెట్లుచేయఁగల్గు నని యొకయాక్షేప మున్నది. దీని కిట్లు సమాధానము చెప్పవచ్చును.

ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికా వాల్యుం 5. హాసన్ జిల్లా చెన్నరాయపట్నంతాలూకా శాసనము నెం 256 లో హరిహరరాయలు

---

* నెల్లూరి శాసనములు 1 వాల్యం 15 నెం॥ తామ్రశాసనము.

రాజుగానున్నను, వాస్తవమునకు విద్యానగరమును నిర్మింపఁ జేసినవాఁడు పేరుపెట్టినవాఁడు బుక్కరాయలే యనియున్నది. అన్న హరిహరుఁడు రాజుగా నున్నను సర్వసమర్థుఁ డయిన తమ్ముఁడు బుక్కరాయఁడు యువరాజుగా నుండుటచే నిట్లు దానశాసనము వెలయింపఁ దగినవాఁడే యగును. ఇదియొక గొప్పయాక్షేపము గాదు.

ఇట్లు చూడఁగా నాచనసోమన క్రీ. 1344 లో నున్నవాఁ డగుచున్నాఁడు. ఎఱ్ఱాప్రగ్గడకంటె నీతఁడు ప్రాచీనుఁడు గాఁడు. సమకాలమువాఁడుగాని యించుక తర్వాతివాఁడుగాని యగును.

బిరుదములు

సకలభాషాభూషణ, సాహిత్యరసపోషణ సంవిధాన చక్రవర్తి, నవీనగుణసనాథ బిరుదముల నీతఁడు హరివంశగద్య మందు చెప్పికొన్నాఁడు. చిన్నయ్యసూరిగారు 'అలికంబున యక్షినిడాఁచినట్టి సర్వజ్ఞుఁడ'ని యీతనిఁ బ్రస్తుతించిరి. అది మొదలుగాఁ గొంద ఱీతని సర్వజ్ఞబిరుదాంకుఁ డనుచున్నారు.

ఉత్తరహరివంశము.

ఇప్పు డుపలబ్ధమై ప్రకటితమైయున్న యీ యుత్తరహరి వంశమునేకాక పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించి యుండవచ్చునని కొందఱందురు. రచించెననికాని లేదనికాని యొత్తిపలుకుటకుఁ దగిన యాధారములు గానరావు. ఇందు గ్రంథావతరణిక గానరాకుండుట, పూర్వభాగకథానుస్మరణ

ముండుట, పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించియుం డుటకు హేతువులందురు. బ్రహ్మశ్రీ నడుకుదుటి వీరరాజుపంతులుగా రిట్లు వ్రాసినారు.

"సోముఁడు పూర్వహరివంశమును రచించిన ట్లొండు రెండు నిదర్శనములు గానవచ్చుచున్నవి. శ్రీమదోగిరాల జగన్నాథకవి రాజుగారు తమసుమనోభిరంజనకావ్యము వ్యాఖ్యానమున చాచనసోమనాథుని యీక్రిందిప్రయోగము నుదాహరించినారు.

శతతాళదఘ్నహ్రదమునఁ దుఱికెన్. సుమద్వి. 48 ప. వ్యాఖ్య.

ఈపాదముగలపద్యము ఉత్తరహరివంశమున లేదు. ఇది శ్రీకృష్ణుఁడు యమునానదియందలి కాళియనాగరాజు హ్రదమున నుఱికినఘట్టములోనిదని తోఁచుచున్నది. నలువదిమూఁ డేండ్లక్రిందటఁ గవిగారే ముద్రింపించుకొన్న గ్రంథములోని దీయుదాహరణము. ప్రక్షిప్త మనుటకుఁగాని లేఖకప్రమాద మనుటకుఁ గాని వలనుపడునది గాదు. కాళియునిమడువున శ్రీకృష్ణుఁడుఱికినది పూర్వహరివంశములోని కథయైయున్నది.

నలువదియేండ్ల క్రిందటివఱకును గల యిమ్మహాగ్రంథ మిప్పు డేమయ్యెనో యని భాషాభిమానుల కెవ్వరికి విచారము గలుగకుండును? మొన్నటి జగన్నాథకవియఁట! సోముని హరివంశపు నిండుప్రతియఁట! నేఁడు గానరాదఁట! కాలమా! శ్రీజగన్నాథకవిగారి కుటుంబము గోదావరీమండలములోని ఫ్రెంచివారి యీనాముకడనున్న నీలపల్లెగ్రామమునకు వెడలి పోయినట్లు వినియుంటిని. మహనీయు లెవ్వరైన దాని యునికిని గనుగొందురుగాక యని వేఁడుచున్నాఁడను."

ఇట్లు వ్రాసిరి. కాని శతతాళదఘ్నప్రాదము పేరు పింగళి సూరనార్యుఁడు రచించిన కళాపూర్ణోదయమందు సుగాత్రీశాలీనులకథలో నున్నది. కాని పద్యపాదము భిన్నవిధము గలది.

ఓగిరాల జగన్నాథకవిగారు ప్రామాదికముగా దానిని హరివంశమందలిదానిఁగా స్మరించి యుందురేమో! (అప్పకవి-'ఒకనాఁడిందుధరుండు' ఇత్యాదిపద్యమును దెనాలిరామలింగని యిందుధరోపాఖ్యానమందలిదానిఁగాఁ జెప్పినట్లుగానే.)

కవిలోకచింతామణిలో వెల్లంకి తాతంభట్టు నాచనసోమనాథునిదిగా నీక్రిందిపద్యము నుదాహరించినాఁడు —

క. ఆపాదశిరోలంకా, రాపాదితచారుతాభిరామాత్మీయా
రూపాలోకనతుష్టా, కూపారకుమారికాముకురమణిబింబా!

ఇది యుత్తరహరివంశమునఁ గానరాదు.(ప్రథమాశ్వాసాంతమందలిదేమో!) పూర్వహరివంశ మాతఁడురచించియున్నచో నందలిదయి యుండునేమో! లేక వసంతవిలాస మనిపేరు గల గ్రంథాంతరమందలిదేమో! సోముని వసంతవిలాసమందలివిగాఁగొన్నిపద్యములులక్షణగ్రంథములందును బ్రబంధరత్నావళిలోను గానగును. ఈ క్రిందివితాళచౌపద వసంతవిలాసములోనిదిగా లక్షణగ్రంథములందుఁ గానవచ్చుచున్నది.

వీణాగానము వెన్నెలతేట
రాణమీఱఁగా రమణులపాట,
ప్రాణమైన పినబ్రాహ్మణువీట
జాణలు మెత్తురు జాజఱపాట.

సోమనాథుఁడు తనగద్యమున "బుధారాధనవిరాజితిక్కన సోమయాజి ప్రణీతంబైన మహాభారత కథానంతరంబున...నా

చన సోమనాథ ప్రణీతంబైన" అని తిక్కనతర్వాతఁ దనపేరే పేర్కొనఁదగిన దన్నట్టు తనయభిమతమును దెల్పుకొన్నాఁడు గాని విద్వల్లోకము, తిక్కనతర్వాత నెఱ్ఱాప్రెగ్గడనే పేర్కొన్నది. కవిత్రయమని నన్నయ తిక్కన యెఱ్ఱనలకే పేరయ్యెను. వారు ముగ్గురు సమానసమ్మానార్హు లగుటచేతనే యిట్లు పేర్వెలసెను. ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడకవితకుఁగల ప్రసాదగుణము సోమనాథుని కవితకు లేదు.

అప్పకవి సోముని హరివంశములోనిదానిఁగా నీక్రింది పద్యము నుదాహరించినాఁడు.—

శా. నాతో మార్కొనలేరు నిర్జరపురీనాగేంద్ర బృందారకా
రాతుల్ మున్నుగ దేవసంఘములు పోర స్థిరసంగ్రామకుం
డీత్రైలోక్యమునందుఁ గల్గఁడు రణం బెచ్చోటలేకుండఁగాఁ
జేతుల్ వేయు వృథాభరం బగుచువచ్చెన్ దేవ యీ మేనికిన్.

ఇది బాణాసురుని కథలో (౫ ఆశ్వాసము) నిది కాఁదగును. కాని యుత్తరహరివంశపు వ్రాఁతప్రతులలో నిది గానరాదు.

మననాచనసోమన తెల్గుహరివంశమునకు మూలమయిన సంస్కృతహరివంశమున్న దేమో యెఱుఁగరాదు. ఇప్పుడు ముద్రితమయియున్న హరివంశమునకు నీతెల్గునకు మిక్కిలి భేదములున్నవి. అందలికథలు పెక్కులిందు జేరనేలేదు. ఉన్న కథలుగూడ వెనుకముందులుగా నున్నవి. సంస్కృతహరివంశమున హంసడిభకకథ గ్రంథాంతమందున్నది. ఇందు చతుర్థాశ్వాసమున నున్నది. సంస్కృతమున హంసడిభకకథకు మిక్కిలి

పూర్వమందున్న బాణాసురకథ తెల్గునఁ గట్టకడపటిదిగా నున్నది. మూలముననుండి కొన్నికథలనుమాత్రమే కయికొని సోమనాథుఁడు తర్వాతిప్రబంధరచనకు మార్గదర్శకముగా నవీనగుణసనాథుఁడై యీహరివంశము నిచ్చ మెచ్చునట్లు రచించియుండునని నేను దలఁచుచున్నాఁడను.

నన్నయ్యభట్టారకుని ధారాశుద్ధియును, తిక్కన భావ గాంభీర్యమును గలయికఁజెంది మన సోమనాథునికవిత నాశ్రయించిన దనవచ్చును. కొన్నిచోట్ల శయ్యాసౌభాగ్య మతి మాత్రమై యర్థంపుసొంపును గొంత కొఱఁతపఱచినదనియు ననఁదగియున్నది.

మ. గనయంబుం గొనయంబు నెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబుతోఁ
జనుదోయిం గనుదోయి సాయకముతో సంధానహస్తంబుతోఁ
జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్షీభూతదైతేయత
ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు తోరంబుగాన్.

శా. ఈరూపంబున సంస్కృతిందొఱఁగి మీరేచింతలం జెంతలం
జేరంగోరక యూరకున్న నిట విచ్చేయంగఁజేయం గడుం
బారం జేదని వంతయుంగలిగెనే బాలార్కబింబంబులో
నారంగూరిన యంధకారమన నాహా సాహసంబెట్టిదో!

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాహతిం దచ్చతు
ర్ధారిశ్శోణితఫాణితద్రవనిపీతప్రీతులై తన్నుఁ జె
న్నారం బన్నగయక్షరాక్షసులమర్త్యవ్రాతచేతస్స్ఫురత్
స్ఫారస్ఫారవిహారఘోరనటనార్భాటస్ఫుటాటోపులై. షష్ఠాశ్వాసము.

ఈకవీశ్వరునిరచనము పెక్కుపట్టులఁ దిక్కనసోమయాజి రచనమును బుడికిపుచ్చుకొన్నట్టు గానవచ్చును. భారతమున సంజయునిరాయబారమును, ఉత్తరహరివంశమున హంసడిభక కథలో జనార్దనునిరాయబారమును బోల్చి చూచిన నీవిషయము తేటపడఁగలదు. మఱియుఁ దిక్కనవోలె నీతఁడు మాటలు తేటగానున్నను లోఁతుగా నాలోచించినఁగాని యర్థము గానియట్లుగా ననేకపద్యముల రచియించినాఁడు. హంసడిభకోపాఖ్యాన మీగ్రంథములోని కథలలోనెల్ల హృద్యతమమై విరాజిల్లుచున్నది.

తెలుఁగువాఙ్మయమున నితరకవులెవ్వరును సాధారణముగాఁ బ్రయోగించి యెఱుఁగని యుపమానములను, అర్థాంతరన్యాసములను దృష్టాంతములను నీతఁడు ప్రయోగించెను.

బీరపుఁబోత్తముఁ గట్టుకొనిపోయె, పువ్వులు వేడుకైనఁ గడివోయిన వాళ్ళుడువంగవచ్చునే, ఎంతదఱిఁగిన మిరియాలుం జొన్నలసరిపోవే, కొత్తెవ్వఁడింటికంబము సేసెన్, *నోఁచినవారి సొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.

---

*ఇదేచరణము సమస్యగా మైలమభీమనిపేర నెవరో పూరించినారు. ఆపూర్తికూడ నీతనిదియయినను గావచ్చును. అది యిది:—

ఉ. యాచకఖేచరుండు సుగుణాంబుధి మైలమభీమఁ డీల్గినన్
జూచివరించె రంభ యెడఁజొచ్చెఁ దిలోత్తమ; దారి నిద్దఱన్
ద్రోచె ఘృతాచి ముగ్గురకు దొడ్డడికయ్యము పుట్టె నంతలో
నాఁచుకుపోయె ముక్తిసతి సవ్విరి యద్దశఁ జూచి నిర్జరుల్
(నోఁచినవారిసొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.)

పిడుగు చిట్లినభంగిఁ, జీలుగు వెఱిగినమాలెకుఁ గంబంబు గాదు, చెఱువువిడిచి కాలువఁ బోగడంజను నే, ఎదిరికిన్మడఁచు వాఁడు, తనకుఁదగరంబు సఱచు లెంతటిభరంబు- ఇత్యాదులు. ఈకవియుద్ధవర్ణనలుతత్కాలపుయుద్ధములఁజూచిచేసినట్లున్నవి.

ప్రాచీనాంధ్రకవికృతులలో దురవబోధములనఁబడువానిలో సోమనాథునికృతి ప్రధానమయినది. అప్రతీతపదప్రయోగాభిమానముచేతను, శయ్యానైగనిగ్యసంపాదనప్రీతిచేతను, అనుప్రాసవిన్యాసాభిరతిచేతను, నీతఁడు తనకృతిని బెక్కుపట్టులందు దురవబోధము గావించెను. అందును వచనరచనలో మఱియుఁ గఱకుఁదనముఁ జూపెను. ఆంధ్రకవులలోఁ జిత్రకవిత్వమును వెలయించినవారిలో నీతఁడే ప్రథముఁడుగాఁ గానవచ్చుచున్నాఁడు. అచ్చతెలుఁగుపద్యములు, నిరోష్ఠ్యపద్యములు, అనుప్రాసపద్యములు నీతనికృతిలోఁ గానవచ్చుచున్నవి. ద్విత్రిచతుష్ప్రాసపద్యములనీతఁడు చెప్పినాఁడుగాని యందు కందములందు రెండేసి చరణములకే యాప్రాసములుండుట విశేషము.

అచ్చతెలుఁగు.

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగులతోఁటలో నాడెడు
రాయంచకొదమతో రాయఁజాలి
యిరులబండారంపుటింటికిఁ బెట్టిన
బొండుమల్లెలకోటఁ బోరగెలిచి
బలుమంచుఁగంబాల బలసిరాఁజుట్టిన
క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱఁతచేసి
పాలవెన్నురవుగుబ్బలిమీఁద నెలకొన్న
నిండువెన్నెలమ్రుగ్గు నిగ్గుఁజెఱిచి

గీ. జడల గ్రొన్నెల మెడఁబాప సరిగెదోడలఁ
బోడలతో మ్మేనవెలిమిడిపూఁతమించఁ
బోడమి ప్రేఁజెనిముందటఁ బోడవు సూపెఁ
బోడుపలం దెల్లఁ బోడువైనబోఁటువేల్పు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చనిచని కాంచె నంత ఋషిసంహతి ... ...
... ...

ప్రాసవిశేషములు.

క. అరిగరమున నేఁదాల్చిన, నరిగరము నగేంద్రధీరుఁడైనం జెడఁడే
యరి దిరమై నన్నుడుగుట, యరిదిరమైకాభిలాషులగు నృపతులకున్.

చతుర్థాశ్వాసము.

ఈకవి ప్రయోగించినపదములు కొన్ని యితరత్ర గాన రాకున్నవి. శబ్దరత్నాకరమునఁ జేరనిపదము లీకవికృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

'గండారపుబొమ్మ' అనుపదము నీతఁడు ప్రయోగించి నాఁడు. శబ్దరత్నాకరమున నిది లేదు. దీనికిఁ బలువురు పలు తెఱఁ గులనర్థము చెప్పుచున్నారు. దేశ్యనామార్థకోశమున, 'గండా

రపుబొమ్మనఁగా, మండలమున దృష్టిబొమ్మ' అని యున్నది. ఇట్టివి యీ కృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

బమ్మెరపోతరాజాదు లీకవీశ్వరునిరచనల ననుకరించిరి. శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ గారు, వేలూరిశివరామశాస్త్రి గారు, నడుకుదుటి వీరరాజుపంతులుగారు మొదలగువా రీకవీశ్వరుని దేశకాలములనుగూర్చియుఁ గవితారీతులనుగూర్చియు నిది వఱకుఁ గొంత విపులముగా విమర్శముల వెలయించిరి. ఆయా సమయములందు నేను వానిని జూచితినిగాని యీలఘుపీఠిక వ్రాయునాఁడు నాకు శ్రీ వీరరాజుపంతులుగారు సాహిత్యపరిష త్పత్త్రిక 12, 13 సంపుటములందుఁ బ్రకటించిన 'సోమునిహరివంశము' అను వ్యాసమే చూడఁగల్గెను. పయిఁ బేర్కొనఁబడిన వారు విలువగల విషయములెన్నో వారివారి విమర్శనము లందుఁ జెప్పిరి.

తంజావూరిలైబ్రరిలో నుత్తరహరివంశమునకు రెండు వ్రాఁతప్రతులున్నవి. వానిఁజూచి నేను గొన్ని పాఠభేదములను గూర్చుకొంటిని. శ్రీ వేంకటగిరిసంస్థానాధీశ్వరులపుస్తకశాలలో నొక వ్రాఁతప్రతి యున్నది. అది ప్రాయికముగా బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులుగారికివీరేశలింగముపంతులుగారికిఁ జేరు ఁటినప్రతిని బోలినదే. దానిలోఁ బ్రథమాశ్వాసము లేదు.

ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలో నొకతాళపత్త్రప్రతి కలదు. పయిప్రతులలోనిపాఠములుగూడఁ గొన్ని యీముద్రణమునఁ గైకొనఁబడినవి.

పాఠ భేదములఁగూర్చుటలో నావలనఁగాని ముద్రణమున నచ్చుచిత్తులఁ జూచుటలో ముద్రాలయమువలనఁగాని యేవేని దోషము లిందుదొరలి యుండవచ్చును. 'నడచుచునుండువాని చరణంబులకేకద 'రాళ్లుతాఁకుడుల్' అనున్యాయము నెఱిఁగి యిందుఁ బొడకట్టుతప్పిదములను సహృదయులుక్షమింపఁగలరు.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

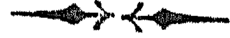
శ్రీరస్తు.

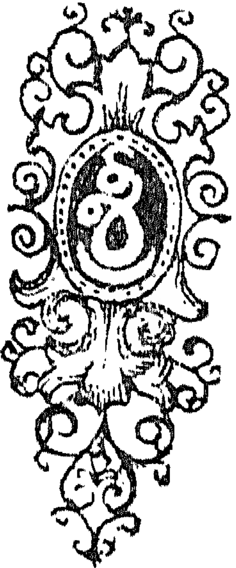

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీతము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సర్వమంగళాకుచ
వాసంతీవకుళగంధవద్వనమాలా
వాసుకివిలాస వేద
వ్యాసమునిమనోనివాస హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

క. హరివంశప్రథమకథాం
తరమునఁ గలవింతలెల్లఁ దప్పక మదిలోఁ
దిరమయ్యెఁగదా మీఁదట
నరవర! యేకథలొకో వినం బ్రియ? మనుడున్. 3

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితోఁ; బలదేవులావు మును విని మఱియుం
దనియదు మది ముద మొదవఁగ
వినఁ గోరెదుఁ జెప్పవే వివేకనిధానా. 4

క. ఘనబలుఁ డుదగ్రతేజుం
డనఘుఁ డనంతుఁ డన విందు మాదిమకథలం
దనుటయు వైశంపాయన
మునిపతి భూపాలచంద్రమున కిట్లనియెన్. 5

శా. పాతాళాధిపుఁ డైన శేషుఁడు ప్రలంబఘ్నుండు నారాయణ
ప్రీతిం బుట్టినశంకరుం డని జనుల్ పేర్కొన్నచో నంధకో
ద్భూతస్నేహముఁగామపాలతయుఁదప్పం దప్పఁగా కేమి ప్ర
ఖ్యాతిం బొందఁడె పాండురాంగమహిమన్ హాలాహలస్వీ
[కృతిన్. 7

వ. మఱియును.

సీ. కడిమి జరాసంధగంధసింధురముఁ ద
ద్బంధుమండలి[1]తోన పాఱఁ దోలె
బలియు నాగాయు(యు?)త[2]బాహు జగత్ప్రాణ
తనయు గదాకేలి దర్ప మడఁచె
[3]పేఁకతోడ వరాటవీఖేలనమ్మున
ధీరుఁ బ్రలంబదైతేయుఁ జంపెఁ
దెగువ రాసభరూపు ధేనుకాసురుఁ బట్టి
విన్నాణమున మేను విఱిచి వైచె

1 యునుజా. 2 ప్రాణు. 3 విస్మయవికచాటవీఖేలనంబున.

గీ. నగరపరిఖాపయఃపూరణంబు సేయ
సీరముఖమునఁ గాలింపఁ [1]జీఱి తెచ్చె
మెఱసి మూఁడులోకంబుల మేటిమగలు
రాయనేర్తురె యా[2]దవరాముతోడ. 8

సీ. కౌరవాధీశ్వరుకన్యకారత్నంబుఁ
గామించి సాంబుండు గజపురంబు
సొచ్చి ముచ్చిమి సేయఁ జూచిన నెఱిఁగి యా
రారాజు వానిఁ గారాగృహమున
నిగృహీతునిం జేయ నెఱ[3]సినవార్త వే
గమ విని నగరంబు గంగలోనఁ
ద్రవ్వివైచెద నని తనభూరిహాలమున
నెత్తి [4]యెత్తేఁపె నయ్యేటిసీరు

గీ. పఱపెఁ బట్టణ మిట్టట్టు వడఁ గదల్చె
కొడుకుఁ గోడలి రావించి కోటవెలికి
వియ్య మని శిష్యుఁ డని కాచి విడిచె నతని
సీరపాణితొ రాజులు చెనయువారె. 9

గీ. అతఁడు నాఁగట నెత్తినయంతనుండి
యేటిది[5]క్కున కంతయు నెగసియుండు
హస్తినాపురి; యదియేల యమున నాఁటఁ
గోలె మధురాపురము చుట్టికొంచుఁ బాఱు. 10

క. హలపాణిమహిమ చెప్పం
గలవా రెవ్వరు పురాణకథలఁ మఱియుం

1 జీల్చి. 2 బల. 3 సె నవార్త. 4 పఱపిన. 5 క్కంతకంతను.

దెలిసికొనుము నేఁ జెప్పక
నిలిచినచోటులు వివేకనిర్మలబుద్ధిన్. 11

క. అనుటయు నాజనమేజయ
జనపతి యిట్లనియె రుక్మి సచ్చిన మగుడం
జని యాదవనగరంబున
జనార్దనుం డేమి సేసె సౌజన్యనిధీ. 12

వ అనుటయు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 13

మ. తనవీటన్ హరి యుండ రాక్షసులు రత్నస్వర్ణసందోహమున్
వినతిం గప్పము దేరఁబుచ్చికొనెఁదద్విఘ్నంబుఁ గావించినన్
వనదత్తాఖ్యుల దైత్యులం దునుమ నోర్వంజాలకంభోరువా
సను చేతన్ నరకుండు లబ్ధవరుఁడై చాలెం గ్రియాహానికిన్.

మ. అతఁడంతంతకువాలివాలుబలిమిన్ హాలాహలాహంక్రియా
ద్భుతభంగిన్ వివిధాస్త్రధారలు సమిద్భూమిన్ వెలార్పుం
బ్రభా,పతితీవ్రద్యుతి సోదరా స్తరథినీపాదాతకుంతంబులం
బ్రతివీరప్రమదాకపోలఫలకప్రాంతాలకాంతంబులన్. 15

మ. ధనదాంతఃపురతారహారములు యాదఃపాలబాలాఘన
స్తనకాశ్మీరము ధర్మరాట్కులవధూసంవ్యానకౌశేయమున్
దనుజేంద్రారివరావరోధదయితాధమ్మిల్లమాల్యంబులున్
గినుకం దెచ్చి ఘటింపఁ జూచు జయలక్ష్మీనిత్యనైపథ్యమున్.

వ. ఇట్లు వర్తించి వర్తించి దిగ్విజయంబు సేయుతలంపున. 17

నరకాసురుఁడు స్వర్గముమీఁద దండయాత్ర వెడలుట.

సీ. ఒకనాఁడు దనుజనాయకుసేన[1]తో దివ్య
ధామంబుపై కటు దాడివెట్టి

1 గూడి దివ్యపురంబుపై దాడివచ్చి యేచి.

వజ్రిమందిరముకవాటంబుఁ దనవింటి
కొప్పునఁ బొడుచుచుఁ గ్రూరసింహ
నాదుఁడై సమరంబు నాకిమ్ము చాలవే
జయ మి మ్మనుడుఁ బాకశాసనుండు
నైరావతం బెక్కి యమరసైన్యంబుతో
నగరంబువెలి కేఁగి మగతనంబు
తే. మిగులఁ దద్దైత్యవాహినిమీఁద నడచె
నప్పు డుభయబలంబులు నసికుఠార
కుంతతోమరఛురికాదిఘోరశస్త్ర
ఘట్టనంబున నసమసంగరము సేయ. 18

గీ. అచలగతి నుండె దనుజసైన్యంబు మిగులఁ
బరగి [1]దైవసైన్యంబుచేఁ దరల దయ్యె
దనుజసింహనాదములు డెందములు సొరఁగఁ
దిరుగఁబడఁ జొచ్చె నమరకుంజరబలంబు. 19

క. అట్టియెడఁ [2]సురబల మి
ట్టట్టు వడం జేసి దనుజు లసిముసలగదా
ఘట్టనముల బలమర్దను
కట్టెదురన నెఱపి [3]రసమకౌతుకమతు లై. 20

క. అరగయ్యంబున దివిజులు
దిరుగుడువడి రింకమీఁద ధృతి చెడి తిరుగం
బురుహూతుఁ డనుచుఁ దమవా
రరసినఁ దలపువ్వు వాడ దని సంతసిలన్. 21

---

1 సమరుద్ధణంబు. 2 సురబలముల నట్టిట్టువడంగఁజేసి యసి. 3 పఱపి.

చ. నిలు నిలు మంచు దానవుల నిర్జరనాథుఁ డదల్చి వింట మం
టలగతిఁ దూపులుం జటులటంకృతులుం నిగుడారఁ బోరన
గ్కొలఁది నుదారసారరణకోవిద బాహులు లోకపాలకుల్
గలసిరి కారుచిచ్చునకు గాడ్పులుదోడగుచంద మొందఁగన్.

వ. వారెవ్వరంటేని. 23

గీ. వచ్చె యక్షగుహ్యకులతో వైశ్రవణుఁడు,
దోఁచె దారుణభుజగయాదోబలముల
తోడ వరుణుండు, కాలమృత్యువులతోడ
నడచె దండధరుండు, దానవులమీఁద. 24

వ. అప్పుడు. 25

గీ. మురనిశుంభ హయగ్రీవ నరకముఖులు
బరవసంబునఁ దలపడ్డ బవర మచట
భీకరం బయ్యె నుద్భట లోకపాల
రచిత సమకాల బాహువిక్రమముచేత. 26

వ. ఇట్లు సంకులసమరంబు చెల్లుసమయంబున వరుణుతోడ
హయగ్రీవుండును దండధరునితోడ నిశుంభుండునుం బురు
హూతుతోడ నరకుండును గుబేరునితోడ మురుండును
మఱియుం దక్కినగీర్వాణులతో నితరపూర్వగీర్వాణులుం
దలపడి పరిఘ ప్రాస ముసల పరశు తోమర శక్తి ప్రము
ఖంబు లగువివిధాయుధంబుల నొండొరుల గండడంగించు
సమయంబున. 27

గీ. కినుకఁ బాశహస్తుఁడు హయగ్రీవు నొంచె
మర్మ భేదిబాణాసారమహిమ నతఁడు

గిరివిధంబున నచలుఁడై వరుణుమీఁద
శితశరపరంపరా [1]సారశతము లేసె. 28

క. ఏసిన వరుణుఁడు దనుజు శ
రాసారములోన ముంచె నతఁ డాతని బా
ణాసనము క్షురప్రంబున
నేసెను లస్తకము విఱుగ నింద్రుఁడు సూడన్. 29

వ. ఇట్లు ఖండితం బైన కోదండంబు సకాండంబుగా దిగవిడిచి.

చ. వరుణుఁడు వైచెఁ బాశమున వైచిన నబ్బలితంపుఁగైదువుం
గరమునఁ బట్టి దానవుఁడు క్రమ్మఱ వైచెఁ దదస్త్రమంబుధీ
శ్వరునకు నొవ్వి సేయద నిజప్రభుఁ డంచు సురారి రేఁగి ని
ష్ఠురగద [2]నూఁచి వైచినఁ గదుఁ కావడి మస్తముమీఁదఁ దాఁకినన్.

క. నెత్తురు గ్రక్కుచు మూర్ఛా
యత్తుం డై తెలిసి వరుణుఁ డని మొన నిలువం
జిత్తంబు లేక బీరపుఁ
[3]బొత్తము గట్టుకొని పోయెఁ బోయినపోకై. 32

వ. ఇట్లు వరుణుండు పాఱ వెండియు నొక్కదెస. 33

సీ. తఱిమి నిశుంభుఁ డంతకుమీఁద నిరువదే
నమ్ము లేసిన నతం డతనిమీఁద
నేసె సాయకశతం బింద్రుండు చూడ న
ద్దనుజుఁ డారవిసూనుధనువు నఱకె
నతఁడు దండం బెత్తి యద్దైత్యుఁ బొరివుచ్చ
[4]నాదిగొనంగ బాణాసనంబు

1 పరశ్శతము. 2 వూంచి. 3 బొత్తనమటుగట్టితోలఁగెఁ. 4 నయిది.

వైచి వాఁడసితోడ వైవస్వతునిమీఁద
నడచె నద్దేవదానవులు కడఁగి
తే. జోడు గానికైదువులఁ బోరాడి రచట
ముందఱ సురాసురులబలంబులు గడంక
వాసవుఁడు [1]బలుఁడును బోరువడువు దోఁప
నట్లు గదిసి జయోల్లాస మతిశయిల్ల.
మ. గదదట్టించినిశుంభుమస్తకమునకా్కలుండువ్రేయఁగా మెయి
సదరం బైననొకింత కన్దిరిగియుఁగా శాతాసిచే వాఁడు
డు దెగఁగా వ్రేసిన మేను[2]ప్రస్సియముఁడాటోపంబుఁజైతన్యవ
ద్బ్రిదులఁగా యామ్యబలంబులావలనికిఁగా భీతిం దొలంగించిన
క. ఇట్టిక సూఁడినవాఁ[3]డో
యొ ట్టిడుకొన్నాఁ[4]డో యనుచు నుల్లసమాడం
బట్టగుచు మగిడి చూడక
పట్టణమున కేఁగె లజ్జ బండతనమునన్.
వ. మఱియు నొక్కదిక్కున.
గీ. శ్రీదుఁ డుద్ధతి మాణిభద్రాదు లైన
యక్షులును గుహ్యకులును విద్యాధరులును
మొనసి తోతేరఁ డాఁకె నమ్ముదునితోడఁ
జేరి నడవ డెబ్బదివేలు [5]పౌరవులును.
వ. ఇట్లు (నడచి) శరపరంపర లా దనుజేంద్రు పయిం గురిసిన
చ. మురదనుజుండు[6]పౌరవసమూహమునుం గని రాజరాజ
శరనికరంబు వుచ్చి తనచక్కిన యెక్కినయక్షగుహ్యకు

1 బలిపోరిన. 2 దస్సి. 3 డా. 4 డ వ. 5-6 కా.

విరియఁగ ఖడ్గపాశముల వ్రేసిన వచ్చినత్రోవ పట్టి [1]కా
తరమున మాణిభద్రసహితంబుగ వచ్చినవారు పాఱులున్.

గీ. కైదు[2]వులు విడిచి యొడళ్లు గగురుపొడువ
నంత నంతఁ గ కాపిక లైన వారిఁ
గని మురండు కుబేరునిఁ గదిసి యేసెఁ
బ్రతిభ [3]యాశీవిషోపమబాణతతుల. 41

చ. చను[4]మఱలందువక్షమునఁ జత్తురుపాంతములందు తెప్పలన్
మునిఁగినబాణజాలముల ముప్పిరిగొన్న భయంబు ఖేదమున్
మనముననిండఁగాఁదొడఁగి మార్కొనలేక కుబేరుఁడేఁగె న
ద్దనుజుల నింత చేసినవిధాతకు గోడనఁ బోవుచాడ్పునన్.

గీ. మఱియు దానవసైన్యంబు మాఱు లేక
యొప్పి తప్పిననిర్జరయోధవరులఁ
దోలి తొప్పఱవెట్ట నింద్రుండు నిలిచె
బవరమున నొక్కరుఁడు [5]నేఁదుపల్లువోలె. 43

ఉ. దేవతలెల్లఁ బాఱిన మదిన్ రణకౌతుక ముల్లసిల్ల నై
రావణదంతి నెక్కి నిజరాజితకార్ముకఘోరశింజినీ
రావము సూప నేపునఁ బురందరుతో నరకుం డెదిర్చె నా
నావిధసింహనాదుఁడయినాగముపైఁ జనుసింగమో యనన్.

మ. ఇటు రాచూతువు చేతిలావనుచు మ్రోయించెన్ గుణంబప్పుడు
త్కటసం[6]గ్రామము సెల్లె నిద్దఱకు దైత్యస్వామి నారాచమొ
క్క[7]టియేసెం దెగనిండఁజాఁపిహరి మైఁ గాఁడన్ సురేంద్రుండునె
త్తుటఁ జొత్తిల్లుచు మూర్ఛవోయికరిపైఁ దూలెన్ విచైతన్యుఁడై.

---

1 రా. 2 వ. 3 నా. 4 మొన. 5 నేదు. 6 రంభముసూప నీడుగని.
7 టనే.

సీ. అంతలోనన[1] తేఱె యమరేంద్రుఁ డెనిమిది
బాణంబు లతనిపైఁ బఱపి మఱియు
రథము డెబ్బదిట సారథిఁ దొమ్మిదిట నేసి
పడగ శాతక్షురప్రమున నఱికి
సూతు నంతట శితాశుగపరంపరచేత
జముఁ గూడ ననిచి రథ్యముల నాల్గు
శరములఁ జంపి తచ్చాపంబు క్రూరభ
ల్లమున ఖండించిన నమరవైరి
తే. విరథుఁ డై చేతఁ గరవాలు వెలుఁగుచుండ
దాఁటి గజకుంభములఁ గాలఁ దన్ని వజ్రి
వక్షమదరంట వ్రేసిన వ్రాలె నతఁడు
మీఁదమీఁదనె ప్రాణంబు మిడు[2]కుచుండ. 46

వ. ఇట్లు వ్రేసి. 47

గీ. కరటికుంభస్థలం బొక్కఘాతఁ గొన్న
మురిసి హరి మూర్ఛదేఱకమున్న పాఱె
నది రయంబున దనుజుఁ డల్లంత నుఱికెఁ
జూప ఱగ్గింప విక్రమాటోపలీల. 48

వ. ఇట్లు సంగరవిజయోత్సాహంబునసింహనాదంబుచేసి వరుణసైన్యవార్ధిబడబానలుండును దండధరసేనావనదవానలుండును హరసఖవీరభటహరిణశార్దూలుండునుసురరాజశూరపరివారవారివాహపవనుండును ననుకైవారంబులు సెలంగ నరకాసురుండు. 49

1 నఁ దెలిసి. 2 కమిడుక.

క. సమరమున గెలిచి పగతుర
సమస్తసంపదలు సేర సంతోషమునం
దమవారు మిగుల నుబ్బఁగ
నమరావతి సొచ్చె విభవ మరయుతలఁపునన్. 50

వ. ఇట్లు సొచ్చి. 51

సీ. నృత్తగీతంబులు నిస్సాణపటహాసం
జాతంబులును లేనిచదుకములును
గాశ్మీరనికరంబుఁ గల్హారపుష్పోప
హారంబు లేనిసౌధాంగణములు
మణితోరణంబులు మహనీయశృంగార
[1]వారణంబులు లేనివాకిళులును
గర్పూరధూమంబుఁ గాంతాకటాక్ష ని
రీక్షలు లేనిగవాక్షములును
తే. గదళికాదుకూలంబులుఁ గంపమాన
చమరవాలంబులును లేనిచంద్రశాల
లునుఁ గనుంగొని ప్రమదకల్లోలలోల
మానసుం డయ్యె దిక్పాలమర్దనుండు. 52

వ. మఱియును మగలు దిగవిడిచి పోవుటయును మానంబుతో
డన మ్రంది మందిరంబుల నడంగియున్నమగువలఁ దెగువ
తోడ వెడలం దిగిచి తెచ్చి చక్కనివారి నేర్పఱిచి యొక్క
యెడం గూడఁ బెట్టుధూర్తదనుజులును, గడచిపోవచ్చిననొడి
చి కచభరంబులు పట్టికొన్న నన్నన్న! నీచెలియల నని విడి
పించుకొని కన్నీరు దొరుగుమొగంబులఁ బయ్యెద లొత్తు

1 వారంబులును.

కొనియేడ్చుసుదతుల నదలించునిర్దయులై తేయులును,సవరని
పాపలం దడవితడవి తమయేలికకుం గానికగా నీవలయునని
కొనిపోవచ్చినం బైపడి విడువం జాలక పెనంగుతల్లులం బ్రల్ల
దంబునం ద్రెళ్లం ద్రోచి తిట్టుచు సైకపుంబైదలిమూంక లగ
పడెనని చెలంగు ఘాతుకులై తేయులును, వెండియుం గడు
సరి దానవులు మిసిమిగల పసిండి కాసచేసి పడం ద్రోసి గాసిం
బఱచినప్రాసాదంబులునుం జతురు లగు దితిసుతులు దమత
మనికేతనంబులకుం గొనిపోవుటకై విఱుగకుండం బెఱే
కించి సురకుమారకులతలల కెత్తిం(ంచి)న ఘటితమణికోటి
కోటీమండితకవాటసంఘాతంబులును, వారువంబులు గంధే
భంబులు లేనిదివిజవైరులు మగిడి పోవునప్పటికి మసలక
మనోవేగంబుల నెక్కించుకొని చన వలసి(పొలసి)నం బోప
నీక దామెనలం గట్టినదివ్యవిమానంబులును, విఱిగినరత్న
స్తంభంబులును, విటతాటనంబు లగు హేమకుంభంబు
లును, బగుల నడిచినపట్టెలుం,బైపడం దిగిచిన పెట్టెలు,నోడు
పఱచినచిందంబులు, నొరగం ద్రోచినదారబంధంబులును,
దప్పిపడిననూపురంబులుం, దల్లకెడవైన గోపురంబులును,
నిలువునం గూలినమేడలు,నెఱెదప్పినవాడలుం, బొఱవైచిన
దివ్యాస్త్రంబులునుం, బలుచోట్లం బడినశస్త్రంబులునుం,
జూచి చిఱునవ్వున నరకాసురుండు భాసురం బగుజంభారి
మందిరద్వారంబుం బ్రవేశించి వాహనంబు నవతరించి
కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యంతక మున్న యంతఃపుర
కాంతలు వోలంగుట యెఱింగి యచ్చట సభామండపంబున
నున్నయున్నతరత్నసింహాసనంబున నాసీనుం డై. 53

నరకాసురుఁ డూర్వశిని రావించి సంభాషించుట.

ఉ. ఊర్వశిఁ దోడి తెమ్మనుచు నొక్కనిఁ బంపఁ బదుండ్రు వాఱి సౌ
పర్వణసౌధవీథులయుపాంతములం దిరుగంగ నంతకుం
బూర్వసురేశ్వరుండు సురపుంగవుగద్దియమీఁద నుండి గం
ధర్వులపాటవించుఁ బ్రమదంబునఁ బొందుచునున్న యత్తఱిన్.

క. తడవం బోయినదైత్యులు
పొడగని యూర్వశి! తొలంగిపో నేల నినుం
దోడి తె మ్మనె మారా; జదె
బడిబడి వచ్చెదరు వేగ పనివిను మనినన్. 55

వ. అజ్జోటి దిట్ట గావునం దలంకక వచ్చునప్పుడు మునుముట్టిన
భయకారణంబున. 56

సీ. తొడవు లూడ్చిననైనఁ దొయ్యలి[1]రూపుతోఁ
జిన్నపోయినపట్లు సెన్ను మీ[2]ఱ
విరులు వుచ్చిననైన వెలఁది పెన్నెఱితావిఁ
బాయనిజవ్వాది బయలు మెఱ[3]య
బూఁత రాల్చిననైనఁ బొలఁతుకమైచాయ
గవుసెన[4]లోనున్నక్రమము దెలు[5]ప
మడుఁగు మాసిననైన మగువపిఱుందుసో
యగము చూపఱచిత్త మాఁకగొలు[6]ప

తే. మురిపముల నుజ్జగించిన[7]ముగుదనడపుఁ
గలికిచూపుల వీడ్కొన్న కన్నుఁగవయుఁ

1 మేనిలో. 2 ఱు. 3 యు. 4 వుచ్చిన. 5 పు. 6. పు. 7 ముదురు.

జిఱునగవు నోసరించిన చిగురుమోవి
నింత మది భీతి వెలు[1]పలి కెఱుక సేయ. 57

క. దనుజేంద్రుఁ డాతలోదరిఁ
గనుఁగొని చొల్లెంబు నిమురుఁ గ్రమ్మనఁ బైకొం
గనువుపఱుచు గేదఁగిరే
కు నఖంబులఁ జీఱు [2]గులుకుఁ గోర్కులఁ దేలున్. 58

క. అత్తెఱఁ గంతయు నూర్వశి
చిత్తంబున నెఱిఁగి వాఁడు చేతోజాతా
యత్తుం డై తనుఁ బిలువం
బుత్తెంచుట తెలిసి లోనఁ బూనినలజ్జన్. 59

ఉ. తోరపుఁజన్నుదోయిపయిఁ దొంగలిఱెప్పలదాఁచి చూపు నీ
హారము లేనిక్రొమ్మెఱుఁగులై నిలువంగొలు వల్లఁ జొచ్చియ
చ్చేరువకంబముం గదిసి చిత్తరువో కరువో యనంగ గం
డారపుబొమ్మవోలె నచటం గదలించుక లేకయుండఁగన్.

ఉ. ఆలలితాంగిఁ జూచి నరకాసురుఁ డిట్లను బాకశాసనుం
డాలములో ననుం గదిసి యంతక పాశి కుబేరయుక్తుఁ డై
తోలుపులం బడెక్ సతులుఁ దోడనె డాఁగిరి దైత్యభీతలై
[3]ప్రోలు చొలంగి తేమిటికిఁ బొత్తులదానవు నీవు తొయ్యలీ.

ఉ. నాకపురంబులో మెఱసి నందనకేళిఁ జరించి దివ్యకాం
తాకరతాలవృంతసముదాయసమీరము సోఁక రాజ్యముం
గైకొని నేఁడు దిగ్విజయగౌరవధన్యుఁడ నైననాసభక్
నీకనుదోయివెన్నెలలు నిండక కోర్కులు నాకు నిండునే.

---

1 వీడుటె. 2 నొడలు గులుకుచు నిక్కుక్ (మెచ్చుక్). 3 పోలఁ దొ.

మ. అవె సుత్రామరథంబు; లల్లవె కుబేరానేకపశ్రేణు; ల
ల్లవె వార్ధీంద్రతురంగమంబు; లవె ప్రేతాధీశవీరావళుల్
దవులం బాఱెనఁ బట్టితెచ్చి రనిలో దైతేయు[1] లేసొమ్ము లిం
దువిదా నీకుఁ బ్రియంబు? గైకొనుము నీయుల్లంబు దెల్లంబుగన్.

ఉ. కౌఁగిటి కాస చేసి నొడికారితనంబున నిన్నుఁ దేల్చి యం
రాఁ గొఱగానివాఁడ నయి రామలలో నగుఁబాటు దేసు నీ
కేఁ గలుగంగ సంపదల కేల విచారము పద్మగంధి? నీ
లోఁగిటఁ జేర్ప నేయుభయలోకసుఖంబులు నన్నుఁ బొందినన్.

వ. అనుటయు నక్కాంత చింతాక్రాంత యై యొక్కింత దెలిసి
యతనితో నిట్లనియె. 65

చ. చతురవచోవిలాస గుణసాగర! సాగరమేఖలావనీ
పతియగు నీకు నింతు లోకబ్రాఁతియె? నీ విటు గోరుటెల్ల నా
యతులితభాగ్య; మింత నిజ;మైనఁ గలంగకయున్న వైభవో
న్నతి మెఱయంగ వచ్చి యొకనాఁడయినన్ ననుగారవించితే.

ఉ. నావుడు దానవేశ్వరుఁడు నవ్వుచు నూర్వశితోడ నిట్లనున్
నీవిటు దూఱ నేర్తు వని నేరమి వెట్టితి గాక యేను మీ
దేవత లున్నవీటి కరుదెంతు నె మిండఱికంబు చేఁతకై?
లావున రాక వేఱొకతలంపున వచ్చినఁ గీడు పుట్టదే? 67

చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖి యద్దనుజేంద్రునితోడ నిట్లనున్
మనమున నింతమాత్ర మనుమానము గల్గిన నిందు నిన్ను ర
మ్మనుట పొసంగ; దొక్కదినమైనను నీవిహరించుచోటికిన్
ననుఁ బిలిపింప వైతి తగునా చన వింతకు నాకుఁ జెల్లదే?

వ. అనుటయు నతండు. 69

1 లీసొమ్ములం.

క. పగవాఁ టడ దేవేంద్రుఁడు
మగువా నీ వతనికోలుపుమానిసివట నిన్
దగవు చెడి పిలువఁ బనుచుట
మగతనమే యిట్టిలంజెమాటలు గలవే. 70

వ. అనుటయు నచ్చెలువ విచారించి. 71

ఉ. లంజియ నౌదు నేను విను లావున నీ వమరేంద్రు గెల్చి న
న్నుం జెరవట్టి తెమ్మని వినోదము చేసితిగాక చిత్త మె
ల్లం జెడి యుండ రిత్తయొడలం జవిచేయ నెచిల్కవోయినం
బంజర మేమి సేయ? రసభంగము సంగతిలోన మెత్తురే. 72

ఉ. నవ్వులమాటలో నిజమొ నాకములోన ననేకకన్యకల్
మవ్వపుదీఁగెలం దెగడు మానిను లుండఁగ సంత నెన్నఁడో
జవ్వన మమ్ముకొన్న [1]గడసాని ననుం గవయం దలంచితే
పువ్వులు వేడుకై నఁగడివోయిన[2]వాళ్ ముడువం[3]గవచ్చునే.

వ. అనుటయు. 74

క. అంజెదవుగాక ననుఁ జెం
తం జేరఁగనీక యెంత[4]దఱిఁగిన మిరియా
లుం జొన్నల సరి పోవే
లంజెతనములందుఁ గోమిరెలన్ గెలువ వశే. 75

గీ. అనుడు నవ్వామలోచన యతనిఁ జూచి
చిఱుతనగవుల తెప్పల సిగ్గు దేర్చి
నీవు రాజవు! మాటలు నిన్నుఁ గడవ
నాడ నేర్తునె, విన్నప మవధరింపు. 76

1 కడసారె. 2 వేన్ము. 3 దలంతురే. 4 దఱిసి.

చ. శతముఖుఁ డోడె నీవతనిసంపద కంతకు రాజవైతి త
చ్చతురవిలాసినీ[1]గణము సంతతసేవ యొనర్చు నీమనో
హితముగనింక నేననఁగ నెంతటిదానమహీమహామునుల్
క్రతువులు సేయుచోటికధికారివిగానికొ అంతయేటికిన్? 77

క. యాజకులు యజ్ఞభాగ
భ్రాజిష్ణునిఁ జేయ నిన్ను భావజ[2]సౌఖ్యా
వ్యాజపదరాజుఁ జేసెదఁ
దేజముసూ వలపు దెలుపుఁ దెఱవల కెందున్. 78

వ. అనుటయు నతండు. 79

చ. అవునిదివోలు వాసవుఁడు నంతకుఁడుఁ వరుణుండుఁ బార్వతీ
ధవసఖుఁడుం బ్రతాపమునఁ దత్పద మేలెదరంచు నిట్టినే
నవిహితయాగభాగములహంకృతిమైఁ గొనకున్ననూర్వశీ
కవకవ నవ్వరే త్రిదశకాంతలు వింతలుసేయు నాపనిన్. 80

వ. అని యొడంబడి యావెలంది వీడ్కొలిపి యమరావతీపురం
బునం దడవి తడవి చక్కనికన్యకాజనంబులం బట్టించి
తెప్పించి యందంద నందనపాదపంబులు వెఱికించి తెప్పించి
యెనిమిదివేల యేనుంగులం గైకొని మాహిష్మతీపురంబు
నకు వచ్చి మఱియును. 81

గీ. త్వష్టకు నుదాహరకుఁ జతుర్దశి యనంగ
నొక్కకూఁతురు గలిగినయిక్కు వెఱఁగి
[3]గంధగజరూపమునను నక్కన్యఁ దెచ్చి
కవసి నరకాసురుండు సౌఖ్యములఁ దేలి. 82

---

1 మణులసంగతిసేవయొనర్తు. 2 సుఖనీరాజ. 3 కదిసి గంధర్వుఁ డనుచు నక్కన్యఁ దెచ్చి (కదిసి కందర్పరూపునం గన్యఁ దెచ్చి.)

క. నాకంబునయందును భూ
లోకంబునయందు ధనములు మణులు దైత్యా
నీకంబు దేర మంచివి
గైకొని యాచంద్రముఖికిఁ గానుక యిచ్చెన్. 83

వ. వెండియు గంధర్వదేవ మానుష కన్యకలం బదాఱువేలు
న్నూఱుగుర నప్సరోగణంబు (లేడింటిం) జెఱలువట్టి తెచ్చి
మణిపర్వతంబునం బురంబు చేసి కావలివెట్టికొని యుండె
నట్టియెడ. 84

మ. మురదైత్యుండుదపోవసానమునవై ముఖ్యంబముఖ్యంబుగా
[1]వరదత్తాపరనామధేయమున దేవవ్రాతనుం గిట్టి ము
ష్కరుఁడై కుండలముల్ హరించెనదితిం గారించి దైతేయు లె
వ్వరుఁబూర్వంబుననింత చేయరనుచుర్ వారింపవారింపఁగన్.

క. ఆకుండలములు నరకునిఁ
జేకొమ్మని యిచ్చి యతనిచేఁ దాఁ బడసెర్
నాకౌకసులకుఁ బదుంద్రకు
నీకావలి యొసఁగు మనుచు నిచ్చలుఁ గొలువన్. 86

మ. అతఁడుర్ వారికి నాత్మరక్షయును గన్యారక్షయుం జేయనై
హితులందోడుగఁ బెట్టియిచ్చెమహిలోనింపారఁ బ్రాగ్జ్యోతిషా
ర్పితుఁడై తచ్చతురంగరక్షకు హయగ్రీవుర్ నిశుంభుంబొన
ర్చుతఱిం బంచజనుర్ మురుంబని చెఢీరుండై జగంబేలుచున్.

క. ఆమురుఁడు రాక్షసకుల
స్వామి [2]సుకృతి వానిఁ జంప వచ్చుటకుఁ బరం

1 వరదంతాపళ. 2 బలుఁడు.

ధామపతి పుట్టె సుజన
క్షేమంకరుఁ డగుచు దేవకీగర్భమునన్. 88

క. మురనరకాసురు లిరువురు
సుర లరిగెడుత్రోవ లుడిపి సుత్రామభయం
కరులై మునిగణమానస
సరోవరంబులు గలంచి చరియింతు రిలన్. 89

నరకాసురుఁ డధ్వరభాగంబు లిండని మునుల బాధించుట.

మ. ఒకనాఁ డూర్వశిమాటపొందు నరకుండూహించినాకాధినా
యకునిం దాపసముఖ్యులధ్వరము చేయంబూని రావించుచో
టికి దాఁ బోయి[1] ధరామరావతులు రెంటింగొంటిమీకెల్ల నే
లికనై యుండెదఁ యాగభాగములు పాలింపన్ విభుండయ్యెదన్.

శా. పాశిం బాఱఁగఁ దోలి యంతకు దిశాపట్టంబు గావించి పూ
ర్వాశాధీశ్వరు వెన్నడిం జని ధనాధ్యక్షున్ విభాళించి కే
లీశస్త్రాస్త్రవిహారసార మెచటన్ లేకుండ నిర్మించితిన్
మీశాస్త్రంబుల నింక నెవ్వరికగున్ మేలైన యజ్ఞాంశముల్.

క. మ్రొక్కులకుఁ దగుదుఁ బూజల
కెక్కినమంత్రార్థవిధుల కెల్లం దగుదుం
బెక్కుల యేను వెలిగా
స్రుక్కక యాగముల కొకరు సొరఁ గలవారే. 92

చ. అనుటయు సంయముల్ బదరికాశ్రమవాసులుగూడివానికి
ట్లనిరి సురాధినాయకుఁడ యాగము లేలెడువాఁడు గాకలా

1 ధరామరేశ్వరులదండించిబిల్చి (ధరామరామరుల వెట్టింగొంటి).

వునఁ బడునయ్యా పేర్మి? యలవుం దగవుం దలపోయ కేలకూ
డనిపని సేయఁ[1]జొత్తు? వకటా వికటాచరణంబు పాడియే.

క. మనుజాశను లట బలు లట
మును లట యాగంబు లట నమో విశ్వసృజే
[2]విన మింతకు మున్నెన్నఁడుఁ
గని కని కొత్తెవ్వఁ డింటికంబము సేసెన్. 84

వ. అనుటయు నద్దనుజుండు. 95

క. ఏలిక నౌదు మఖాంశ
శ్రీలకు; నొరుఁ దడవ నేల? శిర సుండఁగ మోఁ
కాలను నేసలు వెట్టుట
చేలుఁదనము గాక మీకుఁ బెద్దఱికంబే. 96

క. త్రిదివసుఖమ్ము మఖమ్మునఁ
గదియించుఫలంబుఁ దనకుఁ గాననిదయ్యం
బెదిరికి వర మిచ్చు ననుట
చదురే యతఁ డేఁగె మును దిశాపట్టముగాన్. 97

వ. అనుటయు నమ్మునీంద్రులు విడియనాడం దలంచి యతని
తోడ. 98

శా. పాపాత్ముండవు దానవుండవునినుం బాటించియీ గార్హ్యఁగాఁ
జేపట్టం దగునే మునీంద్రులకు మాచేఁ జెల్లదీకల్ల దు
ర్వ్యాపారంబులు ధర్మకర్మములలో వర్తించునే? నావుడుం
గోపాటోపగజంబు మానససరఃకోలాహలోత్సాహి గాన్.

---

1 జాతు. 2 విన మెన్నఁడు మున్నిట్టివి, కన మెవ్వఁడు గోర
నిట్టి కర్జము సేయన్.

చ. తనపరివారముం బిలిచి దానవుఁ డాశ్రమసంభృతార్థముల్
గొనుఁడు పరంపరాకమునకుం జను యజ్ఞపశువ్రజంబులం
దినుఁడు కుమారికావితతిఁ దెండు బలాత్కృతినంచునమ్మహా
మునులకు నెగ్గు చేసి మదమోహమునం దనవీటి కేఁగినన్.

వ. తదనంతరంబ. 101

సీ. జడలు [1]కంపలు వట్టి జరగనీ కున్నచో
విడిపింప శిష్యుల వెదకువారు
జన్నిదంబులు కాలిసంకెల లై పడ్డఁ
దెగఁ దన్ని మిన్నక తిరుగువారు
ముందటిది కృష్ణాడి మొలత్రాడుఁ దవిలిన
తోఁక[2]గోచులవెంటఁ దూలువారు
దగ యెత్తి పోలేక దండంబు లటు వైచి
"హా విధీ" యని చేతు లార్చువారుఁ
తే. గడవసంబుల మోఁదినఁ గలఁగువారు
వల్కలంబులు దోఁచిన వంగువారుఁ
జెఱలువోయినవారలఁ జీరువారు
నై మునీంద్రులు గలఁగి రయ్యాశ్రమమున. 102

చ. నరకునిచేత నిత్తెఱఁగునం బరిభూతికి భాజనంబు లై
హరి కెఱిఁగింత మీఁబదరికాశ్రమదుర్భరబాధలంచు నప్ప
రమమునీంద్రులందఱు గృపాపరతంత్రునియాదవాన్వయాం
బురుహదివాకరుంగొలువఁబోయిరి వేడుకతోడుపాటుగాన్.

గీ. అరుగునెడ భరద్వాజ కాశ్యప వసిష్ఠ
వామదేవ జాబాలి కణ్వ బృహదశ్వ

---

1 క్రవ్వలు. 2 గోఁచు.

ధూమ్రముఖ్యులు దనుజారి తొల్లి చవులు
గన్న బదరీఫలంబులు గానుకలుగ. 104

క. తెం డనుచు దుష్టదానవ
ఖండితయాగోపకరణఘనభారంబుల్
దెం డనుచు [1]వేగమే చను
దెం డనుచుఁ శిష్యులకును దెలియఁ బలుకుచున్. 105

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చని చని కాంచె నంత ఋషిసంహతి సారసకేసరాంతరా
సనసరసాళిసంగఁ దటచందనశాఖిచలత్తరంగఁ గాం
చనసరసీజలార్ద్రియతిసంచితసైకతలింగ గంగ నం
జనగిరిగాఢగంధగజసంగతశృంగరథాంగ నత్తఱిన్. 106

క. ఆనిమ్నగలోనఁ గృత
స్నాను లయి మునీంద్రు లమలినస్వాంతశరీ
రానూనమహిము లగుచును
దానవరిపుఁ గానఁ జనిరి ద్వారావతికిన్. 107

మ. చని వా రందఱు దేవతారచిత పంచస్థౌధరాంతస్థలం,బున
నొప్పారెడువీడుచొచ్చిమనముప్పొంగం[2]గదాశార్ఙ్గినా, వి
నుతింబొందుసభ౯ నిషణ్ణులగుచు౯ వేవేగఁ బ్రద్యుమ్నుఁడా
సనపాద్యాదిసపర్యలం దనుపఁగా సంప్రీతచేతస్కులై. 108

చ అచటికి దానవాంతకుఁడు నంతటిలోఁజని యానుపూర్వితో
నుచితవిధోపచారముల నూఱటగాఁ గుశలానుయోగవా
క్యచతురతన్ముదం బెసఁగ నందఱ ధన్యులఁ జేసి భక్తి న,ప్ర
చలితుఁడయ్యెవారలునుపాయనముల్ మునుసూపిపిమ్మటన్.

---

1 గూడరాఁ జ. 2 సుదాశార్ఙ్గి.

మునులు నరకునియాగడములు శ్రీకృష్ణునకు విన్నవించుట.

క. నరకుఁడు యాగంబులకుఁ
జొరకుఁడు మీరనుచు ఋత్విజుల నడుచుటయుఁ
సరకులఁ జూఱాడుటయును
వరకులకన్యకలఁ బట్టి వాఁ డేఁగుటయున్. 110

వ. విన్నపంబు చేసి తమ తెచ్చిన విధ్వస్తోపకరణంబులు విచ్చి
చూపి. 111

మ. అది నాయుద్గమనీయవస్త్ర మది నాయాషాఢరాంభద్వయం
బది నాస్రుక్స్రువపాత్రవర్గ మది నాయజ్ఞోపవీతవ్రజం
బది నాదారవయంత్రపీఠ మది నాయైణోత్తరీయాజినం
బది నారాంకవకంబళంబని పదార్థాలోకనవ్యగ్రులై. 112

వ. వేలువేల యెఱింగించి. 113

క. నారాయణ! నీమన్నన
కారణముగ నేము బదరికావనభూమిం
జేరితిమి నరకుఁ డిమ్మెయిఁ
గారించెం దనకుఁ జేటుఁగాలంబునకున్. 114

క. నీతోఁ జెప్పినయంతకు
మాతలఁపులు దుఃఖజలధిమగ్నంబులు గా
కాతల నాతలఁ కేలా
దైతేయాంతకుఁడ వెల్లతగవుఁ దెలియవే. 115

వ. అని మునిలోకంబు శోకంబుం గ్రోధంబును బోధంబు సడ
లింపం జేయ నిలింపవైరితెఱం గెఱింగించుటయును. 116

మ. అరుణాంభోరుహపత్త్రనేత్రుఁడు సముద్యద్భ్రూకుటీభంగభా
సురఫాలస్థలుఁడుం జలాచలమనశ్శూలాయమానవ్యథా

పరివేషాననభానుమండలుఁడు నై ప్రత్యక్షరౌద్రంబనన్
నరకాలంభవిజృంభణంబు నెఱపెన్ నారాయణుం డాకృతిన్.

వ. అప్పు డప్పరమపురుషుం గొనియాడం దలంచి యత్తాపసో
త్తము లి ట్లనిరి. 118

సీ. పన్నగంబులరాజుఁ బగవాఁడుఁ గూడి నీ
శయనంబుఁ బయనంబు సంతరింప
దుగ్ధవారాశికూఁతురు నేలుఁ గూడి నీ
శరణంబుఁ జరణంబు సవదరింపఁ
దామరపగవాఁడు దయితుండుఁ గూడి నీ
బడిచూపుఁ గుడిచూపుఁ [1]బరిఢవింపఁ
జందురు చెలికాఁడు సయిదోడు గూడి నీ
యుల్లంబు మొల్లంబు నుపచరింపఁ

తే. గంపమానమనోధ్యానగతులు మాన
కేకతం బున్నమునులకు నేకతంబు
లేక పొడగాన వచ్చునీలీల గాన
నన్యు లేనాఁట ధన్యులే యంబుజాక్ష. 119

గీ. అనుచుఁ గొనియాడి వందన మాచరించి
మునులు సంతోషవార్ధిని మునిఁగి యాడఁ
గొలువునం దున్నయాదవకోటి యెల్ల
మొగుపుఁగేలు ఫాలంబున మోచియుండె. 120

గీ. ఇట్లు మ్రొక్కినమునియాదవేంద్రసమితి
సంతసము నొంద నరకునిఁ జంపువాఁడ

---

1 బరికరింప.

నందనుఁ జూడ నని పంత మాడుహరికి
మఱియు మ్రొక్కుచు సంయము ల్మగిడి చనిరి. 121

క. తదనంతరంబ రాముఁడు
మొదలగుయాదవుల కెల్ల మోదము వెఱఁగున్
మది మొలవఁ జక్రధరుపై
వదలక వినువీథిఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్. 122

ఉ. తోడన దివ్యగంధములతో సుఖశీతలమారుతంబు ద
ట్టాడ వియత్తలంబుగలయంతటఁగారుమెఱుంగుమూఁకకున్
జోడగుకాంతి పర్వమఱిచుట్టులఁబాయుతొలంగుమంచు బె
ట్టాడెడుమాట లుప్పతిలె నంతటిలో గగనాంతరంబునన్.

ఇంద్రుఁడు నరకునిదుండగములు నివేదింపఁ గృష్ణునికడకుఁ బోవుట.

క. ఈరీతిఁ దోఁచి నంతట
నైరావణదంతి నెక్కి యమరులతో జం
భారి చనుదేర యాదవ
వీరులు నిలుచుండి రధికవిస్మయమత్తు లై. 124

క. వాసవుఁ డేనుఁగు దిగి, సిం
హాసనమునుండి దిగి జనార్దనుఁ, డన్యో
న్యాసక్తిఁ గౌఁగిలింపఁగ
నాసభవారలకు ముదము నచ్చెరు వయ్యెన్. 125

వ. ఇట్లు పరస్పరపరిరంభణం బాచరించిన యనంతరంబ జంభాం
తకుండు. 126

శా. రాముం గౌఁగిటఁ జేర్చి [1]సాత్యకిని నా ప్రద్యుమ్ను నక్రూరునిం
బ్రేమం బారఁగఁ గౌఁగిలించి వరుసన్ బేర్వేర భోజాంధక

1 యాహుకుని.

స్తోమం బెల్ల వయోవిశేషగతి రాఁ దోడ్తోఁ బరీరంభలీ
లామాధుర్యమునన్ సుఖాంబునిధిఁ దేలం జేసె నెయ్యంబునన్

మ. హరి చేయించినయర్ఘ్యపాద్యమధుపర్కాద్యోపచారంబులన్
హరి సమ్మోదము మోమునం బొడమఁగా నర్హాసనాసీనుఁడై
కరమద్దేవుకపోలఫాల[1]చిబుకగ్రైవేయసంక్రీడకుం, దిరుగం
జేయుచు నొయ్యనొయ్యఁ జెవికిం దియ్యంబుగాఁ బల్కుచున్

క. సరసీరుహసంభవు చే
నరకుం డేవరము వడసి నమ్మినవాఁడో
పురములు గైకొని [2]కోఁటకుల
తెరువులఁ బట్టించె నన్ను దిక్పాలకులన్. 129

వ. అంతనుండి. 130

చ. చొరనిబిలంబులున్ వెడలఁజూడనిక్రంతలుఁగాలు రాపడం
దిరుగనిత్రోవలున్ విడియఁ దీర్పనిగొందులు నాలు బిడ్డ తో
కరయనిరేలుఁ జీమ చిటుకన్నను విప్పనిమూఁకలుం బయిం
జిరుఁగనిచీరలుం గలవె చేరినయీసురకోటి కచ్యుతా. 131

వ. నా తెఱంగు వినుము. 132

శా. లోకాలోకనగంబు[3]డింపలకుఁ గల్లోలాహతాంభోధివే
లాకుంజంబులకుం జనం జనఁగ నాలా[4]వెంత చింతాభరం
బాకంపంబు మనంబునం బెనుపఁగా నైరావతోచ్చైశ్శ్రవ
స్స్వీకారంబున దిక్కులం దిరుగ వచ్చెన్ దేవకీనందనా.

వ. అది యట్లుండనిమ్ము. 134

1 ఫలక. 2 కొండల. 3 డాపలకు (దెంపలకు); డింపులకు; చెంపలకు.
4 వేది.

క. ఇటమీఁద నాకు నరకుఁడు
కుటిలమతిం గీడు చేయఁ గోరెడు నతనిం
జటులతరచక్రధారా
త్రుటితశిరఃకమలుఁ జేయు తోయజనాభా. 135

క. ఈవైనతేయు నెక్కినఁ
గావింపఁగ రానిపనులుఁ గలవే నీకుఁ
గోవింద! తిరుగు నీతఁడు
దేవతలకుఁ దిరుగ రాని తెరువున నైనన్. 136

చ. అనుడు జనార్దనుండు నరకాసురుఁ జంపుట కింతయేల నీ
కనిమిషనాథ! ముందు బదరికాశ్రమతాపసపంక్తిముందటం
గినిసి ప్రతిజ్ఞచేసి రణకేళికి నప్పుడ పోవువాఁడ నై
పనివడి నేఁ దలంచితి సుపర్ణుని నాతఁడు వచ్చె నింతలోన్.

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామతో నరకాసురుని వధింపఁ బోవుట.

ఉ. నావుడు నింద్రుఁ డుబ్బ యదునాయకుఁడప్పుడ సత్యభామతో
నావిహగేంద్రు నెక్కి వివిధాయుధుఁడై వియదంతరంబుపై
త్రోవఁ జనంగ నాతఁడునుఁ దోడన యభ్రగజంబు నెక్కి సం
భావనఁ గొంతదవ్వరిగి పాసి చనం దనవీటిచోటికిన్. 138

గీ. హరియు మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి
రక్షగాఁ జుట్టి తిరిగెడు రాక్షసులకుఁ
దొలుత జముబానసమునింటిత్రోవ చూపి
పాంచజన్యంబు చేనంది బలము మెఱసి. 139

గీ. కత్తివాతులతో నూరు గాచి తిరిగి
యాడు [1]మురపాశములఁ గాంచె నాలువేల
వానిలోనిపిశాచముల్ వచ్చి వచ్చి
పొదువ నన్నింటిఁ దునుకలప్రోవు చేసె. [చి [2]మీఁ

మ. కని శౌరిన్ మురుఁడంత మార్కొని గదాఘాతంబుల న్నొం
దనవార్యాద్భుతశక్తి వైచుటయుఁ గోదండంబుసారించి య
ద్దనుజారాతి శితక్షురప్రమునఁ దత్కంఠంబు ఖండించి శం
ఖనినాదంబునభూనభోంతరభయోత్కంపంబుగావించినన్.

ఉ. అంత నిశుంభుఁ[3]డెద్దుకొనియాశుగముల్ దనమీఁద నేయ దై
త్యాంతకుఁ డంతకంతకు గదాహతి నొవ్వఁగ సత్యభామ దు
ర్దాంతమదంబుతో ఘనగదం గడు బెట్టుగ వైచె దైత్యు న
త్యంతరయంబునన్ రుధిరధారలు గ్రక్క రణాంగణంబునన్.

క. ఆలోకించి మురాంతకుఁ
డాలోననె శరపరంపరాంభోనిధిక
ల్లోలములఁ దేల్చి వానిం
గాలుని కందిచ్చె రౌద్రఘనవాయుగతిన్. 143

శా. కేలీవిక్రముఁ డైనచక్రికి హయగ్రీవుండు మార్కొన్న నా
భీలాయోధన మయ్యె నయ్యెడ శరప్రేంఖద్గళోద్వేలకీ
లాలాలోలము చేసి వానితల నేలం గూల వైచెన్ జయ
శ్రీలోలుండుమురారిపంచజనుఁబంచెందత్సహాయుండుగాన్.

వ. ఇట్లు విజృంభించి దనుజాంతకుండు. 145

---

1 మురపాశములఁ. 2 యం,తన చక్రం బటుమీఁద వైచుటయు.
3 డాదిగొని.

క. ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గదిసి స
దృగ్జ్యాటంకృతులు లేక దితిజులమీఁదన్
దృగ్జ్యోత్స్న చెవురింపఁగ
దిగ్జ్యాగగనాంతరంబు దివురఁగ నార్చెన్. 146

క. విని కడఁగి యసుర లెనుఁబది
యొనిమిదివే లొక్క మొగిన యెత్తిన హరియుం
గినిసి విశిఖంబు లేసిన
మొనపడు గగనంబు మొయిలు మూఁగినమాడ్కిన్. 147

వ. ఇట్లు మధుసూదనుం డేయుసాయకంబులు గాలువలు గట్టి గట్టి మెయిమఱువులు సించియుఁ, గాయంబులు నొంచియు, మర్మంబులు గీఱియు, మహీతలంబులు దూఱియుఁ, బ్రేవులు వెఱికియుఁ, బెనుమూఁకల కుఱికియు, సీసకంబులు వగిలించియు, శిరంబులు నొగిలించియుఁ, గైదువులు గఱచియుం, గరవాలంబులు సఱచియు, నెత్తురులు సిమ్మియు, నెనళ్లు గ్రుమ్మియుఁ, జరణంబులు దొలిచియుఁ, జర్మంబు లొలిచియు, బాహుదండంబులు గత్తరించియు, బయళ్లకు నొత్తరించియుఁ, బలుగండలు సెండియు, బరులురాసి మండియు, గుండెలు ద్రుంచియుఁ, గుత్తుకలు ద్రెంచియు, నురంబులు గాఁడియు, నరంబులు దోఁడియు, నుదరంబులు వ్రచ్చియు, నూరువులు గుదిగ్రుచ్చియు, మకుటంబులు విఱిచియు, మదంబులు చెఱిచియు, జంఘులు సెల(లి)సియు, జఘనంబుల బల(లి)సియుఁ, బాణులం బెనంగియుఁ, బ్రాణంబుల మ్రింగియుఁ, జట్టలు వాపియుఁ, జమత్కారంబులు మాపి

యుఁ, బైపయిం దోఁచిన నేచినదనుజబలంబు చలంబుకొని పోరి పోరిలోఁ దునుకలయ్యునుఁ దుమురయ్యును నింతింత లయ్యును నిసుమంత లయ్యునుఁ జిఱునుగ్గయ్యునుఁజిదురుప లయ్యును మం చయ్యును మడిమంచయ్యును రూపు చెడి తిరుగుడువడి వాహనులు చిక్కువడి చిందఱవందఱై మతి చెడి మల్లామడియై యేపుచెగి[1]య (యె?)పురు సప్పురై యనుపుదప్పి యదవదయై యంతంత విచ్చి యరవరలై పాఱలేక పలపలనై వెఱఁగుపడి వెలవెల్లనై చిదుముడిపడి చెల్లాచెదరై పొడవడంగి ప్రోవుననొక్కండై పోవిడిచినఁ బోయినపోకై పోయినంగని దనుజనాయకుండు తన మొన కభయదాయకుండై నిజకథ నిహితబహువిధసాయకుండై చాలుఁ జాలుఁ బోకుపోకు నిలునిలు మని యదలించి కోదండంబు ధరియించి గొనయంబుసారించి సారథికి రథవేగం బుపదేశించు సమయంబున. 148

క. కమ్ములఁ బవి లెదు నేనిక
కొమ్ములు నెమ్ములును సుభటకోటులయమ్ముల్
నెమ్మనమునూఁకు నెఱుపఁగ
నుమ్మలికపుఁగింకఁ గొంక కురవడి నేసెన్. 149

మ. దనుజుం డేసినసాయకంబులు గరుత్మంతుండు పక్షావళీ
ఘనకక్షాంతరవీథులన్[2]నిలిచి వీఁకన్ మేను వొంగంగ హ
మ్మని జాడించినలాగు వేగమునుగా నాయంపచా లేసె నా
తనిపై సారథిపై హయంబులపయిం[3]దట్టాడఁ బెట్టాడుచున్.

1 యెప్పురుసపట్టయి. 2 విఱిచి. 3 దట్టాడు చిట్టాడుచున్.

సీ. క్రేఁగంటిచూపున [1]గిఱిగొన్నసన్నగే
దంగిఱేకుల కన్నదమ్ము లగుచు
జడగొప్పులోను [2]నచ్చుపుసజ్జకము లైన
విరవాదులకు వింతవిందు లగుచు
బిగువుఁజన్నులమీఁదఁ బెనుపడం బైనచెం
గలువక్రొవ్విరుల సంగడము లగుచు
[3]గేలికి హరి వైవఁ గేలఁ దాలిచిన సం
పఁగిబంతికొనల జోపాప లగుచు

తే. [4]వేగ నరకాసురుం డేయు వేగిరంపు
బాణములఁ బ్రాణములు సత్యభామ మేనఁ
గుసుమశృంగారముల కెల్లఁ గ్రొత్తసేయ
నెనిమిదిదెఱంగు లై సొబగినుమడించె. 151

క. పగలిటిభానుఁడు వోలెను
ధగధగ యనుమొగము దివుర దనుజుం డేసెన్
జగదేకనాథుమీఁదను
దెగ నిండఁగఁ దిగిచి యొక్కదివ్యశరంబున్. 152

క. అరచందురు డెందములోఁ
జొరఁబాఱె వణంకుతోఁకచుక్కయ పోలెన్
నరకుం డేసినబాణము
హరినిటలతటంబు నాటి యల్లలనాడెన్. 153

సత్యభామ నరకాసురునితోఁ బోరాడుట.

ఉ. కాఁడినయమ్ముచే సొలసి కంసవిరోధి శిరోధి వ్రేలఁ జే
యాడకమూర్ఛవోయె భుజగాంతకుఱెక్కలకొక్కలాఁగునం

1 గెఱ. 2 న్నచంపకసజ్జక. 3 గెలిచిన. 4 వెఱచి.

దోడుగఁ దాలవృంతములఁ దూఁకొని చల్లనిగాలిచల్లెఁ దో
ద్తోడనె సత్యభామ విభుఁడుం గనుఱెప్పలు విచ్చెఁ జెచ్చెరన్

ఆ. అట్లు నేద దేఱి యరవిందనయనుండు
సత్యభామఁ జూచి చంద్రవదన!
శార్ఙ్గ మీఁద నీవు సమరంబె కోరు[1]దు
వవసరంబు వచ్చె ననుచు నిచ్చె. 15

ఉ. ఇచ్చినఁబొంగియచ్చెలువయింపును దెంపునులోనమానముం
మచ్చరముం బెనంగ మురమర్దనుపై నరకాసురేంద్రుపై
నచ్చపుఁజాయలం గువలయచ్ఛదగుచ్ఛవిషచ్ఛటావలిన్
మెచ్చనివానిఁగీల్కొలిపె మేలపుఁజూపుల వాఁడితూపుల

మ. గనయంబున్ గొనయంబునెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబు
తోఁ,జనుదోయిం గనుదోయిసాయకముతో సంధానహస్తం
బుతోఁ,జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్ష్మీభూతదైతే
యత,ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు దోరంబుగన్.

క. అరవిందనయన శరముల
సరవిం దనయనువు చూపఁ జాపము గుడుసై
పరివేషము గలచంద్రుని
సరివేషము దాల్చె మొగము జగము నుతింపన్. 158

చ. కమలముఖీకటాక్షకటకాముఖపాణినఖోపకారివి
భ్రమమణిపుంఖరింఖదభిరామరుచుల్ గర మొప్పెఁ జెక్కులం
జెమటలఁ బత్త్రభంగములు చిందఱవందఱలైనఁ దోన సం
భ్రమమున వీరలక్ష్మి సమరక్రమరక్షకు వ్రాసెనో యనన్.

---

1 చో.

శా. సత్రాజిత్తనయాకరాంతరధనుర్జ్యారావ మైరావతీ
సూత్రానర్గళనిర్గత స్తనిత మై సుత్రామచాపప్రభా
పాత్రభ్రూలతికావిలాసముల కొప్పం గప్పు శార్ఙ్గాంబుము
క్షత్రిక్రూరమహాశనుల్ దనుజరాడ్గాత్రంబు గోత్రంబుగన్.

సీ. తంత్రీవినోదంబు తడవు సైఁపనివ్రేళ్ళ
గొనయంబు తెగలపైఁ గోరు కొనుట
యద్దంబుపిడి ముట్ట నలయుపాణితలంబు
లస్త్రకం బిఱియించు లావుకలిమి
చెలికత్తె నొత్తిలి చీర లేనియెలుంగు
సింహనాదంబుచేఁ జెదర కునికి
ప్రమదనర్తనకేళిఁ బరిఢవింపనిపదం
బైదుతాణంబుల నలఁతఁ బడమి
తే. సోయగపుఁజిత్రరూపంబుఁ జూచుచోట
వేసరువిలోచనంబులు వికృతదైత్య
లక్ష్య మీక్షించుటయు మొక్కలం[1]పుగెలుపు
గైకొనియె సత్యభామ సంగ్రామసీమ. 161

మ. అరిఁజూచున్ హరిఁజూచుఁజూచుకములందందందమందారకే
సరమాలామకరంద[2]బిందుసలిలస్యందంబు లందంబు లై, తో
రుగంబయ్యెదకొంగొకింతదొలఁగం దోడ్తో శరాసారముల్
దరహాసామృతపూరముం గురియుచుం దన్వంగి కేళీగతిన్.

ఉ. ఊఁచినకత్తి వంపనిపయోరుహలోచన మింట మంటలం
బూఁచినబాణజాలమునఁ బూర్వసుపర్వపురాణగర్వముల్

1 పుఁదెంపు (బు దెలుపు). 2 ఘర్మ.

వేఁచినచందమున్ విపులవీరరసంబున నాత్మచిత్తముం
దోఁచినచందముం దెలియఁ దోఁచిననచ్చర లిచ్చ మెచ్చరే.

ఉ. అక్కమలాయతాక్షి నరకాసురుపై సరి నేసె బాణముల్
పెక్కు దెఱంగులయ్యసుర భీకరుఁడై నడుమాఱుతూపులన్
గ్రక్కునఁ బాఱ్ఱ మేడువిశిఖంబులనొంచిన సత్యభామ గెం
పెక్కినమోము లేనగవుటీరికలం దళుకొత్త నత్తఱిన్.164

గీ. [1]గొడుగుకామయు విల్లునుఁ బడగతోన
తుమురు నేసి రథ్యంబులఁ దునిమి వైచె
నతివ యతఁడొండుకోదండ మందికొన్న
నఱకె వేఱె విల్లెత్తిన విలుగ నేసె. 165

క. గద విసరి వైచె నరకుఁడు
వదలక సతి దునిమె శక్తి వైచెను దితిజుం
డది ముదిత దుమురు నేసెను
దుదిఁ బరిఘము వైచె నతఁడు దొయ్యలి విఱిచెన్. 166

మ. సతి దైతేయపతిన్ని శాతవిశిఖాసారంబుల నొంప దే
వతలున్ సంయములున్నుతించిరిమఱిన్వామాక్షితత్సూతును
ద్ధతినేసెం [2]దలనేలఁగూలనొకటన్ దైత్యాంతకుండిచ్చెలా
లితకంఠాభరణంబుతో నతివకున్ లీలాపరీరంభమున్. 167

ఉ. ఏఁచు నుపేంద్రునిం బదక మిమ్మని రుక్మిణియున్ను, దేవుఁడుం
బూఁచినపూఁపుదప్పటకుఁబోకులఁబోవుచునుండునమ్మెయిన్
డాఁచినసొమ్ము చేరె నిచటన్ మదిఁ గోరనిసత్యభామకున్
నోఁచినవారిసొమ్ములవి నోమనివారికి వచ్చునే ధరన్. 168

1 గొడగు. 2 తెగనిండ గోల.

వ. ఇవ్విధంబున సత్యభామ చేసినసంగరంబునకు సంతోషించి.

గీ. చెలువచెక్కుల నెలకొన్న చెమట దుడిచి,
తరుణినుదటఁ బైకొన్నకుంతలము లొత్తి,
రమణికుచమధ్యమునకు హారములు ద్రోచి,
పొలఁతిపయ్యెదకొంగు పైఁ బొందుపఱిచి. 170

మ. హరి యక్కామిని చేతివిల్లుగొని యేయం జొచ్చినన్ ధీరుఁడై
నరకుం డొండుశరాసనంబు గొని యన్యస్యందనం బెక్కి వే
తొరిగించెన్ శరముల్ మురారిపయి నైదున్ రెండు రెండైదులు
న్నరి నైదేడులు సత్యభామయొడలన్ సౌపర్ణగాత్రంబునన్.

క. క్రమ్మఱ నేడుశరంబుల
నమ్మురరిపు నేసె విభుఁడు నద్దనుజుని చా
పమ్ముఁ దుమురు నేసెను ర
థ్యమ్ముల సారథిని నంపధారలఁ బొదివెన్. 172

గీ. తనరథంబుననుండి యద్దైత్యవిభుఁడు
దాఁటి దనుజాంతకుని యురస్థ్సలము వ్రేసి
తిరిగి [1]గరుడుని నడిచి యేతెంచి తోన
పరిఘమున వైచె నది శౌరి పగుల నేసె. 173

శా. ఆలన్ వైచెసురారియొండొరులమీఁదం బాఱెయయ్యిద్దఱు
న్నైలానోకహముద్గరంబులను బాశప్రాసఖడ్గంబులన్
శూలవ్రాతగదాకదంబపరశుస్తోమంబులన్ భిండివా
లాలీపట్టిసమాలికాపరిఘసాహస్రంబులం బోరుచున్. 174

1 గరుడని.

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రము ప్రయోగించి నరకుని సంహరించుట.

ఉ. అంతట దానవాంతకుఁ డహంకరణంబునఁ బేర్చి వేడ్కతో
వింత యొకింత సూపి పృథివీతనయుం దనయుగ్రచక్రవి
క్రాంతికి విందుచేసె సదరంబుగ డెందము దాఁకి వ్రక్కలౌ
క్కంతగ నేలఁ గూలెదనుజాకృతిత్రాసునదూఁపభూతముల్. 176

వ. ఇట్లు.

చ. అతిశితచక్రధార నరకాసుర వ్రక్కలు చేసి డాసి దై
వతపతి కింక రక్కసులవాఁడిమిపోఁడిమిమాల్చి గెల్చి యూ
ర్జిత విహగేంద్ర పక్ష పరిశీతల మారుత చారుతా నివా
రిత సమరాంత సంతత పరిశ్రముఁడై హరియున్న యత్తఱిన్.

సీ. మాఁగువాఱినచంద్రమండలంబునుఁబోలె
వదనారవిందంబు వన్నె దఱుఁగ
మకరందమున నిండుమధుకరంబులుఁ బోలె
నేత్రోత్పలంబులు నీటఁదేల
నెఱి దప్పి వ్రాలిన నీలిమేఘమువోలెఁ
గచభారబర్హ మగ్గలము వీడఁ
దొడఁగి చాలఁ జలించు తొండంపుఁగవవోలె
నూరురంభాస్తంభయుగము వడఁకఁ

తే. గడఁక లేనితనూవల్లి ఘర్మజలము
దళముగాఁ జిందఁ జెందనితాల్మి తోడ
వగపుచిత్తరువో కళవళముకరువొ
యనఁగ నొకకాంత గానంగనయ్యె నంత. 178

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వామలోచన వసుదేవనందనుముందటనిలిచి.

క. అమరారిచెవులముందఱఁ
గోమరారి వెలుంగునమృతకుండలముల న
త్తిమిరారిద్వయ మన నె
త్తి మురారికిఁ జూపి యపుడు దెలియఁగఁ బలికెన్. 180

ఉ. ఏను వసుంధరన్ యదుకులేశ దయాకర సూకరాకృతిం
బూనిననాఁడు నీవు ననుఁ బొందినఁ బుట్టినవాఁడు వీఁడు నీ
చే నపరాద్ధుఁ డైన మఱి చెప్పెడి దెవ్వరి కింకఁ గింక లో
నూనఁగ నీక కుండలము లొప్పఁగ నొప్పన గొమ్ము క్రమ్మఱన్.

గీ. అకట యిచ్చినవాఁడు దయ్యంబ కొన్న
వాఁడు దయ్యంబ దీనికి వగవ నేల?
కాలపా[1]కంబు దప్పింపఁ గమలనాభ!
నాదుదుఃఖప్రలాపంబునకుఁ దరంబె. 182

క. తనయుని[2]కి పదిలముగ నా
తనయునికిం గలుగ దితనితనయునికైనన్
వనజోదర యాదరమునఁ
గనుఁగొని ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గరుణింపఁ దగున్. 183

మ. దివిజుల్ దల్లడిలం దదీయజనయిత్రీకుండలద్వంద్వముం
జెవులం బెట్టికొనంగ రా వగుటసూచెంగాని యాతప్పు నీ
చెవులం బెట్టి కొనంగ రానిపురి గాసిం బెట్టి కట్టిండివా
సవుఁడెట్టుం దనుఁజంపఁజాలుటితఁ డిచ్చుంజూడఁడింద్రానుజా.

గీ. శత్రులకుఁ బుత్త్రులకు నొక్క సంద మగుట
పెద్దలకు మంచిగుణ మని పేరుకొనఁగ

---

1 శంబు దప్పదు...నకుఁ దలంచి. 2 కిం బదిలము.

సకలదానవసంఘంబుఁ జంపినట్లు
కొడుకుఁ జంపితి మునికోటికోర్కె దీర్ప. 185

క. అట్టేల జగము లన్నియుఁ
బుట్టింపం బెంపఁ ద్రుంపఁ బురుషులు మువురై
పుట్టినవేలుపవట నా
పట్టియెడం దగునె నడిమిపని మానుటకున్. 186

గీ. కన్న మోహంబు విడువదుగాన యేను
వగపుమై నెంత దూరిన వనజనాభ
సెలవులే దింక గతజలసేతుబంధ
నంబు చేసిన నాదట నవ్వుఁబాటు. 187

[1]వ. అనిన విశ్వంభరుండు దేవీ నరకాసురునకు వగవం బనిలేదు వాఁడు సురమునివర్గంబునకు నెగ్గు చేసెం గావున వధియింప వలసె దుష్టశిక్షణంబును శిష్టరక్షణంబునుం జేయ నవతరించిన నాకుం బుత్త్రమిత్త్రాదు లని చూచుట ధర్మంబు గాదీయర్థంబు నీయెఱింగినదియ యదియునుం గాక కాలంబు గడవ నెవ్వరికి నశక్యం బని యూఱడిలం బలికి నరకాసుర తనయుం డగుభగదత్తునకుం బ్రాగ్జ్యోతిషం బొసంగి వసుంధరాకాంత వీడ్కొని నిజపురంబున కభిముఖుం డై చనుదెంచు నప్పుడు వైనతేయుండు నభోమండలంబున మురళీభంజలి కాసుడాలవల్గితంబు లనుగతివిశేషంబుల రా నమందానందంబున రైవతకసమీపంబునకు వచ్చుటయు హరిరాక యెఱింగి బలభద్రసాత్యకిప్రముఖసోదరులు ప్రద్యుమ్నసాం

1 ఈవచనము శ్రీవీరేశలింగముపంతులుగారి ముద్రణమున నున్నది. మాచూచినవ్రాతప్రతులలో పయి గీతపద్యమువఱకే కలదు.

బానిరుద్ధాదిపుత్త్రపౌత్త్రవర్గంబును యదువృష్ణిభోజాంధ
కానీకంబునుం జతురంగబలసమేతంబుగా నెదుర్కొనుట
యుం బరస్పరవాహనావతరణంబులు చేయునెడం గృష్ణుండు
బలభద్రునకు నమస్కరించి గాఢాలింగనమ్ముఁ జేసి తనకు
మ్రొక్కిన సాత్యకి ప్రద్యుమ్న సాం బానిరుద్ధాదుల దీవించి
యదు వృష్ణి భోజాంధక వర్గంబులం దగుతెఱంగుల నా
దరించి బలభద్రాదులు నిజవాహనంబు లెక్కం దానును
గరుడాధిరోహణంబు చేసి వందిమాగధసందోహస్తుతిరవం
బులును వేణువీణాగానంబులును భేరీమృదంగాదినిస్వనంబు
లును రోదోంతరాళంబు నిండ నిండువేడుకతోఁ బురప్రవే
శంబు చేయునెడం జంద్రశాలికల బాలికలు సేసలు చల్లం
జామరానిలంబులు మార్గశ్రాంతి నపనయింప రాజమార్గం
బు దఱిసి నిజమందిరతోరణంబున సుపర్ణావతరణంబు చేసి
సకలజనంబుల నిజవాసంబులకు ననిచి సత్యాసహితంబుగా
నంతఃపురంబునకుం జని సముచితవ్యాపారంబుల సుఖంబుం
డె ననుటయు విని యభిమన్యుపౌత్త్రుండు సంతోషపులకిత
గాత్త్రుం డై మునీంద్రా తరువాతివృత్తాంతం బెఱింగింపు
మనుటయు. 188

[1]శా. పారావారనగాధిరాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీ వరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
కారుణ్యామృతవర్షిభాషణవిధా కళ్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 189

1 ఈపద్యము షష్ఠాశ్వాసాంతమందునున్నది.

[1]క. చక్రపరశ్వథయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయ భావ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘ సతతనిషేవ్యా. 190

మాలిని.—

జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితదరహాసా వ్యాప్తసచ్చిద్విలాసా
ప్రళయబహుళరూపా వందితానేకభూపా
దళితవివిధపాపా దైత్యసంహారికోపా. 191

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

1। ఈరెండుపద్యములు పంచమాశ్వాసాంతమందున్నవి.

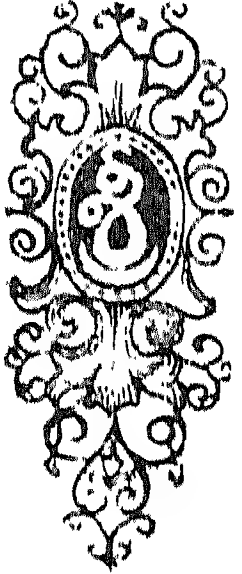
వ్రాతప్రతులలోఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణముగా నుండుటచే శ్రీ కం. వీ. గారో మఱెవరో వచనమును క్రొత్తగ రచియించియు, ౫, ౬ ఆశ్వాసములనుండి యాయాశ్వాసాంతపద్యములఁ గయికొనియు సంపూర్ణ పఱిచియుందురు.

శ్రీరస్తు.

ఉత్తరహరివంశము

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీపార్వతీకుచాగ్రా
రోపితముక్తేందుకాంతరోచిర్నిచితా
కూపారశైలహారణ
[1] ప్రాపితమణిగణరుచిసనాథ హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

మ. శరతల్పంబున నున్న శాంతనవుఁ బ్రాజ్ఞుం సత్యసంధుం డుర్వీసుధీ
స్థితుతో నర్జునుఁ డిట్లు సల్హరిఁ బ్రశంసింపంగ[3] ధీరముని
శ్రేష్ఠులు ద్వారకకేసుబ యితిఁ గదం సంబంధులం జూడనాఁ
డసుడం దేవుని యుండుఁ గంటి నాకకృత్యం బవ్యాసుం జేయుమనే.

క. ఆపట్టణమున నుండిన
వ్యాపారతఁ గుమన వృష్ణి యదు భోజ సమా
జాపాదితపూజుఁడ నై
యాపురుషోత్తమునిఁ గొలిచి యే నున్నఁ గుడన్. 4

1 వ్యాపారణరుచి. 2 జ్ఞాత. 3 తే.

శ్రీకృష్ణునియొద్ద కొకబ్రాహ్మణుఁడు వచ్చి తనకుమారుని రక్షింప వేఁడుట.

క. ఒకనాఁ డొకశాస్త్రములో
నొకక్రతు వొకనాఁటిదీక్షఁ గొనరిసఁ గని ధా
ర్మికుఁ డాహరి యదిగైకొని
యొకచో నుండంగ విప్రుఁ డొకఁ డేతెంచెన్. 5

చ. అకట కుమారులార కడుపార మిముం గని పాఱ్ఱై చుత
ల్లికి నటు సూచుతండ్రికి బలే తొలుబొమున లేపునోములూ
రక ననుఁగన్నుఁ బ్రాఁమి విధిరత్నపుబొమ్మల నాఁచికొన్న నా
మొకమున వ్రేలుచున్న యవిముప్పురమూర్తులనంచువార్యుఁ [డై.

క. వెడ వీడెడుదోవతియును
బెడతలచేతులు వడంకు పెదవులు తూఁగా
డెడువెండ్రుకలునుఁ బైపై
వెడలెడు కన్నీరుఁ గలుగు వేషముతోడన్. 7

క. ముందట నిలిచి మురాంతక
మందరధర భక్తలోకమందార దయా
కందళితహృదయ సురముని
వందితపాదారవింద వసుదేవసుతా. 8

గీ. దేవదేవ రక్షింపవె దివ్యమూర్తి
యనుచుఁ బలుకునవిప్రునియార్తభంగి
చూచు[1]మురవైరి శోకంబుఁ జూడలేక
వెడలె నాకునుఁ గన్నీరు వేయు నేల. 9

---

1 నప్పుడు మురవైరి చూడ్కి— కేల.

వ. అట్టియెడ నేనదేవుఁ డమ్మహీదేవున కిట్లనియె. 10

క. ఏలయ్య భూసురోత్తమ!
దూఱెదు నీయట్టివారు దుఃఖాంబుధిలోఁ
దేలుదురే మముబోంట్లనఁ
దాలిమి లేకున్నఁ దెలుపఁ దగువా రయ్యున్. 11

క. మేలుం గీడును నెప్పుం
గాలముతో రెంటిచేఁ గలఁగను ధీరుల్
తేలుచు మునుఁగుదు రితరులు
జాలిం బడుదురు వివేకసంగతి లేమిన్. 12

వ. అనుటయు నవ్వాసుదేవునకు భూసురోత్తముం డిట్లనియె.

క. ఓపురుషోత్తమ! యెట్లు ప్ర
లాపింపక యుండుదుం జలంబున విధి నా
పాపల మున్నూఱఁ దోడ్తోఁ
జూపోపక చంపెఁ బత్త్రిసూతిదినములన్. 14

మ. అని యొల్లం గడచన్న నేఁడు మదిఁగా నస్మత్కళత్త్రంబు గా
రవముల్ మోదముల్ ఖేదముల్ బెరఁగ నుగర్భంబిమ్ములం దాల్చినన్
నవమాసంబులు నిండ గుండెవగలై నానాఁటిలోఁ గొంతలో
కవినోదంబుల కీఫలంబు నని [1]దక్కం జేసి రక్షింపవే. 15

సీ. తడి యొత్తుచీరతో దాని కౌఁగిటఁ జేర్చి
మాటంగఁ గన్నారఁ జూడ నెత్తిఁ
దడవి యూడకమున్న పట్టాఁడ మని పట్టి
నడఁకంగ నెజ్జప ప్రాప్త నైతి

[1] దాఁకం.

నల్లంతదవ్వుల నప్పలప్ప లనంగ
  నెదురుగాఁ బఱతేర నెత్త నైతి
వియ్యాలచే నిచ్చి వేడుక నను వారు
  తిట్టింప విని చప్పి చేర నైతి
తే. నకట మిథ్యామనోరథుం డైతిఁ గాని
కొడుకులం గని దమవారు గొండ సేయు
నుండ లేదయ్యె సంపద లుబ్బె నేని
లేబరమ కాదె బిడ్డలు లేని బ్రతుకు. 16

క. ఈగర్భము రక్షించిన
నాగౌరవ మేమిఁ జెడక నారాయణ! నా
నాగుణసంపన్నులలో
సాగుదు నటు గాక యున్న సమయుదు నగలన్. 17

చ. అనుడు నొకింత లేఁతనగవాననపద్మము గాననింప ను
న్ననఁ గృప సేయు నేఁ డొకదినంబును దీక్షితుఁడ నైనాను; రా
నను వగు నెల్లి భూసురకులాగ్రణి! యన్నివిఘ్నములందు నీ
తనయునిఁ గాతు, నన్న హరిఁ దప్పక చూచి యతండు వినుఁడ్డ.

ఉ. నేఁడు ప్రసూతికాలమున నీవు గదాధర! మద్గృహాంబునన్
వాఁడిమితోడ నుండి జమువాకిలి గట్టి మదీయసంతతిం
బోఁడిమితోడఁ గాచి ననుఁ బుణ్యునిఁ జేసినఁ గాక యుంతలో
మాఁడిన నేమి చేసెదవు మంత్రపునీళులు సల్లనప్పునే. 19

అర్జునుఁడు విప్రార్భకరక్షణార్థము తా నరుగఁ గోరుట.

క. అనవుడు నెదఁ జింతిల్లిన
వనజాక్షుని తెఱఁ గెఱింగి వసుధామరుప్రా

ర్థన దీర్ప నన్నుఁ బనుపుము
పనివినిగొలచ నంటి లాంపుఁ బంతము మఱియున్. 20

మ. విని విశ్వంభరుఁ డల్ల నవ్వి కరుణావిర్భూతచేతస్కుఁడై
ననుఁ బ్రీతిం గడగంటఁ జూచి విజయా! నాచేత[1] నబ్బంగినే
పని గ్రైనం గడతేఱుఁగాని యిది నీపంతంబులం దీఱునే
యనినన్ మో మరవాంచితిన్ వినయలజ్జాయుక్తచిత్తుండనై.

మ. ధరణీదేవుని దైన్యమున్ నిజమనోధర్మక్రియానిష్ఠయున్, విర
[2]సోల్లాసమదానసావనతియున్ వీక్షించి పద్మాక్షుఁ డుద్ధురితం
దోర్ద్వానిపాస్ముఁ గాముఁడునుఁ బ్రద్యుమ్నుండునుం దక్కఁ గంబురం
దరపుత్రా మనవీటిలోనఁ గలయోధవ్రాతమున్ నాపుడున్.

మ. యదు వృష్ణ్యంధక భోజ సైన్యములతో సత్రంగసాంగ నవభ
న్నటిగం తద్వీపమండలుండ సయి కృష్ణశ్రీపదాంభోజముల్
మదిలో నిల్పి మహీసురాంగసధరమ్యగ్రామమధ్యంబునం
బదిలుండనై తిఁ బ్రసూతివేళ యమునిం బ్రత్యర్థి రాఁజూచుచున్.

క. ఎఱసంజ దాసనంబుల
తెఱఁగయ్యెను, గూబ లెల్ల దెసలఁ జెలంగన్,
వఱదు లఱచె, నుల్కలు పడె,
నెఱి చెడి సురగాలి విసరె నిలువక పెలుచన్. 24

గీ. అట్టియెడ సైన్యమెల్లఁ గట్టాయితంబు
చేసి [3]యేసును గాండీవశింజినీని

1 నీచేతనే. 2 లో. 3 యేను గాండీవము శింజినీనినాద, భరితబధిరితధ్రూ.

నాద మేదుర భూనభోంతరుఁడ నగుచు
[1]నమ్మహీదేవునిగ్రహాంగణమ్మునందు. 2

ఉ. ఉండు నెడన్ భయంబున మహోద్ధతిఁ గొంపలు వచ్చి పట్టుఁ
ట్టుం డిట తెండు పొండని కడున్ రభసంబున నాడుమాటలుఁ
బండియుఁ బొల్లవోయె నని బ్రాహ్మణి లోపల నేడ్చు నేడ్చునఁ
డొండ కడంగి తచ్ఛిశువు నుద్భవమునన్ మరణంబుఁ దెల్పినన్

స్రగ్ధర. గాండీవారావఘుంఘాఘుటితభయదనాకప్రరంగాంతఃపురాం
ద్రీ, గండాభోగప్రమాంభఃకణకలుషితగంగాతరంగాభిషంగా,
గా, ఖండాస్త్రత్కాండపాళీకబళితసకలాకాశసీమానిశాంతో
ద్దండాతిక్రాంతగర్భాంతకయమభటసంతానముం గాన నైతిన్

గీ. పోయె బాలుండు యదువృష్ణిభోజబలముఁ
జిన్నవోయెను జూడ వచ్చినజనంబు
డించి పోయె మదీయగాండీవము లజ్జ
వోయెఁ గొనిపోయె [2]భూసురపుత్త్రు జముఁడు. 28

వ. ఇవ్విధంబున గాండీవమ్ములావు నమ్మయినం గ్రమ్ముసమ్మలికం
బున విన్న నైననన్నుం జూచి యవ్విప్రుండు. 29

{ నిజకుమారుని యముఁ డపహరింపఁగా బ్రాహ్మణుఁ డర్జునుని దూఱుట. }

క. ఓపార్థ! నిన్ను నమ్మితిఁ
బాపని రక్షింప కిట్లపార్థుఁడ వైతే
నాపాలిపారిజాతము
గోపాలకచక్రవర్తిఁ గొని రా నైతిన్. 30

---

1 కణఁగి ధరణీసురునిగృహాంగణమునందు. 2 (గడసారిపోయె శిశువు.

చ. పిలిచితి నన్న నిన్ను నతిభీతుఁడ విప్రుఁడ నమ్మినాఁడ నీ
పలు కనృతంబు గాఁదగున పాతకసంబద్ధునఁ గాల్గొనఁగా
నలవడు నన్న పోటుమగఁడై యిటు చేసితిగాక యాసతో
నిలుతు మురారి నన్నచట నీళులముంచినఁ బాలముంచినన్.

క. మేలైననుఁ గీడైనను
నాలవపా [1]లాఫలము ధనంజయ రక్షా
శీలునకుఁ జేరు నీ వీ
బాలుని రక్షింప [2]నట్టిఫల మందఁ దగున్. 32

క. నీ వేమి సేయు దీగాం
డీవము నీ కిచ్చి [3]యిమ్ము డెప్పరమైనన్
లావు గలదంచుఁ బలికిన
పాపము చేఁగాదె కోలుపడితిఁ గుమారున్. 33

గీ. అనుచు ననుచారి గ్గు విప్రుఁ డనుగు దేరఁ
వీర గాండివ మిడి యున్న నీయమహిమ
మహి మడంగ మడంగ గగుమనసు మాయ
మాయ గన్నులఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మఱితి నేను. 34

క. ఈరూపునఁ బొలిపోయిన
బీరముతో వృష్ణిభోజవిభు లేతేరన్
ద్వారవతి కరిగి నిలిచితి
నారాయణునెదుర ఖేదనమ్రముఖుఁడనై. 35

1 లరయఁగా. 2 నట్టిఫల మందఁదగున్. 3 యితఁడు...గలఁడంచు.

విప్రకుమారుల నుజ్జీవింపఁజేయుటకై కృష్ణుఁడు పార్థసహితముగాఁ బోవుట.

సీ. అట్లున్న నన్ను నొయ్యన గారవించి యా
భూసురోత్తముఁ జాల బుజ్జగించి
నీకుమారకుల నేలోకంబునం దున్నఁ
దెత్తు; నీ కింతేల ధృతి గలంగ?
ననుచుఁ బీతాంబరము దనువునఁ బొందుగాఁ గట్టి
శార్ఙ్గ కౌమోదకీ చక్ర నంద
కాది ప్రహరణంబు లరదంబునఁ బెట్టి
దర్వీకరారాతికేతుధ్వజము మెఱయ
తే. దారుకుని డించి సారథిత్వంబు దాను
నొసఁగి భూసురసహితుఁడై యుబ్బు మీఱి
గృతవలాహకసైన్యసుగ్రీవమేఘ
పుష్పసన్నాహ మగుపథంబున నరిగె. 36

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వసుదేవనందనుండును నేనును రథగమనోచి
తం బగుపథంబున వితతమనోరథులమై చని చని ముందట
మాధవ మహిళా మంజు శింజాన మంజీర కోలాహల హాళి
హాళిత హంస సందోహ సందిహ్యమాన సముదిత శైశిరిత
కళిందనందనీసందర్శనంబువలనను లలాటీవిఘాటిత కటక
నికట వికటంకట తట నట త్సారస సంచయ చంచత్పుట విఘా
టిత కమల ముకుళ పుట కుటీర పటీయః కేసర కదంబగళిత
భ్రమర విభ్రమ భ్రమణ భాసుర భాగీరథీవిలోకనంబువల
నను మనంబు రంజిల్ల నుచల్లకంబు మట్టి మ్లేచ్ఛంబు మెట్టి

దరదంబు దాఁటి కాశ్మీరంబు గడచి సైంధవం బనుసంధిం
చి నారదంబు నతిక్రమించి హిమాచలం బెక్కి హేమకూ
టంబు ద్రొక్కి నిషధం బతిక్రమించి నిమిషంబున. 37

చ. కనిసితి మంతి దంతిపరిషుద్విసఖండిత దేవదారువుఁ
మదశబరీవధూకలితమానసమానసహాసభీరువుం
బ్రాగపదాంబుప్రతిక్రకచపాటితశాఖ స్తక దేశ చారువుఁ
ముదితచమూరువుఁ ఘటితమూలన మేరువు నాసుమేరువున్.

గీ. కడచి మాల్యవదలంబునుం గడచి మఱియు
నడు నడుం గలయిలావృతంబు లేఖు లద్రు
లన్నియును దాఁటి కంటి ముదుత్తరంగ
నాకవాహినీకలితంబు నుత్తరకురంబు. 39

గీ. కాంచి యచటఁ గడచి ముంగంతనునకు
వఱ్ఱకట్టి లోఁగిని నా కానతిమ్ము
మేరుఁ గలు కాల్య మనుటంకు సింధురాజ
తేరువు [1]విడుము నాకు నుత్తరదిశకు ననిన. 40

ఉ. నా సుకృతంబు గన్గొనిరి బ్రహ్మయు చేసి పయోధి యుట్టనుఁ
జేసి ఫలిమ్ము యోగములఁ జేసిన నెవ్వ దొకండు నాపయిం
బోవఁగ లేదు కాల్చుడు విఘుండవు నీవు చనంగ నంతయుం
ద్రోవ నగుణావసుయుక్తి తేరుడు దాఁటిన నవ్వగ నీసుఁబుట్టెడి.

గీ. అనుడు విప్రాగ్ర్యు నాసు నడుగనలసి
త్రోవ వేఁడిన నుఱ నిన్ను దేవతలును

1 విడుము నా కుత్తరదిక్కు కనిరి.

దేఱి చూడంగ రా దన్నుఁ దెలిసి జాఁధి
రథము చనునంత శోషించుఁ బథము గనుచు. 42

చ. అనుడు మురారి యిట్లను మహామునినాథ! [illegible]
కనితరగమ్యదుర్గమము సన్ష్ఠ్యము [illegible]
గనుఁగొన నేల నేల నొడికంబుగ నేఁగను [illegible]
చనియెడునంబుపూరములలానపృథ్వి [illegible].

క. ఆపారావారము దా
రూపై రథ మడఁగుచుండఁ ద్రోవ [illegible]
వే పఱపితిఁ దురగములఁ గ
ళాపాండిత్యంబు హరితలంపున కెక్క, న్. 44

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరసాగరంబు దాఁటి విస్తారంబగు గంధ
మాదనంబు సేరి. 45

గీ. నచ్చునెడ జయంతంబను శైలరాజు
మనఁగ నీలంబు నా రజతాచలంబ
నఁగ మహామేరుకైలాసనగము లనఁగ
నింద్రకూటంబు నా నచ్చు నేడుగిరులు. 46

గీ. వివిధవర్ణరత్నప్రభావితతి మెఱయుఁ
దమ్ముఁ బనిపంచు ననిన మాధవుఁడు భూధ
రములఁ గృపఁ జూచి మీయందు రథము నడవఁ
దెఱపి యిం డన్న నవియు నత్తెఱఁగు చేసె. 47

క. అంతట నేడునగంబులు
నంతర్ధానంబు [1]చేసి యుట చనఁగా న

1 చేసె నట.

[illegible]
[illegible] సాగక నిలచెన్. 48

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[1]గ్రహ[illegible] .49

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible] యోగనిధ [illegible]
[illegible]
[illegible] 51

తే. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 52

[illegible] వచ్చి యిచ్చి ద్వారకను [illegible]

మ. [illegible]
[illegible]

1 గ్రహబంధంబున. 2 [illegible] ముగురట. 3 ప్రాయస్థున.

ధవులం గ్రమ్మఱఁ జూడఁగంటిమి ప్రమోదంబు [illegible]
వివిధార్థంబులతోడ వీడుకొలిపె న్విప్రుం గృ[illegible].

ఆ. బంధుభోజనంబు భాస్కరపూజనముఁ
బొందుపడఁగ నేసి పొత్తు గలియఁ
గెలన వృష్ణిసాత్యకులుఁ బంతి గుడువంగ
యదుకులాబ్ధిచంద్రుఁ డారగించె. 54

వ. తదనంతరంబ సభామండపంబున సుఖాసీను[illegible]
సలుపు చున్న యన్నారాయణునకుం బ్రణమిల్లి [illegible]
యిట్లంటి. 55

తే. సాగరమునీరు వేసుట శైలములను
తెరువు లిచ్చుట చీఁకటి సఱిసినదుట
దివ్యతేజంబు దోఁచు టద్దృష్టి సేయ
పొచ్చుట కుమారులం గొని వచ్చు టిమి ? 56

క. అతిదూర మైనమార్గము
కతిపయపదగమ్య మైనకతముఁ దెలియ నా
నతి యీవే యనుడును స
న్మతిఁ గైకొని దానవారి నా కిట్లనియెన్. 57

సీ. అప్పుడు తేజోమయం బైనరూపంబు మ
త్ప్రకృతి యందుఁ జరాచరంబు దోఁచు
మదుఁగు నప్పురుషుండు మద్దర్శనకుతూహ
లముగ నవ్విప్రబాలకుల ద్రింగె
వారు కారణముగా వత్తు నే నని యంధ
తమసంబు నేన భేదకుఁడ నేన

యచలంబు లేన సంధ్రాపాది నేన సా
గర మేను సంస్థాన కాల నేన

తే. పంచభూతాత్మకంబు ప్రపంచ మిందుఁ
గలగినది లేనియది లేదు కల దనంగ
నున్న యదియు సర్వంబును నుచితగమ్య
మిది రహస్యంబు దెలిపితి నెఱుఁగు పార్థ. 58

తే. అపర త్రయరూప మై యఖిలయోగ
మూల మగు ప్రణవంబు నామూర్తి నమ్ము
నీవుఁ జెప్పితి; నత్యంతనియమతమతిఁ
జెప్ప నీమంత్ర మెపుడుఁ దగదు తెలుప. 59

చ. అని పరమోపదేశముగ నానతి యిచ్చినయంతనుండియు
స్వజనుల భక్తజనవత్సలు [1] వేదశిఖావతంసపా
వనపదపల్లవుం ద్రిదశవల్లభసేవితు నాశ్రయింతు నా
మనముల ముట్టిన సంపద మిన్ను ముట్టినన్.

క. అని విని ధర్మతనూజుఁడు
జనకతులును గృష్ణుఁ జిత్తసరసిరుహములం
దనిచి పులకాంకురమ్ములు
మొనయఁగ నానందబాష్పములు వెడలంగన్. 61

క. అని చెప్పినస్థితిఁ గని సా
యనునను జనమేజయుఁడు ప్రియం బొలఁగ ని
ట్లను ముక్తిరహస్యక్రమ
మనఘా విన వలతుఁ జెప్పుమా పరిపాటిన్. 62

1 జేసి.

వ. అనుటయు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

సీ. మడియించె నక్రాఖ్యు మహిత [illegible]
నరకాసురుని జంపి నా[illegible]
ధట్టించి పారిజాతము దెచ్చె [illegible]
ప్రా[illegible]మున [illegible] [1]సూ[illegible] [illegible]
చెట్టలు వైరించి శత[illegible] [illegible]
[illegible]పురంబున [illegible] [illegible]
తుని గెల్చె బాణుని [illegible] [illegible]
పాంచజన్యంబు [illegible]

తే. [2]డంచె నాజం[illegible] [illegible] [illegible]
గాండివం బిచ్చె నరునకు ఖాండవమున
దల విఱిచెఁ గాలయవనుఁ [illegible]
నుబ్బడంచె జాంబవంతుని [illegible] 64

శా. చేసెన్ దౌత్యము [illegible]
ధా! సాందీపుని పుత్త్రుని [illegible] జననీ [illegible]
దే సాల్వుం బడ[illegible] [illegible]
గాసిం బెట్టి వినాశ[illegible] [illegible]

వ. అనుటయు జనమేజయుండు. 66

క. ఎన్ని తెఱంగుల మునివర
విన్నను మున్నైరి [illegible] నా
కెన్నఁడు వైలాసమునకుఁ
జన్న తెఱఁగు [illegible] గన్న [illegible] 67

---

1 నో. 2 [illegible] బాండవులు [illegible], [illegible]
బిచ్చె నరునకు గాండివంబు.

మ. పరిహాసాస్పదనారదమోహమదిరాపానంబుచే మత్తులై
హరి మేలం బని హాసమందు మేలను సుధాపాశాం[illegible]దెలుం
గను [illegible]క లావనగంబునందు మును తత్త్వంబు భావించి రా
ము నిస్తారంబు [illegible] బాపుటమహామోహాంబు ద్రోహంబగున్.

క. సకలాగమగుహ్యార్థంబులఁ
బ్రకటించిన [illegible] నలసి పాదపులు రెండై
[illegible] యుగుడుగు
[illegible] జేయుడగు [illegible] యాదుల నల్లన్. 69

తే. పుండరీకాక్షునకు [illegible] పూజలిచ్చ
[illegible] చూడ బదరికాశ్రమమునందు
నాఁగ నిందు మయ్యురుపుపనాటకంబుఁ
జెప్పి [illegible] బండువు సేయు మనఘ. 70

వ. [illegible] స్థా[illegible] రాజన మేజన్మన కిట్టను జనా
[illegible] నగుటయును సద్ధర్మపుండు నిశ్చల
[illegible] సవిన్యభుని దివ్యముని గంధర్వ
[illegible] చూడ నప్పుడయును సప్పుడు హాసం
[illegible] నయ్యుదుస్సా యేక
త్వంబు సకలలోకంబులఁ [illegible] దెలియం జెప్పద
నాశ్చర్యమ్ము. 71

శా. [illegible] శ్రీ [illegible]సున
ధ్వ[illegible] సిద్ధికీ
హాం[illegible] భుజమధ్యవక్షా [illegible] స్తై
సనా[illegible] సుధా[illegible]ంబునం దేలఁగన్. 72

సీ. యమునాతరంగడోలాధిరోహణమున
        [1]డంబుమీఁ దెడుమందానిలంబుపైఁ ద
హరినీలమణిమనోహరమందిరస్థలా
        ముల వినోదించుకేలి ప్రన్మపైఁ ద
దళితనీలోత్పలదళదామసంగతిఁ
        గోమలాంగసంగగుప్తి పైఁ ద
తరుణతమాలపాదపశాఖాశాఖలఁ
        జెలువారునలరించుచిలుక పైఁ ద
తే. పారిజాతగోష్ఠనోత్పాటనమున
బలిమితోడ ద్వైనమురద్విరిబాహులందుగను
తెప్పగా మన్మథాంబుధిఁ దేలుచుండె
రమ్యగుణమణి రుక్మిణీరమణి ప్రీతి. 73

రుక్మిణీదేవి తనకు సుపుత్త్రు ననుగ్రహింపుమని శ్రీకృష్ణుని వేడుట.

శా. ఆరామాతిలకంబు మన్మథవినోదైకాంతగేహంబులో
గారామై యొకనాఁడు లేనగవు తొంగారంబుగాఁ గన్నులం
బారం జేదనిలజ్జ దోఁప హరికిం బాదప్రణామక్రియా
ప్రారంభం బగుభక్తిఁ గుట్మలితహస్తాంభోజయై యిట్లనున్.
గీ. అఖిలలోకైకనాథ! నీయట్టిరూపు
విక్రమౌదార్యశౌర్యవివేకనిలయు
నొకకుమారుని దయచేసి యుర్విలోనఁ
గడుపుచల్లని కాంతలఁ గలుపు నన్ను. 75
వ. ఈవరంబు నాకీవైతేని. 76

1 దళుకొత్తుపసిఁడిసెత్తమ్మివాలి.

క. మును రుక్మిణి తన్నడిగిన
దనుజాంతకుఁ డేవరంబుఁ దప్పక యిచ్చెం
దనయుని నడిగిన నీఁ డని
జను లాడఁగఁ జెప్పలు నేఁడు సంకటపడవే. 77

క. కాచికొని కొడుకు నడిగెనఁ
[1]జీ చనవున నాలు మగఁడ[2]టు వర మిచ్చెం
జూచెద మనుసవతులచే
నీచులుకఁదనంబు చేసినీసుము కృష్ణా. 78

చ. అనిసము రాంతసుండు దరహాసముమోమునఁ దోంగలింపనో
వనజదళాక్షి నీకుఁ దగవా యిటు లాడుట నన్ను నీవ వేఁ
డిన నటు చేయుచుండుట ఘటిల్లునె చేసిన నెవ్వరైన మె
చ్చునిసని యేను జేయుదును సంతసమందుముకోర్కెఁ దీర్చెదన్.

క. తనవలను కాంత యేదని
మనమునఁ దలఁచినను జేయుదుగ వానికి న
న్యనితబగియాను కేఁగిల
తినతినముల మదన కామ ధేనువు గాదే. 80

క. పుత్త్రులకెల్లను శుద్ధక
ళత్త్రములను లక్షణంబు లక్షణవతులై
పుత్త్రవతీనతిఁ బొగసినఁ
బాత్రములే సతులు పతులు పాటింపుదురున్. 81

క. మానిని వినవే 'పున్నా
మ్నో నరకాత్త్రాయతే' యనుట పుత్త్రార్థం

1 లా. 2 వి.

బైనది నీకోరిక నా
మానస మలరించె వేవమాఱ్ఱు [illegible] న్నను. 82

వ. అని పలుకుచు నాశీర్వాద [illegible] బహుమానంబులు [illegible] వినయవచనంబులును [illegible] సమీపంబున నెదుర్కొను [illegible] త్రి [illegible] ప్ర [illegible] సీత యగుసద్దేవితో వినోదించె. 83

మ. మఱినాఁ డంతఃకభోజన్యస్త్రీ [illegible] గ్రహీత [illegible] దెఱగాసాత్యకి [illegible] దఱమాత్యులు [illegible] కఱకంఠుండు పరిహాసాలిషన [illegible] [1]జామ [illegible]. 84

క. అప్పరమపురుషుఁ డంతటఁ
దప్పక కనుఁగొని ప్ర [illegible]
ముప్పిరి గొను భాషణముల
నప్పటి కప్పటికి వేడ్క [illegible] నిటు లనుచు. 85

మ. శిశుతాకేళిఁ గొడంగి గట్టిగ [illegible] గ [illegible]
శిశుపాలుం [illegible] బయిపడిన [illegible]
రశనా రాజవిరాజితకటీతటీస [illegible] ప్ర [illegible]
విశదాత్మీయగుణోల్లసన్న [illegible] త్రి [illegible].

చ. పరగినవాఁడు నేఁడు ధరఁ [illegible] గ్రహ [illegible]
నరకుఁడుఁ డాను మిత్రము [illegible] వానికి [illegible]
వ్వరికిఁ దరంబుగాదు [illegible] ము త్రి [illegible]
శ్వ [illegible] గణంబులం గలసి [illegible] బుధి [illegible].

1 బూఁచు. 2 [illegible] సా.

వ. ఇంతసెప్పుటను గనంబేమి యనుతలంపు గలదేని(ంజెప్పెద)
విసుండు 88

శా. మాండవ్యం బొరిగె గజాననీతకటఖర్జూభూర్జఖర్జూరళీ
గాండూ లాసుఖితాఖిలౌకమహింళాలంకారహారిత్తుణా
క్రీడాతారకతారగతరాశతరళశ్రీకంఠకంఠప్రభా
మాండావం ద్రకళాకైలాసము సతీశుద్ధాంతకైలాసమున్. 89

ఆ. బదరికాశ్రమంబు బానసమునిలబ్ధ
విశ్రమంబు నచట విమలయోగ
దీపికాప్రకాశతేజోమయాకార
భుజగహారు హారుని భజనగుణుని. 90

క. కనుంగొని నాతలంచినవని
యనుష్ఠానశిచి మఱచి గ్రొమన నలయక పేగం
బున నెత్తు నద్వ్యసంగతను
మునివేదమౌళి కానుమత ముచిత మగున్. 91

సీ. కోట 1సింగారించి కోట్ల స్తంభంబుల నెల్ల
నట్టుక్కు నన్నించి యూళ్లనరికి
బంగార్పు బెట్టించి 2ప్రకోట్ల నెగయించి
గుడిగుడిగలుగుల నలికోటమ్మ్యగ గూర్చి
యగడిత సీమసీ నాంనట త్రవ్వించి
పురనరిట్టింప నింటులు గుడులు ఎట్టి
మండపంబులు నిర్మించి గుడులు నట్టించి
నగరాజితోరణమ్ములు బలుసు సేసి

1 సింగ. 2 ప్రాకార్మ్మ బెట్టించి. 3 పనుస్లాంగు.

తే. బాళెము ల్వెట్టి క్రొంకులు బద్ధసేయుఁ
గత్తి గొంతంబు లాడిసెల్లఁ గత్తళములు
నారసములును విండ్లు నగరిలోనఁ
బెట్టి పెట్టుండు నడు[1]హట్టి[2]ముట్టలోపు. 92

క. ఈకోటకు నొకదిక్కున
వాకిలి సారించి యానవాలుగఁ జూపిల్
రాకలఁ బోకలఁ జక్రముఁ
జేకొని రక్షకులతోడఁ జెప్పి చనఁ దగున్. 93

మ. పురిచుట్టు న్నిచయుండు సాధనుండు నీభోజరాజన్యులుంచి క
త్తెరగాయంబుల గండముల[3]గిళుల సందిం గొమ్మకొమ్మన్ నిరం
తరమున్ [4]సాధనదీపికత్తి చనుఁ దుర్గాంతస్థదుర్జేయులౌ
పురభేరీరవభిన్నవైరిహృదయా పూర్వాగణు [illegible]లసీ. 94

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 95

మ. శరకోదండకృపాణకంకటశిరస్త్రాణంబులం బూని సం
గరసన్నాహవిహారి వై నగరి [illegible] జూపు [illegible]
ర్వారి నిద్రం బెడఁబాసి [illegible]
వ్వారిచేత న్నగుఁబాటు చేక [illegible].

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 97

ఉ. దేవర యానతిచ్చినగతిం గృతకృత్యుఁడ నైతి పేర్మిం
గావలి వెట్టి పాండ్రవిభుకన్నులు గట్టి ప్రలంబుఁ డిక్కా
సేవ యొనర్చి నీ కిచట సిద్ధఫలంబులు గోరి [illegible]
దేవత లైన నాకెదిరి ధీరత నైమమయిఁ బోవ నేర్తురే. 98

1 నెట్టి. 2 గట్టి. 3 గదల. 4 సాదన. 5 న [illegible].

వ. అనియు నట్టియెడ నమ్మహీధరధరుం డుద్ధవాచార్యున కి
ట్లనియె. 99

ఉ. తంత్రులు మీరు మీ రనయతత్త్వముఁ జెప్పుడు మన్న మమ్ము నే
మంత్రి జనంబు,లుం జను బృహస్పతి మీఁగుడ, నేను లేనిచోఁ
దంత్రకయంత వాసమును వేచి గురంబున కెత్తి వచ్చు నా
పౌండ్రుఁడు వాని చేత మనబంధులు చిక్కకయుండఁ గావుఁడీ.

వ. అని పలికి హలాయుధుం గనుంగొని. 101

మ. గద చేతం గొని యున్న [1]నిన్ను మఱ దిగ్దంతావళశ్రేణియుం
[2]గదియంజాలదు చాలు సుస్తవము మత్కైలాసయాత్రాంతరో
న్నదపౌండ్రక్షితిపాలసంగరము ధీమన్మంత్రిసామంతస
మ్మదసంసక్తి న్విముఖప్రమాదమతివై మర్దింపుమీ శత్రులన్.

గీ. అనుటయును హలాయుధుం డియ్యకొని నృపాల
సంఘమును దాను వీడ్కొని చనియె నపుడు
హరియుఁ గైలాసయాత్రను సనుపు చేసి
తలఁచె సొంపుగ్గ గరుడుఁ దలఁచినన్న. 103

వ. అంత. 104

శ్రీకృష్ణుఁడు గరుత్మంతుని నెక్కి కైలాసంబునకుఁ బోవుట.

మ. హరిసంతోషితనంతసంతతశిఖరాహంకారనిశ్చింతని
ర్జరరాజోష్ఠితసద్విజహరితవిచ్ఛాయామశోమచ్ఛవి
స్థిరవిద్యుత్ప్రతిభాసమానగరుడుం డయి వచ్చె వైనతేయుండు భా
స్కరబింబప్రతిబింబనంబనము శ్రీంగం బాలుచందంబునన్.

గీ. వచ్చి నిజపాదపంకజానతుఁ డైన
వైనతేయుఁ గనుంగొని వాసుదేవుఁ

1 సిరియును. 2 గదలం.

డల్లఁ గరపల్లవంబున నాదరించి
పయిన మెఱిఁగించి [illegible] సన్నుతించి రపుడు. 106

వ. ఇవ్విధంబున వివిధగతిసంచా[illegible]హా
ణంబున నతిత్వరితంబుగా [illegible]
జేర వచ్చునప్పుడు. 107

సీ. వాచంయమోత్సంగ[illegible]
  ముముదవ[illegible]
ప్రాగ్వంశబంధు[illegible]
  [illegible]
సుత్రామసఖియా[illegible]
  [illegible]
పటుధవిత్ర[illegible]
  [illegible]
తే. సంతతబ్రహ్మ[1][illegible]
పరమయోగి[illegible]
వా_స్తికై[illegible]
బదరికాకాననంబు [illegible] నడచె. 108

సీ. పవనవేగవికీర్ణ[illegible]
  జడియకుండఁగఁ బట్టు[illegible]
పూజార్థనియమితపుష్పవాటికల[illegible]
  మధుకరంబులఁ బో[illegible]
నవభృథస్నా[illegible]నిర్మల[illegible]
  కాసారములఁ గా[illegible]

1 పర్వస.

నిజనిజకోటజభాగనివాసీములు
సాధక కారిత యోగసుకరములు

ఆ. గరిగి సంస్థాపితసమ్యక్ఛందము నై
చెలువు మిగిలఁ బూర్ణకలశవిగళి
తాంబుపూర పరిపారి[1]తమునిదారి
క్షేత్రమంబు బరగెఁ గాంక్షేత్రమంబు. 109

వ. మఱియును నక్షేత్రంబు నలంకారంబునుంబోలెఁ గరికా
స్పదంబై సుగజరంబునుం బోలెఁ గుంభాభిరామంబై రంగ
స్థలంబునుం బోలె శైలూషనటసమృద్ధంబై యింద్రపదంబు
నుం బోలె నైరావతసుదివ్యంబై తరుణీముఖంబునుం బోలెఁ
దిలకవిరాజితంబై పరమయోగిహృదయంబునుం బోలె మో
హినిలయంబై పాంచాలంబునుం బోలె నమృతోత్పాదన
స్థానంబై సుమేరుశిఖరంబునుం బోలె శతపత్త్రసనాథంబై
గగనంబునుం బోలె బుధగణసంకీర్ణంబై కర్ణరథంబునుం
బోలె శల్యాధిష్ఠితంబై నీలకంఠాలంకృతమణిమయ
నికాయం బనుటయు నగి సంబరసర్వార్థస్థానంబై యుద్ధ
ప్రపంచకం బనుటయు నగి రాజాధిరాజనిధానంబై సమ
మునిపావనం బనుటయు నగి శైలేంద్రపరివేష్టనంబై పరి
ప్రస్తరాజనికరం బనుటయు నగి సంతతావాసయోగ్యమాన
మహిమంబై గంధర్వనివాసం బనుటయు నగి విష్ణుపదావ
లంబనములంబై బుద్ధసిద్ధాంత
సంక్షేమం బనుటయు సజనవాసస్థితశోభితంబై పుణ్యజనే
శ్వరనివాసం బనుటయు యమునియమనియమితలోకం

1. శస్య.

బై సమిద్భారధురీణసంఘులం బయ్యును నతిమాలిన్యాతి
శయంబై యొప్పు నప్పుండరీకాక్షుండును తద్విష్ణుపాదంబును ప్రాద
యంబు ప్రియంబునం జెనంగొను సాయంతనసమయంబునను.

సీ. సంయమీశ్వరహస్తసంధ్యార్ఘ్యజలబిందు
జాలంబు నక్షత్రసమితి గాఁగ
దాపసకృతదేవతానమస్కృతిహస్త
[1]ములు ముకుళితపద్మముల జయింపఁ
బారికాంతిపావకాగ్ని బహుళధూమపటలంబు
దిక్కీర్ణతిమిరంబు ధిక్కరింప
స్నాతకవల్కలక్షాళనోద్ధతకాంతి
సాంధ్యరాగద్యుతి సంహరింప

తే. ధైనుకాగమనోత్సుకతర్ణకౌఘ హంభా
కారవంబును సామగానారవంబు
నంతకంతకుఁ జెలఁగంగ హర్షలీల
నంబుజాక్షుండు సొచ్చె నయ్యాశ్రమంబు. 111

గీ. గౌతమాత్రివిశ్వామిత్రకణ్వయాజ్ఞ
వల్క్యజాబాలికాశ్యపవామదేవ
రైభ్యధూమ్రవాల్మీకిపరాశరాంగి
రఃపవిత్రాత్మశంఖకర్ణప్రభృతులు. 112

క. మునివరు లెదురుగఁ జని పా
వనలోచను లైరి గోపవల్లభసంద
ర్శనమునఁ గృష్ణుఁడు వారలఁ
గనుఁగొని సంభ్రమముతోడ గరు[2]డుని డిగ్గెన్. 113

1 పుటములు పంకజంబులఁజయింప. 2 దని.

వ. ఇవ్విధంబున నితరేతరసందర్శన సమయసముచితకృత్యంబు
లాచరించి తత్తాపసోత్తములు పురుషోత్తముం దపోవనమ
ధ్యపర్ణశాలాంగణంబున సున్నతబ్రుసీసమాసీనుం జేసి యా
తిథేయపరిగ్రహణానంతరంబున నతనితో నిట్లని విన్న
వించిరి. 114

సీ. ఆకాశగంగ నీయడుగునఁ బొడమె నీ
కెట్లర్ఘ్యపాద్యంబు లిచ్చు టెంత
నిఖిలంబు రక్షింప నీరజోగుణమూర్తి
వని నీకుఁ గుశలసంప్రశ్న మెంత
కమలంబు నీనాభి గన్నది నీ కెట్లు
పుష్పాంతరంబులపూజ యెంత
యమృతంబు నీచేత నమరులు గుడిచిరి
నీకు నన్నాహారనియతి యెంత
తే. గొంచ మాభక్తి యెంత! మాగొలుక యెంత!
మాతపోబల మెంత! మామనికి యెంత!
యింతసంతోష మొసఁగ నీ విచట నునికిఁ
గంటి, మిది మాకు భాగ్యంబుకలిమి గాదె. 115

క. నీవారము నీ విచ్చితి
నీవారము మాకు భోగనియతసుఖంబుల్
గావింపుము మాప్రియములు
గావింపుము నీవు భక్తిగమ్య మురారీ. 116

వ. అని పలుకుచు నద్దేవుని ననేకవిధంబులం గొనియాడి యా
దేవునిం గొలువ వచ్చిన దివ్యమునిదేవతాసిద్ధవిద్యాధర
గణంబులకు నాతిథ్యంబు లిచ్చి యామంత్రణంబు చేసి

యమ్మురాంతకు వీడుకొని నిజనివాసంబులకుం బోయిరి 117
తదనంతరంబ.

శా. గంగానిమ్నగ దాటి యుత్తరతటీకాంతారసీమాగ్రభూ
మిం గంసారి పురారిఁ గోరి నియమామ్నాయప్రసూనార్చనా
భంగాపేతపయోధివోలె ననిలాహారుం బ్రతీహారు లే, సం
గంబొప్పంగనుండఁ బొల్చ్రి యుఁడబ్జాస్యప్రసూతి సముద్యద్భాసన్. 119

వ. అట్టియెడ.

బదరికావనంబునఁ బిశాచద్వయంబు శ్రీకృష్ణునకు దృగ్గోచర మగుట.

ఉ. కుక్కలు వెంటఁ బడ్డ నొకకొన్ని మృగంబులు పారి సొక్కుచు
ల్లిక్కుచు నేలఁగూలె విశిఖంబులనాటఁగఁ గొన్ని యున్న వే
దిక్కు నెఱుంగవయ్యెఁ గనుదీపని కాయము వాయఁబొర్లెఁ గా
గ్రక్కున వచ్చి రంతట వికారశరీరపిశాచసైనికుల్. 120

వ. అందులోన. 121

సీ. వికృతాననంబులు విరళదంతంబులు
నిడుపైనడొడలు నిక్కుమెడలు
ముడివడ్డబొమలును ముమ్మూలముక్కులుఁ
బల్లవెంట్రుకలును బడితెతలలు
బొక్కినోళ్ళులు లోఁతుఁబొట్టలు మిడిగ్రుడ్లు
గూనివీపులు నిడుఁగ్రొంకవ్రేళ్ళు
బూరకాళులు నీచఁబోయిన చేతులుఁ
గోలమూఁపులు గుదిగొన్నతొడలు

తే. నతిభయంకరగతి సూప నట్టహాస
కహకహారావములతోడఁ గానవచ్చు

దానవపావకఘనసశిఖాదగ్ధశాల
సాలసంకాశ మగుపిశాచద్వయంబు. 122

వ. అందు నొక్కరుండు. 123

ఉ. పిరిగొనఁ బాల్చు నెట్టముగఁ బ్రేవులు చుట్టి, కపాలపాత్రలో,
విరియఁ గలంచుఁ గ్రొమ్మెదడు, వెండ్రుక లేఁటి తోలంగ
వైచు, నెత్తురు చవిచూచుఁ, గండలుతుఘూ యనిక్రోయుఁ,
ద్రిశూలధారలం, జెరివిసప్రేతమాలికలఁ జిమ్ముఁ, బిశాచ
విభుండను వేడుకన్. 124

వ. మఱి యొక్కరుండు. 125

(అచ్చతెనుఁగు.)

చ. కఱచినపీనుఁగు న్విడఁకపప్పరయు న్మొలఁ బచ్చితోళులున్
బుఱియలపేగులు న్నెదడుపూఁతయుఁ ఘుమ్మనిమూఁగునీఁగలుం
బెఱికినవాలు ఱొమ్ములుఁ బెరిసనెత్తుటిత్రేవుడుగ్గడున్
బిఱుసులమాపులుం గఱచు బీఱనపంబులుఁ గల్గురూపునై. 126

క. చనుదేరఁగ నయ్యిరువురఁ
గనుఁగొని మునిస్త్రీరి వారికలకలమున నె
మ్మనముం బడిలము చేయక
ఘనతరవిస్మయవికారకలితముఁ జేసెన్. 127

వ. తదనంతరంబ తద్వికృతవేషపేశాళియుగళంబు నగులగళం
బులు వెగ నడిచినఁ జొరుగు రుధిరంబు చవిగొని సుచి
యగుటంను హరికి సమర్పితం బగుఁ గనుచు నద్దేవుని
సహస్రనామంబులు పేరుకొని. 128

శా. ఓనారాయణ యోముకుందసురహారా యోభక్తచింతామణీ
యోనీలాంబుదవర్ణ యోగుణనిధీ యోలోకరక్షామణీ

యోనీరేరుహపత్త్రనేత్ర కృప నాయుల్లంబులోఁ జూడవే
యో నావే భవబంధముల్ దెలుపవే యో దేవకీనందనా.

శా. గోవిందాయ నమోనమో భగవతే గోపాలభర్త్రే నమో
దేవేశాయ నమో నమో మురభిదే దైత్యారిభర్త్రే నమో
భావజ్ఞాయ నమో నమో మహాత్మతే పాపప్రహర్త్రే నమో
జీవస్థాయనమోయనంగ శుభముల్ చేకూరుమా కృష్ణుఁడా.

గీ. అనుచు నిరువురుఁ బనుఁ జేసి నరుగుచేర
గౌరవంబున వారి నాకంసవైరి
చూచుచుండంగ నంత నగ్రజుండు గాంచి
పలికె నల్లన గంభీరభాషణముల. 131

ఉ. ఎక్కడివాఁడ నన్ను గను నీవపుఁ గాటిడపిం జరించ నీ
చక్కని మేను నీగరుపచంపము నొందును గాన నెక్కటా
నిక్కము మాకుఁ జిత్తములు నీగుణసన్నిధి ప్రాపస త్త్వము
ల్లెక్కలిగొన్నఁ బొక్కపడ దేమనిలో నినుఁ గన్నచిత్తముల్.

శా. చేతోజాతుఁడవు నీవు నే మనుదురో శ్రీనాథ నీకింక నా
బ్రాతుం జేయఁ దపంబు చేసెవో విచారింపంగ నక్షీణగుణా
బాతాళంబును నేలయుం ద్రిదివముం బాలించుచుండఁగ నో
నాతండ్రీ నను నేల వచ్చినజగన్నాథుండవై చెప్పవే. 133

క. అనుటయుఁ బిశాచవల్లభుఁ
దనభక్తుని గా నెఱింగి దామోదరుఁ డ
ల్లనఁ గరుణ వొడముకన్నులఁ
గనుఁగొని యిట్లనియెఁ బలుకుగౌరవ మెసఁగన్. 134

క. భూజనములు యదువంశము
రా జనఁగాఁ బరఁగుదు న్నిరంతరమును స
త్పూజనీయుఁడు దుష్టశిక్షుఁడు
నాజన్మవ్రతము లఖిలనాథుఁడ నగుటన్. 135

గీ. నాదు నేఁకకోర్కి కైలాసనాథు చేతఁ
బార్వతీవల్లభుని చేతఁ బడయుతలఁపు
గలదు గావున బదరికాకాననంబు
జూడ వచ్చితి మీ రిందు నొచ్చు టేల? 136

చ. పలదు మహామునీశ్వరులు వారె సదాశివచింత చేత ని
శ్చలగతి నున్నవా రిది పిశాచనివాసము గాదు మీరుఁ గు
క్కలుఁగ నియుంగఁ బోతఁడిమృగంబులఁ జూచి సహింపరాని హా
నిలుపుడు వేయు నేలతగునే కఱవుట్టుచుఁ జంకఁబో త్తముల్.

క. వెలి నుండెఁ డిచ్చుటకేఁ గా
వలె నే నుండంగ నొచ్చువాసం గలరే
బలిమిఁ బిశాచంబులు మీ
రలిగిన నలిగితిరి చూడ నగునే మిమ్మున్. 138

వ. అనుటయు నం నగ్రజుం డిట్లనియె. 139

శా. ఘంటాకర్ణుఁడ నేను నాయనుజుఁడు కాలాంతకుం డేను ము
క్కంటిం గొల్తుము కన్నతండ్రిని కైలాసశైలంబునన్
జంట న్వచ్చినవారి మీయనుజులు నీసైన్యంబులన్ జూచి యే
వెంటం బోయితి మేమి? కాఱడవిలో వేటాడ రేయున్వరుస్?

గీ. నిన్ను నీవారు వెనఁ బొమ్ము నీవు మాకు
మాట లేటికి నను దు నమ్మగులు లేఁడు

నచటఁ బ్రేవులు దర్భలు నాసనంబు
చేసి తనమానసంబునఁ జేర్చెఁ గృష్ణు. 141

క. తలఁపునఁ జూచినరూపును
వెలిఁ జూచినరూపు నొక్కవిధ మగుఁ డనుచు
నెలకొని ఘంటాకర్ణుఁడు
నలినాక్షుని నామకీర్తనము సేయుచును. 142

వ. అద్దేవుని నుతియించుచున్నవాఁడు. 143

సీ. తొమ్మండ్రుగోపసుతులఁ దొల వేలుపుఱేఁడఁ జేసెఁ
బొడమించు నేదేవుబొడ్డుఁ దమ్మి
మూఁడుత్రోవలఁ బాఱె మున్నేటిగరితఁ గాఁ
బరగు నేదేవునిపాదతటిని
చంద్రేందురూపులై పగలంటి రాజు గాఁ
వలఁతి యేదేవునివెలుఁగుఁగన్ను
వేయిమానికపుదివ్వెలతోడఁ బడగలు
వ్రాలు నేదేవునివలుకపాన్పు

తే. మునుల కెల్ల నేదేవునిమూర్తి వెలుఁగు
హృదయగేహంబులోఁ దీప మట్టిసత్తు
హరి మురారి నద్దేవు మహానుభావు
మనసులోఁ గంటి ధనములు మానుసంటి. 144

వ. అనుచు విలోచనంబులు దెఱచి చూచి. 145

సీ. పుండరీక[1]ములతోఁ బురణించుకన్నులఁ
గారుణ్య మనుతేనె గడలుకొనఁగఁ

1 మ్ములఁ.

మందారశాఖతో మలయుఁ జారెడు కేలఁ
బాంచజన్యం బనుపండు మెఱయ
నుదయాద్రితటము[1]తో నుద్దించునురమునఁ
గౌస్తుభం బనుదివాకరుఁడు దోఁప
నాకలోకంబు[2]తో నవ్వుపాదంబున
నాకాశనది యనునమృత మొప్ప

తే. నమృతధారాధరము మాటలాడినట్లు
భాగ్యదేవత రూపు చేపట్టినట్లు
లలితగతి నున్న సద్గుణాలంకరిష్ణు
విష్ణుఁ బొడగంటి ఘనముల వీడుకొంటి. 146

వ. అనుచుం బ్రణామంబు చేసి. 147

క. పకపక నవ్వుచు నొకవి
పృలకళేబరమాంస మెల్లఁ బుచ్చి పునుకపా
త్రికలోనఁ గడిగి పెట్టుచు
నసుటిలమతిఁ 'గృష్ణ! నీకు నర్పిత' మనుచున్. 148

గీ. ఆరగింపవె దేవ! హాయిగనుండు విందు
వేలు నన్నుఁ బొట్టంగొనుచు విప్రమాంస
మిచట నర్పితసేసి నన్నేలికొనుము
భక్తిగాని నీ కేమియు భ్రాంతి గాదు. 149

క. నా[illegible] నవ్వెను
నావేఁపులు నూఱవిడిచి యనుచితము మహీ
దేవునిఁ జంపుట యనుచుం
గ్రక్కున నాసామిను శిరమును నిమిరెన్. 150

1 న నుద్దించు. 2 ను నవ్వ.

వ. నిపుడటయును. 151

క. తామరరేకులఁ గన్నులు
సామజహస్తములఁ దొడలు శశిబింబముగా
మోమును మెఱుఁగున నొడలును
శోభింపఁగ దివ్యరూపసుందరుఁ డయ్యెన్. 152

క. అంటినమాత్రన హరిచే
ఘంటాకర్ణుండు మెఱసె గంధర్వుండై
బంటినగతి సిద్ధరసం
బంటినగతి దివ్యతేజ మంటినకతనన్. 153

శ్రీకృష్ణుఁడు ఘంటాకర్ణున కింద్రపద మిచ్చుట.

చ. అతనికిఁ బ్రీతి నిట్లను ముకుందుఁడు బలారిపదంబు నీకు ని
చ్చితి నతనిం గొలంగ విధి చేసినవాఁడ సురాధిపత్యపుం
బదవిని నేఁడ నీకుఁ బట్టము గట్టితిఁ గొంతకాల మి
ట్లతిశయభోగ మొందిపరమాత్మునిఁ గూడఁగ నిత్తు నిత్యమున్.

క. నీతమ్ముఁడు నీరూపున
నీతోడన కూడ వచ్చి నిర్జరరాజ్య
స్వాతంత్ర్యముఁ గని పిమ్మట
నాత్త్వముఁ గూడ వచ్చు నాకాధిపతీ. 155

చ. అని వరమిచ్చి వానివినయంబునకున్మది మెచ్చి యింపుగం
గొనుము వరంబు నీ వనినఁ గోరె భవచ్చరణారవింద భా
వనకు మదాత్మ యింత గడన స్మరభంజన వేఁడు నేను మే
జననమునందు నిట్లు నిను సంస్తుతిసేయఁగ నిమ్ము నాప్రభూ.

శా. సంతోషించె మురారి యంతట భవిష్యన్నాకలోకాధిరా
ట్ప్రాంగణాశ్రితుఁడు దోడి తెంచుజనఘంటాకర్ణుఁ డట్లేఁగు వృ
త్తాంతం బంతయుఁ గృష్ణుచేత విని సాంద్రానందపూరాంచిత
స్వాంతం బయ్యె మునీంద్రలోకము పునస్సందర్శనాహ్లాదియై.

వ. ఇవ్విధంబున నాంత్రిసంయమీశ్వరులనుం గన్నులపండు
వునసుం దోడు నెన్నులపండువును జేసి మధుసూదనుండు
మఱునాఁడు మహామునుల వీడ్కొని వచ్చి వచ్చి. 158

ఉ. మానుషమానసంతతనివాసము వాసవవల్లభప్రభా
న్యాసము నాసముద్రరశనాక్షితిపాసము నాత్మకీర్త్యను
ప్రాసము దుష్టదుష్కృతనిరాసముఁ గంసవిరోధి గాంచె వై
లాసము సభ్రవిభ్రమకలాసము మేరుతటీవిలాసమున్. 159

వ. కనుంగొన్న నన్నగంబు కన్నులకు నందకనిష్కుంటి నంది
కృతనాంతీసందానితసంతానసమాలానసందోహావిహారబృందా
రకసుందరీపరిఘటితనటనాసంఘవిజృంభితసంభావనసంభ
సందర్శనసంభావనసుఖగంభీరకనకతరువులసంభ్రమా
నరోగణాకరణచరణారఘుణారాయమాన మణిమంజీరజ్ఞాపిత
సరోవరమహాగమ్యంబై రమ్యంబై పండిన పండియుం బ
సిండియుం బడుంబడు నసుటనుం దిగినుండు గిరిమల్లి కాసుమ
దనముననమనా మానసనాదతీయ నదీను మేరుశిఖరనిసరవిన
రదాదీపమును బ్రహ్మోహావిహారమాణానిరించి పురమహేశా
పయోధానసంనునునాంగ గంగఛ్ఛవిస్ఫురిత తరంగసరసారా
నరోత్ఫల్లసనటులసాల్లవితనిగతనజాతనునిరునిరత గంధిత్యకాది
ప్పకాత్యాయనీనమణాశిర భూషణాకోంకకాశకలవిలాసనిస్తం
ద్రచంద్రికావిధవదవాచీముఖరచిచ్ఛ్రీకరీతపరిసరపరిపూత

తపనీయతటద్యుతినిపతితలోచన కాంతివిసరం [illegible] బైన మునిమ యంబై పాతాళంబును మూలంబును మేరువు [illegible] నని యాడుట కొనియాడుటగాని [illegible] దేవగంగాప్రవాహప్ర కాశంబునకు నవకాంతం బొసంగఁగ [illegible] పుష్పాన్వ జనేశ్వరపురపురంధ్రీపునఃపునరంగసంగమసంప్రమద పల్లవపరిచయపరితఃప్రకటితప్రవాళప్రభా [illegible] భాస్వరమాణిక్యసా నవభుజాపరిఘసంఘాతవిఘాత విఘట్టితానసూర్య [illegible] వి నిర్వ్యూఢర్వీకరసాన్వభాగమహనీయమణి [illegible] వై వరణంబై దురితంబులం జేరనీక [illegible] జగ తీధృతిప్రకృతిప్రతిష్ఠాపితంబై [illegible] గటకనవిగ్రహావిప [illegible] నిన్నతంబై [illegible] గా కుండియు నలకాపితపుష్ప [illegible] బై యట్లునుం గాక సంసారి [illegible] బ్రహ్మ [illegible] నవం బయ్యును సకలాభరణం బై [illegible] బై దుర్వర్ణసానుభవం బయ్యును సువర్ణ [illegible] బై యట్లుంగాక జామదగ్న్య [illegible] నీయం బయ్యును భూభృద్విగ్రహానిరూఢ [illegible] లోకమకుటరత్నరంజిని రాజి [illegible] విడం బించి యున్న నప్పు డప్పురుషోత్తముం డిట్లని వినుతించెను.

సీ. ఇందుఁడు హారవల్లి నిండారఁ బెద్దయై
నెత్తంబు నిండు వెన్నెలలు గాఁగ
నీగిరిరాజుపై నీగిరి గాంబోలు
నఖిలదేవతలు నేకార్ణవమున

నిచ్చట విహరింప నిచ్చట సంయమీం
ద్రులకు మోక్షంబు సందియంబె
యీనగాగ్రంబున నీవ గాంచినయంత
శిల నైన మిన్నేలు నిలను నున్న

తే. యీవనము శ్రీకొలంకులు నీనగంబు
శ్రీకొలంకులుఁ గలుగ సింహాభశోభ
హరిణశార్దూలగంధద్విపముఖసిద్ధ
గణగణాంగనాగణముల గానఁబడునె. 161

—— శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వాదశవర్షంబులు తపస్సుచేయుట. ——

మ. ఆసుపర్ణుఁ డద్ధరణీధరాధివరకూటారూఢుఁడై మానసం
బను కాసారమునత్త్రంబున విహంగాధీశ్వరుఁ డగ్గ్ర
స్యూన నల్కంబుజటాభరంబునమరంగూర్చుండిచర్చించబా
వనదేశంబున శౌరి ద్వాదశసమావ్యాప్తిం దపఃప్రాప్తిగాన్.

వ. అట్లు విచారించి 163

క. ఫాల్గునమాసము మొదలుగ
ఫల్గునసఖుఁ డతులతీవ్రతపశ్చరణమునన్
వల్గుపరివర్గహాయముగ
ఫల్గువుగా నీక మనసు పదిలము చేసెన్. 164

సీ. పుష్పములు గోరకంబు చక్రంబు భుజగవైరి
నళినము నిష్కము ల్గునములు నందకంబు
తలస్పుఁ బాంచజన్యము గాను దెసలు శార్ఙ్గ
మదుర నిలుచుండు గద సేయు నెల్లపనులు. 165

క. దిన మొక్కొక్కటి యొక్కఁగ
వనజాక్షుం డుపవసించి వత్సర మట్లుం
జనఁగా నొక్కొక యేఁడే
క్క నుపాసం బుడిగి యనశనకర్మము నడపెన్. 166

శా. పండ్రెం డేఁడులు నీగతిం జనఁగ [illegible]
మండ్రాటం బిది యేల చెప్పెదము [illegible]
గుండ్రా ళ్లైనఁ జెమర్చు నింతకుఁ [illegible]
గండ్రోత్కారనరో [illegible]

గీ. అనుచు గంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదు
లమ్మహాను [illegible] బవరి [illegible]
వలనిమునులుఁ దోఁ జనుదేర వచ్చి కనిరి
నిశ్చలధ్యానపరిపూర్ణు నీలవర్ణు. 168

క. కని యాకైలాసతటం
బున నమరులు తమవిమానములు డిగ్గి జనా
ర్దనుఁ దిరిగి వచ్చి కొలువఁగఁ
గనువిచ్చె నతండు నియమగతి చెల్లుటయున్. 169

వ. అట్టియెడ. 170

(అచ్చతెలుఁగు.)

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగులతోఁటలో [illegible]
రాయంచకొదమతోఁ [illegible] జాలి
యుదులబంగారుంపుఁటింటికిఁ బట్టిన
బొండుమల్లెలకోటఁ బోరఁ గలచి
బలుమంచుఁగంబాల బలసి రాఁ జొచ్చిన
క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱఁత చేసి

పాలవెన్నుఁ డుప్పుగుబ్బలిమీఁద నెలకొన్న
నిండువెన్నెలమ్రుగ్గు నిగ్గు చెఱచి
తే. జడలఁ గ్రొన్నెల మెడఁ బాఁపసరిగఁ దొడలఁ
బొడలతోఁ ద్రేన వెలిమిడిపూఁత మించఁ
బొడమి ప్రేతనిముంపటఁ బొడవు సూపెఁ
[1]బొడుపులం దెల్లఁ బొడుపైనబోఁటువేల్పు. 171

(అచ్చతెలుఁగు.)

ఉ. ఏనికతోలుపచ్చడము, నెమ్ములగుబ్బసరంబు, నంపపూఁ
దేనియఱేనివిల్లుఁ గొని త్రెంచినబొట్టుఁ బలుంగునెట్టము
స్వీసుల[2]మాపుపెండెముఁ, దవిల్చినమంచముకోటికైదువుం,
బూనినప్రాఁత వేల్పుఁ గని, పోకులఁబోయిన వెన్నుఁడిట్లనున్.

సీ. కల్హారమకరందకలితమందాకినీ
లహరీపరీతకోలాహలంబు
బాలేందుచంద్రికాపరభాగశోభాప
రాగసంభావితారగ్వధంబు
సేవాసమాసన్నసిద్ధసీమంతినీ
తాలవృంతోత్తాలతాండవంబు
కాత్యాయనీదత్తకర్ణావతంసక
ర్పూరఖండామోదపూరితంబు
తే. మారుతంబు నామీఁదట మలసియాడఁ
గలుగునొకో నాకు నొకనాఁడు కన్నులార
శివుని జూటపుణ్యారం బను చింత నెఱయ
మొదలివేలుపుఁ బొడఁగంటి మ్రొక్కఁగంటి. 173

1 బొడవులం దెల్లఁ బొడవైన బోఁటు. 2 చూపుఁ బెం.

సీ. తరుణపల్లవరాగతామ్రవిద్యుల్లతా
        భాసురం బగుజటాభారమునఁ జెలఁగి
    నిబిడసంతమసాతినీలనీలతమాల
        పరిపంథి యగుకంఠభాగమునఁ జెలఁగి
    తారముక్తాహారధవళశారదనీర
        దాకార మగునిర్మలాంగమునఁ జెలఁగి
    ద్రవశాతకుంభగౌరసుగంధికుసుమపుం
        జనశీల మగుఫాలనయనమునఁ జెలఁగి

తే. యొఱఁగికొన వచ్చు నటమీఁద వ్యాప్తమైనల
    కర్ణికాభద్రపీఠంబుఁ గదియఁ జేర్చి
    పరసుధాభిషేకంబునఁ బరమయోగి
    సార్వభౌముండ నగునిట్టి చంద్రమౌళి. 174

సీ. లలితవిద్రుమలతాలావణ్య మగుజటా
        జూటంబుఁ జిగురాకుజొంపమైన
    సాంద్రతారకవిలాసం బగుపుష్పహారాళి
        పురపురంధ్రులసేస ప్రాలు నైన
    విశదకాదంబినీవిభ్రమం బగువియ
        త్సింధుతోయము పూఁపుఁదేనె యైనఁ
    దరుణభానుసమంచితం బగునుష్ణీష
        ఫణిఫణామణికోటి ఫలము లైన

తే. నైనపారిజాతంబు మాలాలవాల
        జాత మగు నైన నభిలాషజాత మెల్లఁ

చేతలోనికి వచ్చు నిచ్చిత్ర మిచట
నాత్మలోఁ గంటిఁ గన్నార[1]నంటికొంటి. 175

సీ. కుజము కుంజరముచేఁ గూలునో కూలదో
కూలుకుంజరము నీకుజము గూల్చె
మ్రాను పేరేటిచే మడుఁగునో మడుఁగదో
మడుఁగు పేరేటి నీమ్రాను మడిఁచెఁ
గాలునో యొకనిచేఁ గాలదో సాలంబు
గాలునీసాలంబు గాల్చె నొకని
దునియునో పరశుచేఁ దునియదో వృక్షంబు
తునియునీవృక్షంబు తునిమెఁ బరశు
తే. ననుచుఁ బ్రమలోనఁ జర్చించు సమరవరుల
కభమతార్థఫలార్థమై యుండ వచ్చు
పారిజాతంబు నా మ్రోలఁ బండియుండ
నందఁ గంటి నాకోర్కుల నందఁ గంటి. 176

మ. అను సుశ్లోచనపుండరీకములలో నానందబాష్పాంబువుల్
తనుసీమం బులకాంకురంబులుఁ బ్రమోదంబుం బ్రకాశింప న
వ్యసనాత్ముండు చెలంగుచుండఁగ నిసర్వజ్ఞుండు యోగీంద్రవా
జ్ఞసపాంగమ్ముఁడు కేలు గేలఁ గదియన్ మన్నించెఁ గృష్ణుం గృపన్.

క. ఇత్తెఱఁగున నయ్యదువర
చిత్తముగతి వాడలఁ గలసి సిద్ధాంతపరా
యత్తు లగుమునులఁగొలుచుకను
విత్తై చెలువార జమిలివేల్పని తెలుపన్. 178

వ. అట్టియెడ. 179

---

1 నందు.

సీ. అభ్రంకషం బైనయాలపోఁకు నితఁడు
త్రుంచినాఁ డితఁడు పెంచినాఁడు
సాధుసమ్మతముగా సామజంబు నితఁడు
గాచినాఁ డితఁడు ద్రోఁచినాఁడు
బర్హిర్ముఖార్థమై పర్వతేశు నితఁడు
దాల్చినాఁ డితఁడు వ్రాల్చినాఁడు
ఫణపరంపరతోఁడి పన్నగేంద్రు నితఁడు
మెట్టినాఁ డితఁడు సుట్టినాఁడు
తే. నేఁడు నాఁడును నాఁడును నేఁడు మనసుఁ
జూపఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ జూపఁ గలుగ
ననుచుఁ గొనియాడుచుండిరి మునిజనులు గొలువ
రజతగిరిమీఁద హరిహరారాధనంబు. 180

సీ. సాహసంబున లేఁప నీపసంబుఁ జూపఁ
బద్మాసనుఁడు పీఠిపాలఁ గనియె
రూపు గంటఁ జెలంగఁ జూపు మంటలు వనంగఁ
బంచబాణుఁడు పీఠిపాలఁ గనియె
వరములు వడయంగ శిరములు గెడయంగఁ
బంక్తికంఠుఁడు పీఠిపాలఁ గనియె
గేహరక్ష నటింప దేహశిక్ష ఘటింప
బాణాసురుఁడు పీఠిపాలఁ గనియెఁ
తే. గనియెఁ జిత్రంబులను నీవు గలసియుండి
మనుపఁ జెఱుపంగఁ జెఱుపంగ మనుప నేర్తు
రెల్లలోకంబులకు దైవ మేక మగుట
హరిహరాత్మక మెఱిఁగితి మనిరి సురలు. 181

శివుఁడు సాక్షాత్కరించి కృష్ణునకుఁ బుత్త్రు నొసంగుట.

చ. ప్రమథులు సప్తమాతృకలుఁ బార్వతియున్మురవైరి తాపసో
త్తములు నుతింప నయ్యెడ సుధాకరఖండవతంసుఁ డిట్లనున్
సమతమలోనిమాడ్కిఁ దమముం దొరికనుంగొనుమాడ్కి నింత
గాలము నిను నీవు చూచి[1]తి తలంపున నీవును నేన కావునన్.

మ. యదువంశాంబుధిచంద్ర! నీమదిఁ గుమారాపేక్ష నాలోనె యుం
గుదు నాకిచ్చిన నీఁ దలంచియ తపోఘోరక్రియ న్మెచ్చఁగాఁ
బిసగం జెప్పెడివాఁడ నై తగుఁ దగున్ బృందారకశ్రేణికిన్
హృదయాహ్లాదము గా మదీయమనుటం జేకొన్ భవత్పాద
[ములన్.

క. నీకోసము నీవు నిచ్చితిఁ
నైకోనము విరించిచిట్టకాలను లోనై
నాకుఁ బగ యగుట సంగము
లేకున్నాఁ దలఁచు కోఱికె లే నతనిపయిన్. 184

వ. అని గుట్టనిన వినుము. 185

మ. హిమవత్కూటమునన్ దపోమహిమతో నేనున్న నాఁడద్భుత
ద్రమము నాకుం దనకన్యఁ జూపి పరిచర్యాకారిణిం జేసినన్
దమునీనమ్ము నన్ను సంతతము నారాధించె సద్భక్తిసం
భ్రమభారంబులు విభ్రమభ్రమణవిభ్రాంతిం బోలంగింపఁగన్.

ఉ. అత్తఱిఁ దారకుం డసురనాథుఁడు దేవసంఘము న్మదో
న్మత్తవిహారుఁడై గెలిచి నాకము చూఱగొనంగ వాసవుం
డత్తఱి నక్షితి బ్రహ్మకడ కేఁగి ప్రణామము చేసి ఖేదముం
దత్తఱపాటుఁ జెప్పిన విధాత్రుఁడు నాతనితోడ నిట్లనున్.

---

1 తె తలంచిన.

మ. దనుజేంద్రుండు తపఃప్రభావమున [illegible]
నను మెప్పించి వరంబు వేఁడఁ దన కస్త్ర[illegible]
క నికామన్యసహాయుఁడై తనుగ [illegible] నేను త్రిలో
చనసూనుం డొకరుండు దప్పఁ జెలుఁ [illegible]
[illegible].

క. అని వానివరములొసఁగ
మునుముట్టఁగఁ గొంత నగులు మానఁ బలికెన్
విని దనుజుఁడు మిగుల నలుఁగ
చనియె జితేంద్రియుల [illegible]. 189

చ. అమరపతి పత్రహరుల [illegible]
బ్రమథవిభుండు [illegible]
సమయమునందు మన్మథుఁడు నాఁగి [illegible]
హిమగిరిరాజకన్యకయి [illegible]. 190

క. ఆరమణికి సుతుఁ[illegible]
మారుఁడు సేనాని యగు నమర్త్యులు పొగడన్
దారకుని గెల్చు తిరముగ
నీరాజ్యము నిలుప నోపు నిక్కం బనుచున్. 191

శా. జంభారాతి విజృంభమాణ[illegible]
యుక్తుండై, యంభోజాసనుపంపునన్ జని ప్రసూనాస్త్రుండు [illegible]
చెన్నటా, [1]రంభాస్తంభనదంభ[illegible]
స్తంభాసంభవగుంభరత్నరచనాస్థాన[2]స్థలస్థేముఁడై. 192

వ. ఆలోన. 193

---

1 రంభాస్తంభనదంభకేళివిలసద్రం. 2 స్థితి.

సీ. మకరంద మాని స్రుమమఱచిన గోనయుంబు
 కడప్రేముఁ గడివోనివింటితోడ
జలజకేసరాంబు జల్లెడమూఁక గా
 దాఁటునందారరథ్యములతోడఁ
గల్లు కారెపుముగ్గ కెనకంపుగుబ్బగాఁ
 గోయిల నోరూరుగాడగుతోడ
రతికన్నుఁగవ మచ్చరము సేయు టెక్కెంబు
 నడఁక సేతెంపుసేవకులతోడ

తే. వలపుదారుపులు కరసాన వాడి చేసి
మందునలతోడఁ బస మీనమామయైన
నిండునెలతోడ నలరాజు నిర్జరేంద్రు
సభను నేతెంచ భుజబలోత్సాహ మెసఁగ. 194

క. ఇవ్విధమునఁ బొడసూపిన
పువ్వులవిలుకానిఁ జూచి పురుహూతుఁడు లే
నవ్వడర వేడుకగన్నులు
నువ్విళ్లూరంగ నున్నఁ దుత్పలనయనా. 195

గీ. సముచితోపచారములతో సంతసంబు
మనమునను జేయ నచ్చట మన్మథుండు
[1]నిర్జరాధీశ నను బంపు నీవుఁ జేయ
వలయుపని యేమి యెఱిఁగింపు మన్న నతఁడు. 196

చ. త్రిపురహరు నిటలంబుఁ బొగులు దేవు ధరాధరకన్య దగ్గరన్
...పముఁ గలంప నం వోకఁడు తారకుఁజంపనిలింపలోకమున్

1 క.ఘ.గ. నిర్జరాధీశ నాకతనఁ జేయ.

గృహఁ దిలకింపఁ జెంపఁ బరికింపఁగలాఁ [illegible] వే
దపుగని వేల్పు సెప్పినఁ బదంపడి నిప్పు [illegible].

క. అత్తాపసోత్తమునిమదిఁ
దత్తఱపాటొందఁ జేయఁ [illegible]
ది త్తెఱఁగు నీకుఁ జెల్లు ను
దాత్తగుణా యనుడు [illegible] 198

వ. తదనంతరంబ రంభాదిరంభోరు [illegible]
మకేసరవిసరద్విరేఫ [illegible]
నలనను జంభాసురవిస్ఫురిత [illegible]
ప్రప్రభాపటల [illegible]
వలనను రతివిరచిత మంగళాచరణ [illegible]
భుజాని [illegible]
గరసము [illegible]
[illegible]
వ్యాజనిచిత [illegible]
నను పరితః ప్రతిపద [illegible]
పరిపూరిత [illegible]
ద్గదశబ్దప్రతిపద విభావితగోపుర [illegible]
లన మదీయలోచనానలంబునను నాపతితో [illegible]
పుచు నమరావతీపురంబు [illegible] నచ్చందంబునం బచ్చ
లుండు నన్నుం గలంచుటను సమస్త [illegible] సముడుట
నీ రిందఱు నెఱుంగుదు రిది పిదప నేఁ దెలిసి [illegible]
బుగా నుండుటను నామనంబున ననుతాపంబు వొడమిన.

మ. నగఁ బొంపంగ విరించి దేర్చినఁ గృపావంతుండవై మన్మథు
స్వగుడ జ్ఞైసితి నీవుఁ బద్ధకోశు కై మద్యకర్తుఁ డై చెప్పనో
ప్పగుఁ బ్రహ్మాద్యుఁ డనంగ నీవల సరోజాక్షా తపస్విద్విషం
దగు నీవిప్పుడు గాను పూర్వవిహితార్థం బింత కింతేటికిన్.

శ్రీకృష్ణుని శివుండు కొనియాడుట.

క. అనుపమ గరములు మొగుపఁగ
మునుపుట్టఁగ మొగిడ సమరమునిపారిపదా
వనిధగతసుయోనివములు
పినాకి గొనియాడెఁ బొడఁగఁ బీతాంబరునిన్. 201

సీ. ప్రకృతిసంజ్ఞకము గారణము త్రిధాభూత
మది ప్రధానమునను సాత్త్వ యయ్యు
సత్త్వరజస్తమోజాతమై జగదండ
మంతకుఁ గారణం బనఁగ నీవ
ప్రకృతియందు మహత్తు ప్రభవించె నం దహం
కారంబు పొడమెఁ దత్సంకల్పములు
పంచభూతములు శబ్దస్పర్శగంధరూ
పరసంబులును బాహ్యపాణిపాయు
తే. వాగుపస్థములుఁ దదీయమనస్థనములు
మనసు గలయఁగ నివి సాంఖ్యమతమునందుఁ
దత్త్వములు నీవ కంతు[1]నఁ దాన నీవు
పనులు నీవకఁ గుణగతిఁ బనుప నేర్తు. 202

గీ. బ్రహ్మ వై రంజనమున సృష్టిఁ గూర్చు
విష్ణుఁ డై సాత్త్వికమ్మున స్థితిఁ గూర్చు

1 న దా.

రుద్రుఁడవై తామసంబున రూపు మాపి
చూపుదు చరాచరంబుఁ గౌస్తుభవిభూష. 203

క. ఇంద్రియములగోచరముల
కుం ద్రోవలు చేసి భక్తకోటులు లోన
ల్లం ద్రిమ్మరు నాత్మవు రవి
చంద్రవిలోచన విశేషితసన్యాసీ. 204

గీ. బ్రాహ్మణులు మోము రాజులు బాహువులును
వైశ్యు లూరులు శూద్రులు పదము
లుభయపక్షములు నేలు నీయుడులు చుక్కలు
నీవు విశ్వేశ్వరుండవు నీలవర్ణ. 205

క. రవిచంద్రశిఖిముఖుఁడవు
నవదిగ్వియదంతరితసర్వాంగమహాత్మ
భవదక్షిహృద్దోజోఘ్రా
ణవదనసత్కర్ణోత్తమాంగనాభిః దోస్థల. 206

సీ. విశ్వలోకవ్యాప్తి విష్ణునామముఁ దాల్చు
మధు వింద్రియములు నిస్తరించుటను
మధుసూదనుండవు మాయ యను విద్యకు
త్పతివి మాధవుఁడవు తపముచేత
నగుదు తపస్వివి హరణ మింగనుఁ జేసి
హరి వైతి నారంబు లన జలంబు
లం దయనంబు నీ కగుట నారాయణ
త్వము వహించితి బృహత్త్వంబు బ్రహ్మ

తే. నామముల జూపుట బ్రహ్మ నైనాఁడ నింద్రి
యములు లగు వ్యాపకములు పదీశాఖ్యఁ గలిగి
నవి వ్యాపకేశనమును శ మ్మది సుఖంబ
ఖిలమునను జేసి శంకరాకృతి భజింతు. 207

గీ. వసనము విసంబునన కాన వాసుదేవుఁ
[1]డన మననమున ముని యన యమనమునను
యతి యనఁగ భూతవితతి నీయందు నెప్పు
నునికిఁ గనితి విశ్వంభ రాఖ్యను మురారి. 208

క. కపదంబున బ్రహ్మాయు నీ
శః వంబున నేనుఁ బరగి జన్మింపఁగ నీ
నుపగతము కేశసత్త్వము
ప్రసన్న మఖిలజగదీశ్వరత నీశతమున్. ,209

గీ. వామనం బలుప్ప తేజాఖ్య వామనుఁడవు
వేదములు త్రినామములు సత్వక్రమమున
నీ త్రివిక్రమనామంబు నెగడె బాటి
పలయము గోసంజ్ఞ నెఱిఁగి గోవిందుఁ డయితి. 210

సీ. అగుదు ఛందముల గాయత్రి వర్ణంబుల
యం దకారము గుప్త్రలందు నేను
వసలుండు మనువులం దాదిత్యులందు వి
ష్ణుండను బాస్త్రోస్తుతి సూరులందు

1 దనఁగ మానంబునను ముని యనఁగ యమన
మున యతి యనంగ నీయందు భూతనివహ
మునికి గలుగ భూతావాసుఁ డన మురారి.

గజములలో నింద్రగజము హయములలోన
గరుడుఁడవు నదులలో సురనదియును
నిర్జరవరులలో నీరజాసనుఁడవు సృ
ష్టముల సర్వత్థంబు శైలములను

తే. మేరుగిరి దేవమునులలో నారదుండవు
దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుండవు ధనదనిధులను
కిన్నరులయందు వాసుకి పన్నగములు
లోన మృగములలోనఁ బంచాననుఁడవు. 211

సీ. నీయంద జనియించు నీయంద నిలుచును
నడఁగు నీయందె యీ ధాత్రియంత మగుట
నేన నీవన నీవ నేనన సత్యంబు
మనువురశబ్దార్థ మొకటి
నీనామములు నావి నానామములు నీవి
నీవుఁ జేసినపూజ నాకుఁ బూజ
నిన్ను నొల్లనివాఁడు నన్ను నొల్లనివాఁడు
ఎచట నీయునికి నా కచట నునికి

తే. చల్లినది చల్లు చున్నది చల్లనున్న
యది సమస్తంబు నీవ నీ కనభిగమ్య
మేదియును లేదు వేదంబు లెఱుఁగు నవియును
నీవ నానమస్కారంబు నిన్నుఁ జేరు. 212

వ. అని పలికి సకలదేవతామునిసంఘంబులం గనుంగొని వార
తో ని ట్లనియె. 213

క. ఏ మనుజుఁడు నేకంబడి
సామగ్ర్యజాండితత్త్వసారము హరిచేఁ
గామార్థధర్మమోక్ష
శ్రీమహిమలు మీఱపంబు సేప్ప ఫలంబుల్. 214

క. ప్రణవాత్మను నవ్యయము హరి
నణిమాదివిభూతికారణాంతఃకరణుం
బ్రణతింపువారు చేసిన
ప్రణామములు నన్నుఁ జేరుఁ బరమార్థముగాన్. 215

గీ. ఇదియె పరమోపదేశంబు హితము సకల
మంగళము నిత్య మోంకారమంత్రమయము
శ్రీకరంబు నిశ్శ్రేయససిద్ధి నిగమ
సారము తపఃఫలంబు నిశ్చలపదంబు. 216

వ. అని యుద్ధవుని నుద్దేశించి. 217

సీ. ప్రణతింతు నోం నమో భగవతే వాసుదే
వాయ నమో భక్తవత్సలాయ
సాంత్యాత్మనే నమ స్సర్వాత్మనే నమః
ప్రణవాత్మనే నమో బ్రహ్మణే న
మో రుద్రనామ్నే నమో విష్ణవే నమో
మూలప్రకృతయే నమో వసుంధ
రాదిభూతగణోపరిభాసే నమో
మాయామోహమయాయ నమ స్సహస్ర
తే. బాహునేత్రశిరఃపాదహస్తయే న
మో నమస్స్వధాస్వాహాత్మమూర్తయే న

మః స్వభావశుద్ధాయ నమః ప్రహార
ధారిణే నమో యనుచు నుదారమహిమను. 218

గీ. ఆద్యబీజాయ విశ్వైకకర్త్రేఽక్షరాయ
నిర్గుణాయ గుణాత్మనే నిర్మలాయ
హరిహరాత్మనే ప్రసరదివ్యాయ యజ్ఞ
సూకరాయ నమో యనుచు సన్నుతించెను. 219

క. అని వినుతించి మహేశుఁడు
మునులు వినఁగ నిది పురాణముఖ్యస్తోత్రం
బనవరతము జదివిన వ్రా
సిన విన్నను సకలకార్యసిద్ధి ఘటించున్. 220

మ. అనుచుం బారిషదాంబికాసహితుఁడై యుక్తాత్ముఁడై శైలప్రలో
చనుఁ డేఁగెం దదనంతరంబ మునిసంఘంబులు గోవిందునిం
దనపూర్వంబుగ నీడుకొన్న మునులం గారుణ్యనిష్ఠం బుత్త్రులన్
జని రాకృష్ణుఁడుఁ దాపసోత్తముల నక్కా మగుడం బ్రాహ్మణ్యసంప్రీతుఁడై.

ఉ. చక్రపినాకమండన భుజాశ్రయభూషణ సద్గుణాఢ్య శర్వా
విక్రమనర్తన దివ్యపవిహరిత నర్తన విభ్రమ స్థితా
శక్రమణిప్రభాసిత నిశాకరభాసిత సత్ప్రభాసితా
నక్రపమత్తవారణ ఘృణాపరకారణ కృత్తిధారణా. 222

క. చికురాభరణకిరీట
ప్రకటజటాజూటసుఘటితబర్హిఘటింత్రా
మకరాకరగిరితనయా
ముకురీభవదేకపంచముఖపట్చంద్రా. 223

మాలిని.—

నిగమశిఖరవేద్యా నిత్యదానందవిద్యా
విగతశుగనవద్యా నిర్భవధ్యానవేద్యా
జగదధికృపదృష్టీ సారసంసారసృష్టీ
ఖగపతికృతసేవా సద్గుణాకారధీరా. 224

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్య రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

క. శ్రీదుర్గానుచరార్ధ
స్వేదాంభోబిందుయష్టివిభ్రమశాలీ
శ్రీదాక్షిణ్యభరమునా
హ్లాదప్రదాయినోద హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనమునీంద్రుడు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

గీ. వాసుదేవుండు బదరికాశ్రమము సొచ్చి
మునిజనోత్తంసులగునట్టి తాను మునులఁ గూడి
సముచితోదక్రియాగోష్ఠి నడపె నంత
నంతరంగంబు ముదమంద సంతసమున. 3

ఉ. ఇక్కడఁ బౌండ్రభూపతి [illegible]
నెక్కుడివాసుదేవు? [illegible]
దక్కినవాఁడు [illegible]
[1]స్రుక్కక పట్టునే దెసలఁ [illegible] 4

చ. అని తనసంగడం [illegible]
బనివడి [illegible]
నను [illegible] వాసుదేవు [illegible]
యనిసగ వాసుదేవుఁడని [illegible]

క. నా చేతిచక్ర మిందఱుఁ
జూచితిర [illegible]
మేచకితసహస్రారం
బౌచక్రముఁ [illegible] 6

తే. నందకము [illegible]
బాంచజన్యంబు చేతఁ [illegible]
మడఁగు శార్ఙ్గంబు చేఁ [illegible]
మిసుము సేయు [illegible] 7

ఉ. నాపుసు నేమిఁయుం బలుక [illegible]
త్రి [illegible] కోటి [illegible]
యాపసు దేవసూనుసరి [illegible]
లాపున నీతఁ డెక్కుఁడని లజ్జలు [illegible]

శా. ప్రాలేయాంశుమరీచినిర్మలతనూభాగంబు [illegible]
వ్యాలోలామలయజ్ఞసూత్రములు [illegible]

1 స్రుక్కక పట్టునే దెసలు చుట్టున [illegible] .

లానిత్యంబు లలాటకాంచనులుఁ గ్రాలన్నారదుం డిచ్చలం
గ్గైలాసంబుననుండి వచ్చెఁగలహోత్కస్వాంతుఁడచ్చోటికిన్.

క. వచ్చిన మునిపతి కర్ఘ్యా
మిచ్చినపిదపన్ మహీశుఁ డెల్లను వినఁగా
మచ్చరపు వాసుదేవుఁడు
[1] పచ్చారితసంబు మ్రాసుపిల నిట్లనియెన్. 10

పౌండ్రకవాసుదేవుఁడు వాసుదేవుని నారదునిముందఱ నిందించుట.

మ. మునినాథా! నిఖిలంబు నీకుహృదయాంభోజాతగంధంబుదోఁ
పని సత్త్వంబులు లేవు నాకు సరి చూపం జాలుదే యాదవుం
డనుమానింపక వాసుదేవుఁ డని మిథ్యాగర్వాభిఖ్యావిడం
బనుఁ గ్రన్నన్ [2]వినిపింతుఁగా కతని కేహాంగంబుఁ జెల్లింతునే.

మ. కలఁగెం గొంజాలలో మదీయకరచక్రక్రీడ స్సైరింపఁ బె
ద్దల భీష్మాదుల ధిక్కరింపఁ దగ దెవ్వండం జాల రిక్కైదు వో
రలు వో నాడను గోపీజనసహచరం జిటుమీం విక్రమా
ఘ్యులలో నేనును వాసుదేవుఁడ నతండున్ వాసుదేవుండటే. 13

వ. అనుటయును.

చ. వనమున నోలగించి మఱువంటను గింకిరిపాటు తోఁచఁగా
మునిపతి యుల్ల నవ్వి విను మూర్ఖమనుజాంతకుఁబుండరీకలో
చనుఁ ద్రిజగన్నుతున్ సుగుణసాగరుఁ జేరవు గాక శార్ఙ్గితో
బెనఁగుట మంటలోఁ మిడుత బీరము సూపుట గాదె దుర్మతీ.

---

1 పచ్చారితసంబు మతిని బెనఁగొన ననియెన్, బెచ్చారితసంబు మంపటిల నిట్లనియెన్. 2 వడపం.

క. నీశంఖము నీచక్రము
నీశార్ఙ్గము వెలుఁగ మీ [illegible]
గేశవసాధనములు గళ
పాతంబులు నీకుఁ గొఁడరు బ్రహ్మాదిగ [illegible]. 15

క. ఏనుంగులాగు [illegible]
మానినిచందంబు నీవు మానినిఁ [illegible]
గాని గుణంబులు గలుగిన
పూనిక చక్రంబు చక్రి పూనఁగ [illegible]. 16

ఆ. త్రుళ్ళఁ [1]బాఁత నీవు [2][illegible] జాలిని
పాప మేమి తెలుఁగుఁ జక్రమునకు
నిసుము గూడఁ [3]బాగ [illegible] చక్రహా [illegible]
వచ్చెఁ గాక [4]నోరు [illegible] 17

మ. అనినం [illegible] చిన్మ [illegible]
డేమిఁను, న్మనుకం [illegible] నీ
మాట త్రై, నను [illegible] చేను
[5]జేయంగ [illegible] జనుమి [illegible]
ద్రుంచి మెచ్చించును. 18

వ. అనుటయు సమ్మునీంద్రుండు [illegible]
బును భావంబునం బొడమిన [illegible] మీ [illegible]
పుడు పిలుపటకి [illegible] నిర్గలంగున నతే [illegible]
రికాశ్రమంబునకు వచ్చి వానుకేప్రాఁ గని [illegible] ని
ట్లనియె. 19

1 గొంక ; గోఁకఁ. 2 దూలవా. 3 బోక [illegible]. 4 యుండు. 5 సి.

శా. దేవా! దేవరవారు పెట్టుకొని ధాత్రిన్ వాసుదేవుం డనన్
లాస్యం జేసెను మిాఱి పౌండ్రుఁడు దురాలాపంబులన్ గ్రొవ్వి సి
గ్గేరం బేమియు లేక నీసముఁడ నం చేమేని వాక్రువ్వ మ
త్సభనం బుద్ధతరోషవహ్ని యగుచున్ భట్టించితిం బల్కులన్.

తే. ప్రళ్లదంబున నందకపాంచజన్య
శార్ఙ్గకౌమోదకీసుదర్శనము లనఁగ
నలినలోచన నీసాధనములసాటి
చేసె నతఁడు విశ్వామిత్రసృష్టి పోలె. 21

క. అనుటయు నారాయణుఁ డను
మునినాయక పగఁబడను మూఢుని పౌండ్రా
వనివిభుని నీవు చూడఁగఁ
దునుముదు [1]నేఁ బెట్లలోనఁ దుత్తునియలుగాన్. 22

పౌండ్రుఁడు రాత్రివేళ వచ్చి ద్వారకను ముట్టడించుట.

మ. అనినన్నారదుఁ డుచ్చనట్టియెడఁ బౌండ్రాధీశ్వరుం డేకల
వ్యనృపానేకసహస్రసంఖ్యరథకట్యాశ్వహస్తికాశ్వీయుఁడై, సవ్య
నిరూపింగ జతురంగసైన్యముల సాహాయ్యంబుతో నాత్మవా
హినిలో లీలఁ మురారిపట్టణముపై నేఁగ న్నిశీథంబునన్.

సీ. గర్జితానేకపోత్కటదంసధారలు
జలదౌఘతటిద్విలాసముల గెలువ
వల్గదాజానేయపదనధ్వనము లంత
నేల చుక్కలతోడ నింగిఁ దెగడ

1. పెట్టింటిలోనఁ దు.

సన్నద్ధపాదాతశస్త్రప్రభా[illegible]
కరదీపరాజిపైఁ గాలు [illegible]
రథ్యా[1] ప్రతీకోద్ధరవముచే గి[illegible]
పిడుగుల నెఱవిడిఁ బిలు[illegible]గ

తే. సంధతమసంబు శ్వేతపంథాతపత్త్ర
దీధితులు మ్రింగ [illegible]
మెడములను నెడమీఁక మీఁద [illegible]గఁ
బరగి నడతెంచెఁ బౌండ్రభూపాలు[illegible] 24

చ. పరిగొనివచ్చి యాదవులపట్టణ[illegible]
హరిపొడగాన [illegible]
బొరిగొను [illegible]
భూ[illegible]

మ. కరదీపంబులతోడ [illegible]
నరవీరావలితో [illegible]
స్థిరత [illegible]
సం[illegible]

వ. ఇవ్విధంబున సుభ[illegible]
బయ్యె నయ్యెడ [illegible]
గంబులు తురంగంబులను బ[illegible]
కత్తివాతియమ్ములం గత్తరింపసం [illegible]
ళంబులును, ఘనగదాఘాతంబులం జిద్రుప [illegible]
లును, ముసలప్రహారంబులం బఱియ [illegible]
లును, నిశితహేతివిదారణంబుల ఖండఖండంబు[illegible]

1 ప్రణీతో; ప్రణీవి.

డాలశుండాదండంబులును, మొక్కలంబులంబరశుధారలం
జెక్కిన నిక్కడక్కడం బడిన పక్కెరలును, బ్రచండభిండి
పాలసంక్రీడనంబులం గలయం గ్రుమ్ముడుపడ్డ రథాంగంబు
లును దుర్దాంతకుంతసంతాడనంబుల నింతింతలు తునియ
వైనకరిపంతంబులును సరవాయిగొనక సురియలం జెరివినం
దోఁగుగురక్తంబులును నెట్టుకొని సెలకట్టియల వైచిన
నిట్టట్టు గసలక తెక్కలు గొనం గూలిన కాలుబలంబులును
గాలుబలంబులపైఁ బైకొనక యెక్క పటవ[1]ఱింపలేక తిరుగ
వచ్చినం జొచ్చి చక్కడంచుటయుం జాఁపకట్టువడినఘోట
కంబులక్రింద మిలమిల మెలంగెడు రావుతులును రావుతుల
మోహరంబునను నోహటించినం బోనీక కరిఘటలం బురి
కొల్పిన [2]రాగవాగల నైరావంబునం దురగఘట్టంబు నిల్పి
తెల్పుకొని మగుడంబడి యడిదంబులు డుస్సి వ్రేసినం బూ
సినచందంబున నేలం గూలిన యేనుంగుపీనుంగులును,
నేనుంగులపీనుంగుల డిగ నుఱికి పాఱు మావంతులును,
మావంతులవిన్నాణంబులం బొంగి ప్రెగ్గగజంబులగము
ల్పై యుగ్యంబులపగ్గంబుల నదలించి పోయినదియ సిథ
గాఁ నఱియ నుఱికినయరదంబులను ద్విరదంబు లెదురొ
గ్గించి కడనొగలు నట్టి కరంబులం ద్రిప్పి వ్రేయించిన
సారథిసహితంబు గాఁ జదిసినరథికులును రథికులకర
లాఘవంబునం బలుపురవహనంభసలచేతం దోఁగురుధిరంబు
లు కాలువలు గట్టం గట్టలు గట్టి చూచునైనికులును సైని
కులం జేరుకొని పాసి కెక్కించి పురికొల్పుకోలలవారిదొ

1 ఱివిష్పు. 2 రాగవాగ; రాగవాగంబు నైరాగంబునం.

లుంగులును జెలంగుసింహనాదంబులును [illegible]హాఘోరి
భాంకారంబులును బృంహితనుష్పు[illegible]లును విన
దకాహళకోలాహలంబులును బ[illegible]లును [illegible] బను
ప నినుపపోడి [illegible] [illegible] [illegible] బడ
ప్రేసియు పీడం బోక [illegible] [illegible] [illegible]
యుం బంతంబులు [illegible] [illegible] [illegible]ల
జొత్తిల్లిన నేలం గాలూంద నేసిన [illegible] ముూన్నల
మునింగి తేటియుం గ్రొందుప్పల [illegible] [illegible]
వచ్చిన పట్టించియు నంగంబుల [illegible] [illegible]
నొత్తియు సుభటసందోహంబులు [illegible]
[1] మెలంగాడు తెఱంగున [2]జొత్తుకదపతిల[illegible] [illegible]ంబుల
పోలిక సంజీవనవిధిజ్ఞులవిధంబున [illegible] [illegible]
పోవు నవసరంబున. 27

వికలవ్యుండు యాదవసైన్యంబు [illegible]

శా. వీరాగ్రేసరుం డేకలవ్యుండు ధనుర్వి[illegible] [illegible]
స్ఫారఖ్యాతి [illegible] [illegible]
బారావారవిహారమందరగిరిప్రా[illegible]
వేరొప్పారంగం జేరువాడి [illegible] [illegible]
సీ. అయిదుబాణంబులు హార్దిక్యనోడలమా
ర్గణదశకంబు సారణుని మేన
సాయకపంచవింశతి శుకప్రభు నిశ
తప్రదరంబులదశక ముద్ధ

1 మెఱుంగారు. 2 జొత్తుకదపతిల్లి పడి వాహంబుల. 3 [illegible].

వాచాయ్యగాత్రంబునందు సప్తశరంబు
లాసకదుందుభియంగకమున
నాశుగపంచకం బక్రూరు కాయంబు
నం దెనుబదిలోక్షిపన్ము లుగ్ర
తే. సేను దేహంబునను గ్రుచ్చి చెలఁగి హా స్త
లాఘవము వింతగా నేకలవ్యుఁ డెచట
నెచట నున్నాఁడు సాత్యకి యెందువోయె
హాలధరుం డని యదలించి యంతఁ బోక. 29
మ. సమదానేకపచక్రవర్తి నవకాసారంబులో నాడుచం
దము చూపం గరదీపికానికరముం దిట్టించి రాజన్యసై
న్యము చెల్లాచెదర [1]య్యుగుంపులగుచో నవ్వీరుఁడస్త్రంబులం
జమరిం బోచ్చిన నొచ్చి విచ్చి నటు చేగా జట్రాతిసైపోక నై.
క. నటిచప్పుడు లేకత్తైయిఁ
దోలఁగినసైన్యంబు తెల్లఁ దోడిఁ దోడి నూరం
గలయఁబడి కోటదిక్కులఁ
బలుకక గుజగుజలు వోయెఁ బౌరులు బెగడన్. 31
శా. ఆచందంబున నేకలవ్యవిజయం బింతింత గా కున్న వి
రాచారంబు నుతించి పౌండ్రకవిభుం డాత్మీయులం జూచి
చే, పెచుం [2]డ్రప్యుఁడు కోట మీఁదలు పడ న్వ్రీయుంపు[3] డా
యుందు లేం, డేమూ లెవ్వఁడు గొన్న నిత్తు నని లాలక్క్యం
చె సంరంభ గ్గుు. 32
వ. అనుటయు నబ్బలంబునం గలవీరభటసంఘంబు లయ్యవస
రంబున. 33

---

1 య్యె మూఁకలగు. 2 ద్రోపుఁడు. 3 పట్టుండు లెం.

సీ. సంకదారకుఁ జేరి వాకిట [1]బద్దడం
బులు సెర్చి కొమ్మల త్రోవఁ ద్రవ్వి
ప్రాఁకి లోపలఁ జొచ్చి పలుగాఁడిఁ దెలిపిన
[2]పంతగార్లకు మున్న బ్రద్దలు సేసి
తోన నిచ్చెన లెక్కి [3]లోనికోత్తళములకుఁ
బురణించి చొచ్చినపోటుమగల
వాఁడి మెచ్చక యాంళువరిమీఁదఁ [4]బాళల
వారిఁ దాఁకించిన సాసిబిరుదు
తే. లచ్చెరువు నొంద మేడలు సొచ్చి యొప్పు
[5]దొడ్డకాడ్లఁ జేఁ బట్టిపోయిఁ దూఁప్పుటక్క-
టాలవాటుల నేటుల అంగును మిగిలి
తతిమి రచ్చటి బలముఁ గొంపలు గడంగి. 34

ఉ. సామజవాజిముఖ్యబలసంతతి సేఁగిన పృష్ఠసేన తే
మేమనఁ జేవ లేక దమయింపులలోనఁ జొరంగ సుంతన
స్తోమముగొప్పసంబుఁ బడఁ ద్రొక్కఁగఁ జొప్పడి మున్న కొప్పనా
దామరసాసనీరున లేఁ దళ్ళదమండిరి పోటుగంటులున్. 35

వ. ఇట్లు చటులతరపరాక్రమంబునం బ్రతిభటబలంబులు దిలం
కం బౌండ్రభూపాలుండు యదుసేనసగరంబులు కోట విక
టంబుగా వలుదటంకంబుల నఱకించియు సంపసప్రగుం
ర్లం బడవైచియుఁ [6]గొంకి గ్రుమ్ముడు దగదు మొనలు
గాఁ గలసాధనంబులచేఁ జెరాగు పఱిచియు స్వస్తికసర్వతో
భద్రనంద్యావర్తపిచ్ఛందకాదిహర్మ్యప్రాసాదసౌధంబులు

---

1 బద్దకం. 2 పంతగాఁడలుమున్న. 3 దోని. 4 పట్లల; బల్లెల.
5 దొడ్డకాఁటుచేఁబట్టివోయి. 6 గొంకుఁగొమ్ములగరు; గొంకుమ్ముళగరు.

రూపుమాపించియు వెన్ను దన్ని చూచునవసరంబున. 36

మ. హరివాక్యంబుఁ దలంచి సాత్యకి పురం బాత్మీయరథస్థితిం
[1]జరపన్ స్తైరులు వొద్దగొన్న పిదపన్ జక్రాయుధుం డెన్ను నే
నరసీ రాజిలోనఁ దమ్ముఁ డసునే వాక్రుచ్చి నన్నుంచు సం
గరసన్నాహము మీఱ సుధృతశతాంగస్ఫారనానాస్త్రుఁ డై.

క. దారుకునిసుతుఁడు దనకున్
సారథిగా నరద మెక్కి సైనేయుఁడు దు
ర్వారుఁడు దీపపరంపర
బోరనఁ జను వీర యుద్ధమున కేతెంచెన్. 38

గీ. రౌహిణేయుఁడు భుజబలోత్సాహ మెసఁగఁ
జటులరథమున శస్త్రాస్త్రసమితి నించి
మించి నడతెంచె నేనుఁగుమీఁద మెఱసి
యుద్ధవుఁడు వచ్చె నీతికి నుచిత మెఱిఁగి. 39

వ. ఇవ్విధంబున నడచువారలం గని యదువృష్ణిభోజాంధకదు
రుసైన్యంబులు గూడుకొని కృతవర్మప్రభృతిమహావీరులం
బలకడచి నిజతూర్యంబులు సెలంగ సింహనాదంబులు నింగి
ముట్ట నడిచి మునుముట్ట నప్పట్టణంబు చొచ్చి కడంగు
రిపుసేనలం దలపడియె నట్టియెడ. 40

శా. మాయం బాయఁగఁ బెట్టు యోగిక్రియసామంతావిజేయుం
డుద్వేల, నేయుం డత్యుగ్రరిపుసైన్యబలమున్ నిశ్శేషధూతంబుగా
వాయవ్యాస్త్రము నంబుదంబుగతిఁ బోవన్ వైచెఁ బో కాౘ
కుతో, రాయున్ రేణుకణంబులోఁ బెనయఁగా ంప్పసంబులో
సాటిగాన్. 41

---

1 జరగన్...దొట్టిగొన్న.

క. పరబలముఁ దోలి వెనుకొని
పురివెడలెను సకలసైన్యమును వసుఁ బొగడఁగా
శరము కరంబునఁ ద్రిప్పుచు
బిరుదుమగలు వినఁగఁ బలికెఁ [illegible]. 42

పౌండ్రకసాత్యకు లొండొరుల నధిక్షేపించుచుఁ దాఁకుట.

ఉ. ఎవ్వఁడురోరి తాను నొకఁడు [illegible] ప్రత్యక్షుఁ
జివ్వకు వచ్చి ద్రుమ్మిగఁ జేరి [illegible]
గ్రొవ్వినమచ్చరంబునన [illegible]
ద్రవ్వికొనంగ గృధ్రములు [illegible]. 43

ఉ. నాపుడుఁ గోపవేగముల [illegible]
గావికనుంగవం బొడమఁగా వికటభ్రుకుటీకుటీల [illegible]
టోపిలఘుప్త [illegible]
రావము చేసి నిష్ఠుర [illegible] బలిపోసి [illegible]. 44

వ. ఏయ నొల్లక పౌండ్రుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 45

క. [1]అయ్యాదవగోపాలుం
డెయ్యెడ నున్నాఁడో [illegible]
యయ్యన్నతమ్ముఁడవు నీ
వియ్యెడ [illegible] లెచటఁ [illegible]. 46

చ. మిడికెడు వాసుదేవుఁడనమింక [illegible]
[2]డుడుగఁడు వానిఁ ద్రుంతు సమరోర్వి [illegible] నని వచ్చి [illegible]
పడుచులతోడఁ బౌండ్రుఁడదివంతము నావిశిఖంబు [illegible]
తొడిగిన బాణము న్వెనుకత్రాణముసం [illegible] ప్రాణముల్.

1 ఆయా... దేయెడ... యాయన్న... వీయెడివీరంపు. 2 డుడుగక వానిముంతు లపణోదముల్ నని.

గీ. చక్రి పొడసుమంగఁ బార్థివస్థానమయ్యె
నోరి మీనమంత మందుఁ దాఁకోర్వఁజాలు
వారిఁ జూపుము సమ్మర్దనమున రాఁగి
మింత లేఱుంగఁ గలదె నీ కింత యేల. 48

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 49

క. ప్రేలకు జీలుగు బెరిఁగిన
మ్రానెకుఁ గంబంబు గాదు మాటలు మిగులన్
[1]నాలుక గలిచినయంతనె
చాలునొ మగతనము జూప సాత్యకియెదురన్. 50

క. గిరితోడ [2]సుంభ్రకముసు
హరితో [3]భషకంబుఁ జెనయునట్టిద కాదే
హరితోడ నీస్సు లన్నుసఁ
బురణించుట పౌండ్ర నీకు బోఁటేమిటికిన్. 51

ఉ. సన్నిననాఁడ వింకఁ జెడి పాఱుమిమా యని మానలించి చే
సున్నిశాతబాణము మహోద్ధతిన్మై నరిఁబోసి యేసినన్
గన్నుల నోరనెత్తురొలుకంగ శిరాంగముమీఁద వ్రాలె నా
సన్నశరీరరాజఘునసౌధతలంబునఁ బవ్వళించె నాన. 52

సీ. అంతలోనన తేటి యమాతంపు బాణము
త్రుళ్ళిమితింటఁ బడింటఁ దొలుత నేసి
సాత్యకినిటలంబు నాయుకం బోకటఁ ఛే
దించి నెత్తుటఁ [illegible] నతేఁడసఁ
దెరిప్పెఁ బడఁ [illegible] త్రిశ్లీ నిశ్చ_లతస్య
గతి నున్న దశనాయకముల సూతు

1 నాలుగు. 2 స కెటిలోశము. 3 బుకుటంబు.

నిరువదేనమ్ములఁ దునుగఁజేయుచు [illegible]
మిడుసు మూలఁగ నేసి [illegible]

తే. నార్చినఁ బదాఱు [illegible]
తెలిసి యుక్కోలఁ దెగనిండఁ [illegible]
వానివక్షంబు [illegible]
కల వనఁగఁ [illegible] 53

క. భల్లములు రెంటఁ [illegible]
ద్రెళ్లను [illegible]
వెల్లు గురిసి చక్రంబున
బిల్లులుగా [illegible] 54

వ. వెండియు. 55

గీ. సింహనాదంబు చేసిన [illegible]
కనలి శరచాపములు [illegible]
గొన్ని సంబెటఁ [illegible]
నెగులు మోదిన [illegible] 56

సీ. కోలఁది మీఱిన [illegible]
[illegible] నేసి [illegible] బడిగ [illegible]
బడిశరంబుల నేసి [illegible]
బున [illegible] భుజబ [illegible]
నెఱియఁ జాపము [illegible]
త్యక్తి వానిగుణము [illegible]
దునిమె నంతట వాఁడు [illegible]
గొని శరంబుల [illegible]

ఆ. సతఁడు నైదు నైదు [1]నాఱు నెన్మిదియును
వరుస లేసి యేసి కేరలి పదరి
పలుక నంతలోనఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి
విల్లు ముష్టికోలఁది విఱుగ నేసె. 57

ఉ. వేఱొకచాప మెత్తి యదువీరుఁడు డెబ్బదిరెండు బాణముల్
మీఱఁజిసపౌండ్రభూవిభుని మేనికలంతట నాఁట నల్గడం
బాఱఁగ నేసి రేసె శలభప్రకరంబు మహీరుహంబుపైఁ
దారు తెఱంగు చేసి యతిధైర్యము సూపె నతండు నైరణాస్.

గీ. అర్ధచంద్రబాణంబున యాదవేంద్రు
నేసె తోడన బలుదూపు లేపు నఱపి
యతని వేగంబు మాన్చెఁ బంచాశుగముల
వృష్ణివీరుండు పౌండ్రునివిల్లు దునిమె. 59

మ. తనలావంతయునిండఁ బౌండ్రుఁడు గదాదండంబు సారించి వై
చిన శైనేయుఁడు నన్నుహాయుధము డాచేఁ బట్టినాఁ డంచ మే
యునతం డంతన వట్టి శక్తిపశకం బన్నొయ్యపై నాఁటినన్
ధనువల్లంతట వైచి సాత్యకి గదాదండంబుచే నొప్పఁగన్.

క. డగ్గఱి యేసినఁ బౌండ్రుఁడు
వ్రగ్గక గదఁ గొనుచు వ్రేటు వసగునఁ గొన్నన్
నెుగ్గెనములోన నిరుపుర
యగ్గలికలు మెఱసి గదలు నాకస మంటన్. 61

క. ఎత్తినగద లంకించియు
హత్తించియు బ్రమరి తిరిగి యడిచియుఁ బయ్యెన్

1 నాఱును నాఱును, నెనిమిదియు శరంబు లేసి యేసి, పదరి పలుక నంతఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి.

నొత్తియుఁ బెట్టియుఁ బట్టినను
మత్తగజద్వయముఁ బోలె మలసి రిపునృపుల్. 62

క. ఈచందంబునఁ దెఱపులు
వేచియుఁ బయిఁ బూఁచి లాఁచి వ్రేసియుఁ [illegible]
ద్రోచురుధిరమునఁ దడిసిరి
పూచినమోదుగులతోఁడఁబుట్టువు లనఁగన్. 63

వ. ఇట్లు సరిసరిం బోరుచునున్నసమయంబున సాత్యకి సవ్యాపసవ్యప్రచారంబునఁ బొలసిన వాసుదేవుండు [illegible] [1]పక్కళంబుగా నీక యుద్ధభ్రమణంబునఁ గవిసి [illegible] సినశైనేయుం డత్తఱిపికినాస [illegible] ముఖ [illegible] [2][illegible]సి త్రుళ్లగించిన సవ్యాయుండు [illegible] (త్రిప్పి) వ్రేసి [illegible] యనుటయుం గ్రైటభారిరోషంబున గవసి [illegible] లించి కత్యాన్తంబున గదాదండంబు [illegible] మొయిచూపినవదాప్రవసు వాసుదేవుండు [illegible] న శైనేయుండు [illegible] గదను [illegible] బొంచి చొచ్చినసంతసంబునను మెచ్చి [illegible] ణం[5]బుచాళింబున గద త్రిప్పి భుజముష్టిం [illegible] వ్రేసినసాత్యకి స్వస్తికంబుగా నొ[6]త్తిబొంగుబొంగుచుటంగా [illegible] గదసుట్టి తివియ వచ్చిన యదుసింహుండు తోడన [illegible] నిరువురగదలును మసకంబునం [illegible] దాళించు పాసికలపోలికఁ[7]గ్ర [illegible] [illegible] యు నిరువురు మొయి మలంచి పాసియు [illegible]

1 పగళంబు. 2 యుప్పతి. 3 ములు, తూళిగి. 4 [illegible]. 5 బనుచాళించిన. 6 [illegible]. 7 [illegible].

బట్టియుఁ బట్టియు నొత్తియు మలంగియుఁ దొలంగియు జడి
సియు నొడిసియుం దాఁటియుం దూఁటియు విసరియుం గొస
రియు[1]నపలించియును(న)దలించియులాసియుఁ బ్రేసియుఁ బెకి
లియు మొత్తియును గొండొసుప్రుల దేహంబులు రుధిరాసారంబు
నందడిసి సుమితకింశుకంబులం బురుడింప లత్తుక జొత్తిల్లిన
వృష్టి విడంబింప గైరికజలంబుల మునింగిన సింగంబులఁ
దలఁపింప నున్న సమయంబున. 64

గీ. అట్టి యెడనంత సాళ్వుఁ డుద్వేగింప
వాసుదేవుఁడు నలసంత వచ్చి యుబ్బు
ప్రేయ నశ్విగఁ దచ్చోట వ్రేసెఁ దత్త
తీగది పౌండ్రుఁడు ఘన మ్రొక్కతిల్లఁ బ[2]డియె. 65

క. ఆలోన నెగసి పౌండ్రుఁడు
వాలుఁడు హైనేసునిటలపట్టిక వ్రేయం
దూళి యెసరి డగ్గఱ గడా
ఘాతఘాతమున నతనిఁ బిలుసుత వ్రేసెన్. 66

సీ. అటు వ్రేఁగు నడి పౌండ్రుఁ డంతనుండియు జోదఁ
బడ వాలి గద ద్రిప్పి విడిచిపాటు
వైచినఁ బడి యోగవన శ్రేష్ఠుఁ డన్యుఁ డేక
వచ్చినయట్లు ఘోరమ్యు నుండి
గ్రమ్మఱఁ దెలిసి యుగ్గాదెంసుదనుకలు
నిసి సమున్నుటుసింహనాద
నినముఁ ద్రిష్ట యిమ్ము నవ్వాసుదేవుఁడు నొచ్చి
యెదమదే సాళ్వుఁ నీతియుఁబట్టి

1 నదల్చియు నదల్చియు. 2 డగ.

తే. కుడికరంబునఁ బిడికిటఁ బొడిచె నురము
వృష్ణివీరుండు నేలతో వీపు మోవ
నతని వైచిన నవ్వీరుఁ డతనిఁ గ్రింద
వైచె రెండుసైన్యంబులుఁ జూచుచుండ. 67

వ. ఇవ్విధంబున మల్లయుద్ధంబునకుఁ దొడంగి. 68

గీ. కడవరానకుఁ [1]జొడొక్కరము హత్తి
జడికిమై బిడ గొని పట్టెసమునఁ దొడరి
తొరహత్తంబునకుఁ బోఁతమారిబొబ్బ
ణంబునను రింజ పట్టి విన్నాణ మెసఁగ. 69

వ. మఱియు వివిధంబు లగువిన్నాణంబుల నొడిచియు నెమ్ములు నలియఁ బొడిచియు మండి దాఁకించియుఁ గసలు సోఁకించియుఁ దల దల[2]నాగించియు భుజంబులు భుజంబులతోఁ ద్రగ్గించియుఁ గక్షంబు కక్షంబుతోఁ ఘట్టించియు వక్షంబు వక్షంబుతోఁ ధట్టించియుఁ గరంబులు కరంబులతోఁ నప్పళించియుఁ బిక్కలు పిక్కలతోఁ నుప్పళించియుఁ జరణంబులు చరణంబులతోఁ దాఁచియు నడుము లాగించి పైచియు లులాయంబులు మలయుమాడ్కిఁ బులులు దలపడ్డపోలికఁ గసలు పోరాడుకయివడి సింగంబులు పెనంగుభంగి నుపతాయి[3]తో నళువాయి నిరువురుం జదిసియుం గుదిసియు నచ్చలంబునం జమురు చల్లినమంటలకయివడి బ్రత్తితాల్చినపడుపున నిమ్మపండు నలంచినపగిదిఁ బాదరసంబు మర్దించుపంతంబునఁ [4]జాళంబు విఱుచుతెఱంగున మనసునం బలిమి లేక

1 జొచ్చిడొక్కరముహత్తి, చడికిమైబిడఁ(బెడఁ)గొని...బోఁత్తమారి జృంభ ...వింజపట్టి. 2 భంగిం. 3 లోనమవాయ. 4 బాళయంబుగా.

విసువక సహస్రజయకాంక్షులం బరాక్రమించునవసరంబున.

ఉ. రెండుబలంబులందు నవారే యరరే యరరే యనంగ నాం
డొండఁ జెలంగుసన్నుతులనుబ్బుచు రీయదువీరుఁ జంపుఁబో
ప్రెండను వాఁడు సాత్యకి కఠోరభుజాపరిఘుండు పౌండ్రభూ
మండలనాథుఁ జంపె ననుమానము లేదను వారుఁ బోరిలోన్.

క. అట్టియెడఁ బుండ్రనందను
ఘట్టించి యదూద్వహుండు దశముష్టిహతిన్
బిట్టడిచె నయిదుముష్టుల
నెట్టు వాఁడిచె నతఁడు నాడలు నెళినెళి యనఁగన్. 72

బలరాముఁ డేకలవ్యునితోఁ దలపడి పోరుట.

గీ. అంతలోన నేకలవ్యుండు హాలధరుండు
నాహవశ్రాంతహాసన్నాహ మతిశయిల్ల
నెక్కుటెక్కుటఁ దలపడ్డ నేకలవ్యుఁ
డేసె బలభద్రు నష్టుల నిరువదింట. 73

క. ప్రదరంబులు పదియింటను
బదియింటను బదిటఁ గంటఁ బరుపడి నేసెన్
మొనల నరదంబు సూతుం
దుది నేసె న్నారి దునియఁ ద్రుళ్ళి చెలఁగుచున్. 74

ఉ. అంతట రాముఁ డొండొకసయుంబమరన్ శరముల్ నిషాదసా
మంతుని మేనిలోఁ బడి యమర్చి తదీయధనుఃప్రకాండ మిం
తింతలుగా వధానుగము చేసి పదింటను ముప్పదింటఁ ద
ద్దంతిబలంబు నేయుచుఁ బతాకధరం బడ భల్ల మేసినన్.

సీ. అనిషాదేశ్వరుం డపరకోదండంబు
మధ్యమాంగుష్ఠప్రమాణదశక

ముగ మహామౌర్వికముగ ధరించి నిశాత
ముఖసాయకమున రామునియురంబు
నెఱ నాట నేసిన నిట్టూర్పు నిగిడించి
యతఁ డేకలవ్యబాణాసనంబు
దశవిశిఖముల లస్తకము[1]చక్కటిఁ ద్రుంచె
నవ్వీరుఁ డొకనిశాతాసి వైవ

తే. నడుమ నయిదుబాణంబుల నఱకె సీరి
వాఁడు సూతుపై నొకహేతి వైవ నదియుఁ
బదిశరంబులఁ దునిమె నబ్బలుఁ డతండు
ఘంటలు చెలంగ నొకశక్తిఁ గనలి వైచె. 76

గీ. ఒడలు నొలియించి. యదువీరుఁ డొడిసిపట్టి
యమ్మహాశక్తిఁ గ్రమ్మఱ నతని వైచె
నురము గాఁడఁగ భూపతుల్ తిరిగి చూడ
వేగ నది చేసె నించుక వెలితిచాన్పు. 77

వ. అట్టియెడఁ దదీయసైన్యంబు గజిబిజించిన. 78

శా. దృష్టారాతినృపప్రతాపకలుషోద్రేకోగ్రమై తాఁకె నం
దష్టాశీతిసహస్రనిష్ఠురనిషాదాధీశసైన్యంబు సం
ఘృష్టాన్యోన్యభుజావిజృంభణరణత్కేయూరధారోన్నత
స్పష్టాసిక్షురికాకుఠారపరిఘప్రాసక్షురప్రోద్ధతిన్. 79

వ. ఇట్లు దాఁకి బలభద్రుం బొదివి వివిధాయుధంబులంగసలిం
చిన నవ్వీరుండు లయకాలహాలాయుధుండునుం బోర
హాలవిహారం బమర సమరంబు సలుప బలుపు మిగిలి మగత
నంబునం దలపడి మడిసినముంగలివీరులం గనుంగొనియునుం

1 చక్కికిఁ.

గడివోవనికడిమి నిగుడం దెగి నడచి మగుడం దెరువు లేక
నెగడడిచినచందంబునం బొలియుబలుమూఁకలును నాఁకొ
నిన దెబ్బలికి నవ్వినగిబ్బలవిధంబున బహువిధవధంబులం
బడిన బలుమానుసులును నుసులు లేక మానంబు మనంబు
నను ధనంబుగా వసంబునం గార్చిచ్చునం గమిరినయట్లు
రూపు సెడి పీనుంగుపెంట లగుచోట్ల శిరంబులు రాలినను
శిరంబులు వంపక కుంతంబులు వడినను బంతంబులు వదలక
ప్రాసంబులు వెడలినను రోసంబులు సడలక గదలు వ్రాలం
గినను నెదలు సలింపక శూలంబులు వ్రయ్యినను వ్రోలం
బులు దలంపక చాపంబులు విఱిగినను దాపంబులం బొరలక
లాపున నిక్కియుఁ ద్రేవులం జిక్కియు మెడలు ద్రుగ్గి
యుఁ దొడలు వ్రగ్గియుఁ బ్రక్కలు నలిసియు డొక్కలు ను
లిసియు వీపులు వగిలియు మూఁపులు నొగిలియు ముక్కు
లు చదిసియుఁ జెక్కులు చిదిసియు నెత్తురుల జొత్తిల్లి లత్తు
కపుత్తళులపోలికం గాలు గాలునం బెనంగ నిడుపొడుపునం
గూలినయట్టలతెట్టలు గట్టలుగొన్న నెడుపదొట్టినరుధిరత
రంగిణీతటాకంబులనోలలాడుభూతబేతాళంబుల పైతాళం
బునకు నంతరంగంబు రంజిల్ల నయ్యాపవసింహంబు సింహ
నాదంబు చేసిన. ౮౦

మ. హృదిఁ జైత్రస్యము వొందఁ జెప్పితి నిషాదేశుండు సంరబ్ధతం
గద చేతం గొని కామపాలహలసంఘట్టితక్షాత్రియస్సై
న్యదశాదర్శనజాతరోషతఁ బ్రలంబారాతిజత్రుస్థలం
బదరన్వ్రేయఁగ సీరియుం గదఁ దదీయాంగంబు నొప్పించినన్.

క. అయ్యిరువురు గద లడరఁగ
వ్రయ్యం గ్రుయ్యంగ వ్రేయురవమున జలధుల్
వియ్యాలందఁగ మదమున
డయ్యక పోరిరి విశంకటబలోద్భటులై. 82

క. ఆసమయంబునఁ బౌండ్రుఁడు
వ్రేసెన్ గద వ్రేసినట్లు వృష్ణివిభుఁ డిరం
బై సాత్యకియును వానిం
జేసేతన వ్రేసెఁ బిడుగు చిట్లినభంగిన్. 83

క. వేవినయంతకు నలువురఁ
జావంకంబులును బోలె సైన్యము హాహా
రావములతోడఁ జూడఁగ
దీవన వడయంగఁ దూర్పు తెలతెల [1]వాఱెన్. 84

వ. తదనంతరంబ. 85

సీ. కుంకు[2]ము హత్తించి కొనగోరఁ దీర్చిన
పురుహూతునిల్లాలిబొట్టనంగఁ
జక్రవాకములకుఁ జల్లఁగా మందు ద్రా
గించినచెంద్రపుగిన్నె యనఁగఁ
బార్వతీపతికిఁ బ్రభాతభూపతి గొన్న
యలరుగెందమ్మికోహళి యనంగఁ
తొలిదిక్కుతొయ్యలి చెలులపైఁ జల్లంగ
నిండ ముంచినపైఁడికుండ యనఁగ
తే. మేరుధరణీధరంబుతో మేలమాడ
నుదయగిరిరాజు దలయెత్తెనో యనంగఁ

---

1 వేగె. 2 మ.

క్రమముతో నించుకించుక గాన నగుచు
భానుబింబంబు గన్నులపండు వయ్యె. 86

శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారకానగరమున కేతెంచుట.

ఉ. అంత మురాంతకుఁ డా బదరికాశ్రమవాసులు వీడుకొన్న ని
శ్చింతుఁ డతండు పత్త్రిరథసింహము నెక్కి విమానపంక్తులం
తంతఁ దొలంగ వచ్చి నగరాంతికసంగరసంభ్రమారవం
బెంతయు దవ్వులం జెవులనించుక సోఁకిన సంశయించుచున్.
తే. హలధరుని యార్పు సాత్యకి యార్భటియును
బ్రతిభటనినాదములఁ దాఁటి పరగుటయును
దెలిసి కంసారి సంగరోద్రేకఘూర్ణ
మాననయనుఁడై యిట్లని మదిఁ దలంచు. 88
చ. కటకట పుత్త్రనందనుఁడు కన్నులఁ గానక వచ్చి వీటిపై
నిటు విడియంగఁ జాలెనట యింకిట యాదవకోటి కేటికిం
జటులపరాక్రమంబునుచుఁ జయ్యనఁ జేరి మురారి యొత్తెను
ద్భటకుటిలారిహృత్స్ఫుటవిపాటన[1]ధన్యముఁ బాంచజన్యమున్.
క. ఆనినదము విని యాదవ
సేనలు పొంగారె నెదిరిసేనలు సల్లెన్
మానవపతితతి వందిజ
నానూనస్తుతులు చెలఁగె నచ్యుతు మ్రోలన్. 90
చ. గరుడని డిగ్గి వీడ్కొలిపి కంసవిరోధి పురంబులోపలం
దిరపడి దారుకుం బనిచి తేరలవాటుగఁ దేర నెక్కి సం
గరకుతుకంబుతో నెడలి గర్వితు లెల్లను దల్లడిల్ల విస్ఫుర
రవపాంచజన్యుఁ డగు[2]డన్ నిగిడెన్ గని పౌండ్రుఁ డుత్తటిన్.

1 జ. 2 చున్ నిగుడన్.

క. శినిమనుమఁడు నిలు నిలు మని
వెనువెంటం దవిలి రాజవే నీవు ననుం
జెనకి యపకారితనమునఁ
జన వచ్చునె యనుడు శౌరి సాత్యకి కనియెన్. 92

మ. రణసంరంభము మాన్ప నేమిటి కనా రానిమ్ము రానిమ్ము వా
రణగర్వంబు మృగేంద్రసంచరణపర్యంతంబ నీగాలికిం
దృణమీతండనుచున్నిజానుజునిఁ బ్రీతిం దేల్చి నంబోంద్రుఁడు
ల్బణరోషంబున వాసుదేవునకు నుల్లాసంబుతో నిట్లనున్.

ఉ. నీవును వాసుదేవుఁడవు నిక్కమ యేనును వాసుదేవుఁడం
బో వినువారి కైన నిది వోలునె యింతటనుండి ధాత్రిలో
గోవులఁ గాచి గాడిదల గొడ్డులఁ బోతులఁ జంపి రేని నే
జీవుల వాసుదేవుఁ డనఁ జెల్లునె లావునఁ బేరు సెల్లునే. 94

క. నాకును గద నీకును గద
నాకును నందకము నీకు నందక మహహా
నాకును జక్రము చక్రము
నీకును విలు నాకు విల్లు నీకుం దగునే. 95

మ. నిను నీవారలఁ బోరిలో గెలిచెదఁ గా నేఁ డెందు[1] వో వచ్చునీ
కనుమానింపక వాసుదేవుఁ డన నోయ్యారంబునం జెల్ల దె
వ్వనిఁ గాఁ జూచితి నన్ను నొక్క గుహలో వర్తింప సింహాద్వ
యం, బునకుం గూడునె యోడునే యొరునికిం బుండ్రక్షి
మాధీశుఁడున్. 96

ఉ. నావుడు నవ్వు నెమ్మొగమున న్నెగయంగ జనార్దనుండు రా
రా వెడమాట లాడక దురాగ్రహ చెల్లదు వాసుదేవసం

1 చో.

భావన నీకు నేఁ గలుగఁ బార్థివులెన్నఁడు గాక[1] యొక్కఁడున్
లావు గొంత గాక నిఖలక్రియచక్రము నీదుచక్రమున్

గీ. వెండియును సైదుపులు నీకు వేఱ కలుగుఁ
చేఱ కలపొమ్ము లగుఁ బోర బెండుకంటె
లావు గల వని వింటిమి లజ్జకండ
యొడలఁ గలదేని బలుమాట లుడిగి నడవు. 98

సీ. అనుచు మురాంతకుం డాపౌండ్రు నొకనిశా
తాశుగంబున నేసె నతఁడు బాణ
దశకంబుఁ గంసారి దాఁకించి దారుకు
నిరువదేసమ్ముల నేసి తురగ
ములమేనఁ బదిశరంబులు గ్రుచ్చి వెండియు
హరిమీఁద డెబ్బది యమ్ము లేయ
[2]మురవైరి మానసంబున నగి హానిద
ర్పము గంప దొడ్డనారసము దొడిగి

తే. జలజనాభుండు కోదండచతురుఁడగుచు
గుఱ్ఱములతోడ సారథిఁ గూలనేసి
వారెనయుఁ జక్రరక్షకద్వయముఁ ద్రుంచి
కల్లు బిల్లులు చేసి వెగ్గలము నవ్వె. 99

గీ. తేరుపని మానిపిన వాసుదేవుఁ డిలను
దాఁటి శార్ఙాసి వైచ మాధవునిమీఁదఁ
బదిశరంబులఁ ద్రుంచి గోపాలవిభుఁడు
ముద్దుఁడునుబోలె కన్నులు మూసికొనియె. 100

1 యొక్కఁడవె. 2 నగవుతోఁ శౌరిమానసమున నానదర్పము నెదిర్చి దొడ్డనారచముదొడిగి, స్థిరముతోడన సారథిశిరమునఱికి, గుఱ్ఱములు నాల్గు గమ్ములఁ గూలనేసి.

చ. అతఁ డొకశక్తి వైచిన మురాంతకుఁ డంతన రెండు సేసె న
క్షతమదలీల వాఁడు పరిఘంబున వైచినఁ ద్రుంచెఁ బౌండ్రభూ
పతి బహులోహభారదృఢభారదృఢారకఘోరచక్రము
ద్ధతిఁ గొని నీతలంబె యిది దాఁకిన నోర్వఁగ నంచు వేసినన్.

క. గగనమున వచ్చుచక్రముఁ
జిగురాకుం బోలెఁ జక్రి చేఁ బట్టి వడిన్
మగుడంగఁ ద్రిప్పి వైచిన
బెగడక మై మఱసి వాఁడు వెల్లుగ నార్చెన్. 102

క. కడు వెఱఁగంది మురాంతకుఁ
డొడి దప్పినపాము వోలె నుండఁగ మఱి [1]దా
నొడిసెల జొన్నల కాదెడి
వడువునఁ బౌండ్రుండు ఱాల వైచెం బెలుచన్. 103

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రమునఁ బౌండ్రునితలఁ దునుముట.

మ. అవినారాయణుఁడస్త్రములందు నిమెనానాస్త్రంబులం గ్రమ్మఱం
గవియం జేసి యొకింత బీరము సెడం గారించి దైతేయచ
క్రవిదారక్రకచక్రమం బయినచక్రం బెత్తి తద్దేహముం
బవుల నైవ్వేచినఁదుంగ ప్రచ్చినగతిం బాసెం బ్రకాశంబుగన్.

వ. ఆసమయంబున. 105

చ. హలధరుఁ డేకలవ్యహృదయంబు గొనన్ ఘనశక్తి వైచినన్
బలుగద వైచె వాఁడు బలభద్రునివక్ష మతండు రెండు సే
తుల గదపూన్చి వైచె నదితోరపుమంటలుమింటనంటఁ బైఁ
బొలసినఁ వేరు డిగ్గి చెడిపోయె నిషాదుఁడు గాంది శీకుఁడై.

---

1 యుఁక్, వడిసెడిత్రొక్కుల-(కపియుం, గుడిచెడిజొన్నల.)

గీ. విఱిగి పాఱినఁ బోనీక వెన్నడించు
హాలధరునిఁ జూచి వెగడొంది యబ్ధిలోన
నుఱికి దరి చేర రాకైదుయోజనములు
లావుతో నీఁది వాఁ డొకదీవి చేర. 107

వ. ఇట్లు నీలాంబరుం డేకలవ్యపలాయనంబునం బరిపూర్ణమ
నోరథుం డై మరలి యంతకు మున్న సంతసంబున సామంత
సహితుం డై సభామండపంబునం బేరోలగంబున నున్న నీల
వర్ణుం గలసె, సాత్యకియును సకలయదువీరసమేతంబుగా న
య్యెడకు వచ్చె నవ్విధంబున విజయవిభవభాసురుం డై వా
సుదేవుండు కైలాసయాత్రాప్రసంగంబు చేసి ఘంటాకర్ణ
కాలాంతకులవృత్తాంతంబును గొనియాడి పార్వతీపతి ప్రస
న్నుం డగుటయు వరలాభంబును మునులు సంయములు
హరిహరాభేదభావంబుఁ దెలియుటయు నెఱింగించి యెల్ల
వారల నిజనివాసంబులకు నీడుకొలిపి యనంతరంబ యం
తఃపురప్రవేశంబు చేసి సత్యభామారుక్మిణులసన్నిధిం దనను
కలవృత్తాంతంబును జెప్పె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు
జనమేజయునితో నట్టియెడ నొక్కవిస్మయంబు వినఁ గల
దవధరింపు మని యి ట్లనియె. 108

కృష్ణుఁడు రుక్మిణీసత్యభామలతో జూదమాడుట.

గీ. చక్రధరుఁ డట్లు రుక్మిణీసత్యభామ
లిరువురలంకులఁ గొలువ ననేకగణిక
లంత నంత భజింప సత్యాముఖంబు
చూచి నెత్త మాడుద మనుచును గడంగి. 109

క. ఓతరుణి నేను నెత్తము
నీతో నాడునెడ రుక్మిణి గనుంగొను, ని
న్నాతిమఱియాడ నీవుం
జూ తింతియ పంత మడుగుచోఁ జెల్వుటకున్. 110

వ. అనుటయు నద్దేవి యి ట్లనియె. 111

గీ. పాదులానితోడ వాట్లీనితోడను
బూతుతోడఁ దిండిపోతుతోడ
నటమటీనితోడ నడియరితోడను
వెలకు నెత్త మాడ వెరవు గాదు. 112

క. జూదరివి సుమా[1]ళివి నెఱ
వాదివి [2]తసుకరివి గెలువ వచ్చునటే దా
మోదర నిను మా కనుటయు
నా దెసఁ గనుఁగొనక పిలువు మనె జాంబవతిన్. 113

వ. అనుటయు సత్యభామ సాసూయంబు గా వాసుదేవున కి
ట్లనియె. 114

క. కలిగె నొకజాంబవతి వె
న్నెలవడఁ [3]బడె చేల వలపు నీతల వేగెఁ
బులియ[4]క వే సవతులు గల
పొలఁతుల కేపాటు వడక పో రా దనియెన్. 115

క. చిత్తం బూనక కలఁచెదు
నెత్తము నాతోడ నాడ నేరుపు గలదే?
పొత్తు గలసి నీవును నీ
తత్తబళలు రండు గెలిచెదం బరువడితోన్. 116

---

1 నిసి. 2 తనకలివి (తనుకరివి). 3 బడ చేల. 4 ఐ.

ఉ. ఇంతయు నేల మీఁకు నెదు రెక్కటి[1]లోకమునికింబదాఁకు సె
ల్లింతుఁ [2]గడళ్ల తాఁకున పెలిం బడ సారె గలప్పు డిత్తు గ
ల్పంతసనంగ్రహంబునసహాయప్ప[3]తోఁ గను మాడిపోయినం
బంతముతో వొహారమునఁ బట్టుదుఁ బాసికబొమ్మగట్టుదున్.

చ. తొలితొలి రుక్మిణీరమణితో నెఱవాదివి నెత్త మాడుమూ
గెలిచెదవేని మేలు సరికిం పగ నాడెద సూడు వట్టు నీ
కొలఁదియెఱుంగ మేయనుడుఁగోపముగన్నులఁగ్రోలినవ్వియ
చ్చెలువలతోడ శౌరి పొలిచెం జతురంతసమాసనంబునన్.

వ. ఇట్లు చతురంతాసనంబున నుండి సకలలోకనాథుండు సత్య
భామను సాక్షిపదం బొసంగి రుక్మిణీసమ్ముఖంబుగా సమాసీ
నుండైన నద్దేవియు. 119

సీ. [4]జాగిణి గొసరి [5]బైసుక పెట్టి పలకస్సె
సారెలు వోయించి సరము చూచి
తనను లాఁ గయినసెత్తంబు గైకొని పన్ని
పాసికల్ దాళించి పాటెఱింగి
లోహాటంబులు మాని [6]లులిఁ గన్నుఁ బడకున్నఁ
బరదాళ మని పోవుఁ బలక లిచ్చి
తప్పొప్పుఁ జూ రెండుదాయంబులును గని
వారింపనుము పోటువ్రాలు గలప్రు

తే. పంత మడిగిన నీపల భాగ మింతఁ
బోరఁ బెద్దదాయపం బొడి పోను వచ్చి
వైచు నది ధన మునికి పో నచ్చు ననుచుఁ
జెరకొని పాటుతెటి సరిచేసి యుడిగి. 120

1 నొక్కటి. 2 దగ. 3 లోగమ. 4 జేగి. 5 వైసక. 6 లులితంబుపడ.

క. అత్రీవం[1]చ తిగ దుగ యు
సత్తా దచ్చొక వంచి చౌవం చీరై
దిత్తిగ యిద్దుగ బద్రలు
చిత్తంబునఁ దలఁచినట్లు చేతికిఁ దెచ్చున్. 121

సీ. దుగుణంబు సేసినతోడనే మూఁడని
వారించి లేదని వలుము సేసి
యూర కెత్తకు దాయ ముగ్గడించినఁ గాని
పట్టి వేయకు మని పటితళించి
వెడలినసారెలు వెనుకముందఱ చేసి
యెత్తినసారె పో నీక యార్చి
సమ మాయె రమ్మని సరస[2]వారలఁ బిల్చి
గెలుపుసుమాళంబు గెరలఁ జేయ
తే. బడిసి యీరైదు పూజించి పలకమీఁద
బలుపమున వ్రాసి పెలివ్రాయిఁ ద్రోలఁగ వైచి
పన్ని పంచి యొక్కటి నాడఁ బంచి వ్రాలుఁ
దప్ప నో పత్రనయమునఁ దాన గెలిచె. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరుణి కరకౌశలంబును బట్టనయుం బుచ్చి పెట్టువెరవును గెలుపులెక్కయు లోపలఁగలంగుటయుమోస పోక పంతం బడిగిన నిమ్మపండు వైచి యుఱికితి నని సరి సరి యన్న జొన్నల కని తాఁకె నన్నుఁ గొన్నవారికి నని గెలిచితి నన్నమగనికి మున్నని పుడికిపుచ్చికొన్నట్టు గత్తరించినచందంబునఁ బందెంబు సఱచినవిధంబున మ్రొక్కిన దీవించినవిధంబున వెరవున నాడుటయు నాకపటనాటకసూ

1 చిత్తిగ దుగ; చవుక దుగ. 2 వారికినిచ్చి.

త్రధారుం [1]దంకించుకొని యుల్లసంబున సారెయొడ్డి తొమ్మి
దిదాయంబుల కిచ్చిన నచ్చెలువ యెక్కుపలక తప్పుదా
యంబునకు నొకవ్రాయి విడిచెద ననుటయు నద్దేవుండు నా
దాయ మీరైదు పెనుక యొంటంబు విఱుగు ననుటయు
నుదరిపడి యమ్ముదిత సవిలాసంబుగా వైచిననాశౌరి గోరిన
దాయంబ పడినం బొంగి పెనుక సరి సరి యని యంతనుండి
విన్ననై యాడి యన్నాతి మిగుల నోడియుం బలంకక. 123

సీ. చేయడు దుగుణంబు సెలవు లే కుండిన
నెక్కుసపలకఁ బో నిచ్చుఁ గాని
పలుకడు రోషించి పడనిపాసికలతో
నవదాయ మైనను నాడుఁ గాని
యొల్లడు గోపించి యొందునెత్తము వన్ను
[2]నెచరంబు నేప్పని యెన్నుఁ గాని
నడుఁకడు వంచించి నయ మెక్కు డడిగిన
నిలుత మింతట నన్ను నిలుచుఁ గాని
తే. పలక దఱుమక [3]బయసుక పల్లటిలక
బోఁటి దూఱక యాతాపు పుచ్చు మనక
[4]క్రిందగెలిచినవ్రాలు లెక్కింపు మనక
తప్పు నాడక తొల్లింటిదారి చెడక. 124

క. ఇవ్విధమున రుక్మిణిమదిఁ
బువ్వుంబరిమళముఁబోలెఁ బొలుపుగ నెత్తం

---

1 డెక్కించుకొని. 2 నచరంబు...యరయు. 3 బైసిక. 4 యెంత లెక్కింపుమనక వ్రాయెక్కుడనక.

బువ్వాయి గలిగె శౌరికి
మవ్వము దిగఁ దొడఁగె గెలుపు మట్టం బయ్యెన్. 125

గీ. చాలు నని పాసె రుక్మిణి సత్యభామ
కరము గరమునఁ గీలించి కమలనాభుఁ
డిందు రమ్మని పిలువ నయ్యింతి నగుచు
నభిముఖంబునఁ బాసిక లందుకొనియె. 126

వ. పందెంబు చెప్ప రుక్మిణిం జాలించి. 127

సీ. ఒకదాయ మాడిన సున్నదాయం బాసు
మనక పాటులు రెండు గొని చెలంగి
కానని యాటఁ దాఁ గడచి పోయినఁ జెప్పు
నెత్తంబు వడ దని నేర్పు దెగడి
యొకదాయమునకును నొంటి దాఁకినఁ బోయి
యింక నై చెడ నని యిసుమడంచి
పోయెడి నని ప్రేయఁ బూఁచిన వారించి
చూచి[1]పో నిమ్మని సూటి చెఱిచి

తే. సారె పోఁపును బోరలును సదర నిదర
మెఱఁగి లాగైనఁ గైకొని యించుకంత
పాసఁగ కుండిన రుక్మిణి బొంకు బొంక
శౌరిఁ బలుమఱు గెలిచె నాసత్యభామ. 128

క. నిష్కము మొద లెక్కఁ ద్విచ
తుష్కాష్టకషోడశాదిదుర్వాహశులా
నిష్కములు వెరుగఁగా శౌ
చిష్కశదోర్యుత మగుహృషీకేశుమదిన్ 129

1 పొమ్మని ప్రేటు సూటి.

వ. ఇట్లు విశ్వలోకేశ్వరుండు వినోదించుచునున్నసమయంబున. 130

కాశీపతి ద్వారకపైఁ గృత్యను బనుచుట.

ఉ. తాపముఁగోపముం[1]దలముదాఁకినఁబౌండ్రసహాయుఁడైన కా
శీపతి సైఁప లేక హరుచేఁ బడసెన్ బురదేహదాహసం
దీపనిఁ గృత్య నాఁగ నొకదేవతఁ బావకకుండమధ్యకీ
లాపరిశోభితం గొలువులాపులు వేలుపులైన మెచ్చరే. 131

క. మంటల మలఁచినరూపై
మింట నడరి చూపు చూపు మ్రింగెడుఁ గను నాఁ
కొంటిం గలదే యాహుతి
యంటయు నాఁ దంటఁ బనిచె యాదవపురమున్. 132

గీ. ఒడల నేదిక్కు సూచిన యోజనంబు
మండుచుండఁగఁ దాను మగువ వోలె
ద్వారవతిసేర నబ్బురిఁ బల్లడిల్లి
పట్టణం బెల్ల నిట్టట్టు వడఁ గలంగె. 133

గీ. సాత్యకియు సీరపాణియు సంభ్రమించి
తమకుఁ జెప్పినవారును దారుఁ గూడి
పెద్దలైనవారలఁ బిలిచి పంచి
రంతిపురములో హరి నెత్తమాడునెడను. 134

వ. వారును బత్కృత్యాపసత్వంబున నెగడించినవారు గావున.

క. పెనువులు వడుపుచుఁ బదములు
గుదిగొనఁ బత్తలువుమాట గుత్తుక దగులన్
ముదుసలితనమున బెదరున
వదలినయంగములు మిగుల వడఁకఁ గడంకను. 136

1 తలఁపు.

క. సకలజగన్నాయక నేఁ
డాకలలన వపుఃకృపీటయోనిజ్వాలా
వికటచ్ఛటచ్ఛటారవ
నికారఘోరముగఁ జేరె నీపురమునకున్. 137

క. ఆఁకొన్నమృత్యువో వెలిఁ
బ్రాఁకినలయకాలరుద్రఫాలానలమో
యూఁకొనఁ దడ వయ్యెడు నది
సోఁకినచోఁ బెల్లఁ గాలుఁ జూర నిచ్చెదవే. 138

క. నావుడు దుగుణము సూ యిది
తీపంచన [1]యోడెఁ దప్పితే సరి యే మే
మీవెఱపకు మన[2]రో ప్రజం
బోవుఁ జుమీ పలకవ్రాయి పోదపోదఁ డనినన్. 139

వ. వార లన్నారాయణదేవుండు నెత్తంబు తమకంబునం దత్త
అంపునోడుపులఁ గలయం దమకు నుత్తరంబిచ్చినపలుకులం
బురుషోత్తమునిచిత్తంబు దమమీఁద లే దని విచారించి
విన్నపం బవధారు దేవా యనుటయు నయ్యదుకులాంబుధి
సుధాకరుండు సకలకళాకుశలుండు గావున నత్తఱి సత్య
భామ పాసికలు దాలించి వైచిన. 140

గీ. దాయ మెత్తనో యీసారె దాఁక నీక
కట్టి గెలిచెద నిదె పాసి కల[3]నిదయ్య
ముల బటాబూర మిందేమి ముట్టఁ గలదొ
పొంది వచ్చినవ్రాలకుఁ బోవుఁ గాఁక. 141

---

1 యొడ్డి త. 2 రోపా. 3 నువచ్చి పట్టెనో భూత మిందేమిపుట్టఁగలదొ.

క. నాపుడు సంతోషించిరి
సావాసులు వీరవచనచతురత సత్యా
దేవియు నెత్తపుమాటలు
గా విని తెలిసికొని మెచ్చెఁ గంసారాతిన్. 142

శ్రీకృష్ణుఁడు కృత్యపైఁ జక్రముఁ బంపుట.

మ. మతి నొక్కింతయు సంచలింపక నిలింపత్రాణపారీణుఁ డ
చ్యుతుఁడాకృత్య కకృత్యకారిణికి మృత్యుప్రాప్తిగాఁ బంచె ని
ర్గతబాష్పోదకదానధారరిపురాట్కాసార[1]విస్తారసం
తతపూరస్థిరమానమీనవహనకాంతర్నక్రముం జక్రమున్.

వ. అదియును శతకోటిశతకోటిసన్నిభం బై చిత్రభానుచిత్ర
భానుభానం బై సహస్రకిరణసహస్రకిరణనిపుణం బై సహ
స్రారుణమండలమధ్యదేవతావివిధాయుధవిహారణవిద్యుల్లతి
కావిలాసం బై జపాకుసుమరనిత్రిస్తరఫాలతపనం బై మంటలు
మింట నంట వెడలి కడలి వెడలినబడబానలకీలాకలాపంబు
చందంబునఁ గాలకూటవిషవహ్నిజ్వాలామాలికాభీలం బై
నీలకంఠనిటలతటనయనశిఖిశిఖాసహాయం బై సరేఱంగుస
మెఱచి చఱచినం బురంబు సొర నేరక కృత్య కృత్యంబు
లేక మరలి పఱచినం జొచ్చిన విచ్చలవిడిఁ దనమయంబుగా
గగనంబున నిగుడునచ్చక్రంబుం గనుంగొని. 144

క. సురగరుడయక్షవిద్యా
ధరకిన్నరదివ్యమునులు తద్దర్శనసం
స్మరణప్రణామపూజా
పరతంత్రతఁ దెరువు వోలఁగి బలసిరి చదలన్. 145

---

1 ధీసార.

క. పురుహూతముఖ్యదిక్పా
లురు సేవింపంగ సకలలోకేశ్వరుఁ డం
బురుహాసనుఁడు గని సమ
స్కరించి వినుతించె నిజముఁ గైవారముగాన్. 146

సీ. దైతేయమదవతీధమ్మిల్లములతోడ
విరులనెత్తావికి పీడుకోలు
దనుజశుద్ధాంతకాంతాకటాక్షములతోఁ
గలికికాటుకలకుఁ గానివావి
దానవమానినీస్తనకుంభములతోడఁ
బసుపుఁబయ్యెదలకుఁ బాయుతెరువు
దైత్యావరోధనదయితాధరములతో
సొబగుపీడెములకుఁ జుక్కయెదురు
తే. చేసి సురసుందరీకరోశీరతాల
వృంతచలితాంతకుంతలవిలసదింద్ర
కులవధూటీలలాటికాకుంకుమంబుఁ
బదిలపఱుపఁ జక్రంబ నీభరమ కాదె. 147

వ. అనుచుం జక్రంబు పీడుకొని కడచి పోవుటయు నాసుదర్శ
నంబు నుద్దేశించి. 148

మ. సతతంబు స్ను తియింతు జంతుమయసంసారక్రియాపక్షణా
క్షతశౌర్యక్షపితారిపక్ష మగుటన్ సంగ్రామభీమభ్రమా
గతగేహాంతికదీర్ఘికాతటలుఠత్కంఠ [1]చ్ఛిదాచ్ఛాసన
క్షతజక్షాళితకేలితామసరక్షశ్చక్రముం జక్రమున్. 149

---

1 చ్ఛిదాచ్ఛేదన.

క. అనుచుం గొనియాడి వనజా
సను డేఁగ సుదర్శనంబు సనుచో నెదురం
గని దనుజారాతులు క్రో
ధను లై తన్నిశితధారఁ దగిలి తునియఁగన్. 150

ఉ. ఆపరమేశ్వరుండు జగదంబికతోఁ బ్రమథవ్రజంబుతో
గోపతితోడఁ జక్రమునకుం జన మెన్నుఁడు పోదమంచుఁ గా
శీపురి నుండ నొల్ల కతిశీఘ్రగతిం శతయోజనంబులం
దాపసయోగ్యమై పరగుతాలవనంబున కేఁగ నెమ్మదిన్.

క. కాశీపతినగరము నై
నాశాకాశావకాశహాళహాళితహారా
క్రోశజ్జనజాలం బై
కేశవచక్రంబు కృత్యకృత్యం బయ్యెన్. 152

ఉ. ఆపురుషోత్తమాయుధము నంతకము న్ననుఁగొన్న భీతిఁ గా
శీపతిఁ జేరి యుప్పతిలఁ జేసిన సిద్ధుఁడ వంచుఁ గౌఁగిటం
జేపడఁ బట్టె ముంబరముఁ జేసె దిగంబరవేషఁ గృత్యఁ ద
త్పాపపరాయణాప్యయముఁ బావకచక్రము నీలు వేసెనున్.

చ. తనియక కాల్చె వెండియును దంతితురంగరథాంగసైనికా
వనిసురమండలాధిపతివైశ్యజశూద్రజమండలానుతే
వనకుసుమాంతకస్తబకబంధవనాచలదుర్గగోత్రకాం
చనతృణదారుగేహసృపసంచలసూక్ష్మమహాపదస్థముల్.

గీ. ఆలుయోజనములలోఁతు నందులో న
గంబు నలుసదరముఁ గాలికాశి గాసి

యయ్యె ముప్పదియేండ్లు సిచ్చాఱ దిండ్రు
చేత నవిముక్త [1]మయి చెల్లెఁ జితి యనంగ. 155

వ. ఇట్లు కాశీపురంబు దరికొలిపి కృత్యాసంహారణంబునం గృత కృత్యం బై సుదర్శనంబు దామోదరదేవునకుం బొడసూపి సుఖం బుండె దురోదరపరాయణుం డైనయన్నారాయణుం డు గెలుపు నోటంబును సరిగా నద్దేవీద్వయంబుతో వినో దించుచు మఱియు వివిధాంతఃపురవనితావిహారంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచు నుండె నచ్చక్రంబు నెండియు. 156

క. దైతేయకామినీసం
ఘాతము మగమొలక లైనకడుపులు డిగ సం
కేతించినట్లు చక్రము
పాతాళంబునకు నరుగుఁ బ్రతిమాస్యాసిన్. 157

క. నీయెడ నాయెడ నేయెడఁ
బాయఁడు కృష్ణుండు విష్ణుపరిచర్యాసం
ధాయకము చక్ర మాత్మం
జేయుము సత్పూజ లిష్టసిద్ధికి ననఘా. 158

వ. ఈచక్రప్రభావంబు భావంబునం దలంచినయతనికిం గార్యసి ద్ధియు శరీరరక్షయుం జేకుఱునిది నీకుఁ జెప్పితి సావధానుండ వై యెప్పుడుం దలంచునది యనుచు నమ్మునీంద్రుండు. 159

ఉ. భావనభానుమండలవిభాసివిభాకరదివ్యభవ్యసం
ధానవిధానదక్షిణసుధాకరుణారసపూరహారిచే
తోనయనా తపోనిధి విధూతతమస్స్ఫురణాంతరంగని
ధ్యానపరాయణా పరమతత్త్వమయస్తవ వైభవోన్నతా.

1 మహిను తేజితయనంగ.

క. కరణస్వైరవిహార
స్ఫురణావిర్భూతదోషపుంజతమఃప్రా
వరణవిలీనస్వజనో
ద్ధరణసహస్రాంశుతేజ దైనసమాజా. 161

మాలిని. దురితజననహాన్యా దూరసంచారమాన్యా
పరిమితగుణధన్యా భక్తిరేఖావదాన్యా
పరమపసగ దివ్యాస్పందితస్వాంతభవ్యా
నిరుపమతనునవ్యానిందితాక్రాంతభావ్యా. 162

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర
బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీ
మహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ
సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన
గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన యుత్తరహరి
వంశంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీహైమవతీకలహా
స్నేహావిరామప్రణామసీమంతపద
గ్రాహిసురసింధుకష్టో
రాహితసిందూరలాంఛ హరిహరనాథా. 1

గీ. హంసడిభకులు లోనుగా నఖిలధరణిఁ
బెరుగుకంటకకోటిచేఁ బెద లైన
నరపతులకీర్తిపటములు సినగకుండ
పరపుత్రో సుద్ధరించినవేల్పు శౌరి. 2

క. నావుడు జనమేజయవిభుఁ
డావైశంపాయనుని మహాదేవు మది౯
నీవు గొనియాడుపలుకుల
భావము దనివోదు చెవులపండువులయ్యెన్. 3

క. హంసడిభకు లెవ్వారో కో
కంసారికి వారిఁ జంపఁ గారణ మేమో
సంసారసారవచనరి
రంసామతిఁ దత్కథాంతరము విన వలతున్. 4

క. అనుటయు వైశంపాయన
ముని జనమేజయనృపాలముఖ్యునితో ని
ట్లనుఁ దత్కథాప్రపంచము
వినిపించెద మొదలుకొని వివేకనిధానా. 5

క. ఎనుఁబదియెనిమిది వేవురు
దనుజుల కాధ్యుండు వక్రదనుజుఁడు దోడ్డై
చనుదేర హంసడిభకులు
[1]చెనకిన నెసఁ దునిమె శౌరి చెప్పెద నదియున్. 6

సీ. సాల్వదేశంబున జనియించె బ్రహ్మద
త్తాభిధానుండు మూర్ధాభిషిక్తుఁ
డఖిలధర్మవిధిజ్ఞుఁ డాత్మభార్యాద్వయం
బునకు బిడ్డలు లేమిఁ బొల్లవోయి
సంసార మనుచు నీశాను నారాధించెఁ
బదియేఁడు లొండుసంభ్రమము లేక

---

1 తనుఁ జెనకినఁ దునిమె శౌరి తగ నది వినుమా.

పరమేశుఁ డతనిసద్భక్తికి మది మెచ్చి
కలలోన నొకనాఁడు గదిసి పరము
తే. వేఁడికొను మన్న నిరువుర వేఁడె సుతుల
శివుఁడు నిచ్చితి నంచు విచ్చేసె నంత
నతని దేవి బిడ్డలను గర్భాభిరామ
మూర్త్తు లయి రన్నరేంద్రుండు ముద్దు సేయ. 7
ఉ. ఆసమయంబు నందు మహితాత్ముఁడు మిత్రసహుండు నాఁగ ధా
త్రీసురుఁ డొక్కఁడుండు జగతీపతికిన్ సఖుఁడై సుతోదయో
ల్లాసము లేక శ్రీపతిఁ దలంచుచుఁ దప్పక పంచవర్షముల్
చేసినపూజనున్ హరియుఁజిత్తములోఁ బొడసూపి విప్రుతోన్.
ఉ. మెచ్చితి వేఁడికొమ్మనుడు మిత్రసహుండు కుమారుఁ గోరెనీ
కిచ్చితినంచు నచ్యుతుఁడు నేఁగ ధరామరుఁ డాత్మకాంతయుం
జెచ్చెరఁ దోఁచు నవిళలు చెప్పఁగఁ బల్కఱు నచ్చుబోఁటితో
ముచ్చటనూనె నల్లచనుముక్కులు పల్పలఁ బాలు చెక్కులన్.
క. ఈవిధమున గర్భిణు లగు
మూపురలో రాజసతులు మునుమును సుతులన్
శైవాత్ములఁ గని రద్దఱి
నావిప్రవధూటి వైష్ణవాత్మునిఁ గనియెన్. 10
ఆ. హంస డిభకు లనఁగ నన్నృపుఁ దమ్ముండు
నధిపనందనులు జనార్దనుండు
విప్రతనయుఁ డిట్లు వీ రొక్కప్రాయంబు
వారు గూడి యాడ నచ్చువారు. 11
ఉ. వేదపురాణశాస్త్రపఠనం బిసుగం బదిలంబు గల్గి ధ
న్వాదిసమస్తశాస్త్రవివిధాభ్యసనంబున ధీరు లై సహా

సాదినిషాదిరథ్యుచితసత్కళలందు విదగ్ధులై మనో
మోదము సేయువిద్యలకు ముప్వ్వదుజాణలనంగనున్నచోన్.

హంసడిభకులు శివునిఁగూర్చి తపస్సుచేసి వరములు పడయుట.

గీ. హంసడిభకులు హిమవన్నగాగ్రమునకుఁ
బార్వతీపతిఁ గోరి తపంబు సేయ
నరిగిరి జనార్దనుండు విద్యావివేక
నిధి మురారి నారాధించె నిజగృహమున. 13

క. వారిరువురు నైదేఁడులు
నీరును గాలియును ద్రావి నిర్మలతరచే
తోరాజీవభ్రమరము
గౌరీపతిఁ దలఁచి నిష్ఠ గైకొని యుండన్. 14

క. సన్నిధిఁ బన్నగహారుఁడు
పెన్నిధిఁ గని పొంగుచున్న పేదలక్రియ న
య్యన్నాదమ్ములఁ గని మీ
కెన్నఁగ నేవరము లిచ్చు యిచ్చెద వానిన్. 15

సీ. అనుడు వారిరువురు నైకమత్యముతోడ
నమరాసురాదిసైన్యాధిపతుల
కోడ కుండంగ మా కొకవర మీశాన
రౌద్ర మహేశ్వర బ్రహ్మాశిరము
లనునస్త్రములు నభేద్యకవచములు దివ్య
చాపములును బరశ్వథవిశేష
ములుఁ గయ్యముల కేము పోవుచోఁ గావుగాఁ
బ్రమథద్వయంబు మత్పార్శ్వములను

తే. నచ్చుటయు నీగి రెండవవరము నాఁగ
హాయఁపు వారికి నడిగినయట్ల యిచ్చి
భృంగిరిటిని గుండోదరుఁ బిలిచి సిరి
సమరములఁ గాపుఁడని పంచి చనియె నంత. 16

చ. వరములు గన్న మోదమున వచ్చి కుమారయుగంబు మున్ను
మా, తలపితృవందనంబును బదంపడి మిత్రసహాభివాదనా
దరము జనార్దనప్రణయితాపరిరంభము నాచరించి సం
గరమున లేరు హంసడిభకప్రతిపక్షు లనంగఁ బొంగుచున్.

క. కవచధనుశ్శస్త్రనికరము
నవిరళరుద్రాక్షమాలికాభరణములున్
ధవళవిభూతియు హరహర
శివశివ శబ్దములుఁ గలిగి చెలువయి యున్నన్. 18

క. పోలఁతుల రూపవతులఁ బెం
డిలి చేసిరి వారలు హంసడిభకుల కమరం
గులపతి జనార్దనునసును
బలియించిరి ముగురు నేకపత్నీవ్రతముల్. 19

వ. ఇట్లు వరప్రసాదసమ్మదభరితహృదయు లై నిజజనకరాజ్య
విభవంబు విలసిల్లం జేయుచు శౌర్యాభిమానవిజృంభితు లై
యొక్కనాఁడు వినోదార్థం బయ్యిరువురు కుమారులుం
గూడుకొని. 20

హంసడిభకులు వేఁటకుఁ బోవుట.

క. కరితురగరథపదాతులు
పరివేష్టింపంగఁ గొలుచుప్రజ ముందఱ గా

సరస జనార్దనుఁడుం జన
నరిగిరి వేఁటాడ ధరణి యల్లల నాడన్. 21

క. వెలివాఱును గాలురులును
వలలుఁ బెరలు దీమములును నడిఁ దీరినను
క్కలు నారెగోలలును మం
డలక్రోవులు వేఁట కాపడంబుఁ బెనుపఁగన్. 22

వ. ఇట్లు వచ్చునెడ ముందట. 23

సీ. ప్రబలదంష్ట్రాగ్రపర్యస్తముస్తాస్తంబ
జంబాలశైబలవేశాంతపంక్తి
ఘనఘనాఘననీలఘనపనప్రతిఘాత
ఘనఘూర్ణనావభగ్నద్రుమంబు
ఘురఘురారవఘోరఘోణాప్రఘాణవి
ప్రాణచ్ఛదాచ్ఛన్నతాంతలతము
ఖననఘుళోత్కారిఖరఖురోత్పాతత్రు
హాల్యధాత్రీధ్వస్తయవసరాజి
తే. ఖేటభటభాషణోచ్చటాఖేటచటుల
కుటిలకటుకటాక్షేక్షణక్షోభబధిర
మతిరభసభాసమానయానాభిమాన
కామవిక్రియాకులము వరాహకులము. 24

వ. అప్పుడు పందికదుపుల వెనువెంటం దవిలి కొండదెంగనం
జిందఱవందఱగాఁ జేసి యేసి యట చనఁ జన. 25

గీ. నల్ల[1]సేనపుగుండులు నడచినట్లు
[2]మంపు గొని మే యెఱుంగక మలసి మలసి
[3]నెనరువారిక సుఱుకంగ నొక్క మన్నుఁ
బోతు లెడ చొచ్చె దాఁటెడు పొదలువోలె. 26

వ. ఇట్లున్ననం గన్నుఁ గానక తిరుగు మన్నుఁబోతుల నున్న యునికిన గన్నంతటం బడ నేసి పోవం బోన. 27

గీ. నీర ముంచిన సొరకాయ నెగసినట్లు
సేరుకొని వైచు[4]తెల్లంటుచీర పోలె
[5]నుంకు చెండువిధంబున నుత్తరించు
తములపాకు నిక్కెడు క్రియ దాఁటె నిట్టి. 28

వ. ఇవ్విధంబున నెగసినయుట్టి నాలుగు కాళ్లనుం ద్రెవ్వ నొక్కమ్మున నేసి చను నెడ మఱియు నప్పటప్పటికిం జొప్పుల వలన నుప్పతిల్లిన చప్పుళ్లకుఁ దెప్పరం బై నతుప్పలం దూఱుడుప్పలును (నిడు వేఁటకాన్లు) (వేఁటకుం) గడంగిన నడికి నడికికడ వారికి నెడ గాకతోడిగినయమ్మునవనపుదొంగలుపిడుల విడువక చిడిముడి పడుకడఁతులును నీఁటులనుం బోటబ్బక నూటిమొయి దాఁటియు నేట్లుపే విటతాటం బైనలేటి కదుపులును బిఱుంద [6]రొప్పవొఱిగొఱనుఁ గాక నెఱచఱచి పఱచునెడఁ దెఱపి నుఱికినతొఱుద్రొక్కనం గుక్కలచేఁ బఱిపఱి యైనయూఱుపులును గొందఱుగొందఱు ముందటం గొంచలం బడి యుండంగ నంపడిం గ్రిందు మీఁదుగా వైచినం జిందఱ వందఱలుగా ద్రుంచినుం డే

1 సీసపు. 2 మ్రంపుగొని మెయ్యి. 3 ననడువారిక. 4 తెల్లంటి.
5 నుక్కచెడక వేగంబున నుత్తరించు. 6 చొఱకాఱను గాక.

ళ్లను నేదెసఁ దోలంగినను నూదిపిఱిందిత్రాడై ¹యాది
గొని పాదులవారిచే²యాదులకాదులచే మూఁదలించినసీద
రంబులతోఁ బాదుకొనినయేదులుసునిశ్వాలవ్వాలసుండి యెడ
త్రెవ్వకుండఁ ద్రవ్వినయాదంబులం బడి క్రొవ్వఱక మవ్వం
బు నివ్వటిల్లం బట్టువడినచివ్వంగులునుం గలిగినం గసుంగొ
నుచు వెండియుఁ ³గ్రీఁగాలి నొలం జాలుకొలిపినకాలువల
లనుం బొలువడి లోలోపలం గళవళించియు దోడ్తోడ
జోడెంపునలలకు లేటివేఁటంబు చేసినం గూడఁబడియును
మున్ను పన్నినకన్నెవలల నన్నునన్నుం బొవక యున్ను
నం గన్ను విరిగిపడి నన్నునున్నంబు గాఁ పన్నికొనియును
నడ్డగించి నించినయొడ్డువలలను సడ్డించి పెడ్డునం బడక
గడ్డుటెకియుమృగంబు లనేకంబులు వాలియాటయును వేఁట
చాలించి హంసడిభకులు నడవులం దిరిగి పరిశ్రాంతులై సేనా
సమేతంబుగా మగుడం దలంచి మధ్యాహ్నసమయంబున.

చ. కనిరి కుమారు లంత శశికాంతశిలాతలశీతలస్థలీ
వనఘనపాదపాదపనివారితవారితపంగరంగస
ర్తనపరివర్తనద్విరదదానసదానమదాళిమాలికా
తనువనజాతనూతనబతాకముఁ బుష్క..సమ్మఁ తటాకమున్.

క. కని యాపద్మాకరమునఁ
దను పారెడునీరు ద్రావి తమసేనలుఁ దా
రును విశ్రమించి రాసే
చనకము లగుతరులనీడ సైకతములపై. 31

వ. అట్లున్నయెడ. 32

1 యెయిదికొను. 2 యాదలకాదలచే. 3 క్రిగ్గా.

క. మాధ్యందినసవనధ్వని
విధ్యుక్తస్వరముతోడ విన నప్పుడయున్
స్వాధ్యాయపరులు గాంచిన
సధ్యాపారంబు పుట్టె నయ్యెడపురమునన్. 33
క. ఊహించి యాశ్రమం బగు
నోహో యిం తొప్పునే సముచ్చారణ మం
చాహంసడిభకు లేసం
దేహము లే కందు ననుమతి సముత్థితు లై. 34
ఉ. అచ్చట సేనలన్నిలిపి యాశ్రమవాసులఁ జూచువేడుకన్
వచ్చిరి పాదచారు లయి వారు జనార్దనుఁ డేగుదేరఁగా
లచ్చి తనూవిలాసమున లాఁపు ధనుర్ధరధారణంబుచే
నచ్చుపడంగఁ గాశ్యపమహామునియజ్ఞసమీపభూమికిన్. 35
క. అరిగి [1]సభాచార్యులకున్
బరిపాటి నమస్కరించి పదపడి వారా
దరమునఁ జేయుసపర్యలఁ
బరితోషము నొంది కశ్యపప్రభృతులతోన్. 36
వ. హంసుం డిట్లనియె. 37
క. మా తండ్రి రాజసూయముఁ
బ్రీతిం జేయఁగఁ దలంచి పిలువం బనిచెన్
భూతలమునఁ గలనృపతి
వ్రాతంబుల మీరు నరుగ వలయు నచటికిన్. 38
మ. క్షితినాథుం డను నేను దిగ్విజయముం జేయంగ డాయంగ దుర్
బ్రతివీరప్రకరంబు డంబు మెయిఁ గప్పం బొప్పనం బీక యే

1 యచటిమునివరులకు.

కత మాడం గలరే నరేశ్వరశిరోగర్వంబు సర్వంబుఁ బా
పితి మీశానవరప్రసాదమున మాపెం పెల్లెడం జెల్లఁగన్.

క. అనుటయు వారందఱు హం
సునితో నిట్లనిరి రాజసూయమునకు మీ
జనకుఁడు వోడఁగినఁ జాలును
మునుముట్టిన వత్తు మిందు మోసము గలదే. 40

మ. అనినం దమ్మునితో జనార్దనునితో హంసుండును సంతోష మొం
ది నిజేచ్ఛం జనుచోటఁ బుష్కరసరస్తీరోత్తరారణ్యపా
వనభూమిం బరమోపవేశమున దుర్వాసోమునీంద్రుండు శి
ష్యనికాయంబుఁ బ్రబోధవీథిఁ జనఁ జేయఁగా సాయమైత్రోఁచినన్.

హంసడిభకులు దుర్వాసుని నవమానించుట.

ఆ. కావిచీరముసుఁగు కచ్ఛడంబును జూచి
బోడతలయు నిడుదబొట్టుఁ జూచి
గోచితోడి వెదురుఁగోలయుఁ జిక్కంబుఁ
గట్టియున్న బుఱ్ఱకాయఁ జూచి. 42

వ. డాయం బోయి హంసడిభకు లతనితో నిట్లనిరి. 43

క. మిడికెడు పెదవులు వ్రేళులు
మడిచెడు కనుదోయి మొగిడి మూయుచుఁ గడుఁగా
వెడవీఁక యొడలు చేసెడు
కడపల జపమునకు నేఁడు గలదో లేదో. 44

వ. అని పలికి యతఁడు పలుకకుండం దమలోన. 45

చ. తిరిసినకూడు దెచ్చి నలుదిక్కులబోడలు తిండిపెట్టఁగాఁ
బెరిగినపొట్టతోడ నొకపేటపయిం దొర పోలె నెవ్వరికా

సరకు గొనండుపట్టుకొని చాఁగఱ గొన్న బలేయొఱుగుఁడ
క్కరిబలుమోపుమోచునయగారితనం[1]బడి యుట్టిగట్టినన్.

తే. బాంధవులఁ బాసి తమయిల్లుపట్టు విడిచి
తల్లిదండ్రులు వగవఁ గైతవముతోడ
బోడతలలు గాఁ బడసిరిపోడున లెల్ల
వీనిమాటలచేఁ గదా వెఱ్ఱులైరి. 47

చ. ఎఱుఁగరు గాక లోకమున నెవ్వరికైనను మేలు సేయఁగా
నొఱపగునాశ్రమంబున సముస్నతమైనగృహస్థధర్మముం
బఱగడ వైచి గోచిగొని పాఱెడుపోల్లకు ముక్తి గల్గునే
పఱిగల నేఱినం గొలుచు పాఁతటికిం గలదే తలంపఁగన్.

వ. అని పలుకుచు నయ్యగుసురుడు నమ్మహాముని కిట్లనిరి. 49

సీ. [2]అఱుపవయొఱుకతో నాశ్రమం బిడి మెచ్చి
[3]త్రిదిగాక గృహమేధ మేల యుల్ల
వేపదంబునఁ బొందె డిందు మూఢుండవ
కాక సంసారసౌఖ్యంబు మాని
కఱపె దిట్టున్నకొండఱను నారకపాత
శీలంబుఁ దగునె తాఁ జెడ్డవాఁడు
నెనకయ్యచేతికి నెన లిచ్చు ననుమాట
నిజముగా నిచ్చోట నిన్ను నంప

తే. నొరులు లేరని తలఁతేని నున్నవార
మేము గృహివి గాఁ బంచయజ్ఞేచ్ఛఁ గలిగి
నాకసుఖ మొందు మిప్పుడు ప్రాణాన నుండఁ
దలఁచదేని నావుడు జనార్దనుఁడు గలఁగి. 50

---

1 బిడవుట్టి. 2 అలసవ. 3 తేడిగా.

క. భాస్కరనిభుఁ డగుమునికి న
మస్కారము చేసి నృపకుమారులతోఁ దే
జస్కరము లగునె మాన్య
వస్కంద శ్రుతికఠోరవచనము లనుచున్. 51

క. న్యాయము దప్పకుండఁ బురు
షాయుషజీవికయు లౌకికాచారము ని
శ్శ్రేయససిద్ధియుఁ జేయు యతి
నాయకదూషణము సేసినన్ మనుజాలనున్. 52

శా. నాల్గుం జెల్లెడి బ్రహ్మచారిగృహివానప్రస్థయత్యాశ్రమం
బు ల్గైవల్యవివిక్తు లంతిమపదంబుం జేసు వారిట్టివీ
ర ల్లోపించిన నంతకుండుఁ జెడుమీరుం యోషిద్వారి త్వమ్మయిన్
మే ల్లీ డాడక నీరిఁ జేరి మనుఁడే మీమీశుభప్రాప్తికన్.

గీ. చెలిమి మీతోడఁ జేయుట చెట్టతనము
దానఁ గీ డెంతవుట్టినఁ దగిలె నాకు
ననుభవింపక పోవునే యక్కటకట!
వరుగుతోఁ దాఁగరయు నెండవలసినట్లు. 54

చ. గురువులు సెప్పరే చదువుఁ గొంతవివేకము మిమ్ముఁ జేరదే
తెరువునఁ బోక నేఁ డిది మదీయమనోవ్యథఁ జేసెఁ బిమ్మటన్
హరుఁ డుపదేశ మిచ్చినదియంతయుఁ గాలబలంబునన్ మహా
పురుషుల కెగ్గుసేయఁదలపోయఁగ వారు మెపోయెఁ బాపమై.

గీ. పాయఁ దగు మిమ్ముఁ గనుమూరిఁ బడఁ బోసంగు
విషము ద్రావుట యోగ్యంబు పెల్లిలోన

మునుఁగు టుచితంబు మీరెల్లఁ గనుఁగొనంగ
నాత్మ విడుచుట చను నాకు ననుచు నడలి. 56

క. అలవడునే రాజులకుం
దలుపతనము విసుము యతులతో నతులమతుల్
గలుషించుట చిత్తము నోఁ
బలుకుట బాంధవులఁ డాసి బ్రదుకుతలంపే. 57

వ. అనుచుండ నమ్మునీంద్రుండు. 58

క. కరుణయుఁ గోపముఁ గనుఁగవ
నోరయఁగ నొక[1]చంటఁ బాలు నొక[2]చంటను నె
త్తురుఁ గురియుగతి జనార్దను
ధరణీశసుతద్వయంబుఁ దప్పక చూచెన్. 59

గీ. చూచి యిట్లను భూపాలసుతులతోడ
నన్నుఁ గనలించి బ్రదుకఁ గన్నారు నేఁడు
పొలిసితిరి పొలిసితిరి వే పొండు తొలఁగి
బమ్ము దరికొనుకోపంబు ద్రింగికొంటి. 60

వ. అది యె ట్లనిన. 61

ఆ. చక్రధరుఁడు బారిసమర నున్నాఁడు మి
మ్మింక వేఱ కోప మేల నాకు
తెలుఁగు మాలి తన్నుడు దిని చచ్చువానికి
విషము పెట్టువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు. 62

క. అనుచుఁ గదలి పో నచ్చిన
ననుమానము మాని హంసుఁ డమ్మునిఁ జేప

1, 2 కంట.

ట్టినచంద మేమి చెప్పుదుఁ
బనికినకాలోరగంబుఁ బట్టుట దోఁచెన్. 63

వ. ఇట్లు పట్టికొని. 64

శా. తాను న్నిక్కమ పెద్దవాఁడు బలె సీతం డిత్తఱి న్నక్కఁబ
గ్గానం బట్టినయట్లు బిట్టు బిగియంగా నెంతసే పైన ని
చ్చోచ్చుండక్ సమకూడునే మనసు నంచుంజించె నన్మానికా
పీనంబుక్ నృపుఁడాజనార్దనుఁడుదప్పింపంగఁ గ్రౌర్యంబునన్.

ఆ. కలఁగి కన్నవారు కన్నదిక్కునఁ బాఱి
పోయి రెల్లయతులు బోగుమిగులఁ
గినుక యడర నన్నగిల్లినయెలుఁగుతో
నమ్మునీంద్రుఁ డిట్టు లనియె మఱియు. 66

గీ. చేయఁ దగనికి డెల్లఁ జేసితిరి మీరు
చెఱుప నోపుదు శాపంబుచేత మిమ్ము
నయిన యతి నైసనాకేల యాగ్రహంబు
దానవాంతకుఁ డిటమీఁదఁ దాన చెఱుచు. 67

మ. సకలోద్యోగకృతానుబన్ధుఁడుజంఘసంఘుండుబంధుండుమీ
కకలంకుం డతఁడాశ్రమస్థులనునౌదాసీన్యముం జేయఁ డూ
రకపాయంగలవాఁడునేఁడుమిముదుర్వ్యాపారులంజూచికొం
కక మీకింకిరికిం జెలంగినఁ బోలంగం బోఱుఁ దద్ధర్మముల్.

క. పో పొమ్మని పలుమాఱుం
గోపమ్మున హంసుఁ బలికి కొనియాడుటయుం
జేపట్టుట మెఱయఁ గృపా
నూపాపాంగుఁడు జనార్దనుని దీవించెన్. 69

క. శ్రీవల్లభుతో సంగతి
గావుత నేఁ డెల్లి నీకుఁ గలుగు సుజనసం
భావితలోకప్రియసుఖ
మీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పు మీజనకునకున్. 70

చ. అను నెడఁ గ్రమ్మఱంగి నిసి హంసుఁ డనూనవిభకుండుఁ దోడిదు
ర్మనుజులఁ గూడి దండముఁ గమండలముం బిపలంబుఁ జిక్క—
మున్, మునుకొని పెండియున్ యతులముం బగుసొమ్ములు
[1] గాల్చి కాల్చి క్రొ, వ్వనఁగ బసట్టులయ్యెడఁ జప్పగ్గానిపోయిరి
వేడ్క నూరికిన్. 71

క. వారి పెనుక సంతంతం
జేరి జనార్దనుఁ డపు పోగోఁ జెడి రకటకటా!
పీరనుచు విధివినోదము
వారింపఁగ మనుజకోటి వశమే యనుచున్. 72

వ. ఇట్లు పోయినయనంతరంబ. 73

శా. దుర్వారోద్ధమరోషపోషణము లై ధూర్తప్రలాపంబు లం
తర్విద్యామహిమం గలంప యతు లంతం జేర నేతేర నీ
నిర్వేదం బుడిగింప నచ్యుతుఁడ పో నిర్వాహకుం డంచు నా
దుర్వాసోమునిపుంగవుండు గనలేక దుఃఖానులస్వాంతుఁడై.

క. మండఁగ మండఁగ నార్చిన
ఖండితబిదలములుఁ ద్రుటితకౌపీనములున్
దండములతుండములును గ
మండలుశకలములుఁ జూచి మఱియును దోఁపన్. 75

---

1 గాల్చి క్రొవ్వునన్, గనుకటు లయ్యెడం జపులుగాఁ గొని.

గీ. మురవిరోధిముందట నిట మోపు గట్టి
తేరఁ బంచి సహస్రయతిప్రవరులు
తోడ రా[1]నెండ వాఁకిన నీడచోట
నిలిచి నిలిచి యహోరాత్రనిర్గమమున. 76

వ. రేపకడ. 77

గీ. ద్వారకోపశల్యంబు బటు చేరి యొక్క-
కొలన వార్చి దుర్వాసుఁడు గూడ వచ్చు
యతులముందట నరుదెంచి యాదవేంద్రుఁ
డాడుచున్న సుధర్మాసభాంతికమున. 78

క. అఱుపుడుగావిముసుంగును
విఱిగినదండంబుఁ దునిసి వ్రేలెడుగోచిం
బఱి[2]యలయినకరకమునయి
చుఱచుఱఁ జూఁడెడి తెఱంగుచూపులతోడన్. 79

ఉ. వాకిట నిల్చె లోన యదువల్లభుఁ డాడుచునుండె గోళముం
దైకొని సాత్యకిం గడనఁ గాలను గేల సమర్చి చిమ్ముచున్
లోకులునుం గుమారులును లోనుగ నుద్ధుల నుద్ధతి వినో
దైకపరాయణుండును ననేకవిధంబులఁ జుట్టి యాడఁగన్.

చ. అవసరమైన వచ్చిపణిహారులు దోడ్తో నివేదనఁ జొచ్చియా
దవకులపారిజాతము సుదంచితగోళవినోదమోదితున్
నవవికచారవిందనయనద్యుతిశీతలుఁ గాంచి రాయతి
ప్రవరులు పూర్వజన్మకృతభాగ్యఫలంబునుఁ బోలెనుండఁగన్.

మ. వసుదేవాత్మజుఁడుం గనుంగొనియెదుర్వాసఃపరివ్రాడ్విభున్
రసనారూపకలాపశాపవచనప్రారంభసంభావితున్

1 నేర కంతంత. 2 యయినకమండలమును.

వ్యసనవ్యాప్తిరిరంసహంసడిభకవ్యాళీవ్యథావ్యాకులో
ల్లసనుఁ డౌ వేషవిశేషరోషవిషమోల్లాసాద్భుతభ్రూకుటిన్.

ఉ. అంతకుమున్న యాదవు లపాయభయంబున నాసనాదిపూ
జాంతర మాచరింపు మని యంతట నంతట రా మురారి య
త్యంతవినీతుఁడై యతికి నయ్యుపచారము లెల్లఁ జేసి వి
శ్రాంతి యొనర్చె నర్హపరిచర్యలఁ దక్కినభిక్షుకోటికిన్. 83

వ. అట్లు సకలయతిప్రతతికిని యథోచితోపచారంబు లాచరించి
వాసుదేవుండు దుర్వాసునితో ని ట్లనియె. 84

శా. ఈరూపంబున సంసృతిం దొఱఁగి మీ రేచింతలం జెంతలం
జేరం గోరక యూరకున్న నిటువిచ్చేయంగఁ జేయం గడుం
బారం బేదినవంతయుం గలిగెనే బాలార్కబింబంబులో
నారం గూరినయంధకార మన నాహా సాహసం బెట్టిదో

ఉ. ఆసలఁ ద్రుంపి పెట్టి హృదయుం బను కాఁగున యోగవాసనా
భ్యాసపునీరు గాఁచుటను నాగమపాకముం దగిల్చి యా
దహనవిహీనమత్కుణగణాహితకీకశయ్యనుఁ బజ్జలంబు పైఁ
బోసిన నీరరిస మది పొందియుఁ బొందనియట్లు యూఱడున్.

చ. మఱపునఁ గప్పరించి మదమానములం[1]జాఱవుచ్చి మెచ్చుఁజాఁ
గఱ గొని క్రోధకామముల గండడఁగించి పరోపకారముక్
జఱఁ బడఁ ద్రోచి వాచవులచట్టలు వాపి ఛలంగి చిత్తముం
జఱపడి యున్ననీకు నొకచక్కటి నెక్కటి వేఁడఁ గల్గెనే.

గీ. కలుగుటకు మీకు విచ్చేయు కారణమున
సంశయము లేదు మీయట్టిసంయములకు

---

1 జాఱువుచ్చి.

నేమి కార్యంబు గలిగెనో యెఱుఁగ రాదు
తెలుపవే నాకు నిర్మలధీనిధాన. 88

క. అనుటయు భగభగ మండెడు
కనుఁగవతో నొసల నడచుకంపముతో న
ట్టినిట్టూర్పులతో మొగ
మునఁ దనికిన కెంపుతోడ మునిపతి యుండెన్. 89

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు కొంత సంతరించికొని యతండు
నారాయణున కిట్లనియె. 90

దుర్వాసుఁడు హంసడిభకులదుర్నయంబు కృష్ణున కెఱింగించుట.

మ. తగునే యింత మురాంతకా తలఁపవే త్రైలోక్యముం గావ నీ
వు గదా దానవవైరివై పొడమి లోనుం జేసియుం జూప రూ
పగు దైవంబు గదాధరుండ సఖిలవ్యాపారపారంగమా
ర్గగమావృత్తి మెఱుంగనేర వసుధా త్తంబు త్తలం బందవే.

శా. ఏఁ గాదే నడ[1]తుం జతుర్ముఖునితో నింద్రాదిదిక్పాలురన్
మూఁగం బాఱి భవత్పదాబ్జములకున్ మ్రొక్కంగ లేకున్న చో
నాఁగ న్వచ్చియు నాఁగఁ జాలని ప్రతీహారు న్విడంబించుచున్
దాఁగం బోయి తలారి వానియెదురన్ దాఁగంగ నీ కేటికిన్.

ఉ. ప్రాఁతల మేము నీకుఁ బలుమాములఁ బొందక యున్న నాఁట[2] నీ
చేతలు గంటి[3] మిందఱుకుఁ జిత్తముల న్వెలిఁదోఁచుసూఁత[4]లం
బూఁత[5]ల నీవ యొండుదలపోఁతలు లేఁతలు మమ్ము నెమ్మెయిన్
లాఁతులఁ గాఁ దలంపకు నలంపకు చాల నలంగియుండఁగన్.

వ. అని మఱియును. 94

---

1 వం. 2 విచ్చేఁతలు. 3 మింతటికి. 4, 5 లు.

సీ. ఏ నెఱుంగుదు నిన్ను నేల నాతోడ నే
 వేదమాయములు బ్రహ్మవేత్త లెఱుఁగు
రూపు రూపులలోనిరూపుఁ దోఁపురూపు
 చూపనిరూపు నీరూపు సూపి
వేదాంతముల నైన వెదక నందనిరూపు
 విజ్ఞానరూప మై వెలయురూపు
తేజ మైశ్వర్యంబుఁ దెలుపఁ జాలెడురూపు
 ప్రణవరూపంబు గాఁ బరగురూపు
తే. పంచభూతసుధాకరభాస్కరాత్మ
 రూప మగురూపు నీరూపు రుచిరరూప
 మొఱఁగెద వె మాకు ప్రేక్షతో మొదలు చూచి
 చెట్టెఱుఁగువారి గాకులు సిదుము నేల. 95

క. మాకుం బుణ్యము చాలమిఁ
 గాకేమి జగత్త్రయంబు గావం బ్రోవం
 గైకొన్న నీవు సకలవి
 వేకివి మాముఖ మెఱుఁగవె మధుమథనా. 96

క. అంభోజనాభ నరపతి
 డింభులు భువనమున హంసడిభకు లనంగా
 జృంభితు లయి యిరువు రపా
 లంభించిరి కొసలోఁ జలంబున మమ్మున్. 97

ఆ. హంసపరమహంసు లగునీయతీంద్రుల
 పేరు సైఁప లేక పెచ్చు పెరిగి
 హంసుఁ డాత్మనామహాను లని కోపుఁ
 బట్టి మమ్ముఁ జాల భంగపఱిచె. 98

క. సరకుగొనరు సురవరులను
గురుశక్తిని భీష్మబాహ్లికులఁ గైకొన రు
ద్ధురత జరాసంధుని వెర
వరిగాఁ మెచ్చరు మహేశవరగర్వమునన్. 99

తే. హంసడిభకులచేత నీయతులు నేముఁ
బడినపాటులు వేఱ చెప్పంగ నేల
కమలలోచన ముంజేతికంకణమున
కద్ద మేటికి నీసొమ్ము లరయ రాదె. 100

వ. అనుచుం బుండరీకాక్షుముందటం దమతెచ్చినభగ్నవస్తు
సముదయభారంబు విచ్చి చూపి యిట్లనిరి. 101

సీ. ఈకమండలుపఙ్క్తి నెటు చూతు నిట్లు త
త్పాపమస్తంబులు వగుల కున్న
నీదండనివహంబు నెటు చూతు నిట్లు త
ద్ధూర్తహస్తంబులు దునియ కున్న
నీవల్కలవ్రాత మెటు చూతు నిట్లు త
త్కపటచర్మంబులు గాల కున్న
నీశిక్యసముదాయ మెటు చూతు నిట్లు త
ద్వేషణాంత్రంబులు ద్రెవ్వ కున్న
తే. నకట మోమోట లేక తా రంత చేసి
బ్రదికి పోయిరె పులి పేదపడినఁ బసుల
[1]వాంద్రె యెక్కుడి రనుకత వచ్చె నాకు
మునులలోపల నాలుక ముల్లు విఱిగె. 102

1 వాంద్రె వెక్కుడి రను.

తే. వలదు బ్రాహ్మణ క్షత్త్రియ వైశ్య శూద్ర
జాతు లాత్మకులోచితాచారపథము
నడప నాహంసడిభకు లేనాఁట నేది
నడపి రది చెల్లుఁ గాక వర్ణముల కెల్ల. 103

క. మా కేటి దిక్కుఁ దెరువో
లోకంబులు మూఁడు నింతలో నే మగునో
నీకడు పట సర్వంబును
జేకొనవే దుష్టశిక్ష చేసి మురారీ. 104

చ. అనిన యతిం గనుంగొని మురాంతకుఁ డిట్లనుఁ దప్పు చేసితిం
గినియకుమయ్య మిమ్మొకఁడుకీడునఁ బెట్టెడువాఁడు లేఁడయొం
దని పరికింప నైతి విను మాధరణీశకుమారధూర్తులం
దుని మెద నింతలో వగలఁ దూలకుసాత్యకితోడుసంయమీ.

క. ఎఱిఁగి యెఱిఁగి నీముందర
నఱగొడ్డెము చేసి పోయి రది గైకొన రీ
తెఱఁగయినహంసడిభకులు
కొఱవిం దల బరికికొన్న [1]కొఱఁడులు గారే. 106

క. హాయఁడు నర మిచ్చె వాణీ
వరవరుణాదు బేరసురపతై వస్వాతు లి
త్తురు గాక నీవు గినిసిన
వరములగిరములను బ్రదుకువారే కుమతుల్. 107

క. కలఁడు జరాసంధుఁడు వా
రలకుం జెలికాఁడు నిష్ఠురభుజాపరిఘుం

---

1 కొఱుకులు.

డలఘుబలుఁడు సేనలతోఁ
గలయకమును వారిఁ జంపఁ గలవాఁడఁ జుమీ. 108

చ. ఎద్రిచినకాలపాకమున నీగతి నీమదిఁ గ్రోధవహ్నికం
బద్రిచినవారు మన్ని శితబాణపరంపర లైన మిణ్గురుల్
విద్రుపఁగఁ బత్ఫలంబులచవిం జరితార్థులుగా నొరిరపుం
జద్రుపలు చేయఁ దత్సుతులచేతులఁ గాకసులంబువాతులన్.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డెంతయుఁ బ్రియంబున నచ్యుతపుండరీకలో
చన కమలాసనాదిసురసంఘశరణ్యపదాంబుజా జనా
ర్దన దనుజాంతకా కొలిచెదం బ్రణమిల్లెద సంస్తుతించెదన్
నిను ననిశంబునన్ను గృపనేకొ్ని కావుము దేవనాథుడున్.

వ. అద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 111

క. ఏమే నేమే నొడివిన
నామాటల కెగ్గుగా మనంబున యతిచూ
డామణివి నీవు దలఁపకు
స్వామీ మన్నింప వలయు సైరణతోడన్. 112

క. దానము ధర్మముఁ దత్త్వ
జ్ఞానము సత్యంబు యశము శతముఖపురసో
పానము లయినవి సయిరణ
దానకదా యతుల కది ప్రధానము దలఁపన్. 113

క. అని వేఁడికొని యతీంద్రులఁ
దనగృహమున నారగింప దామోదరుఁ డిం
పునఁ బ్రార్థించిన నేమియు
ననుమానము లేక వారు నొఁ గా కనినన్. 114

తే. అలవరించి చతుర్విధాహారములను
దుష్టి చేసి దుకూలముల్ ద్రుంచి త్రుంచి
కట్టి నిచ్చిన యతులును గమలనాభు
వీడుకొని మున్ను వచ్చినజాడఁ జనిరి. 115

క. విచ్చలవిడి దుర్వాసుం
డచ్చోటన నిల్చి సంతతానందపదం
బిచ్చఁ దలంచుచు నారదుఁ
డచ్చపుఁజెలికాఁడు గా మురాంతకుఁ డంతన్. 116

వ. హంసడిభకుల వధింపం జింతించుచుండెఁ దదనంతరంబ. 117

ఉ. ప్రాంతఁ గ్రొవ్వి హంసడిభకుల్ సభకుం జని రాజ్యగౌరవో
ద్దాంతిని బ్రహ్మదత్తుఁడమతంద్రిఁగనుంగొని రాజసూయముం
ధీరతఁ జేయు మియ్యెడను దిగ్విజయం బొనరించి యజ్ఞసం
భారము లెల్లఁ దెత్తుమని బాహుబలంబుఁ జలంబుఁ జెప్పినన్.

క. అతఁడేఁ గాకసుతుఁడు స
న్నుతమతి యగు నాజనార్దనుండును ధరిత్రీ
పతిసుతులను సరిహింతముగఁ
జతురతతోఁ బలికె సహజసౌజన్యమునన్. 119

గీ. రాజసూయంబు చేయ నేరాజు వలను
నాతనికి రాజు లరిగాఁపు లయినఁ గాని
నిర్వహింపదు మన మెల్ల నేఁడు నేము
లాపు మెఱుఁగున ఖల యింగలాలపుట్ట. 120

వ. అని గొట్టనిన. 121

చ. ఇరువదియొక్కమారు ధరణీశ్వరులం బరిమార్చి పేర్చి దు
ర్ధరతరసారుఁ డైనజమదగ్ని తనూజుఁడు సంగరంబులో

సరిసరిఁ బోరియుం బిడపఁ జాలక గుహ్యని కోహాటించు నా
పరబలభీష్ము భీష్ముఁ బెఱపార్థుఁ డేమనువాఁడు వోసులన్.

మ. కురువీరాగ్రణి బాహ్లికుం డలిగినం గోవిందుఁడాంధీశ్వరు మె
వ్వరుఁ జూపంగ వలంతు లే మననవాఁ డ్రావిరిపు సాలభీ
కరు భీముం గదలించుపాటు గల రే సంగ్రామకోఁ బోరిలో
సరిపాండ్వై యరి మించఁ జెట్టుట జరాసంధుండు ప్రస్ఫురించునే.

సీ. నరకాసురప్రాణనాళోత్తరణకేళి
[1]రణకేళి వలకేళి రమణఁ జూపఁ
గంసదానవశిరఃకమల [2]కృత్తన మేలు
తనమేలు చేయి పెద్దలను నోఁచఁగాఁ
జాణూరముష్టికప్రతిజెట్టికలంబు
నాలంబులోఁ జెల్ల నలవు సావు
మురహయగ్రీవాంత్రముఖుల ఖండించి
నాన[3]బొదలఁగఁ జీకాకు సలిపి

తే. వీరరససార[4]కాసారవిహరణంబు
విష్ణునకు నొప్పు సతతంబ విగ్రహింప
దొరకొనిన నచ్చు మనసు మద్దెలు మునింగి
పాఱ పెంపళ్లు తమ కెంతబుద్ధి యనుట. 124

మ. నిలువం జాలుదురే రణాంగణములోఁ జెలఁగుబం దుడుంబరో
జ్జ్వలవేషంబు హాలాహలస్థలహాలాహల్యప్రభావోష్ణముం
బ్రళయాంభోధరనిర్ఘోషమునకు నొప్పు మెప్పుటుగా
బలభద్రుం డతిరౌద్రుఁ డై కదిసినం బ్రత్యర్థు లేపాండుల్.

---

1 వలకేళివసనమున కలవు హూఁ వఁ. 2 కృంతన మగు. 3 బొదలఁగఁ.
4 సాకార.

మ. వికలవ్యూహవిధావిహస్తభట మై విధ్వస్తమాతంగ మై
శకలీభూతశతాంగ మై శరఘటాశల్యాయమానాశ్వ మై
సికతాసేతువు నిమ్నగారయముచే జిం దై నచందాన సా
త్యకిచేతం బడుశత్రుసంఘము దశాదైన్యంబుసైన్యంబునన్. 127

వ. అదియునుం గాక.

ఉ. చేసినవారు మీరు గడుఁ జెట్టతనం బది యోర్వ లేక దు
ర్వాసుఁడు వాసుదేవుఁగని వైరము తోరము చేసినాఁడు స
న్న్యాసులఁ గూడికొంచుఁ జని యంతకుము న్నడిదెవ్విమీఁ
దెడక, గాసిలియుండు యాఁదపనికాయము సైఁపదు
రాజసూయమున్. 128

క. మును చేసిన వైరంబును
ముని చేసిన వైరమును మిముం బడవక పో
వునె వైదేశికుఁ డగువి
ప్రునిచే నివ్వార్త వింటి భోజనవేళన్. 129

క. ఒప్పగునో తప్పగునో
యిప్పటికిం దోఁచుకార్య మిది నృపతులకుం
జెప్పవలె నాప్తమంత్రులు
చొప్పగునే మనకు రాజసూయము చేయన్. 130

చ. అనుటయు హంసుఁడిట్లనుజనార్దనుతో ముదిబోడుభీష్మునొం
డనఁ బనిలేదు బాహ్లికుఁడు నాతనికం టెను బంటుపేరు మ
ద్ఘనభుజశక్తికిం దరము గారు వలంకక వచ్చి భీముఁడుం
గనుఁగొన లేఁడుమద్ధనురకాండరవిచ్ఛవిచండకాండముల్.

మ. కలు ద్రావం బని పూని యాదవులు ఖడ్గాఖడ్గి [1]వాదింతురే
కలఁగం బాఱుట గాక పంతములకుం గంసారి సైరించినం
గలనం బ్రాణముతోన పట్టు వడు నింకన్ సాత్యకిం గిత్యకిన్
బలభద్రుం గలభద్రు నాయెదుటఁ జెప్పం బొప్పదప్పం జుమీ.

క. మనకు జరాసంధునకును
మనసులు గలసినవి ధర్మమయుఁ డాతం డీ
పని గాదనఁ డింక జనా
ర్దన యాదవనగరమునకుఁ దడయక చనుమీ. 133

హంసడిభకులు జనార్దనుని యాదవనగరమునకుఁ బంచుట.

క. చని యాజనార్దనుని చే
ఘన మగు లవణంబు మనకుఁ గప్ప మడుగు మే
ధనములును సరకు గా విట
చను దెమ్మను మతని యజ్ఞసమయంబునకున్. 134

క. ఏయుత్తరంబు సెప్పిన
నీయానయ నీకుఁ జెలిమి నీతో మిగులం
జేయుట పొండన నేర న
నూయ తలంపునకు రాదు సూ నిసుఁ గనినన్. 135

మ. అనుడు న్వేడుకతోడ వీడుకొని యత్యాగ్రహుండై యాజనా
ర్దనుఁడే తేరఁ దదంతరంగము [2]మునీంద్రత్రాణశ్రీవత్సలాం
ఛను నేఁ డెల్లి కనుంగొనం గలిగినం జాలుం గృతార్థుండఁబో
మ్మని చింతింపఁగ నాకు నేఁడొదవె నాహా తీర్థముల్ సార్థముల్.

సీ. యదుకులాంబుధిచంద్రు నానందమునఁ జూచు
రామాదిహితచకోరములలోన

---

1 ఁబాటింతురే. 2 విచారంబార.

వసుజారిపారిజాతముఁ జేరి పొదిగొన్న
రాజన్యరాజకీరములలోన
వసుదేవసుతసరోవరములో నోలాడు
సనకాదిదివ్యహంసములలోన
గోపాలనవపుష్పగుచ్ఛంబు మూఁగిన
పరిచారికాద్విరేఫములలోనఁ

తే. గలయఁ దొలుబామునోములు గలవుగాన
సెలవు లేక జన్మంబులు చెడియె నాకు
మీఁద జన్మంబు గలుగ నిర్మించె నేని
కమలజుని సేవ చాపటికాలబొమ్మ. 137

సీ. వెలిదమ్ములో తేఁతవెన్నెలో యమృతమో
కన్నులో చిఱునవ్వొ కనికరంబొ
గగనమో చుక్కలో గ్రహరాజబింబమో
వక్షంబొ మౌక్తికావళియొ మణియొ
తరఁగలో ఫేనమో తపనమండలమొ హ
స్తములో శంఖంబొ సుదర్శనంబొ
తలిరులో కరికరంబులో కుంకుమ [1] ప్రభయొ
పదములో యూరులో పచ్చఁబట్టొ

ఆ. యనుచుఁ గన్నులార నాజగన్నాథునిఁ
గనుఁగొనంగ నేఁడు గలుగుఁ గాన
తలఁపులోన మున్ను దలఁచినరూపంబు
పట్టుపడుట జన్మఫలము గాదె. 138

1 మప్ర భా.

వ. అని వర్ణించుచుం జని ద్వారకానగరప్రవేశంబు చేసి యదు
వల్లభునగరివాకిట హయావతరణంబు చేసి తనరాక యెఱిం
గించి పుచ్చి యద్దేవదేవునియనుమతంబున సభామండపంబు
నకుం జని జనార్దనుండు. 139

మ. కనియెం గౌస్తుభరత్నభూషణు వలత్కర్పూరహారావళీ
వనితాచాలితతాళవృంతపవనవ్యాధూతచేలాంచలున్
మనుజాధీశకిరీటకోటిపరిషన్మధ్యస్థసింహాసనాం
కునిఁ దేజఃప్రసరప్రభాతతరణిన్ గోపాలచూడామణిన్.

సీ. బలభద్రుఁడును దాను భద్రపీఠంబునఁ
గదియ శైనేయుఁ డగ్రమున మెఱయ
దుర్వాసుఁడును నారదుండును రెండు ది
క్కులఁ దన కింపుగా గోష్ఠి సేయ
నుగ్రసేనుఁడు గౌరవోన్నతిఁ దనుఁ జేర
గంధర్వగానంబు గలసి పొలయ
నప్సరోగణనర్తనాడంబరముఁ జూచు
తనచేత నభి[1]నవధనము లడరఁ

తే. దనకునై నందిమాగధస్తవము నిగుడ
సామవేదులు దనయందు సార మెఱుఁగఁ
దనవలన లోకు లానందధారఁ దేల
లీలఁ జేరోలగం బున్న నీలవర్ణు. 141

వ. కని కదియం బోయి తనపేరు చెప్పి నమస్కారంబు చేసి
బలదేవునకు నట్ల ప్రణమిల్లి యథోచితస్థానంబునం గూర్చు
న్న యనంతరంబ మురాంతకుం డతనితో నిట్లనియె. 142

---

1 మత.

గీ. అనఘ మీరాజు బ్రహ్మదత్తునకుఁ గుశల
మా నరేంద్రకుమారులు హంసడిభకు
లధిక భవ్యులె వరములు హరునిచేతఁ
గొన్నవారట కుశలంబు గొఱంత గలదె. 143

క. మీజనకుఁడు శుభయుతుఁడే
రాజులు మిము గారవింతురా సుఖకరులే
భూజను లిపు డిచ్చోటఁ బ్ర
యోజనమా నీవు వచ్చునుద్యోగమునన్. 144

వ. అనుటయు నాజనార్దనుం డిట్లనియె. 145

క. అందఱకుం గుశలము, మా
కుం దగుమన్ననల, ప్రజలకుం బరిణామం
బిం దే వచ్చినపని గో
వింద యెఱింగింప వెఱుఁగవే విశ్వపతీ. 146

క. లోపల వెలుపల వెలుపల
లోపలఁ గా నుండు నఖిలలోకంబులకున్
నీపరతత్త్వము చిత్రము
రూపము నై నీవు లేనిరూపము గలదే. 147

ఉ. ఉండుట తప్పు వారికడ నుండమి తప్పిట. రాక తప్పు, రా
కుండుట తప్పు, తప్పులకు నొప్పులకున్ గతి నీవ దేవ! యే
నొండొకరుండనే, పలుక కూరక నేరక యుండఁ జేయునీ
ఱిండితనంబుచేత నిసిఱింతలు వాఱెడిఁ జిత్త[1]మిప్పుడున్.

చ. అనుడు జనార్దనుం డను జనార్దనుతో విను దూతకృత్యముం
బనివడి పూని యేలికల ప్రల్లద మైనను జెప్పఁ జెల్లుఁ ద

1 మె.

ప్పనిపలుకైనఁ బోలు వినఁ బంతము చల్లకువచ్చి యింతవాఁ
చినగతి నింత మాటువడఁ జేసినఁగార్యము గాన వచ్చునే.

క. రావలదే పంచినపని
సేవకులనుఁ బాముకాటు సేరఁ దుడిచినం
బోవునె వారే మనిరో
నీవేలా దాఁచె దేమి నేరమి నీకున్. 150

చ. అనుడు నతండు హంసడిభకానుమతంబున రాజసూయముక్
జనపతి సేయఁ బూని భుజసారమునన్ నడిసన్న రాజులన్
ధనములు చాలఁ దెండని పదంపడి దేవర యున్న చోటికిన్
ననుఁబనిపంపె నిన్ను యజనంబున మున్నిడి చేయువాఁడుగాన్.

గీ. అప్పుడా హంసడిభకు లిట్లనిరి మనకు
లవణ మెంతేని నడుగు యాదవులచేత
వేగ రమ్మను శౌరి నియ్యాగమునకు
నావుడుం బని పూనితి దేవదేవ. 152

వ. అనుటయు వాసుదేవుండు రోసంబునను మూలం బైనహా
సంబు చేసి యిట్లనియె. 153

ఆ. రాజసూయకర్త బ్రహ్మదత్తుం డట్టి
రభస మెసఁగ హంసడిభకు లట్టి
చేయఁ బంచువారు చెల్లఁబో లవణంబు
మోచువాఁడ కాక మురవిరోధి. 154

ఉ. అప్పన మెంత గావలె సహాంకరణంబు దొఱంగి యిచ్చినం
గప్పముపేర నేఁడు నోడి కారితనంబున వోస పుచ్చఁగా
నుప్పులు దెత్తురే సమరయోగ్యతలంబున వైరికోటితో
నుప్పనఁబట్టి లాడునెడ నుప్పులు దెత్తురు గాక యాదవుల్.

వ. అని పలికి యాదవలోకంబు నాలోకించి. 156

మ. కలరా యింతకుమున్ను యాదవుల చేఁ గప్పంబు దెప్పింపఁగాఁ
గలరా రాజులు గాజులుం దొడవుగాఁ గల్పించిరా కొంకులం
గలకంతంబులఁ జేసెనా కటకటా గౌరిశ్వరుం డేమిగాఁ
గలవారో యిటమీఁద హంసడిభకుల్ గర్వాంధకారంబునన్.

వ. అనుటయు యాదవులు దమలోన. 158

గీ. హంసడిభకులు రాజసూయంబు సేయ
మనము గప్పంబుఁ గొనిపోక మంచిమాట
నేఁడు [1]సారిసత్తెలమొనల్ వాఁడి చేసి
నోరిచూరవ భూతేశుండు వారిఁ జెఱిచె. 159

ఉ. యాదవు లుప్పుమోవఁగ మురారికి సోలలు మోవకింకఁబో
రాదు హాలాయుధుంగొలువనమ్మనఁగౌరటుగాని యాగముం
గాదట చేయ హంసడిభకక్షితిపాలకుమారులంచు నా
బీదల కేల బోగుబడి పెద్దఱికంబును బెట్టిరీపమున్. 160

తే. అనుచు నొండొరుఁ జెయిత్రేసి యుపహసింప
హరియుఁ గలకల నవ్వి జనార్దనుండు
వినఁగ నిట్లను నోం డేల వీరవరుల
నలుఁగుమొనఁ గాక కప్పంబు లడుగ నగునె. 161

క. అరిఁ గరమున నేఁదాల్చిన
నరిగరము నగేంద్రధీరుఁ డయిసం జెడఁడే
యరిఁ దిరమైన న్నడుగుట
యరిది రమైకాభిలాషు లగునృపతులకున్. 162

1 సారెసత్తుల.

మ. వెదకం బోయినతీవ కాలఁ దవిలెన్ వేయేల దుర్వాసుచే
మొదలన్ సంచకరంబు హంసడిభకోన్మాలక్రియాకేళికిం
గుదురై యున్నదిపాటిగాకయిటమత్కోదండకాండోదర
ప్రదరప్రావరణాంబుదప్రకటశంపాకంపఝాత్కారముల్. 163

వ. వారలతో నిట్లనుము. 164

ఆ. ఈశువరముచేత నెవ్వఁడే నిప్పాట
శూరుఁ డైన దువ్వఁ జూచి సక్క-
యొడలు గాల్చికొన్నవడువున మీఱింత
లావుమాట లాడ లజ్జ గాదె. 165

ఆ. హరిగదావిహార మల్లంతఁ దోఁచిన
వరము నిమ్ముఁ గావ వలఁతి యగునె
వెఱ్ఱివార పిడుగు వ్రేసినఁ దలటొప్పి
యాఁగునే వివేకమైన నలదె. 166

క. అగునో కావో వరములు
డిగ విడువఁగ రాదు హంసడిభకులు నన్నున్
మొగరించినమాటనయినను
జగ మెఱుఁగఁగఁ దోలి యమ్ముఁ జంపెద నసుమీ. 167

క. పరపగుమోహార మేర్పను
వెరవగుచో నెల్లి నేఁడు విడిసెద మధురా
పురమునఁ బ్రయాగమునఁ బు
ష్కరమునఁ దా రేర్చికొన్న కల నగు మాఱున్. 168

మ. మొగమోటంబున నీవు వారియెదుటన్ ముఖ్యంబు యుద్ధం
బ కాఁ, దెగనాడన్ వెఱతేని సాత్యకి సమిద్ధీరుండు నీతోన

యేఁ, గి గుణగ్రాహులు గానితద్ధరణిభృత్కుటాంతరంగంబు
లం, బగులన్నైవ్వచుఁ గఠోరవీరవచనప్రాసప్రసారోద్ధతిన్.

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని నీవితనితోడ సాల్వనగరంబు
నకు హయారోహణుండవై సన్నాహంబు మెఱసి యొక్క
రుండవ చని మదీయవచనంబు లన్నియుఁ దద్రాజడింభ
కుల యెదురఁ బలికి కలను చెప్పి రమ్మని వీడుకొల్పిన. 170

సాత్యకి సాల్వనగరమునకుఁ బోవుట.

ఉ. వేడ్కఁ బ్రణామపూర్వముగ విశ్వజగజ్జనకుఁ జనార్దనుఁ
గీడ్కొని యాజనార్దనుఁడు వేగమ కూడఁగ రా నరాతు లీ
మాడ్కిమహోద్ధతిం జెనయుమాపశమాయనజోడుఁ గ్రైదువుం
జూడ్కికిఁ దోఁప శౌరియనుజుం డరిగెం దురగాధిరూఢుఁడై.

సీ. చని సాళ్వపురము చొచ్చి నరేంద్రసందన
మందిరద్వారంబునందు హయము
నవతరించి జనార్దనాంతఃప్రవేశంబు
మున్నుగా వారికిఁ దన్ను శౌరి
పుత్తెంచుటయుఁ జెప్ప పుచ్చె నాతం డట్ల
చేసి యర్ఘ్యాసనాసీనుఁ డైన
పిదప రప్పించినఁ బెంపుతో సాత్యకి
యాజనార్దనుఁ డున్న యాసనంబు

తే. నందుఁ గూర్చున్న దప్పక హంసుఁ డతని
యాసనంబు విలోకించి యామనోజ్ఞ
భీషణం బగు వేషంబు బింబితాన
హిత్థరోషంబుఁ గనుఁగొని యిట్టు లనియె. 172

మ. ఇతఁడే సాత్యకి యిమ్మహాభుజాబలం బెల్లప్పుడుం జెప్పఁగా
శ్రుతిపర్వం బగు నేఁడు గంటిమిగదా శూరుండుధీరుండు సు
వ్రతుఁ డౌదార్యసమన్వితుం డఖిలశాస్త్రజ్ఞుండు శస్త్రక్రమా
ర్జితసారుండనుమాటలన్నియుఁదగుంజిత్తంబుదాత్తంబగున్. 174

వ. అనుటయు జనార్దనుండు.

క. హరిదక్షిణభుజము సమి
ద్ధురంధరుఁడు నయవిహారదోహలి హలికిం
బరమాప్తుఁడు సకలకళా
పరిణతుఁ [1]డీతం డలంతిపని వచ్చునటే. 175

వ. అనుటయు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 176

గీ. కంసవైరికిఁ గుశలమే కామపాలు
నకుఁ బ్రమోదంబె యాదవులకు సుఖంబె
యుగ్రసేనుండు మొదలుగా నున్న సాత్వ
తులకు నెల్లను సేమమే దురితదూర. 177

క. అనవుడు సాత్యకి మోమునఁ
గొనసాగని తెలివి దోఁపఁ గుశలము నీ చె
ప్పినవారి కెల్ల ననుటయు
ననియె జనార్దనునితోడ హంసుఁడు పిదపన్. 178

శా. కంటే శౌరి నతండు నీపలుకు లాకర్ణించునే క్రమ్మఱన్
వింటే తద్వచనంబు చెప్పుమనుడు న్విప్రోత్తముం డిట్లనున్
గంటిన్ గంటి దయానిధిన్ గుణనిధిన్ గారుణ్యపాథోనిధిం
గంటిన్నమ్మికఁ దమ్మికంటిఁ గొలువంగంటిం గృతార్థుండనై.

---

1 డకలంకి రాచపని నచ్చునటే.

చ. అవిరళరత్నసూత్నకనకాసనపూర్వమహీధరంబుపై
నవవికచారవిందరుచి నవ్వెడుకన్నులచాయ చుక్కలన్
దవియలమాయఁ జేయనలుదిక్కులమ్రొక్కులపేరవోప్పు
య్యా,దపకర్కైరసంబులకతంబునఁగంటిమురారిభాస్కరున్.

సీ. ఉరముకౌస్తుభరత్న ముదయాద్రితటమునఁ
బొడతెంచుకలువల[1]బోటుబోటు
శిరముకిరీటంబు సురగిరినెత్తాన
రాజిల్లుపగలింటిరాజురాజు
కటిపచ్చఁబట్టు దిగ్దంతికుంభస్థలిఁ
జూపట్టురేయెండజోడుజోడు
చేతిశంఖంబు గర్జితగజేంద్రముకేలఁ
బరగువెన్నెలపూవుబంతిబంతి
తే. గాను కొలువులోనఁ దేజోమయంబు సేయ
మౌక్తికవితానమయసభామండపమున
సత్యభామాసఖీకటాక్షములగములఁ
జాఱగొనుచున్న దేవకీసుతునిఁ గంటి. 181

మ. కని యద్దేవునితోడ వేడబమునం గప్పంబు గార్యంబుగా
ననుఁ బుత్తెంచుటఁ జెప్ప నోడితి జగన్నాథుండు నీ విందు వ
చ్చినకార్యం బెఱిఁగింపు మన్నపిదపం జెప్పంగ నోరాడె స
వ్వనివా రెవ్వరు లేరు నాపలుకులన్ వాక్రువ్వ నింకేటికిన్.

వ. ఏ నప్పురుషోత్తము నప్పు గప్పం బడిగిన నప్పు డతం డెప్పు
డెప్పు డప్పార్థివడింభద్వయంబుం జూతునో యుచటం దెగం

1. బోఁటిబోఁటి.

జూతునో యనుచుండి వెండియుం గొండొక నవ్వి
యవ్విభుండు నారదుతోడ నూటలాడుచు నామాటల
యెడ ననాదరంబు చేసె నవ్వాసుదేవుండు దుర్వాసుతో
వినోదంబుగాఁ గొందఱు యతీశ్వరులను వాదుచేయించి
బ్రహ్మతత్త్వనిర్ణయంబునకు వెలుపక వారిచేత నుత్తరంబు
లిప్పించుచు నుండె నట్టియెడ నాతలంపున. 183

గీ. అకట నేరనివా రైరి హంసడిభకు
లేమిగా నిందుఁ బుత్తెంచి రేనివేల
వచ్చి పీఱిఁడి నైతి నివ్వాసుదేవుఁ
దేఱి చూడ రాదని చాల డిగులు గుడిచి. 184

క. మానితిఁ బని యామాటలు
మాని తిరుగుఁ డింక మీరు మనమాటలకుం
బూని మఱుమాట లాడఁగ
శైనేయుఁడు వచ్చెఁ దాన చాలుం బనికిన్. 185

క. అనుటయు హంసుఁడు గమగమఁ
గనలి మదిం జెఱువు విడిచి కాలువఁ బోగడం
జను నే పీనికి నని యి
ట్లను ననుమానింప కాజనార్దనుతోడన్. 186

శా. ఓరి బ్రాహ్మణధూర్త నాయెదుర నోహోసాహసం బెట్టిదో
వైరింగోరి నుతించుమాట లెటుగావచ్చెం గృతఘ్నాయిదిన్
నో రే యెవ్వరి కెవ్వరయ్యెదరు నిన్నుం బెంచి మన్నించినన్
గారా మైయిటు చేసితే తొలఁగు మింకం జాలు నీ కార్యముల్.

మ. నిను రప్పింపక మున్న వేగపడి పూనెన్ శార్ఙ్గకౌమోదకీ
వనమాలాంబుజచక్రభూమికలు గైవారంబు సేయించె నే
లినవాగాదులచేత యాదవుల నోలిం గొల్చి కూర్చుండఁగాఁ
బనిచెం గేశవుఁ డైంద్రజాలికగతిం బ్రాంతిన్యసీకంతటన్.

చ. పిఱికివి గాక నీవు నొకప్రగ్గడవే సభ లుండుభంగి ము
న్నెఱుఁగనివాఁడవై భ్రమసియువ్వారిముందర నేమిమాటలో
యఱచితి వారిజంకెనల కచ్చుటఁ ద్రోపది వచ్చి తచ్చుటం
[1]గఱవఁగ వచ్చునే బలిమి గాడిదకుం బులితోలు గప్పినన్.

శా. నా కీతమ్ముఁడు ఖడ్గముం గలుగఁగా నాకేశుఁడున్ సాటియే
లోకంబుల్ పదునాలుగున్ గెలుతుఁ గల్లోలానిలాలోలవే
లాకూపారముపారముం గడియఁ జేయం జాలెదన్ ద్వారకం
గైకొందున్ యదువృష్ణిభోజనృపసంఘధ్వంసనాపాదినై.

క. మాపట్టణమున నుండక
పో పో నినుఁ జంప రాదు పొత్తునవాఁడై
భూపాలకుసిరి మ్రింగితి
పాపాత్మా చుట్టమైతి పగవారలకున్. 191

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 192

గీ. ఓరి యాదవ కష్టాత్మ యొక్కరుండ
విచ్చటికి నీవు వచ్చుట యేమిచంద
మేమనియె నంపసుతుఁడు నన్నెఱిఁగి యెఱిఁగి
కప్ప మిప్పుడు నా కీని కారణంబు. 193

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 194

1 గరిమము.

శా. ఆలోకించెదు శార్ఙ్గముక్తపటుబాణౌఘంబుచే నీమొనల్
నేలం గూలఁ గపాలపాలికలలో నిండారరక్తంబులం
గ్రోలం గేలఁ బిశాచబాలికలు గైకొన్న న్మణిశ్రేణితోఁ
గ్రాలం బట్టినవెండికోరలగతిం గప్పాంబు [1]లొప్పంబుగాన్.
ఉ. తెచ్చెద రెల్లి నేఁడు మముఁ దెండనిపంచినయుష్మదాకనుల్
మచ్చరికంబునం జపు లమర్చుటకై డిభకుండు నీపునుం
జొచ్చినచోటుసొచ్చి రణశూరుఁడు శౌరి కరాసిధారచేఁ
బచ్చడి చేయఁగా జమునిబోనసముం బుసుడించుచోటికిన్.
శా. ఆకంసాసురభంజనుం గినియఁ జేయంజాలునీజిహ్వా హాం
సా! కోయంగలవాఁడ నిత్తు నది హాస్తప్రాప్తిగా భూవరా
నీకం బెల్లఁ గనుంగొనంగ నిచటన్ నీసొమ్ము నీకచ్చుచం
గాకేసంతటివాఁడనే తలఁచినం గప్పంబుఁ దెప్పింపఁగాన్.
ఉ. మేడ్పడి రాజ్యగర్వమున మీఁదు తలంపవుగాక చిప్పునుం
గాడ్పును గూడినట్టు మురఘస్మరుచేతులశంఖశార్ఙ్గముల్
వీడ్పడి మ్రోయ డాయఁబడి వేపురు జోదులసింహనాదముల్
దోడ్పడ వెరసాతలము [2]దూఁటనమిన్ను లమీఁదఁ బొటినన్.
వ. వా రెవ్వ రంటేని వినుము. 199
సీ. హలపాణి ప్రథముఁ డాహవశాలి సాత్యకి
నేను రెండవవాఁడ నిట్టివాఁడ
మొగజోదు కృతవర్మ మూఁడవవాఁడు నా
లవవాఁడు నిశరుఁ డుల్లజపుబిరుదు
కంపాలుఁ డేనవవాఁడు ఘనవిక్రమాఘ్యుండు
వివిధుఁ డాఱవవాఁడు విజయధనుఁడు

1 దె; లె, ర. 2 దూఁటియు...బొటియున్.

వివిధాస్త్రనిపుణుఁ డేడవవాఁడు ప్రఘునుఁ డ
ష్టముఁడు సారంగుఁ డుత్సాహశీలి
తే. నవముఁడు విదూరదుండు సన్నాహమహితుఁ
డుద్ధవుండు దశముఁ డింక నున్నవారి
నెన్నఁ గోలఁదిగా దిట్లొట యెఱిఁగి కృష్ణు
వెదకి తి[1]ప్పుడు పులిఁ గోల ప్రేసినట్టు. 200

క. హరితనయు లిరువురును మీ
యిరువురకును ముందుకప్ప మెవ్వని కెవ్వం
డరువఁ గలవాఁడు వెట్టీ
సురపతిపతిఁ బాసి రాజసూయము గలదే. 201

వ. ఇంకం గార్యంబు పరుషంబు దప్పె సంగరంబ పరిపక్వం
బైనయది వినుము. 202

క. దురమునకు స్మధురయుఁ బు
ష్కరముఁ బ్రయాగంబుఁ దగినకలఁకులు మీ కే
[2]దుర వగు నది గొను మనె హరి
యిర వగుగోవర్ధనంబు నేన యొసఁగితిన్. 203

వ. అనుటయుం గనుంగవం గినుక నిక్క నక్కుమారయుగ
ళంబు గిటగిటాయమానదంతంబును జటులభ్రుకుటివికటనిట
లంబును నిబిడదీర్ఘతరనిశ్వాసంబును నిష్పేషణాభీషణాకర
తలంబును నిర్గళితఘర్మజలకణాకలుషితకపోలంబును నగుచు
నవుడుగఱచి యిట్లున్నభంగిన పగఱం బరిమార్తు నను
చుండె నప్పుడు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 204

---

1 పరున్నపులిఁ. 2 దొర పగు.

ఉ. ఓరిదురాత్మ నీకుఁ దెగ నోర్చక యుండుట నీపరాక్రమం
బారసి కాదురా వెఱవ కాదుము దూతుఁడ సభ్యుఁ డందు నీ
వీరుల నిన్నుఁ జమ్మెటనె ద్రేయుడు డాయుదుఁ బోర శౌరికిన్
సీరికి బాహుసార మెడ సేయుఁడుఁ జేయుడు రాజసూయమున్.

మ. వినురా సాత్యకి మాట లేమిటికి రా వేదండకోదండకే
తనసంకేతనరేంద్రసూతసబలోదగ్రంబుగా మోహరిం
ప నవశ్యంబును వత్తుఁ బుష్కరసరఃపార్శ్వంబునం దెల్లిగా
ల్లైన లెత్తింతు విరోధు లంబునిధిఁ ద్రెళ్లిం ¹డొల్లఁ జల్లింపఁగన్.

వ. అనుటయు డిభకుండు. 207

చ. విడు విడుమంచు నా ముసలపీరులు పోయెలు గోయుచున్న వా
రెడపడకుండ మిమ్మిచట నెన్నితి ²కొందలి సిగ్గు గావటే
గొడగులు దప్పఁ బట్టినను గోటగ నేనిక ³లెట్టు పెట్టినన్
బడుగులు మీకు చూడ హరిపాపట్టపై నడిపెంబు లెట్టుడున్.

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 209

చ. కడఁగితి ⁴దౌత్యమున్న లఱఁ గాన సహింపక పోవుఁ గాక నా
కడిదము చేత నుండఁగ మురారివిరోధులఁ బట్టి పూవునుం
⁵దోడిమయుఁ జూపనున్న నదిద్రోహము లందెను ఎసిలుండము
ల్లడఁబడకుండ మిమ్ముఁ బెడ ధారస ప్రేయుడు నేమి చేయుదున్.

వ. అనుటయుం గోపంబులు రూపంబులు నైకొన్న తెఱంగున
నాహంసడిభకులు సాత్యకితో నీ వింక సంగరసన్నాహం
బున సకలసైన్యంబుల సమకూర్చుకొని పుష్కరసరోవరం
బునకు రమ్ము చావునకుం దప్పితివి పొమ్మనుటయుం గనలి

1 డొల్లి. 2 కన్నఁగ; నీకును. 3 తట్ట. 4 ధూర్త్య. 5 దొడమయుఁ.

కలకల నవ్వి కలనికి నడచి కడా మాటలు సకలలోకైకనా
థుండు సమయింప నున్న నిమ్ముం జంపఁ దగ దనుటయు
వాఁడు మీఁ యన్నం గయ్యంబునకుం దోడ్కొని వచ్చిన
నీపంతం బెఱుంగ వచ్చుం బో మ్మనుడు నాశ్వైనేయుండు
నడిపంబు జళిపించుచు నీయకొని వెడలి హయారోహణం
బు చేసి నిజపురంబునకు పయనంబునం జనువెంచి జనార్దను
దర్శించి తనపోయివచ్చిన తెఱం గెఱింగించిన నారాయ
ణుండు మఱునాఁడు. 211

శ్రీకృష్ణుఁడు దండయాత్ర వెడలి పుష్కర సర స్తీరమున విడియుట.

మ. కడంకం బన్నఁగ నానతిచ్చెఁ జతురంగంబుల్ రణక్రీడకు
న్వడలక్ డిండిమదుందుభుల్ఝుభులనక్ ప్రేయించిసైన్యంబు సం
దడిఁ బైబై నడియాలపుంబడగ లత్తింబంచ సౌష్కృష్ణుడిం
బడ వాళ్ళం బిలిపించి చిత్తమున దర్పం బేర్పడం జేయుచున్.

వ. తదనంతరంబ సంరంభ సంభావితసన్నాహు లగుసారథులు
రథులకుతూహలంబునకు యోగ్యంబు లగుయుగ్యంబు
లమర సమరసమయంబున కనయం బగుకణయకంపణా ము
సలముద్గరపరిఘపరశ్వథకరవాల భిండివాల ప్రముఖ ప్రహర
ణంబులు నిండ నొండొండ నడుకొన నిడి సిడంబులు ముడి
వడ వెడలించి జడనిధిలో నడయాడుచుండిన యోడలతో
పీడుజోడాడురథంబులును [1]గుహంబులలోఁ బెటికన మెఱుఁ
గుటమ్ముల నిమ్ముల నిడి తెఱవుల నొఱపుగా నున్న

1 వగంబుతోఁ జేరిన.

జోదులచేతిటంకారముఖరంబు లగుచాపంబులరూపంబులం జూపట్టుపసిండికట్లు చుట్టంబు లై భుజంబులం బొలుచుకటక కేయూరంబులం గలసి కలసి బలసినప్రభలు ముంచికొని ఖచించినపలుతొడవులతోడఁ గూడం జూడ నలవడి వికచ వివిధకర్ణికారపరికీర్ణవర్ణంబు లగునంగంబులం దెగడునాగం బులును బేరు వేర భైరవమతంబు భారంగి లంగిణి కలీ య విలాలనంబు మొద లగుఖలీనంబుల విలీనంబు లైన ఫేనంబులు దొరుగ నిరుగడలం గడలుకొనుకర్ణచామరంబు లినుమడింపఁ గరాళింపక లాఁతి చేయక పయివోసక కొ క్కరింపక తొడుకక తొట్టింపక చెల్లక నడచి కింకిణీగణ ఝణఝణఝంకారాలంకారహేషారవకోలాహలంబులు సెలంగ బంగరువు పల్లనంబులపైఁ బెల్లుఖచించిననానావిధ నూత్నరత్నప్రభాపటలంబులతోడం జొకళింపుచు నింద్రా యుధంబులతోడం దొడ చూపుచు గంగాతరంగంబుల తెఱంగు దాల్పువాహనంబులును విశంకటకంకటవివిధవర్ణం బు లుదీర్ణంబులుగా వీరరససముచితసంభాషణంబులు చెలం గఁ గలంగక తొలంగక తెరలక మరలక నడుతు మనుపం తంబులు మున్నుగా సేసలుఁ గాసెలుం జిందెలు సందెలుఁ బూఁతలుఁ జేఁతలుం జెలువుగ సురియ ముప్పిడిపిడియమ్ము గఠారమ్ము దరువలి కొంగవా లడిదమ్ము గండగొడ్డలి కత్తి గొంతంబు సబళం బీటె యినుపకోల సెలకట్టె పట్టంబు సిరా ణంబు చక్రంబు మొదలగుకైదువులు మెఱుంగులుగుఱుం గలించిన రవిమండలంబు తెఱంగునవజ్రవైడూర్యమణిమరీచి

మధ్యంబునం బోలుచుసింగంబులసంగడివా రగువీరభటులు
నుం గలిగి బహువిధచాతుర్యంబులు శౌర్యంబులకుం జేవ
యొసంగ బిరుదులతోడియాతపత్రంబులు చిత్రపాత్రంబు
లుగా నడియాలపుంబడగలు మొగుళ్లతోడం దడంబడ
వెల్లివిరిసిన జలరాశిపోలుపునం దద్బలంబు నడిచె నప్పుడు.

సీ. శార్ఙ్గనందకసుదర్శనపాంచజన్యకౌ
మోదకీకౌస్తుభములు వెలుంగఁ
బీతాంబరము గట్టి పెందెంబు డాకాలఁ
బెట్టి సన్నద్ధుఁ డై పేరురమునఁ
బద్మమాలిక గ్రాల బద్ధగోధాంగుళీ
త్రాణుఁడై వందిబృంద స్తవములు
భూసురాశీర్వాదములు మింట నంటంగ
బలభద్రసాత్యకిప్రభృతు లెల్లఁ
తే. జేరి నడ తేర నరదంబు దారకుండు
గడప యాదవసైన్యసాగరము వోంగఁ
[1]వోలుత నడ లెంచు [2]నిండుచందురుఁడు వోలె
రుచిరమూర్తి యై నీలవర్ణుండు వెడలె. 214

క. ఈవిధమున సేనలతో
నావిశ్వంభరుఁడు వెడలునప్పుడు దృఢసం
రావంబు చేత సకల
స్థావరములుఁ గదలఁ బాంచజన్యం బొత్తెన్. 215

సీ. వడఁకుచున్న గరాజాపడగలమీఁద స
ర్వాంసహాకాంత పేరణము సూప

1 గరిమ. 2 నల్లఁ జందురుఁడు.

నుజ్జ్వలత లూఁగెడునుదయాస్తగిరులతో
నాకాశలక్ష్మి కోలాట మాడఁ
దెర లెత్తి సప్తసాగరములుఁ బొరలంగ
వసుమతియు గొండిలి పరిఢవింప
మొకములచాయ వేఱొకచందమగుగ నిల్వ
కమలసంభవుఁడు [1]ప్రేంఖణ మొనర్ప
తే. మంగలములోని ప్రేలాలమాడ్కిఁ జుక్క-
లిక్కడక్కడ నడద ఱుక్క లెనిమిదియుసు
బగులఁ బాతాళతలము [2]గుబ్బటిలఁ జెలఁగె
శౌరి పూరింప నప్పాంచజన్యరవము. 216

మ. రథవేదండతురంగసైనికగణారావం బుదాత్తశ్రుతి
వ్యథనిస్సాణఘణంఘణంఘణఘణధ్వానంబుతో డగ్గియ
త్పృథివీమండల మెల్ల నింపెటుగుఁ బట్టీరధ్వనిం బైకొనం
బ్రథనారంభవిజృంభమాణహరిశార్ఙ్గజ్యానిర్ఘోషముల్.

వ. ఇట్లు చతురంగసైన్యసమేతంబుగా సమరకేళిసన్నాహంబు
మెఱసి హృషీకేశుండు పుష్కరసరస్తీరంబున విడిసి తదీయ
జలంబుల నుపస్పర్శంబు చేసి మొన లేర్పఱిచి యున్నయవ
సరంబున. 218

హంసడిభకులు యుద్ధసన్నద్ధులయి వచ్చుట.

మ. భసితాలిప్తవపుస్త్రిపుండ్రనిటలప్రత్యగ్రరుద్రాక్షదా
మసముజ్జృంభితవేషులై వరధనుర్జ్యాహేతిదివ్యాస్త్రశ

1 పెక్కణ. 2 గుబ్బతులు పోవ.

స్త్రసమృద్ధిఁ రథముల్ వెలుంగ ముసుభూతవ్యాంప్వ మే తేర రా
జసహస్రంబులతోడ హంసడిభకుల్ సంగ్రామసన్నద్ధులై.

సీ. [1]ఉద్ధతి నిజదశాక్షౌహిణీబలముతోఁ
బడగలు గ్రాలంగ వెడలునప్పు
డవసరం బెఱిఁగి దానవు లనేకసహస్ర
సంఖ్య లేతేర విచిత్రుఁ డనఁగ
దైత్యేంద్రుఁ డట మున్న తత్కుమారద్వయ
సఖుఁ డైనవాఁడు వాసవునితోడఁ
బో టొడ్డి గెలిపించెఁ బూర్వగీర్వాణుల
నారాయణునితోడఁ బోరి పోరి
తే. ద్వారవతియందు నొంచె యాదవులనెల్ల
నట్టి వీరుండు దోడు రా యాతుధాన
ముఖ్యుఁ డగు నాహిడింబుండు మొనకు నడిచె
దైత్యులెల్లను జెదర యాదవులు సెలఁగ. 220

వ. ఇవ్విధంబున. 221

క. ఎనుఁబదియొనిమిది [2]లక్షల
దనుజులు రాక్షసులు నడవఁ దమసైన్యంబుల్
మొన లై పదియక్షౌహిణు
లనూనగతి నడవ నడచి రానృపతనయుల్. 222

సీ. కరటిఘటాకోటికటనిర్గళన్మదా
సారంబు వోలుకారుఁ జేరఁ బిలువ

1 సన్నద్ధ. 2 పేవుర.

రథనేమినిర్భిన్నపృథివీపరాగంబు
నీహారసమయంబునేర్పుఁ జెగడ
సుభటభుజోద్భటతురికాప్రభాభంగి
మంచువేసవితోడ మాటలాడఁ
దురగఘట్టఖలీనధుతఫేనతారకా
వళి శరత్కాలంబువగపుఁ జూపఁ
తే. బవనచంచలధ్వజపటపల్లవములు
నవవసంతంబుఁ దెలుప సన్నాహతరళ
ఖడ్గలతికలు శిశిరంపుఁగడఁకఁ నెఱప
హంసడిభకులసేన యేఁడునఁగ నడిచె. 223

వ. ఆసమయంబున. 224

క. బాంధవము చూడక జరా
సంధుఁడు డిగ విడిచె వారి సైరణ చెడి క్రో
ధాంధుఁడు దుర్వాసుం డను
సంధించుం దనకుఁ దగనిశాపం బనుచున్. 225

క. ఇటు నడచి రెండుబలములుఁ
బటుగతిఁ బుష్కరతటాకపార్శ్వంబునఁ జే
రుట పూర్వ[1]జన్మసుకృతము
ఘటియించుట గాక యిట్టికలనుం గలదే. 226

తే. పొసఁగఁ బుండరీకాక్షునిఁ బుష్కరంబుఁ
దలఁచినంతన పాపంబు తొలఁగుఁ జెంత

1 జన్మకృతసం, ఘటనమహిమ గాక యిట్టి.

నుభయమును గూడె నచ్చోట నున్న వారుఁ
జన్న వారును గైవల్యసారథనులు. 227

క. ఆకలన నుభయబలములుఁ
గైకొన కొం డొంటిఁ దాఁకి ఘటితపటహాభే
రీకాహళకోలాహల
సాకారస్వైరవిహారణాహంకృతులై. 228

వ. ఇట్లు తలపడి సాయకనికరంబులఁ గవంబుల మనికట్లుపట్లునుఁ దునిమిన మునుకొని కరవాలంబులు వదనంబులం గఱచి కొని కదనంబునకుం బఱచువారలనుం గణఁగి గద వ్రేసినం గినిసినట్లు దునిసినచరణంబులతో మరగాళ్లం దిరుగువెరవ రులకై వడిం దిరిగి యడిదంబులం బొడిపొడిగా నడుచునడజో దుభటులును చండతండంబు లగు వేదండంబులతొండంబు లు దండెలం దగిలిసంగదలనేరని తురంగంబులపై మలంగి దంతంబులకొలందికిం దరునలికత్తులం దుత్తుమురుగా మెత్తి విడిపించురవుతులు వేరులగముల చేరువల సాదువలు గట్టు వారువంబులపక్కెరల పై నెక్కుడుఁ జూచినం గ్రిక్కిఱియ నాటిన నెఱనారసంబులు వెఱికి పిఱుందు ముందఱగా నేసిన విలుకాఱచేతం జీకాకుపడినరథికులును గడుపులు గాఁడం బొడిచి గుత్తినగడలకడలం బ్రేవులు చుట్టి పట్టి దిగం బడక వెఱబొమ్మలం గట్టినట్లు వ్రేలియును వ్రేల్మిడి మొలలకఠా రమ్ములు వెఱికి గడలు తెగ నఱికి దిగ నుఱికి పగఱం జిట్టుముట్టాడుసమాజసాహసులును డాంకెనలం బొడిచిసఁ [1]గళ్యాలు గడచి తాళులు విఱిచి సంఘులు గాఁడి ప్రక్కలు

1 గళాలు గఱచి తాళాలు విఱిచి.

ప్రక్కలు చేసినం జలింపక బంకింపక జంకించి లప్పుడి నడిచిన
బొమిడికంబులతోడన యెమ్ములు నలిగులి గ్రుసఁ దలలు
నుసిం దెలం బొడివి కట్టి మెట్టికొని నిల్చిన యసిధారులును
గసిమసంగినమారి పిసికి పిండలివండు చేసిన చందంబున
గొండలైనకండలలోఁ గలసి నెరసినరుధిరంబునఁ దిరంబు నవి
మెట్టి యిట్టటు గదల నేరక యూరక యున్న గజంబులపై
గజిబిజింపక భుజబలంబు నూపుజోదులును నురవడించిన
యరదంబులకడనొగలు దాఁకి తలలు పగిలి హయంబులు
గూలకమున్న లవణిగలిగి లంఘించి కరవాలంబులు విసరిన
మ్రొగ్గతిలినయుగ్యంబులును దలలు దునిసిన సారథులును
గడిఖండంబులైనకోదండంబులునుం గలిగి రథులతోఁ బ
లుగాఁడిపై జిరాణంబుల బారి సమరి సరిం బడినయాశ్వికు
లును బలకలవారిపై బుయిలోడక పురికొల్పిన కరిఘటల
కడ్డంబు చొచ్చి మచ్చరికంబునం బచ్చడికి నలిపినట్లు కొమ్ము
లు విఱిచియు నెమ్ములు త్రుమ్ములు చేసియు ఘంటాదండంబు
లు చిదిమియుం గుంభంబులు వగుల నేసియుం బ్రక్కలు
సెక్కలు వాపియుం బెక్కువిధంబులం జిక్కునఱచు పంత
గాఱును మఱియును గిరిగొన రాలినమణిభూషణంబులుంజి
ద్రుప లైనమకుటంబులునుం జిందఱవందఱ లైనజోళ్లునుం
జిక్కువడినచామరంబులును నొఱిగినపడగలును దఱిగినమ
స్తకంబులునుం బొరలెడియట్టలును దొరలెడితిట్టలును గట్టి
లుకొన్నకైదువులును బొడిగైనరథాంగంబులును నలిసిన
యంగంబులునుం దెలిసినమొగంబులునుం గ్రాలం గీలాలజ

లప్రవాహంబులం దేలియాడు వెలిగొడుగులును బుట్టుల మీఁదం గా లూఁది యున్న బేతాళబాలికలు పుండరీకంబుల మూఁగినయళికులంబు విడంబింప నిశితభల్లంబులం బెల్లగిల్లి డొల్లినసమౌక్తికగజకుంభపాలికలు గరంబులం బూనిన డాకినులు సురనారీనీరస్వయంవరసమయంబున సకుంకుమాక్షతవ్రాతపాత్రహస్తలై [1]సువ్రతంబు చెప్ప వచ్చిన సతులం దలఁపింపఁ బ్రహారసమూర్ఛాపరవశు లగువీరుల బొండుగలు వ్రచ్చి పెటికి తిగిచినం బ్రేగులు రాకున్న ముక్కుల నూఁది పట్టి వెనుకకు నిక్కి తెక్కలు విదుచు కంకగృధ్రంబులచేతం జలిగాలి వొడమినం దెలిసి సచేతనంబు లగుకళేబరంబులును గలిగి మఱియు నొండొరుల మెచ్చక నీసున వ్రేసిన యసిధారలు మండ గండుమిగిలి మెదడునం బ్రుంగి మజ్జంబులు దలమునుకలుగ సందడిం దడఁబడ కుండ ముందల పట్లు పట్టికొని పోట్లాడువారును మొనకయిదువుల పయిఁ దఱియ నుఱికి సరకు సేయక వీఁపునం జెంగలువరేకులు వెడలినయట్లు వెడలఁ గెడయువారును వీరు వా రనక వీరావేశంబునం జేతులకసివోవం జెలరేఁగిసింహనాదంబులు సేయుచు మోఁదువారునుం దిరుగుడు వడక తివియక బీరంబు సెడక బీఱువోక యొడ్డగిల యొదుఁగక వేసఱక వెఱుగక విబుధలోకంబునకు వెక్కసంబును వేడుకయునుం గదుర నసమ సమరంబు సేయ మధ్యాహ్నసమయం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 229

---

1. చవుతంబు.

తే. దనుజవైరి విచక్రుతోఁ దలపడుటయు
హలధరుఁడు హంసుఁ దాఁకె సాత్యకి యెదిర్చె
డిభకు మార్కొని వల్లహిడింబు నుగ్ర
సేనవసుదేవనృపతు లుత్సేక మెసఁగ. 230

మ. మఱియుం జక్కనవాఁడిచక్కనరిపుల్ మార్కొన్న దో శౌరిద
గ్గఱి బాణంబులు మూఁగుదబ్బదులుపైఁ గప్పన్విచక్రుండున
త్తఱి నేసెం జెగనిండ నారసములన్ దైత్యాగ్రణివక్షంబునం
గఱి దోఁపన్ హరియున్ భుగుల్భుగులుగాఁ గ్రక్కన్వెసన్
నెత్తురుల్. 231

క. పదునాలుగుజగములుఁ దన
యుదరంబునఁ దాల్చి విష్ణుఁ [1]డుత్పాదనుఁ డై
తుది నుమియునాఁటిచందము
మదిఁ దలఁచె మహేంద్రుఁ డప్పుడు మాధవుని దెసన్. 232

చ. హరి నిశితక్షురప్రమున నాతని టెక్కముఁగూల్చి సారథిం
బొరిగొని మూఁడుతూపుల నపూర్వగతిన్ హయుల న్వధించిభీ
కరతరపాంచజన్యరవగర్వము చూపినఁ దేరు డిగ్గి వాఁ
డరిదిగదం గదల్చె దనుజారికిరీటముఁ దల్లలాటమున్. 233

తే. చేరి యటు వ్రేసి దనుజుండు సింహనాద
చటులవదనుఁ డై దొడ్డపాషాణ మొకటి
శతగుణము త్రిప్పి శౌరివక్షంబు చూచి
వైచె నది పట్టుకొని వాని వైచె విభుఁడు. 234

క. వాటునన మూర్ఛ వోయిం
బోటరిదైత్యుండు దెలిసి బొమముడి గిసుకం

1 దుత్పాతకుఁడై.

జాటఁ గరఘటితపటుపరి
ఘాటోపము చూపి శౌరి కతఁ డిట్లనియెన్. 235

ఉ. ఈపరిఘంబుతాఁకునకు నెంతటివాఁడవు నీవు పోరిలోఁ
బ్రాపయి వచ్చి దేవతలపాల మదీయభుజాబలంబు నే
మీ పొడగానవే కొలుక మెత్తనొకో చెడిపోయె దేల నీ
పాపము నాఁటినీన కద బాహులచేవయు నాఁటిదే కదా.

క. అనుచుం బరిఘము వైచిన
దనుజాంతకుఁ డొడిసి పట్టి తనఘనహేతిం
దునుకలుగ నఱికి నీపాం
గినపుడి నెడుఁ బోయె ననుచు గేలి యొనర్చెన్. 237

వ. ఆదనుజుండు వెండియు. 238

శ్రీకృష్ణుఁ డాగ్నేయాస్త్రమున విచక్రుని సంహరించుట.

మ. ఘనశాఖం బగువృక్షముం బెఱికి యాకంసారిపై వైచినన్
వనజాక్షుండు గరాసిధార నది ద్రెవ్వన్ వైచి చేపట్టి త
క్కనశస్త్రంబుల నొంచి కొంతవడి కాగ్నేయాస్త్రముంబూన్చి త
ద్దనుజుం గాల్చె మరల్చె నంతఁ గడిసెం దద్బాణముం
దూణమున్. 239

తే. ఉష్ణదైతేయు లంటయుఁ గప్పవాయు
గప్పదిక్కులఁ బోయి సాగరములోన
నడఁగి రటు నీళ్లలోనిము త్రైరి గాని
నేఁడు దుటిగా ధరిత్రికి నెగయ లేదు. 240

వ. అంత నిక్కడ. 241

చ. హలధరుఁ డేసె హంసుఁ బదియమ్ములనైదిట నేసెహంసుఁడా
హలధరు నాతఁ డాశరము లైదిటనైదిట నాఁగి రేఁగి మొ

క్కలమున నారసంబొకటి గాఁడఁగ వానిలలాటమేయుడున్
సొలసి యతండు తేరిపయిఁ జొమ్మలు వోయి నచేతనస్థితిన్.

చ. తడవుగ నుండి తేటి బలితంపుశరం బరిఁబోసి యేసి బె
ట్టడ రెడుసింహనాదమున హంసుఁడు గ్రాలఁగ నేఁటుగంటి[1]ను
గ్గడు వగు నెత్తుటన్ సుడిసి క్రక్కెడు నెత్తుటఁగుంకుమచ్ఛవిం
బడిసి హలాయుధుండు కనుపట్టెడు కింక నహంకరించుచున్.

ఉ. పూచినకింశుకం బనఁగ బుత్తడిలత్తుకబొమ్మ వోలె నా
రాచము లేడువే లోకపరంపరగాఁ బరఁగించి సైపయిం
ద్రోచినఁ జేసఁ గార్ముకముఁ దూణముఁ గేతనమున్ మునింగి
దుః, ఖాచితదేహుఁ డై కడఁగి హంసుఁడు గన్నుల నిప్పు
లొల్కఁగన్. 244

తే. ఒకశరంబున బలభద్రు నుచ్చి పోవ
నొకటఁ బడగ ద్రెళ్లంగ వే ఱొకట సూతు
నాస డిగఁగా రయంబున నేసి యేసె
నోలి నాలుగుగుఱ్ఱాలు నేలఁ గూల. 245

క. ఒదవినకినుకం గోదగొని
గద గొని హలధరుఁడు రథముకండ్లును నొగలుం
జదిపి పతాకయు సారథి
విదారణము చేసి మిన్ను ప్రీలఁగ నార్చెన్. 246

ఉ. అంతటఁ బోక సూతు నదరంటఁగ ప్రేయ రథంబు డిగ్గి వాఁ
డంతకదండసన్నిభగదాతిభయంకరబాహుఁ డై పరి
భ్రాంతి యొనర్చె నిద్దఱు నపారపరాక్రమకేళిఁ దేలి రం
తంతకు నంతరంగము లహంకరణంబునఁ గొంత వింతగన్.

---

1 యుం, గడుపఁగ.

వ. ఇట్లు గదావిహారంబున హంసహలధరులు రుధిరధారాసారంబునం దడిసి సడిసెడక వారింపక యోసరిలక యోలంబు గొనక పంటింపక పాదుకొనక సడలక శంకింపక సందీక సరకుగొనక వెనుకమెట్టక వేగిరపడక చఱచిపోక చాలింపక చలింపక చాయ దఱుగక గదలు సారించియు సైరించియుం జొట్టియుం దట్టియుఁ గదల్చియు నదల్చియుఁ దాఁకించియుఁ జోఁకించియుం బూఁచియుం జాఁచియు మోపియుం బాపియు జడిసియు నొడిసియు నొత్తియు నొత్తియుఁ దాఁచియుం ద్రోఁచియు వివిధ విచిత్రవిహారంబులం దిరుగ హలాయుధుండు దక్షిణమండలప్రచారంబునం బరఁగిన హంసుండు సవ్యభ్రమణంబునం గదిసె నప్పుడయ్యిరువురదట్టనయు ఢాకయు లనటియు లావునుం దెగువయుఁ దెలివియు మత్సరంబును మదంబును వెరవును వేగంబును సైరణయు సాహసంబునుం గనుంగొని సురమునిగణంబులు వెక్కసంబున నిత్తెఱంగుసమరం బింతకు మున్నెన్నండునుం గాన మనిరి తద్గదాధరయుగంబు వృత్రవాసవుల విడంబించె నట్టియెడ హంసుండు వలపలిదెసఁ జొట్టికొని వచ్చుటయు నాబలభద్రుండు డాపలివంకం దిరిగి కదియుటయుం బిడుగుం బిడు గడిచినచందం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 248

క. డిభకుఁడు సాత్యకియుఁ బర
ప్రభావపరిభవవిహారపారీణులు సా
రభుజాబలవిభవులు లో
కభయంకరమూర్తు లగుచుఁ గలనఁ గదిసినన్. 249

సీ. సాత్యకి డిభకుపై సాయకదశకంబు
నిగిడింప నవి వానిమొగమునందుఁ
[1]జనుమొనమీఁద వక్షంబుపై నాటిన
నతఁడు సాత్యకి నేసె నయిదువేలు
నారసంబుల వాని నడుమన తునుమాడి
శైనేయుఁ డార్చినఁ జాల నలిగి
విశిఖసప్తక మేసి వెండియు లక్షబా
ణంబులు వఱపిన నఱకి వైచె

తే. వృష్ణివీరుఁడు డిభకునివిల్లు దునిమె
నర్ధచంద్రబాణంబున నతఁడు వేఱ
వింట నిశితక్షురప్రంబు వెలయఁ దొడిగి
శినివరునిఁ నోర నెత్తురుచింద నేసె. 250

క. ఆమని ములు[2]మోదుగుతో
సోమించి మురాంతకానుజుఁడు నెత్తురుప
ట్టై మఱియు నఱకె డిభకుని
చేముందఱ మెఱయువిల్లు శితభల్లమునన్. 251

చ. డిభకుఁడు వేఱ వింటఁ బ్రకటించిన బాణపరంపరల్ ధరా
విభులు గనుంగొనంగ యదువీరుఁడు గాసిలి వానిచాపముల్
రభసమెలర్పఁగాఁ బటుశరంబునఁ ద్రుంచి క్రమంబుతోడఁ ద
త్ప్రభ చెడఁ ద్రుంచెఁ జాపములు పంచశతంబు శతంబు నేకమున్.

క. ఎత్తైడు వేగము విండులు
దత్తఱమున విఱుగ నేయుతమకము నైనన్

1 జనుమఱ. 2 మోఁదుగుతో.

జిత్తములు గృపాణరణా
యత్తములుగ నిలకు నుఱికి రావీరవరుల్. 253

వ. ఇట్లు ఖడ్గహస్తులై కదిసినప్పుడు. 254

ఆ. సౌమదత్తినకులసౌభద్రదాశ్వాస
నిప్రసిద్ధఖడ్గనిపుణవిద్య
డిభకసాత్యకులకడిందిశౌర్యమునందుఁ
గానవచ్చె నట్లు గదిసి వారు. 255

వ. భ్రాంతంబు [1]విభ్రాంతంబు విద్ధం బావిద్ధంబు విప్లుతంబు విస్రుతం బాకరంబు వికరంబు భిన్నంబు నిర్మర్యాదం బమానుషంబు సంకుచితంబు వికుచితంబు సవ్యజానువామజానువు చిత్రకం బాహితకంబు క్షిప్తంబు గుడుంబంబు లంబనంబు ద్రుతంబు సవ్యబాహువు వినిర్బాహువు సవ్యేతరంబు వృత్తంబు త్రిబాహువు తుంగబాహువు సవ్యోన్నతంబు వాసి పృష్ఠతఃప్రసారణంబు యోధికంబు పృథితంబు నన ముప్పదిరెండు ప్రచారంబులం బరిభ్రమించి నన సేవకులునుం బోలెఁ జోరువ లేచికొని ప్రతిగ్రహీతలుం బోలె ధార యెమఱక జూదరులునుంబోలె దండ మఱవక జ్యోతిషికులుం బోలె ముష్టి వదలక గొండ్లి పరిఢవించు నట్టువలునుం బోలెఁ [2]జాళెలు చూపి [3]యొగ్గు లాడెడువారునుంబోలె నాసపా[4]టున నిక్కి తూర్పెత్తువారునుం బోలె విసరి త్రాసునం దూఁచువారునుం బోలెఁ దట్టిదారకులునుం బోలె నట్టించి పనిఁ దిరుగువెరవరులునుంబోలె మసలక వడివసంతమాడెడువారునుం బోలెఁ జిమ్మికొకటవ్యవహారు

1 బుద్భ్రాంతంబు. 2 జాళ్యాలు. 3 సోగు. 4 టుం దక్కి.

లుంబోలె మెట్టుకొని విరక్తవిటులుసుంబోలెఁ జేయిాక
తనిసిన [1]గవరలునుం బోలె సరకు గొనక నటమటపుఁగోమ
టులునుంబోలె లెక్క సేయక పాదరసమర్దకులును
బోలెఁ జంపం దలంచి యడిదంబులు జళిపించిన ఝణఝణ
ఝుంకారంబులుం దదీయపరస్పరఘర్షణ క్రేంకారంబులుం
దమహుంకారంబులును ముప్పిరిగొనం గొప్పరించియుం గొ
సరియు విచ్చియుం జొచ్చియు సదలించియుం గదలించియు
బోరు నవసరంబున సురవిద్యాధరగంధర్వాదిదివ్యమునులు దివ
మ్మున నిలిచి యవ్వీరద్వయంబుం గనుంగొని వెక్క
సంబున. 256

చ. ఇతని కితండె సాటి యగు నితని కితఁడె సాటి వచ్చు ను
ద్ధతిఁ జనువెంట వింట నడిదంబున నింతటివాఁడు లేఁ డుమా
పతి కొకరుండు శిష్యుఁడు రు బాహుఁడు ద్రోణున కొక్కరుండు వు
ధీరతముండు శిష్యుఁ డిట్లిరువురన్ రణధీరతఁ జెప్ప నేటికిన్.

గీ. అర్జునుండు మురారి సాత్యకియు వీరు
ముగురు జయకాంతు లనిమొన మోసపోరు
శక్తిధరచైద్యడిభకులు సములు వీరు
ముగ్గురు మహారథులు శౌర్యమూలధనులు. 258

వ. అనుచుం గొనియాడుచుండి రాసమయంబున. 259

మ. వసుదేవుండట యుగ్రసేనుఁడట నన్వారింపువారంచుఁ గ్రో
ధసముల్లాసముతోఁ హిడింబుఁడు మహాదంష్ట్రాగ్రసంఛన్నసై
న్యసమూహుం డయితాఁ కెనా నృపులు బాహాసారముం జూ
పినన్, వెసప్రింగెం గడుపారవీరవరులన్ విస్ఫారజిహ్వాగ్రుఁడై.

---

1 తలుపరులును.

వ. ఇట్లు ముందటం దలపడినయదుసృష్ణిబలంబులకు భయంకరుం డై దోడలు గొట్టుకుచుం దల విదుర్చుచు నిడిగ్రుడ్లు ద్రిప్పుచు మీసలు చూచుచు బారలు సాచుచు బారి సమరుచుం గడు పక్కలించుచుం గాలం జరుముచు మేను వెంచుచు మెడ నిక్కించుచు నరదంబుల నరదంబులతో నంటనిల నడుచుచుం దురగంబులం దురగంబులతోం దుత్తుమురుగా దూటుచు దంతావళంబుల దంతావళంబులతోం దలలు వగులం దాటించుచు వీరుల వీరులతో విటతాటంబుగా విఱుగ వ్రేయుచుం బ్రళయకాలరుద్రుండు ప్రజలపైం బరగుచందంబునం జటులగతిం జాలు మగలం జట్టలు వాపి చవిగొనురుధిరపయఃపానంబునను మేదఃఖాదనంబునను మజ్జామజ్జనంబుననుం జేవమిగిలి చేరినవీరు లాహారంబుగాం గుంభకర్ణుండు వానరబలంబుల మ్రింగుభంగి దోంప యదుసృష్ణిసైన్యంబు నిరవశేషంబు చేయుచుం గదిసిన నావృద్ధనృపతు లిద్దఱు సాహసంబునం గంఠీరనంబుతోడం దలపడినతగ్గకైవడి నారాతిసుతోడం దలపడి.

మ. ఖరనారాచపరంపరం బఱపి నీఁకం దాఁకి పాతాళగ
హ్వరముం బోనినిజాస్యముం దెఱచి రక్షోధీశుఁడన్నింటి ని
ష్ఠురుఁడై మ్రింగి తదీయచాపములు రెండుం బట్టి ఖండించినం
దెరలం బాఱక యున్న వారిఁ గని యాదేవద్విషుండిట్లనున్.

ఉగ్రసేన వసుదేవులు హిడింబుని కోడి పాఱుట.

చ. ముదుకలమాంసము న్నెదడు మోదముతోఁగడుపార మ్రింగ నే
డో దవైమదీయభాగ్యమున నూరకనోటనొరుండు రండుమిా

రదవద గాక నావుడుఁ దదాననదర్శనము క్షత్రశస్త్రులై
మదమఱి పాఱి రాన్నృపులు మానిసిదిండికిఁగాక భీతితోన్.

వ. అట్టియెడ హలధరుండు. 264

మ. కని కంసాంతకుతోడ హంసునికి సంగ్రామంబు హత్తించి త
ద్దనుజుం జేర్కొనియిక్కడిక్కడ భవద్దర్పంబు గ్రక్కింతున
మ్మనుజాధీశులఁ బోలనే యనుచుఁ బల్మాఱుం భుజాస్ఫాలనం
బనిరుద్ధక్రియఁ దెల్ప పీతశరచాపాక్షేపుఁడై తాఁకినన్.

చ. కనుఁగొని వీని మేనుబలుగండల నాఁకలి పుత్తుఁ గాక నే
డని దనుజాధముండు వికృతాననుఁడై బలభద్రుఁ దాఁకినె
ట్టన నెఱిలావునం బిడికిటం బొడిచెన్ హలపాణి యొక్కము
ష్టిన తనముష్టిఘాతము పిండింబునకుం జవిచూపి పెండియున్.

క. వారింప రానిమదమున
వారిరువురుఁ జటచటారవంబులు నెగయం
బోరాడిరి పిడుగులు చే
యారఁగఁ బిడి గ్రుద్దులాట నాసమయమునన్. 267

క. పిడికిటఁ బొడిచె పిండింబుఁడు
వడితో హలధరునియురము వానియురంబుం
బిడికిటఁ బొడిచెను రాముఁడు
విడువక యఱచేత నోరు వ్రేసెం బెలుచన్. 268

ఉ. పోటున వ్రేటునం దిరిగి బోరగిలం బడియున్న దానవుం
గాటుకకొండ నెత్తువలిగారు తెఱంగున నెత్తి త్రిప్పి చె
ల్లాటము చూపి పిండు [1]మొదలామనకంపుబలుండు సంగరా
ఘాటము దాఁటనై చిసడిగంబడెఁ గ్రోశయుగంబు చక్కటిన్.

---

1 ముదలా.

క. వికలగతి నున్నరాక్షసు
లోకనొకని మొగంబు గాన కూరక చని రం
తకు నరుణకిరణకిరణము
లకుఁ బడుమటికొండపంచలం బడ వలసెన్. 270

సీ. కడపంగ రానున్న కాలఖడ్గముచేతఁ
బగలింటితల నేలఁ బడినయట్లు
సాయంతనం బనుజాలరి జలధిలోఁ
బచరింప వల డిగ్గఁ బాఱినట్లు
పొడ వైనయాకాశభూరుహంబున సంధ్య
గోయంగ గాల [1]ద్రెవ్వి కూలినట్లు
చరమదిగ్బాలాళికరమున వరుణుండు
గడిపెట్టఁ బోల పొట్ట నడఁగినట్లు
తే. త్రుంకుగుబ్బలిపారకి కొప్పరించి
పట్టఁ జాలక వైచినబ్రద్దపరికిఁ
బోటియుగుచు ముగుడి పొత్తుపళ్లెరంబు
భానుమండల మంతఁ జూపట్ట దయ్యె. 271

క. ముఱుముఱు-చీఁకటితో నం
దఱురాజులు సమర ముడిగి తగ నెల్లిటికిం
గొఱ గలకలనగు నడపుఁడు
నెఱ వగుగోష్ఠనాద్రి నేలకు ననుచున్. 272

క. రెండుబలంబుల వారలు
నొండొరులకుఁ జెప్పు నప్పు డుద్ధతమతు లై

1 వ్రేలఁగూలి.

రండనఁగ హంసడిభకుల
దండా గోవర్ధనాద్రితటమున విడిసెన్. 273

మ. హరియారాత్రి బలంబుఁ బుష్కరతటాకారణ్యమధ్యంబునన్
వెరవారన్ విడియించి తేపకడఁ బృథ్వీనాథు లెల్లం దనున్
గురుసన్నాహబలంబుతోఁ గొలువఁ దద్గోవర్ధనోదగ్రస్థగాం
తరభూమిన్ యమునాతటంబున సమూధానంబుగాఁ బన్నినన్.

గీ. హంసడిభకులబల మెల్ల నాయితముగ
మోహరము చేసి నడచిన మొనలు రెండుఁ
దలపడి భయంకరంబుగ దారుణాస్త్ర
శస్త్రపాతంబుచేత సుత్సాహ మెసఁగ. 275

గీ. చెలఁగుబలములతో సుగ్రసేనుఁ డాఁకె
బాణముల హంసుఁ డిన్నూటపదిట నేసె
డిభకుఁడును వసుదేవు నేడింట నేసె
నిరువురఁ బొడివి యాదవు లేసి రంత. 276

క. అప్పుడు పదిపదియమ్ములఁ
దప్పక యాదవుల బ్రహ్మదత్తకుమారుల్
నొప్పింప రుధిరధారలు
చిప్పిల్లనివారు లేరు సేనలలోనన్. 277

చ. తమబల మింక వీఁగు నని తత్సమయంబునఁ గృష్ణరేవతీ
రమణులు దాఁకి రయ్యుపురన్ సురసిద్ధమునీంద్రబృందముల్
సమరముఁ జూచి మెచ్చ హరశాసనతత్ప్రభూతయుగ్మముం
గ్రమమునఁ దోఁచె దోడుపడ రాజకుమారుల రెండుదిక్కులన్.

మ. హరితో హంసుఁడు సీరితో డిభకుఁడున్ హాంకారహుంకారభీ
కరశంఖధ్వని విక్రమం బసుర వీఁకం దాఁకినం బ్రాంచజ

న్వరవాడంబరముఁ సహింపకడరెఁ మాహేశభూతద్వయం
బరవా యించుక లేక హస్తధృతశూలాకారఘోరంబుగన్.

గీ. అదరి హరిమేన శూలంబు నదుముటయును
జిఱునగవుతోడ దివిజు లచ్చెరువు నొంద
వారితేరిపై కుఱికి చేయారఁ బట్టి
విసరి యుత్తర [1]దిక్కున వీచి వైచె. 280

కృష్ణుఁడు భూతద్వయమును గైలాసాద్రిపైఁ బడవైచుట.

క. వైచిన నిరువురుఁ గైలా
సాచలశిఖరమునఁ బడి మహాద్భుతమతులై
ఆచంద మెల్ల హంసుఁడు
చూచి హరిం గ్రోధపరవశుం డై పలికెన్. 281

ఉ. విఘ్నము చేసె దేల పృథివీపతిలోకము గప్ప మిచ్చె శ
త్రుఘ్నుత రాజసూయమఖదోహలి మాజనకుండు సత్కృపా
నిఘ్నుఁ డొకింత దోడ్పడిననిన్ను ముదంబునఁ జూచునీశిరో
దఘ్నము లింకఁ దెమ్ము కరదానముగాఁ గనకంపుఁగాలువల్.

ఉ. రాజుల కేను రాజ మఱి రాజశిరోమణి రాజు దేవతా
రాజికి నెల్ల నీనసమె రానెదు నాసరివాఁడుగా [2]విసీ
తేజము మాలి తంచు నతితీక్ష్ణశరం బరిఁ బోసి యేసినన్
భ్రాజిత మయ్యె నప్డు హరిఫాలమునం దిలకంబుపోలికన్. 284

వ. ఇ ట్లిటు నడి విచారించి.

మ. ప్రకటస్యందనకేళికిం దగినసారథ్యంబు చేయంగ సా
త్యకిఁ జాలించి తదాత్తచిత్రగతిరథ్యాడంబరం బొప్ప దా

---

1 దిక్కునై. 2 నిసీ.

రుకుఁ డేగం గడకాఁడిపై హలుతవహాక్రూరాస్త్రసంధానకా
ర్ముకహస్తుండు మురాంతకుండు పలుకుం గ్రోధాంధుఁ డై
హంసుతోన్. 285

ఉ. ఏమిర హంస కంసనరకేంధనబంధురమచ్ఛరానలం
బామిషముం గొనం గలదురా విడిపింపఁగ నిన్ను నేఁడు సం
గ్రామము చేసి నన్నుడుగు కప్పము దర్పము నీకు నేల నా
నాముని బాధలం గమరినాఁడవు కాలిత్రాటచంప నై.

క. నినుఁ బోరిగొనియెద నిదెపో
జనులు మునులు విని ప్రమోదసంపదఁ దేలన్
మనుజాధమ యని తొడిగిన
యనలాస్త్రం బేసె నదరు లంటఁగ వాఁడున్. 287

క. వారుణబాణంబున నది
వారించె మురారి యేసె వాయవ్యాస్త్రం
బారాజకుమారుం డది
బోరన మాహేంద్రబాణమున నడఁగించెన్. 288

తే. హరి ప్రయోగించె మాహేశ్వరాస్త్ర మప్పు
డతఁడు రౌద్రాస్త్రమునఁ దోన యడ్డగట్టె
నిట్లు ప్రతిబాణముల హంసుఁ డెప్పుఁ గుందు
లేక పోరాడె శౌరి నుద్రేక మెసఁగ. 289

మ. సరిగాంధర్వము రాక్షసంబు మఱి పైశాచంబు బ్రాహ్మంబనన్
హరియేసెన్ వరుసన్ మహాస్త్రములనా హంసుండుఁ గౌబేరమా
సురముఖ్యాయామ్యము వారుణంబుననఁ దేజోరూపశస్త్రంబు
ల, న్వదలించె న్మొదలింటినాల్గిట రణోన్మాదోద్భటాకారుఁడై.

గీ. అచ్యుతుఁడు బ్రహ్మశిర మనునస్త్రమేయ
హంసుఁ డాయస్త్రమున నది యడఁగఁజేసె
నచ్చెరువు నొంది మురవైరి యమునలోన
వార్చి నచ్చి మహోగ్రభావంబు దాల్చి. 291

చ. తొడిగినవైష్ణవాస్త్రమునఁ ద్రుంగితి పొమ్మని హంసు నేసినం
బిడుగులపిండు వోలె నతిభీకరతం జనుదేర మాఱుగాఁ
దొడుగుశరంబు లేకతఁడుఁ దోఁపు బెగ్గిల మెత్తిప్రేయఁగాఁ
గడువడిఁ దేరు డిగ్గి పడెఁ గాళియనాగమహాహ్రదంబునన్.

కృష్ణుఁడు హంసుని యమునలో నడుగంటఁ ద్రొక్కుట.

మ. కడువేగంబున హంసుపైఁ దుఱికి యాకంసారి కాళిందిలో
నడఁగాలం దలదన్నె లోకు లెఱుఁగన్వాఁడంతలోఁజచ్చెనో
చెడెనో యెక్కడవోయెనో యొకఁడునుం జెప్పంగ లేఁడప్పుడే
పడెఁబాతాళభుజంగవక్త్రములనప్పాపాత్ముఁడంద్రెప్పుడున్.

ఉ. ఈతెఱఁగాచరించి రథ మెక్కి మురారి ధరాధినాథ నీ
తాతపితామహుం డయినధర్మతనూజుఁడు రాజసూయవి
ఖ్యాతి వహించునయ్యెడలహంసుఁడు ప్రాణముతోడ నున్న నే
లా తుద చేరు నధ్వరము లావున వాఁడొరు నేలకైకొనున్.

క. వరములు శరములు హరుచేఁ
దిరముగ హంసుండు వడయుదినమునఁ గాదే
ధర నవతరించె లక్ష్మీ
శ్వరుఁడు జగన్నాథుఁ డపుడు వార్ష్ణేయుండై. 295

వ. అద్దేవుండు గలుగుటం జేసి కౌంతేయు రాజసూయంబు నిర్వ
హించె నట్లు యమునమడుపునం బడినహంసుండు పొడను

డంగుట సకలగంధర్వులు హరినామకీర్తనంబున గీతంబు
లొనర్చిరి తత్సమయంబున. 296

క. హలధరునితోడ డిభకుఁడు
దలపడి పెనఁగునెడ సూర్యతనయాసలిలం
బుల మునిఁగి హంసుఁ డిలిగెం
దలఁకున ననిపలుకు వినియోఁ దత్రత్యులచేన్. 297

మ. విని వేగంబునఁ బాఱుతెంచి యమునావేగంబునం బాకశా
సనశస్త్రప్రహతిం బయోధిఁ బడునాశైలంబుచందంబునన్
మునిఁగెన్ వెంట హలాయుధుండు దఱిమన్ మోహాంధ
కారంబులో, మునిఁగెం దజ్జల మెల్లఁ దల్లడపడ స్మృప్పెట్టు
వెట్టన్ వడిన్. 298

వ. ఇట్లు డిభకుండు యమునాజలంబుల మునింగినహంసుం
గానక యిట్లని విలాపించు. 299

సీ. నాయెల్లిసీడన నరలోక మేలుదు
ననులావు వఱితిపాలయ్యె నన్న
దేవేంద్రునకు నైనఁ దేఱి చూడఁగ రాని
గౌరవోన్నతి నీటఁ గలసె నన్న
పార్వతీపతి చేతఁ బడసినదివ్యాస్త్ర
భూరిసంపద వెల్లిఁ బోయె నన్న
వలరాజునకు నైన వర్ణింపఁగాఁ దగు
తనువిలాసం బేఱు గొనియె నన్న
తే. యన్న నీయట్టియన్న న న్ననుదినంబు
గారవింపఁగ నుండ నేఁకరుదు నింక

నింకఁ జాల నెవ్వగలచే నిచట నిలువ
నాకు నేల నీ[1]తోడిదే లోక మన్న. 300

చ. అనుచు విలాపనాలసత నాయమునానదితీరభూమికిం
జని హరిఁ గాంచి యోరి పురశాసనశిష్యుని హంసుఁ గానవే
యనుటయు వాఁడెపో యమునయందు మునింగెననంగ
వెండియుఁ, మునుఁగుచుఁ దేలుచుఁ డిభకమూఢుఁడు
హంసునిఁ గానఁ డెయ్యెడన్. 301

క. వ్రేలెడు వెండ్రుక లిరుగడఁ
దూలఁగఁ దలయూఁచుఁ దొప్పదొప్పన నోరుం
గేల నడిచికొను సెలవుల
లాలలు దొరఁగంగ నన్నలా యని యొఱలున్. 302

క. తాలం దల యడిచికొనుఁ
నేలం బడి పొరలు లేచు నెత్తురు లుమియుం
గేలిఁ బడి రిపులు చూడఁగ
నాలుక వెఱికికొనుఁ జావునకుఁ దన్నికొనున్. 303

వ. ఇట్లు దుర్మరణంబున హంసడిభకులు వాలిసిరి తదనంతరంబ గోవిందుండు గోవర్ధనాచలంబున బలభద్రసాత్యకిప్రభృతి యాదవలోకంబుతోఁ గొంతవడి వినోదించు నవసరంబున. 304

—— యశోదయు నందుఁడును గృష్ణునిఁ జూడ వచ్చుట. ——

శా. గోపాలాగ్రణి రేవతీరమణుతో గోవర్ధనాధిత్యకా
వ్యాపారుం డయినాఁ డనంగ విని భావం బేతదాలోకచిం
తాపూర్ణంబుగ నందగోపుఁడు యశోదాదేవియున్వచ్చిభ్ర

---

1 లోకమగుదు నన్న.

తో్యపానీతము లైనకానుకలువారొప్పించి రేఁపటితోన్.

క. ఇతరేతరసందర్శన
కృతాభివాదనుల రామకృష్ణులఁ బ్రీతిన్
సతియును బతియుం జూచిరి
సుతులుం బితృభక్తి నెఱయఁ జూచిరి వారిన్. 306

వ. అప్పు డామురాంతకుండు నందగోపునితో నిట్లనియె. 307

సీ. పసి గ్రేపుఁ బెనుచునే? పాఁడి మొల్లం బెట్టు?
మెకము దాఁటదు గదా? మేపు గలదె?
త్రొడకాలితఱుపుల విడుతురా తోడితోడి?
జన్నెలఁ దరివట్టుజాడ గలదె?
వలికల్ల వైతురా వేల్పులకుడుపుచోఁ
గదుపులో నే[1]పోతు గడవఁ బాఱు
[2]సలగ[3]పన్నులు గొన్ని జట్టి చూపదు గదా
బెదరిన నిలు గూఁతఁ బెట్టఁ గలదె
తే. పల్లె వైచువా రెవ్వరు మల్లరాల
లంపు గలతొట్టులను గూయ లావు గలదె
యేప్పుదాఁటులలోఁ దోఱఁ గెలుఁగఁబడునె
[4]పరికరము కోడె లమ్మెడుపాటి గలదె. 308

వ. అనుటయు నతండు. 309

క. నినుఁ గన్నులార నెప్పుడుఁ
గనుఁగొనఁగా లేనివగపు గల దొక్కటియున్
వనజోదర నీయాదర
మునఁ దక్కినపనుల మాకు మోదము గొఱఁతే. 310

1 తొట్టు. 2 సలిగ; సలిగె. 3 పన్నులఁ. 4 పదుదరము.

వ. అనుటయు నచ్యుతుండు యశోదం జూచి యిట్లనియె.

శా. తల్లీ నిన్నుఁ గనుంగొనంబడయుటన్ ధన్యుండనై తిన్ జగం
బెల్లన్నిన్ను నుతించి మ్రొక్కిన ధనాధీశోన్నతిన్ నిత్యమై
చెల్లున్నాకుఁబ్రియంబు చేయునదిగ్యై చెన్నొందునావారుని
న్నుల్లంబారఁదలంచువారుపరమాయుఃప్రాపితారోగ్యులున్.

వ. అనుచు నయ్యిరువురకు యథోచితోపచారంబు లాచరించి నిజనివాసంబులకు వీడ్కొల్పి యనంతరంబ మురాంతకుం డు పుష్కరసరోవరంబునకు వచ్చి యందలి మునీంద్రులం గాంచి వారిచేత నర్ఘ్యపాద్యంబులు మొదలగునుపచారం బులం బరితోషంబు నొందినపిదప వా రిట్లనిరి. 313

క. ఓహో! విచక్రుఁ జంపుట
సాహస; మొరు లైన వానిఁ జంపం గలరే?
యాహాంసడిభకు లెవ్వరి
చే హతు లయ్యెదరు నీవు చెఱుపక యున్నన్. 314

వ. అని కొనియాడి యద్దేవునితో వెండియు. 135

సీ. చక్రంబు మేదినీచక్రంబు నేదేవు
దక్షిణబాహుసౌందర్య మొసఁగు
జలజంబు నొకపాణిజలజంబు నేదేవు
సవ్యభుజంబుతో సరస మాడు
రత్నంబుఁ గామినీరత్నంబు నేదేవు
వక్షస్స్థలంబున వన్నె మిగులు
నోఘంబు దాసవార్యోఘంబు నేదేవు
చరణపల్లవసమాశ్రయము నొందు

తే. భానుమండలమును సుధాభానుమండ
లంబు నేదేవుకన్నుల లావు వడయు
దేవదేవు నద్దేవునిఁ దెలియువాఁడు
దేవదేవునిరూపంబుఁ దెలియువాఁడు. 316

మ. అనితన్నుం గొనియాడుసంయములనత్యానందదృష్టిం గనుం
గొనితీపారెడుమాటలం జవులు పెక్కుల్ చూపి వారాదరం
బునవీడ్కొన్న యనంతరంబ మిగులం బొంగారుసైన్యంబుతో
జనియెన్ ద్వారవతీపురంబునకుఁ గంసధ్వంసి నిశ్చింతుఁడై.

వ. ఇట్లు విచక్రవిదారణంబు చేసి హంసడిభకవధం బాపాదించి
మునియతీంద్రనివహంబునకు మోదం బొనరించి నిజనగరం
బున నీలవర్ణుండు నిత్యోత్సవపరిపూర్ణుండై యుండె నద్దే
వునిగుణంబులు గొనియాడుటకు సహస్రచతురాననులకుం
గొలంది గాదని వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో
నింక నేమి విన వలతు ననుటయు. 318

ఉ. సారసనీలతామరససన్ముదకారణనేత్ర నిర్మలో
దారవిహారమానసవిధాయితతాపసముఖ్యసంతత
స్ఫారతరార్చనాకరణపాత్ర రమాగిరిజానితంబినీ
చారుమనస్సరోజచరషట్పదరాజమరాళనాయకా. 319

క. చక్రపరశ్వధయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయభవ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘసతతనిషేవ్యా. 320

మాలిని. జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితదరహాసా వృత్తసచ్చిద్విలాసా

ప్రళయబహుళరూపా పండితాంతఃప్రదీపా
దళితవిబుధతాపా దైత్యసంహారికోపా. 321

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీనిశ్శ్రేయసకాంతా
నూనవ్రతభావ దక్షిణోదార సప
ర్యానందితచేతో[1]ని
ధ్యానతనుద్యుతినవీన హరిహరనాథా. 1

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితో హరివర్ణనంబు మును పలుమాఱున్
విని తనియదు మది గ్రమ్మఱ
వినఁ గోరెద ననుడు నతఁడు వేడుకతోడన్. 2

వ. మున్ను మురాంతకుండు చేసినలావు లెన్నియెన్ని. 3

క. ఏణాంకధరుఁడు దోడుగ
బాణుఁడు మొగరింప బాహుపఙ్క్తి [2]శతంబున్
క్షీణముగ నఱకి హానిం
బ్రాణముతోఁ బట్టివిడిచె బలిమథనుఁ డనిన్. 4

---

1 విద్యానంతధ్యానరూప. 2. శతం బ, క్షీణగతి.

వ. అని మఱియుం గుమారుండు సహాయుం డగుటయుం బర
మేశ్వరుండు నిత్యసాన్నిధ్యంబు చేయుటయుం గాత్యా
యని జననీత్వంబు నొందుటయును నతనికి గాణాపత్యంబు
గలుగుటయు నెఱింగించి యింతవట్టునుం గలుగునతండు
హరిచేత హతుం డయ్యె ననుటయు జనమేజయుండు తత్క
థాశ్రవణకుతూహలి యైన నావైశంపాయనుం డిట్లనియె.

సీ. బలితనూజుం డైన బాణాసురుఁడు వొల్లి
కార్తికేయుని శూలి గారవించి
ముద్దాడునెడ సూచి మోదంబు ఖేదంబుఁ
బొడమ నెమ్మనములోఁ గొడుగు నిట్లు
పాటింపఁడే దండ్రి పని యేమి కటకటా
నాతండ్రి యుండిన నన్ను నిట్లు
పాటించు నిటమీఁదఁ బరమేశ్వరుఁడు తండ్రి
గాకున్న జన్మంబుకసటు వోదు
తే.[1]తపము మెచ్చు కద్దేవుండు తండ్రి గాఁడు
గాన మెచ్చింతుఁ దపముచేఁ గానలోన
నతనిఁ బంచేంద్రియంబుల కప్పగింతు
మానసంబున [2]కట తెత్తు మదనహరుని. 6

మ. అని బాణాసురుఁడీసు రోసము మమత్వాహంకృతుల్మానసం
బునకున్ దవ్వులవైచినిశ్చలగతిన్ ముగ్ధేందుచూడామణిన్
మునిసంఘాతశిరోభినీతచరణాంభోజాతసంభూతనూ
తనరాగద్యుతిభాసురుం బురహరుం దత్త్వస్థితిం జూచుచున్,

1 తగవు. 2 కడఁజేర్తు.

వ. ఇట్లని స్తుతియించు. 8

బాణాసురుఁడు శివుని సేవించి వరములఁ బడయుట.

ఉ. కొలువఁగ నేర నిన్ను శతకోటివిభాకరతేజు డగ్గఱం
బిలువఁగ నేర నిన్ను మునిబృందవివేకవిమర్శదూరునిన్
విలువఁగ నేర నిన్నుఁ బృథివీవియదంతరభిన్ను నేమిటన్
నిలువఁ గదయ్య నాహృదయనీరజకర్ణికపై మహేశ్వరా.

[1]చ. కలఁగనివారునిన్ను మదిఁగౌఁగిటనొత్తెడువారు ముక్తికిం
దొలఁగనివారు గాఁ దెలియుదుందలపోయుదులోననాసలున్
నలఁగవుహృత్పయోజసదనంబునకు న్నినుఁ దెచ్చుసంతకున్
మలఁగఁగదేత్రికోణమణిమంటపదీపికపై మహేశ్వరా. 10

చ. ఒరసిరి నిన్నుఁ దర్కనికషోపలధా[2]రల వన్నెఁ గాన రె
త్తరసిరి విశ్వముం గపిల డ్డైనను నీదెస ముల్లు సూపఁగా
జెరసిరి బ్రహ్మముఖ్యు లగుపెద్దలు [3]బచ్చులు వోలెనెల్లచో
నెరసిరిగాని నిన్నెఱుఁగ నేరరు నావశమే మహేశ్వరా. 11

గీ. అనుచు వినుతించుచున్న బాణాసురునకు
నంత కంతకు సంతోష మావహిల్ల
నంధకారాతి పొడసూపి యతనితోడ
నడుగు మిచ్చెద వర మన్న నతఁడు పొంగి. 12

క. కడువేడ్కతోడ నీకుం
గొడు కయ్యెడునంతకంటెఁ గోర్కియుఁ గలదే
జడుఁ డనక నన్నుఁ గయికొని
గొడగూర్పుము నన్నుఁ గార్తికేయునితోడన్. 13

1 ఇది కం. పీ. ప్రతిలోలేదు. 2 రలు. 3 పిచ్చులు.

ఉ. నాఁపుడుఁ జంద్రశేఖరుఁడు నవ్వుచుఁ బార్వతిఁ జూచి వేఁడుక
కోవనితా కుమారుఁడు గుహుఁ డిందితనిం బనతమ్ముఁడంచు సం
భావన చేయుఁగాక యొకపట్టణ మిమ్ము విశాఖుఁ గన్నయ
ప్పావకుఁ డేలుతద్రుధిరపట్టణపార్శ్వమునం బలోవరి. 14

చ. పడగయువాహనంబు నయి బర్హిణవల్లభుఁ డిస్కుమారు నె
ర్పడఁగ దియుంగుమారుఁడును బాయని నెచ్చెలిగ్గుచరించు నా
వుడు నచలేంద్రకన్య యభవుం గొనియాడె సరంబు చేత నె
క్కొడుసుమదాంధుఁడై విబుజకోటికి గీడొనరించు బండుఁడున్

మ. గెలిచెం బూర్వనరేంద్రులంబటు పెనాగ్నేయావనీనాథులన్
నలఁ చెన్ దక్షిణరాజపంక్తిఁ జెఱిచెన్ నైరృత్యంపుట్కూటినా
నల వైచెన్ జరమాధిపాళి నడఁచె న్వాయువ్యభూపాలురన్
వొలఁగం బెట్టెసుదీచ్యపార్థివులఁ బోఁదోలెన్ హరాంశేశులన్

క. గాణాపత్యము నడసెను
బాణుం డిలఁ గార్తికేయపర్వతకన్యా
స్థాణులు పొత్తున మనఁగా
శోణితనగరమున దనుజశోభనకరుఁ డై. 1

వ. ఇట్లు త్రిభువనభవనభారభరణపారీణభుజాస్తంభవిజృంభ
ణంబున సరిలేక కసిమిరిగొనుకరతలంబులతో సొక్కనాఁడ
కాలకంధరుం జేరి యద్దేవునకుం బ్రణామం బాచరించి యి
ట్లనియె. 1

సీ. ఖురఖలీనాఘాతకోలాహలంబుతో
నేమినిర్ఘోషంబు నెఱప లేదు
నఖపుంఖరోచులు నారితో సంధించి
కర్ణావతంసంబు గడప లేదు

మణికిరీటకరోటిమంజీరములు రాయ
    వీరమధ్యంబులు వ్రేయ లేదు
దంతిదంతావళిదంతంబు లారయ డా
    కినుల వాచవులఁ జొక్కింప లేదు
తే. లేదు ప్రతిభటబాహావలేపమహిమ
లేదు సంగ్రామభీమకేళీరవంబు
లేదు విక్రమక్రీడయు లేశ మైన
లేదు రాజ్యంబు గలిగియు లేదు ఫలము. 19

[1]సీ. నిండారు తెగఁగొని నిగిడించుతూపుల
    వైరిమర్మంబులు వ్రచ్చి వ్రచ్చి
బిగితంపుముష్టికంపిత మైనయసిధార
    విమతకంఠాస్థులు విఱిచి విఱిచి
అనువొంద నల్లార్చి యందంద పెనుగద
    శత్రుదేహంబులు చదిపి చదిపి
చపల మ్ముగఁ బర్వశక్తిశూలాదులఁ
    బగఱ పీనుఁగు లుర్విఁ బఱపి పఱపి
తే. ఏదినంబును వృథపోవనీనికడిమి
యెవఁడు బోరాడునాట చెన్నొందె నేని
కూడు చవి యగుఁగాక నిష్క్రియ మైన
దర్ప మూరక యూరింపఁ దర మె దేవ. 20

1 ఇది యెఱ్ఱాప్రెగ్గడ హరివంశములోనిది. ఎఱ్ఱనహరివంశము వ్రాఁతప్రతులన్నింటఁ గానవచ్చుచున్నది. ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలోని సోముని హరివంశప్రతిలో మాత్ర మిది గానవచ్చుచున్నది. తక్కిన సోమునిహరివంశప్రతులలో లేదు.

శా. దేవా కయ్యముతోడి వేడుక మదిం [1]దీండ్రింపమర్త్యుండు నే
త్రోవం జేతులతీఁట వుత్తునని కోరుఁ దానవుం డైన నా
కీవే చేతులు చేసి తీకసిమిరిం గెట్లోర్తు నోర్తుఁ రిపు
గ్రీవాఖండనమండనస్ఫురదసిక్రేంకారముల్ గల్గినన్. 2

[2]క. చేతులకసి వోఁ గయ్యము
చేతవిలినయట్టివిధము చింతించి నసుఁ
బ్రీతుంగాఁ గరుణింపుమ
యీతఱి నెన వోల్ప రామి యీఁగి మహేశా. 2

ఉ. నావుడు దేవదేవుఁడు మనంబున నింపుక నవ్వి వానితో
నీవు మయూరకేతనము నేలఁ బడం బొడగన్న యప్పు డా
శీవిషరాజసారభుజ సిద్ధము యుద్ధముకల్గిదాని కేఁ
గావలియున్న చోటనయ కారణభంగమసంగఁ బొంగుచున్ 2

వ. నిజగృహంబునకు వచ్చి.

ఉ. పండినసంతసంబు ముఖపద్మవికాసవిలాస మొంద బా
ణుండు సభాస్థలంబున మనోరథసిద్ధి యెలుంగఁ జేయఁ గు
భాండుఁడుమంత్రి నప్యుఁడసురాధిపునత్తఱిఁ జూచి నేఁడు
వాఁడొకచంప మై మిగులనుబ్బెడు వచ్చిన మేలు చెప్పుమా

సీ. సహజవిగ్రహుఁడైనశార్ఙ్గిచే నెలుఁగొన్కు-
చక్రంబు ముద్దగాఁ జఱచి తోకొ-
పాతాళగత మైనబంధుదానవకోటిఁ
బాటించి తలచూపఁ బంచి తోకొ-

1 దిట్టాడు. 2 ఈపద్యమును ఎల్లినహరివంశములోనిదే. ప్రాచ్యలిఖి
పుస్తకశాలలోని సోమనహరివంశప్రతిలోమాత్ర మిడియున్నది.

నీయింటివాకిట నీలలోహితుకంటె
గుహునికంటె[1] ఘనుండు గొలిచె నొక్కొ
మీతండ్రిచే గుజ్జుమెఱకరి గొన్న భూ
గగనంబు లేలంగఁ గలిగె నొక్కొ
తే. లవణసాగరమధ్యంబు లావుతోడ
నేలునప్పుడు మన కెల్ల నింతబంటి
నన్నెఱుఁగ నీక నీకు నేఁ డున్న యునికి
నచ్చె నెచ్చెంగి నిచ్చన మయినయుబ్బు. 26
వ. అనుటయు నద్దనుజుం డమాత్యున కిట్లనియె. 27
[2]చ. ఇనసమతేజ వింటివె యతీసభుజక్రమవిక్రమక్రియా
ఘను లగుపోటుబంటులకు గాఢతరప్రతిపక్షపక్ష భం
జనహృదయైకరంజన విశాల మహాహవమూల మైనయ
య్యని మొనఁగాక కల్గునెసమంచితకీర్తియుధైర్యమూర్తియున్.
ఉ. లావున వైరిసర్పము వెలార్పక [3]యేఁకరి యున్న చేతులన్
భావభవారిపాదములు పట్టి పరాక్రమకేళిఁ గోరితిన్
[4]ఠావునసుండి యన్నమిటిటక్కము గూలినయప్డు సంగరం
బేసల నైనఁ గల్గునియెన్హాయఁడొండొక మోద మేటికిన్.
వ. అని మఱియును. 30
ఉ. నెయ్యము లేనిసంగతియు నిక్కము లేనివచోవిలాసమున్
వియ్యము లేనివైభవము విందులసందడి లేనిముంగిలిం
డియ్యము లేనిచాగమును ధీరత లేనియమాత్యకృత్యముం
గయ్యము లేనిశూరతయుఁ గైకొనియూరక మెచ్చవచ్చునే.

---

1 సుఘనుఁగొలిచితొక్కొ. 2 ఈపద్యము ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకముల లోని ప్రతిలోమాత్రమున్నది. 3 యాకలిగొన్న. 4 దేవునసుండి... టెక్కము.

క. అని మాటలాడుచుండఁగ
దనుజకులాధీశు రాజ్యదర్పము ప్రేఁగై
తునిసినగతి హరు చెప్పిన
పని తప్పక నెమలిపడగ బల్లున విఱిగెన్. 32

చ. విఱిగినఁ బొంగె సద్దనుజవీరవరుండు మనంబులోపలన్
వెఱపును ఖేదమున్బొఱఁగు విస్మయమున్బొడమంగ మంత్రియు
క్లొలఁగి యెఱింగి మాఱిచె నయింటికెరమ్మను వానికేమియుం
గఱపిన నొప్పునే విధివికారము దప్పునె యిట్లు దప్పునే.

వ. అనియె నట్టియెడ. 34

శోణితపురమున దుర్నిమిత్తములు పొడచూపుట.

క. బాణుండు నెలఁగ దనుజ
ప్రాణంబులు దల్లడిల్లఁ బ్రతిభయతర మై
శోణితపురమున నెల్లను
శోణితవర్షంబు గురిసె సురపతి యలుకన్. 35

క. మార్జాలంబులు చెలఁగుచు
గర్జించెను గోబల నుండి కంపించె బహుల
స్ఫూర్జితనినదముతో ధర
వర్జితపర్వుఁ డయి రాహు వడిఁ బట్టె రవిన్. 36

గీ. విడువ కెప్పుడు పెనుగాలి వీవఁ దొడఁగెఁ
దోఁచె దక్షిణదిక్కున ధూమకేతు
వసురకన్యలు పూజింప నదుఁగుతోడ
నున్నతం బైనరచ్ఛత్ర మ్రానొఱిగి కెడసె. 37

గీ. కృత్తికలయందు వక్రించి కీడు [1]సూపె
మంగళుండు దివాకరమండలంబు
వ్రచ్చికొని చుక్క వడె నెల్లవారిఁ గలఁచెఁ
గ్రూరనిర్ఘాతపాతంబు గుండె వగుల. 38

గీ. రచ్చమ్రాఁకుల నెల్లను రక్తధార
లుద్భవించెఁ బ్రభాకరుం డుక్కు మడుపఁ
గడఁగి బాణునిజన్మనక్షత్ర మైన
భరణి పీడించె నది దనపక్షమైన. 39

గీ. తెలుపుఁ గెంపును ప్రక్కల వెలయ నలుపు
మెడ బెడంగుగఁ గొంతంపుమెఱుఁగువోలె
మూఁడువన్నెలతో నొక మొండె మెగసి
సాంధ్యసమయంబునందు భాస్కరునిఁ గప్పె. 40

వ. అయ్యవసరంబునం గుంభాండుం డిట్లని విచారించు. 41

ఆ. వేయిచేతు లిచ్చి వెట్టిఁ జేసినశూలి
బాణుఁ జెఱుపఁ దలఁచి భండనంబు
గలుగఁ జేసె నింక వెలుగు చేన్మేసినఁ
గాచువార లెందుఁ గలరె జగతి. 42

చ. త్రిదశపతిన్ జయించి జగతీతల మంతయు నేలుబాణుఁడే
మదిమది నుండి దానవసమాజము చేటునకై త్రిలోచనుం
గదనము వేఁడె మున్ను బలి గట్టువడెన్ దనకంటెఁ దక్కువే
యిది విధిపో నిమిత్తములు నేమియు నొప్పవు గీడుదప్పునే.

వ. అట్లుం గాక యద్దనుజేంద్రుం బొడగన్న యప్పుడు. 44

---

1 సెదర.

చ. హరుఁడు కుమారకంటెఁ గొనియాడుఁ గుమారుఁడు చా
లఁ గూర్చునా, హరుఁడుఁ గుమారుఁడుఁ బ్రాణసహాయులుగా
నడతేర వీనిపై, నొరులు పరాక్రమించుటకు నోపుదురే
చెడుకాల మైన నె, వ్వరిదెస నేవికారములు వచ్చునో
యింత విచార మేటికిన్. 45

క. తమ చేసినదుష్కృతములు
తముఁ జెఱుచుం గాక వేఱ తడవంగ లదే
తమ చేసినసుకృతంబులు
తముఁ గాచును రెండు నేల దైవంబునకున్. 46

గీ. అనుచుఁ గుంభాండుఁ డరిగె బాణాసురుండు
దనుజసుందరీసహితుఁడై మనసులోనఁ
గెరలియాడుచు మధుపానకేళిఁ దేలి
యాహవముఁ గోరుచుండె నయ్యవసరమున. 47

ఇందుధరోపాఖ్యానము.

మ. ఒకనాఁ డిందుధరుండుఁ బార్వతియు లీలోద్యానకేళీసరి
న్నికటానేకవిహారదేశముల దైతేయేంద్రకన్యాప్సరో
నికురుంబంబులు పారిజాతకుసుమానీకంబు పైఁ జల్లఁ బు
ష్పకబాణంబుల కెల్ల నెల్లయగుసౌభాగ్యంబుతో నాడఁగన్.

వ. అట్టియెడ. 49

సీ. కిసలయంబులతోడఁ గెంగేలు దడఁ బెట్టి
విరులపై నఖకాంతి [1]విజ్జళిల్చి
లేఁదీగలకుఁ దనూలీలఁ గానుక యిచ్చి
గుత్తులఁ బాలిండ్లు గొలిచి చూచి

---

1 విజ్జు.

చలిగాలి నిశ్వాససౌరభంబుల నాఁగి
యళిపఙ్క్తిఁ గురులతో నలుక దీర్చి
పుష్పాళిఁ [1]నెలగందములు వియ్య మందించి
పూఁదేనెఁ జెమటల బుజ్జగించి
తే. తొడలు ననఁటికంబంబులు మెడలుఁ బోఁక
బోదెలు నెలుంగులును బరపుష్టరుతులు
మాటలును గీరభాషలు మక్కళించి
చిగురుఁబోఁడులు వనకేళి చేయఁ జేయ. 50

వ. వారిలో నొక్కర్తు. 51

మ. సహకారాధిపుఁ గౌఁగిలించుకొని వాసంతీలతాకాంత సా
రహరిద్రారసగౌరకేసరములన్ రంజిల్లు మాధ్వీకవా, ర్లహ
రీస్వేదము చూపఁ బట్టపగ లేలా [2]యింతటన్ సిగ్గులే, ద
హాహాయంచుఁ దొలంగినవ్వఁ జెలిమాఱైముద్దరాలయ్యెడన్.
మ. ఒకరామాతిలకంబు రత్నరుచితో నొప్పారుమందారకో
రకముం గర్ణవతంసత న్నిలుపుచున్ రాఁగాలతాసక్తచూ
చుకచేలాంచలమ్మైమలంగివిడుమంచుం గేలు[3]సాఁచెన్ ససా
యకమౌర్విదెగగొన్న మన్మథునిప్రత్యాలీఢపాదంబు[4]నాన్.
చ. ఒకచపలాక్షి లేఁజిగురుటూయెలఁ గోయిలరాచవారి ని
క్కఁకు నెలయింప నచ్చుకలకంఠికటాక్షము [5]టెక్కుతారుస్రు
క్కకపలుమాఱుఁజూపఁజెలికత్తెలు [6]ముద్దనబావపొమ్మనన్
మొకముసగంబువాంచెమణిముద్రికలంజిఱునవ్వుగప్పుచున్.

1 నొసలిగంబురు. 2 యింతలో. 3 సాఁచెసా. 4 లన్; గాన్.
5 టెక్కుదారి. 6 ముద్దులపాప.

చ. లలన లతావితానముల లత్తుకరేకులచాయ చల్లుచే
తుల [1]సెలగొమ్ములందికొనఁ దోరపునవ్వులు పిక్కటిల్ల నె
చ్చెలులు చెలంగిమావిరులు చెందొవలయ్యె నసంపదంబడం
వలిరులుగోయు రాచిలుకదాఁటులఁ దేఁటులు నాసచేయఁగన్.

సీ. సుడిగొన్న చిగురాకుజొంపంబు గెంపారు
తలమీఁద మల్లికాదామ ముడఁచి
నిడుదతామరతూఁడు నెట్టెంబు సుట్టి పైఁ
బటికంపుఁగడియంపు భాగ మదిమి
తోన యాఁక్రేవఁ జెంవొసటేసు హత్తించి
మెడచక్కఁ గస్తూరి [2]మదిచి పూసి
పాయ గొమ్ముల నల్లఁబట్టు దగిల్చి య
క్కొనయాకుపై నెండికోర వెట్టి
తే. ధవళకేతకిధూళిగాత్రమునఁ [3]జరివి
మోకమామిడి కొకకాంత మ్రొక్కి నిలిచి
యొడలిలోఁ జక్కసగము నా కొసఁగు మనుచు
నద్రికన్యక తలవాంచె హరుఁడు నవ్వ. 56

వ. తదనంతరంబ. 57

చ. నడపు తెఱంగు మాటజతనంబు నపాంగవిలాసముఁ ముసుం
గిడినబెడంగు ముద్దుమొగ మించుక వంచిన సిగ్గుఁ బార్వతిం
దడఁబఱుపంగ నొప్పెసఁగ దర్పకవైరికి నాసపాటుగా
నడరుచుఁ జిత్రరేఖ యనునచ్చరనెచ్చెలులిచ్చ మెచ్చఁగన్.

క. అద్దేవుండుం బైపడ
గద్దింపుగ శైలకన్య కను గీఁటంగా

1 సెలగొమ్మ. 2 మెది. 3 జఱచి.

బెద్దవడి నటించుచు న
మ్మద్దియ చిఱునగవుతోడ మ్రొక్కుచు నిలిచెన్. 59

చ. నిలిచినచిత్రరేఖఁ గని నీలగళుండు మొగంబు వాంచినం
గలకల నవ్వె నంబిక వికాసముతోఁ జెలికత్తె లింక సి
గ్గులుదగ మానుమంచుఁబయికొంగెడలింపనపాంగరోచులం
గలఁచెఁ బురారి శైలసుతకన్నులవెన్నెలగాయుమించులన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 61

క. సర్వర్తుక మగువనమున
సర్వజ్ఞుఁడు కేళి సలిపె సలిలక్రీడా
గర్వము మనమునఁ బొడమ న
పూర్వగతిం దఱిసె నేఱు పొలఁతులుఁ దానున్. 62

వ. అప్పుడు. 63

చ. తరుణులవీరమద్దియలతాఁకునఁ జిందఱవంద తైనక్రొ
న్నురుగులతోడ శైవలము నూలుకొనంగ నితంబపంక్తిపైఁ
బొరలుఁ దరంగరాజి విరిపూవులవీడినకుంతలంబులం
బరగుపదంబులం దెఱఁగి పైపడ నేర్చువిటాళికైవడిన్. 64

చ. తలిరులఁజోఁకెనో దొనలఁదాఁకెనొ తొండపుఁబిండుఁబ్రాఁ
కెనో, పులినము లెక్కెనో కనకపుంగలశంబులు ద్రొక్కెనో
మెఱుం, గులగమిఁ జిక్కెనో యనఁదగుం దలఁపంగఁ దరం
గమాలికల్, మెలఁతలయంగసంగతులమీఁదికి మీఁదికి నా
సచేయుచున్. 65

సీ. అరుణారవిందంబు లని మ్రొక్కెనో కాని
చిగురుటాకుల నింత సేర రావు

పులినంబు లని చాల బుజ్జగించెనో కాని
    మరుచక్రముల నింత మరిగి రావు
చక్రవాకము లని సవరించెనో కాని
    కరికుంభముల నింత గదియ రావు
గండుమీ లని చాల గారవించెనో కాని
    పూవుఁదూఁపుల నింత వొంది రావు
తే. తరఁగ లాత్మీయధనములదాయ లైన
చరణములు నితంబములును జన్నుఁగవలుఁ
గన్నుఁగవలుఁ దోఁతేర శృంగారజలధి
తరఁగ లింతులు పైకొన్నఁ దలఁకినట్లు. 66

చ. అలఁతితరంగలుం దఱులునంబురుహాంబుమొగంబుపట్టుదం
బులు నలకంబులుఁ సుడియుఁ బొక్కిలి నెక్కుడు వేడ్కనే
యఁగా, నెలఁతుకసంగడిం [1]గమలి నింగిని జుట్టెడుమిన్నునీ
రిపైఁ, గొలిచి భవాని చేర్చెఁ జనుగుబ్బలజోడుగ జోడు
జక్కవల్. 67

చ. కరఁగినపూఁతచేఁ గనకకందుకకాంతి వెలుంగుచన్నులం
బిగిగొను వొడ్డముత్తియపుఁబేరులు వాయఁగ మన్మథాంక
ములన్, దరుణుల నంబికావిభుఁడు దార్కొనుచోఁగనుచా
టు మాటుగాఁ, దరఁగలు చల్లుశీకరవితానము మానము
గావ కుండునే. 68

చ. తరళతరంగమాలికలతాఁకున కొగ్గికొనంగఁ గామినీ
కరములు దాఁకి శీకరనికాయము దత్కుచకుంభరాజిపైఁ

1 కమలినిం గని చుట్టెడు నీరుమిన్నుపైఁ.

బరగినఁ దోఁచె భావభవుఁ బట్టముగట్టునెడం బ్రవాళభా
సురముఖపూర్ణకుంభశుభసూచకనిర్మలమౌక్తికాక్షతల్.

క. కరసరసిరుహంబున నొక
సరసిరుహంబమర వదనసరసీరుహముల్
బరిమళవశమున మోపుచు
ధరణీధరతనయ దొంతితామరఁ జూపెన్. 70

ఉ. చెందొవరేకు ఫాలమునఁ జేర్చి ప్రఫుల్లపయోరుహంబుచే
నందముగా బిసావళి భుజాంతరముం గడియించి యుత్పలా
మందమరీచి మేచకచమత్కృతిచారుగళోపచారయై, సుం
దరియొప్పునచ్చిహరుచూపులకున్ హరుఁడయ్యెనయ్యెడన్.

వ. మఱియునుం గొందఱు దెఱవలు పలుదెఱంగులం గఱకం
ఠునికైవడి విడంబించునెడ మృడాని ముఖవికాసంబువిలాసం
బునకు విలాసం బొసంగ నెసంగినయాసపాటుచే నాసన్నస
మాసీనయై బాణాసురకన్య యగునుషాకాంత యిట్లని
వితర్కించు. 72

సీ. సల్లాపనవసుధాసారంబు చెవిఁ గ్రోల్వఁ
జెలికత్తెఁ బుచ్చి మెచ్చించువారు
నానందమకరంద [1]మందంద పైఁ జిందఁ
గడకంటిచూపులఁ గప్పువారు
ఘర్మాంబుబిందుముక్తా[2]విభూషణము లు
ప్పతిలంగఁ జేసేతఁ బట్టువారు

1 మడరి పైఁ జిమ్మంగ. 2 భూషణము లుప్పతిల్లంగఁ జేసేతఁజల్లువారు.

మఱపుమున్నీటిలో [1]మానంబు లూటాడ
బిగియారుకౌఁగిట బెరయువారుఁ
తే. బొలయలుకఁ బాసి తెలచినఁ బొందువారుఁ
జతురతరవిహారంబులు సలుపువారుఁ
బ్రథమజన్మంబునం దెంతభాగ్యవతులొ
మగలు మన్నింపఁ బెంపారుమానవతులు. 73
వ. అని విచారించి చెలికత్తెలతోఁ దనతలంపు వెడల నాడుట
యును. 74
చ. విని చలిగొండచూలు గడు వేడుకచూపుల గారవించి య
ద్దనుజతనూజతో నభిమతం బొడగూడెడు నింత సంతసం
బని గలదే మనోభవునిపట్టము గట్టికొనంగఁ జాలుజా
ణని మగనిం గవుంగిట ననారతముం గొనియాడదో చెలీ.
ఉ. నావుడు నాసరోజముఖి నమ్మికతోడ భవాని కిట్లనుఁ
దేవి మదీయవాంఛితము తెల్లముగా నొడఁగూడునంటి నా
కావిధ మెన్నఁ డబ్బునొ దయామతి నానతి యిమ్మసంగనొ
రా! వలరాచవేగిరము రామకునంచుఁ జెలంగి నవ్వుచున్.
వ. అద్దేవి యిట్లనియె. 77
గీ. కడఁగి వైశాఖశుక్లపక్షంబునందు
ద్వాదశి దినాంతవేళ సౌధంబుమీఁద
మదనకేళికిఁ గలలోనఁ గదియు నిన్ను
నెవ్వఁ డాతండ మగఁడు నీ కిందువదన. 78
క. అన విని మనమునఁ బెనఁగొను
మనోరథము చేరినట్ల మానిని దొలఁగం

1 మానసంబులు దేల.

జని సంతసిల్లె దేవియుఁ
బినాకియును జెలులు నిష్టభృత్యులుఁ గొలువన్. 79
క. వనకేళిని జలకేళిని
వినోదములఁ దేలి తనిసి వీణావేణు
ధ్వనులును గాయకపాఠక
నినాదములు వినుచుఁ దూర్యనిస్వనములతోన్. 80
వ. పురంబునకు మరల నానతి యిచ్చె నిత్తెఱంగున. 81
క. దివసావసానమున భవ
భవానులుం జెలులుఁ దురగభద్రేభరథా
దివివిధయానము లమరం
దివిఁ గొండలు నడుగ నరుగుదెంచిరి పురికిన్. 82
వ. వచ్చిన కతిపయదినాంతరంబున. 83

ఉషాకన్య స్వప్నముం గని పరితపించుట.

శా. ఆదైత్యేయతనూజ నింగి వ[1]డునాహర్మ్యంబుపై నొక్కనాఁ
డేదిక్కుం జెలిపిండు మెండుకొనఁగా నేకాంతనిద్రారతిన్
మోదింపంగలలోఁగుమారుఁడొకఁడేమోచేసినం దాల్మి పెం
పేదన్ దిగ్గన మేలుకాంచి నయనోద్దీర్ణాశ్రుసిక్తాస్య యై. 84
క. ఎలుఁగెత్తి యేడ్చుఁ దనకుం
దొలుసమ[2]రత నిక్కమైన [3]దురపిల్లుఁ గటా
కుల మిటు దూషిత మగునే
చెలులు నగం దనగుణంబుచే నని వగచున్. 85
వ. అట్టియెడం జిత్రరేఖ యనుచెలికత్తె పొడచూపి యుషా

1 డఁగా. 2 రతి. 3 దురుపిల్లు.

కన్యకచేతం దద్భీతికారణం బెఱింగి యల్లన బుజ్జగించి
యక్కాంతతో నిట్లనియె. 86

చ. నలినదళాక్షి నీవు బలినందనుకూఁతుర విట్టినిన్ను మొ
క్కలమున నొక్కరుండు దనకౌఁగిటఁ జేర్చునె? యిట్లు కన్నునీ
రొలుకఁగ నిట్టివే? యలుక [1]కోడక నొంపఁగ వానికేతలల్
గలవు విచారహీనవయి కంపము నొందెదవే తలోదరీ. 87

వ. అట్లుం గాక. 88

చ. గెలిచినవాఁడు నేఁడు రణకేళిఁ బురందరుఁ బద్మజేంద్రముల్
వెలిచినవాఁడు దేవతల వెట్టికిఁ బట్టినవాఁడు ధూర్జటిన్
విలిచినవాఁడు భక్తిమయవృత్తమునన్ ధర నేకవీరుఁడై
నిలిచినవాఁడు శౌర్యమున నీజనకుండు భయం బిఁకేటికిన్.

క. ఏయెడ భయమెఱుఁగరు దై
తేయాధిపరక్షితులు సతీ జగతిజనుల్
మీయింట నీను సమమతి
చేయుదురే యొరులు నిప్పుఁ జెద లంటు నటే. 90

వ. అనుటయు నయ్యుషాకాంత యిట్లనియె. 91

సీ. మాతండ్రి కొలువులో మానినీతిలకంబ
రమ్మనునా పేరు నమ్ము వోయి
నాతోడినీడ లై నను బిన్న పెద్దగా
సవరించుమీఁదూపు జాలువాఱఁ
[2]బ్రతిదేవతలు నన్ను బయల నెత్తినదివ్వె
యఱచేతిమానిక మనుట దప్పె

1 కోడకు చెప్పఁగ దేల యెవ్విధిం, గలవు; ...నొంపఁగ నేరికే తలల్, గలవె. 2 పతిదేవతలు; పరిజనంబులు.

నల్లపా ల్లెఱుఁగనినాఁకులం బనుమంచి
మఱుఁగుజీరకుఁ జాల మైల సోఁకె
తే. నింక మెచ్చనివారు మో మెత్తి చూడఁ
గూడు చవిగాఁగఁ గుడుచుట కూడు నమ్మ
నమ్మ కిటమీఁద నేను బ్రాణానఁ గలిమి
చెలిమి మఱవక తలఁపుమీ చిగురుఁబోఁడి. 92
క. అని వెక్కి వెక్కి యేడ్వఁగ
వనజాననఁ జేరి సఖులు వల దుడుగవశా
నిను నెవ్వతెఁగాఁ దలఁచితి
వనదయునుంబోలె నేల యలమట గుడువన్. 93
ఉ. ఇంతకు మున్న యిచ్చెలువలెవ్వరుఁజూడరు నిన్ను నేఁడశా
వింతగ వచ్చితే కతలు వేయును నేటికి నన్యసక్తమై
చింతయు భాషణంబులును చేతలు నీత్రివిధంబు నీడు గా
కింత దలంక నేల కల నెవ్వఁడు డగ్గఱ నేని సెగ్గమే. 94
క. మనమున నొరుఁ దలఁపవు మా
నిని నియతమ బ్రహ్మచారిణివి నీచరితం
బునఁ గీడు గలుగఁ జేసెదు
కనుఁగొన నెవ్వరికి వశము కాలము గడపన్. 95
క. అని చెలులు పలుక నేమియు
నన నేరక యూర కున్న యసురేశ్వరనం
దనఁ గనుఁగొని కుంభాండుని
తనూజ యగుచిత్రరేఖ తా నిట్లనియెన్. 96
చ. ఎఱిఁగితి నీతెఱంగువిను మిందుముఖి యొకనాఁడు ముగ్ధలం
దఱమును గూడియాడఁగ సుధాకరశేఖరుకాంత నీమదిక

నెఱసినకోర్కి దీర్ప నొకనేర్పరి నీకల వచ్చు సంటపుం
దఱియిదివోడినంబునుసుధాభవనంబునుఁబ్రొద్దుఁజూడఁగన్.

క. మఱచితిగాక లతాంగీ
కఱకంఠునితోడ నాఁడు కాత్యాయని నీ
[1]నెఱ నెఱిఁగి నాఁడు సెప్పిన
తెఱఁ గిది సమకూడె నింక దిగు లేమిటికిన్. 98

వ. అనుటయు నబ్బోటి చిత్తంబున పాటం బయిన పరిభవాభి
మానంబు విరిసినఁ గన్నీరు దుడిచికొని కోసలు సొగుకో
ర్కులు గులుకుతలంపులఁ దమకంపుమొలకలు పొడమం
గడమ వడిసలజ్జ కడకన్నులం బెరయ నుండె నప్పుడు 99

మ. పరపయ్యెం బరిభోగవాంఛదడవం బొలయ్యె నిద్రారతుల్
పొరపయ్యెంబలుదాల్మి వింతవగపుంబ్రోవయ్యె నాలాపముల్
నెరపయ్యె న్మదనానలంబు పరుస న్నీరయ్యె నాలేపముల్
[2]సొరపయ్యె న్దనువల్లి బాణసుతకుం జోలింతలం దూలుటన్.

క. లోఁగిటికి రానిరూపముఁ
గౌఁగిటికిఁ రానిపొందుఁ గోరింపంగా
మూఁగినకుసుమశరంబుల
చేఁ గఱకఱఁ గందె నతివచిత్తం బంతన్. 101

వ. ఇట్లు హృదయంబునం గదరినమదనానలంబుచే నుడిలగొని
యాసుదతి చిత్రరేఖ కిట్లనియె. 102

చ. ఉడిగి మడింగి మైమఱచి యున్నతఱిం గలలోనఁ జేరె నె
క్కడిమగవాఁడొకో! యనుచుఁ గందఁగ మేల్కొనుచో
నతండ యిప్పుడు మగఁ డంచుఁ గోరుటకుఁ బొందుగఁ జె

---

1 నెఱి యె. 2 సొరుపయ్యెఁ.

ప్పితి ముల్లు పుచ్చి కొ,ఱ్ఱడంచినచంద మయ్యెఁ గమలానన
యీవిరహానలంబునన్. 103

క. నీముడిచినముడి విడువఁగ
నేమెవ్వరు నేర మింక నీసౌభాగ్య
శ్రీమహితునిఁ బతిఁ గూర్పం
గామిని నీకంటెఁ జెలులు గలరే చెపుమా. 104

చ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ దనుజాధిపనందనతోడ నిట్లనున్
నినుఁ గలలోనఁ బైపడిన నేర్పరిముచ్చు నెఱుంగుదేని న
య్యనుసరిరూపుఁ గైవడియునన్వయముం జరితంబుఁ జెప్పుమా
విని ప్రియుఁ బార్చెదన్ మనము వేడుకఁ దీర్చెదఁ గామునోర్చె
దన్. 105

వ. అనుటయు నక్కన్యకారత్నం బిట్లనియె. 106

క. కలలోనఁ గన్నరూపముఁ
గలలోనన కౌఁగిలింపఁ గంటిఁ బిదప నో
లలనా నీపలుకుల నో
లల నాడితిఁ గాని పతిఁ దలంప నెఱుంగన్. 107

క. ఏసంపతులకుఁ బొడమెనొ
యేదేశమునందుఁ గీర్తి కెక్కినవాఁడో
యేదెసవాఁడో యెఱుంగను
మేదిని నిత్తెఱఁగు కూరిమియుఁ గలదె చెలీ. 108

వ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ విచారించి. 109

గీ. [1]ఆలజాలంబు సిరిలో నాడుజాడ
గాలిపడగ యాకసమునఁ గ్రాలుతోన

---

1 అలలజాలంబు సిరిపై?

నిదురలోపలఁ గలఁ దోఁచునీడ[1]విధము
గాన వచ్చునె యప్పుడ కన్నఁ గాక. 110

వ. అనుటయు. 111

చ. వెలిచినకన్ను నీరుజడి వెచ్చనిచన్నులమీఁది వేఁడియుం
దొలకరిఘర్మతోయములతోఁ గలసెన్నెయి మ్రానుపాటుతో
నెలుఁగున రాలుపాటొదవె నెమ్ము వివర్ణతతోన లోపలం
గలగొనెనారటంపుఁబులకంబులతోఁ బొడతెంచెఁ గంపమున్.

వ. ఇవ్విధంబున మన్వంబు గందినపువ్వునుం బోలె నవ్వనిత
నివ్వటిల్లినయాయుల్లకంబు మల్లడిఁ గొలుప నిలుపోప కున్న
విన్న నగు నచ్చెలులు మెచ్చ నచ్చిత్రరేఖ చిత్రలేఖననైపు
ణ్యంబు మెఱయ నిదియ తఱి యని విచారించి యచ్చపు
నెయ్యంబున నచ్చపలలోచన కిట్లనియె. 113

మ. వనితా యెల్లజగంబులుం బటమునన్ వ్రాయంగ నేర్తున్ సుప
ర్వనరాహిప్రముఖస్వరూపములు చిత్రప్రాప్తిమైఁ జూపెదం
గని నిన్నుం గలలోనఁ బైపడినయాకళ్యాణరత్నాకరున్
మనవాఁ డంచు నెఱింగి పట్టి మది నీమన్నించినన్ మెచ్చవే.

క. ఏడుదినంబులలో నీ
రేడుజగంబులును వ్రాసి యిత్తుఁ బటము నీ
వేడుకకుఁ దగినవానిం
జూడు మతనిఁ దెత్తు నన్నుఁ జూడు లతాంగీ. 115

వ. అని బుజ్జగించి యజ్జోటి నొడంబఱిచి నిజమందిరంబునకుం
జనియె ననంతరంబ విరహానలంబు ముప్పిరిగొన్న నప్పువ్వుఁ
బోఁడి తనలోన. 116

---

1 పిదప.

సీ. చెలులు బొమ్మలపెండ్లి చేయుచో లజ్జింతు
మగనికై యే నేల మరులుకొంటిఁ
గలలోన నొకనిఁ జక్కనివానిఁ బొడగని
వలిఁ జూడ కే నేల వెట్టి నైతిఁ
దగువరుం డని తార తడవి కూల్పకమున్న
బంధుల కే నేల పలుచ నైతి
గతి మాలి బిగియాఁకుకౌఁగిలి లేనియా
అడికూర్మి కే నేల అట్టు వడితిఁ
తే. గదిసి పాసినచవి చూడఁ గలిగెఁ గాని
పాసి కదిసినచవి చూడ బాగు గాదు
తలఁపునకు జక్క నుండెడితలఁపు లేదు
లజ్జఁ బోఁద్రోవ లజ్జకు లజ్జ లేదు. 117
వ. కలఁ గన్న తెఱంగు విచారించి. 118
చ. అకటకటా కటాక్షముల కందియు నందకపోయెఁ గాక వం
చకుఁడయి వాఁడు నేఁడు దనచక్కఁదనంబు మనంబులోననిం
కొకపరి చూపెనే నచట నుప్పరవీధి రథంబుఁ దోలుచున్
మకరపతాకుఁడు గ్రక్కుసుమ ప్రదరంబులపాలు చేయఁడే. 119
వ. అనుచు నచ్చపలలోచన వెచ్చ నూర్చుటయును. 120
చ. కడలఁ దొలంగెఁ దుమ్మెదలు కట్టెదురం బొడసూపనోడి పు
ప్పొడిఁబొగలుప్పతిల్లె మొగముంగమలంబును మోచియున్నయ
య్యెడ లెటులోర్చునో చిగురులోర్వవు కందెన దేల వెన్నెలన్
వడవడమంపమారుతము వామవిలోచన వేఁడియూర్పులన్.
వ. మఱియు నమ్మేలంత మేనిసంతాపం బంత కంతకు మిగుల
నప్పుడు. 122

ఉ. శూలివిలోకనానలము సోఁకు రతీశుఁ డెఱుంగఁ గాన య
బ్బాలమనంబులో విరహపావకదాహము నోర్చి సన్న న
ల్లేల పొసంగు దేహము వహించినయంతటితో మనోజుఁడై
గాలియుచిక్కఁగాన చెడఁగాలఁడుపో యిటువంటిమంటలన్.

వ. అత్తఱిం దత్తాపంబు సయిరింపక యత్తలోదరి యుల్లంబు
ఝల్లంబు గాఁ దొడంగినం గీడ్పడం దలంచి తనలోన 124

చ. కిసలయపత్త్రికన్ మకరకేతన నూతన వార్త లన్నియుం
బొసఁగ లిఖించియుండుఁ బలపూఁపులుఁ బద్మయునానఁ జేయునా
కొసను తెఱంగెఱింగి కుచకుంభములం బతిఁ దాల్చు నన్నునం
తసమున వ్రాసియిచ్చినఁ గదా చెలికత్తెల కేను మ్రొక్కుదున్.

వ. అను చుఁ బరిభోగవాంఛానిరత యయ్యు నయ్యవసరంబున.

క. నీహారము పేర సఖీ
వ్యాహారము విన్న నలుగువాఁడు దనువుగా
నీహార మఱుతఁ బెట్టిన
నాహారము దొరుగుఁ దొరుగు నాహారంబున్. 127

వ. ఆసమయంబునం బతిం దడవం దలంచి పెడ . డ మదనో
న్మాదంబు వొడమిన నప్పడంతుక యిట్లనియె. 128

ఉ. నా దెసఁ గామునమ్ములకు నాఁటుట వైశమ సిగ్గుఁ జిత్తముల్
వాడులు పెట్టుకొన్న[1]యవి వాడిన నవ్వారికై నముండు రా
రో దయితుం గనుంగొన సరోరుహలోచనలారయింతనుల్
జాడలయిల్లు చొచ్చి సెకఁ జల్లెడివెన్నెల బట్టికొందునే.

వ. అను నెడఁ బిరిగొన్న యారటంబు పొరింబొరిఁ గారింపఁ దొ
డంగిన. 130

1 నవి వాడిన కెవ్వరికీను ?

తే. ఎసఁగుసంతాపభరమున నిట్టునట్టుఁ
బొరలు శయ్యాతలంబునఁ బువ్వుఁబోఁడి
తివురువిరహానలంబున దివ్వె లెత్తఁ
జిత్తజాతుండు వత్తిఁ దాల్చినవిధమున. 131

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు సంతాపంబుచేతఁ జేతనార
హితం బగుచు వచ్చిన. 132

ఉ. డెందముమీఁదఁ జెందొవకు డెప్పర మేమియు లేదు చన్నులం
బొందదు ఘర్మవారి చెవిఁ జేర్చినలేఁజిగు రించుకంతయుం
గందదు నాసికాగ్రమునఁ గన్నుల బాష్పము లూరవింక నీ
సుందరిఁగావ నేరఁడు ప్రసూనశరుండని యార్తమూర్తులై.

వ. చెలికత్తె లున్నంత. 134

శా. ముల్లోకంబులమూర్తులంబటమునన్ ముద్రించి నేర్పెల్ల రా
జిల్లన్ మెల్లన చిత్రరేఖ చనుదెంచె న్నిండుప్రాణంబు సం
ధిల్లన్ బాణతనూజకుం జెలులకున్ దిక్కెవ్వరున్ లేరు నా
తల్లీ వచ్చితె యంచు నెచ్చెలులు మోదంబంద డెందంబునన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కాంత యంతకు మున్న యంతంత వింతగా సంతరించిన శశికాంతజలశీకరశిశిరతరశయనాంతరంబున నప్పటికప్పటికి వెలయ పుప్పొడితిప్పలును గప్పురంపుఁగుప్పలు నుప్పతిల్లి నశీతకరమణిశిలాతలంబుల నెడనెడ జాలకంబుల జడిగొన్నఁ బొడకట్టువెన్నెలచేత నట్టువడిమణికుట్టిమంబులు దుడిచి తుడిచి కడ గానక చిడిముడి పడి యొండొండ బొండుమల్లెలు నిండ నత్తెఱపుల నొఱపుగాఁ బఱపుకొండలు దెఱవలముద్దరాలితనంబునకు మెఱుం గిడిన తెఱంగున మెఱయుచతురవనితాకీలితవితతధాతుపటయవనికావితానం

బులం గుఱుచకుఱుచకుసు వేసునం బసునం బగుమసునంబు
నం గసుగంచనిబిసంబుల సుప్పరిగలో శారికాశుకపికంబులు
చడిసప్పుడు చెప్పరమ్ము చేయకుండం జలిచప్పరం బిడి మల
యానిలంబుమలయు పలుచనితాస్రులకు వలయు చెసుప్రులు
చెరివి మివ్రులం బొసవ్రుస సురిలినకుసుమకసలయకేసరవిసరం
బుల సంపంద యరవిందకర్ణికాపీఠంబులఁ గంపెచ్చపూజ
చేసినం జెలువొందు నిందీనరంబులఁ జెందొవలఁగందువల
సంపడించు నిందిందిరంబులకు విందులుగా సముంచితాసుంచి
తాలకంబు లగుసలికంబులు నంచి పంచబాణాకారంబు లని
ప్రసూనంబు విచారించు విరహాపరితాపపరిహారణానిపుణ
పురంధ్రీగణంబులఁ గన్నకన్నచోటఁ జెన్నుమరినకన్నియలు
విన్ననై యున్నయన్నాతికన్నిరు దుడిచి తుడిచి పన్నిరునఁ
జేఁ దడిపికొన వలసి రజతపీటికాపటలంబు డలం దిగిచి
కులికి కులికి చుట్టుం దొలంగ హైచినచిందంబులతోడం బుస
డించుచుంచనలిఖిత చంద్రమండలసముప్పనాసమయసముచిత
పరివారదేవతాయమానతారకానికరంబుల మఱియుం గద
ళీదళవీజనంబులఁ గస్తూరికాకర్దమంబులఁ గసకకరండభరిత
మకరందంబులమణికలశపూర్ణమలయజతోయంబులవిన్యస్త
వివిధకుసుమస్తబకవిశాలశాలాంగణంబుల విగతవీణావినో
దాదివిహారదేశంబులవిచ్ఛిన్నవిభ్రమోపహారవిచారవిచ్ఛు
దకాదిమందిరంబుల మూకీభూతశుకశారికానికాయంబులఁ
గల కన్యాంతఃపురంబు గలయం గనుంగొని. 13

క. ఏ నొకటి చేయఁ దలఁచినఁ
దా నొకటి దలంచె విధి లతాతన్వికి నా

పూనినపని తుదిముట్టం
గానిక యీనైతి [1]నైతిఁ గపటంపుఁజెలిన్. 137

వ. అనుచు వచ్చి యచ్చిత్రరేఖ యమ్మచ్చెకంటి పచ్చవిలుతు
రచ్చపట్టయినపాన్పునం బవడించి యున్న నచ్చోటికిం బో
యి తప్పక కనుంగొని. 138

ఉ. నవ్వక నవ్వునెమ్మొగమునన్ని గుడారెడువింతకాంతియుర్
మవ్వపుఁగ్రొమ్మెఱుంగులకుమాఱటలైనకటాక్షరోచులుం
జివ్వలు చేసి చేసి యిటు చిక్కనె వెన్నెలవెల్లివేఁడికిం
బువ్వులవాఁడికిం జిగురుఁబోఁడికి నేమనవచ్చునీయెడన్.

వ. అని పలుకుచు నప్పూలంతి కలికి కన్నులకొలుకులం గీలుకొ
న్నకజ్జలజలకణంబులు దనపైడుకూలాంచలంబున మెత్తమె
త్తన యొత్తియత్తరళలోచనకుచంబులపై ముత్తెపుసరంబు
లు నులి చిక్కుండ్రోచి యాచంద్రముఖియళికదేశంబునం
గలయఁ బడిన యలకంబులు నూలుకొలిపి తెప్పిఱినచందం
బెఱింగి చిత్రపటంబు దెచ్చితి నిదె చూడుమని యిట్లనియె.

సీ. సుదతి నీమదిలోనిసార దోఁకి మదనుండు
తన కొండుచో టింకఁ దడవుఁ గాక
కాంత నీపలుకులు గరజాణచిలుకల
వెదకి నాలుక ముల్లు విఱుచుఁ గాక
పడఁతి నీచూపు లుప్పసఁబట్టె లాడించి
చెలులవక్త్రములఁ బూజించుఁ గాక
మెలుత నీయడుగులు మెలఁగ నేర్చుట చూచి
యంచెలతో మాట లార్తుఁ గాక

---

1 ఁబటముఁ గపటపుఁజెల్మిన్.

గీ. నాకతంబున వచ్చినసప్పుఁ బాటు
మాటు వడఁ జేసి నీకూర్మి మగనిఁ దెత్తు
నిత్తు నీచిత్రపటమునం దెవ్వఁ డైన
మెత్తు గాక నీచెలికత్తె మేటినేర్పు. 141

మ. అనుచుం జిత్రపటంబు దెచ్చి హృదయాహ్లాదంబు గాఁ జూపినం
గనియెక్కాంత జగత్త్రయంబు సుమనోగంధర్వయక్షాప్సరో
దనుజాదిత్యుల సిద్ధసాధ్యవసురుద్రవ్రాతముఖ్యామరా
శనసంకీర్ణరసాతలాశ్రితుల నాశాపూర్వ్యగ్రయై దాఁటుచున్.

వ. ఇత్తెఱంగునం ద్రిదివపాతాళంబులయందును మహానుభావులుం
గలరని మునుముట్టం వడవి నిజమనోరథసిద్ధి వడయనేరక
భూమండలం బవలోకించి భరతఖండంబున. 143

సీ. పాంచాల పాండ్య బర్బర కిరా తాభీర
కురు విదేహ విదర్భ కుకుర గౌళ
గాంధార మగధ కొంకణ కళింద పుళింద
సింధు సౌవీ రాంధ్ర చేర చోళ
సాముద్ర సాల్వ కోసల కళింగ కుళింగ
వత్స సౌరా ష్ట్రాంగ వంగ మత్స్య
సూరసేన సుదేష్ణ సుహ్మ కాశి కరూశ
లాట కర్ణాట మాళవ వరాట
తే. కుంత లావంతి [1]ఘూర్జర కుహ్మాక త్రి
గర్త బహుధాన యవన టెంకణ దశార్ణ
పుండ్ర బాహ్లిక ద్రవిడ కాంభోజ హూణ
కేకయ వసాతి కాశ్మీర కేరళములు. 144

1 కానూపఘూర్జరత్రి.

క. పొద లగున నేకములు జన
పదములు గనుఁగొనెఁ దదీయపతులను మఱియున్
హృదయం బేమూర్తులఁ జే
రద రమణి మనంబులో నిరమణుఁడు లేమిన్. 145

క. తదనంతరంబ చూపుల
కొదవ మహారాష్ట్రపశ్చిమోత్తరభూమిన్
యదుకులనాయకునగరము
సుదతికి నచ్చిత్రరేఖ చూపెడుచోటన్. 146

వ. అందుఁ గొందఱ యాదవులం గడచి చని. 147

గీ. కనియె నక్కాంత యంతటఁ గమలనాభు
సీరిఁ బ్రద్యుమ్ను సాత్యకిఁ జేరి వారి
సరస ననిరుద్ధుఁ జూడ మై జాదుకొన్న
పులకములతోడ జల్లనఁ బొడమెఁ జెమట. 148

గీ. మనసు మ్రుచ్చిలి చొచ్చినమత్తికాఁడు
వీఁడు గొమ్మని చే సాఁచె వెలఁది యపుడు
కాముఁ డటమీఁద ననిరుద్ధగాత్రమునకుఁ
జిగురుఁబట్టంబుఁ జేర్చుట చెప్పినట్లు. 149

వ. ఇట్లు చిత్రరేఖాదర్శితం బయినచిత్రపటంబునం దనమనో
రమణుం గనుంగొని యుషారమణి రమణీయం బైనతదా
కారంబునం దవిలి తదన్వయనామధేయంబు లెఱింగింపు
మనుటయు నచ్చిత్రరేఖ యిట్లనియె. 150

మ. వనితా వాసవవైరిమర్దనుఁ డనన్ వర్ణింప నొప్పున్ జనా
ర్దనుఁ డద్దేవునిమున్ను వింటిమిక దాతత్పుత్త్రుఁ బ్రద్యుమ్నుఁ గం

తునికంబెంగొనియాడఁగాఁబొసఁగుతత్సూనుండునీకోసవాఁ
డనిరుద్ధుండిటుచిక్కెనేసమతనీయన్యోన్యయోగ్యాకృతుల్.

క. ఇక్కన్యకు మగఁడే యితఁ
డక్కట యీమగని కేటియాలిది యనుచుం
జిక్కొట్టు నలదు చెలులకుఁ
బెక్కేటికి నూరు మెచ్చుఁ బెండిలి గలిగెన్. 152

క. వెఱవకు కలలోఁ జేసిన
కొఱగామికి నగచుచోట గుణరత్నము చే
కుఱత నీకు నలిగి తన్నినఁ
బఱపుపయిం బడినయట్లు పద్మదళాక్షీ. 153

వ. అనుటయు నవ్వనజానన యిట్లనియె. 154

శా. ఈరూపే కలలోపలం గలసెన, న్నేరూపునం జేరు నా
కీరూ, పింతటి మేటిరూపసికిఁ దా నిల్లాలుగా నోముని
గ్గారా మేలలితాంగికిం గలుగు, నింకం జాలు నెవ్వారికిం
జేరన్ రానిమహానిధానమునకుం జేసాచితిం దోయ్యలీ.

వ. అట్లుం గాక. 156

ఉ. ముద్దియ ముద్దరాల్వెనుక ముందట నొండొకకేము లేదనం
బెద్దలకెల్లఁ బాటి నయి పెట్టినపేటన యుండ నైతి నా
బుద్ధులు దప్పె నేమిటికిఁ బోయిననీళ్లకుఁ గట్ట వెట్ట నీ
యద్దములోనినీడ కెటు లాస పడం బొసఁగుం దలోదరీ.

ఉ. ధీరుల నింద్రముఖ్యు లగుదిక్పతులం గుతి[1]లాలఁ బెట్టున
వీరుఁడు బాణుఁ డేమిటికి వియ్యపు[2]టిచ్చకుఁ దెచ్చుమర్త్యులన్

1 లంగలంచు. 2 టంచుకు.

దూరపువారిఁ దన్విఁ గన నువ్వులఁ గండ్లను నోరఁబోసికో
న్నారము కాఁ దలంపు లలనా కెలనాడెదుప్రాణ మేటికిన్.

గీ. దనుజకులవైరి శౌరి నందనులు నట్లు
రక్కసులు మనవారు వారలకు మనకుఁ
బొసఁగునె నడుమఁ బెట్టినపూరి గాలు
నేల చిత్రరేఖా తుది నింతసఃబుగు. 159

వ. అట్లు గాక నామీఁదినెయ్యంబున నీవువిచారించిన తెఱంగు.

మ. వనితా నీపతితోడఁ గూడ వలతేఁ వారేల వీరేల నీ, కని
నన్నా యనిరుద్ధుఁడున్నయెడ కెత్తైనఁ వెలాత్తైనిఁ బో,యిన
నాతండుకులాభిమానఘనుఁడై యేయూరికేత్రోవయుం, చను
మానించినఁద్రోవనఁ గొఱవిఁ జేయం జూచెదే క్రమ్మఱన్.

వ. మఱియు నొక్కతెఱంగు విను మక్కమారు నిక్కడకుం
గొని వచ్చి తన్నుం గలుపుసామర్థ్యంబు గలదేని. 162

క. కలసెదఁ బతి నతఁ డిచ్చుట
మెలఁగుట మాతండ్రి విన్న మే లగునే ప్రే
వులలోన సురియఁ ద్రిప్పిన
కలపనఁ [1]బిం డైనఁ జెలిమికత్తైలు నగరే. 163

ఉ. నావుడుఁ జిత్రరేఖ వదనంబున బింకముమీఱఁ బల్కు నా
లావున నిప్పు దెత్తు నబలా విభు నింపెసలారఁ గూడి సం
భావన చేయవే చెలులు ప్రాణమునం బరికించునట్లు ర
హోవిధ మాచరింపు మనసౌధములందు నిగూఢభంగులన్.

వ. అనుచుం బద్మనుజేంద్రకన్యకం దనవచనచాతుర్యంబునం
గార్యంబునకు నొడంబఱచి చిత్రరేఖ యమపీవనగరంబున

---

1 బిం డైనఁ.

కుం బోయినయనంతరంబ యాబింబాధరపరితాపంబు
గొంత డిందుపడినయనంతరంబు. 165

క. [1]వెల్లి యగువగలత్రొక్కున
నిల్లిగ్గులు గానవచ్చుహృదయములోనన్
మల్లాడి యగుమదనుఁడు
మెల్లన కూర్చుండెఁ దాల్మి మినుమినుకనఁగన్. 166

ఆ. అట్లు చిత్రరేఖ యసురనగరంబు
చేర నరిగి యక్కుమారవరునిఁ
బట్టి తెచ్చుతెఱఁగు భావించి మాయాబ
లంబు దప్ప నొండులాగు లేమి. 167

వ. చింతించి. 168

చ. ఒకకమలాకరంబునను నొయ్యనఁ జేరిన నందు నారదుం
డకలుషయోగనిశ్చలత నచ్యుతుఁ జిత్తమునం దలంప బా
లిక రచితప్రణామముకుళీకృతపాణిపయోరుహాళిమా
లికఁ గుటిలాలకాలిక వళీభవదాకృతి యయ్యె నయ్యెడన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కుచు వినమ్రవదన యయి యున్న యన్నలిన
లోచనతో నారదుండు. 170

క. ఓరమణి నీవు వచ్చిన
కారణ మెఱిఁగింపు మనుడుఁ గడువేడుక నిం
డారినమదితో నిట్లను
నారమణీతిలక మమ్మహామునితోడన్. 171

మ. బలిదైత్యేంద్రతనూజుఁడొప్పుజగతిన్ బాణుండు తత్పుత్రి గా
కులదీపం బనఁగా నుషారమణి మాకుం బ్రాణమై యుండు నా

---

1 లొల్లి.

లలనారత్నముఁ బార్వతీవరవచోలబ్ధాత్మకుండై యొకం
డలయించెం గలలోనమానసగృహైకాకారుఁడై వేడుకన్.

క. వాఁ డెవ్వఁడో యెఱుఁగదు
పోఁడిమి చెడ లజ్జ గోలుపుచ్చె ననుచుఁ బూఁ
బోఁడి నగచునెడఁ జెప్పితి
వేఁడి[1]కొనఁగ మగఁడు నీకు వీఁడని పిదపన్. 173

క. వసునిపాడ [2]పాట్టెఱుంగక
విరహానలశిఖలచేత వేఁగెడు చెలికి
స్వైరవారఁ జిత్రపటమున
సుర నర పన్నగుల వ్రాసి చూపితి నంతన్. 174

వ. అందులోన. 175

క. అనిరుద్ధునిఁ జేపట్టెను
మును గలలోఁ గన్నరూపమునకుం జోడై
యునికిఁ దెలిసి యాతనిపయి
మనోజరాగంబు మిగుల మనగించుటయున్. 176

మ. పరితాపంబునఁ బొందు నప్పొలఁతికిం బంతంబు నే నిచ్చితిం
దరుణీ తెచ్చెద నీ మనోరమణుఁ జింతాభార మింతేల యం
చురహాస్యంబుగ నిక్కమారవదుఁగొంచుం బోవ నాత్రోవఁగా
నయ తక్కన్వరు శౌరికిం బిదపఁగా నం జేయుమీ సంయమీ.

వ. అత్తెఱం గేల యను తలంపు గలదేని నవధరింపుము. 178

ఉ. బాలుఁ డితండు మారొకని బాణుఁడు గెల్చు మురారి యైన నా
భీలభుజుండు దద్దనుజు భీమబలుం బరిమార్చు నంతలో, నా

---

1 కొనిన. 2 మట్టె.

లలితాంగినిర్భయవిహారములం జరియించు వానిహృచ్ఛా
లముగాక యున్నె మనుజుండసురదనుజయుఁ గెలిసల్పఁగన్.

వ. కావున నవశ్యంబు యుద్ధంబు సిద్ధంబు. 180

ఉ. నావుడు వామలోచనవు నారదుఁ డిట్లనుఁ గయ్యమన్నసం
భావనగన్న చందమునఁ బొఱుదుఁ [1]బయ్యెరదూడినై ప్రమో
దావహమైనయీపని రయంబునఁ జేసినఁజాలుఁ దెచ్చెదం
బో నను చేవసూను ననుబోఁటికిఁ గన్నులపండు వొప్పదే.

వ. అనిన విని చిత్రరేఖ వెండియు నొక్కటెఱుంగువిన్నవించెద
నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 182

క. తనమనుమనిఁ గొనిపోయిన
మనమునఁ గోపించె నేని మధుసూదనుఁ డే
మని శాప మిచ్చునో నా
కనుతలఁకున నీకుఁ జెప్ప కట పో వెఱతున్. 183

గీ. కెలనివారికి నెంతటికీడు పుట్టె
నేని తొలఁగించు హరి దన కెగ్గు చేయు
వెడఁగుఁ జెఱుపండె యొదిరి కిన్కడఁచువాఁడు
దనకుఁ దగరంబు చఱచు టెంతటిభరంబు. 184

క. మునినాథ నీవు మును ము
ట్టినె చెప్పినఁ జాలు మఱి కడంగెదు నాసైఁ
గినియు విని యతఁడు దర్పిత
దనుజకృతంబని రణంబు దడవుం బిదపన్. 185

వ. అనుటయు నారదుండు గలహసంపాదనవిశారదుండు గావున

1 బయ్యెక దూల సై.

సమ్ముదితతో ని ట్లను నిది నీకుం బని గాదు నాచేసిన
సంవిధానంబున నీవు నిశ్చింతంబుగా ననిరుద్ధుం గొనిపొమ్ము.

మ. అనినం బొంగి లతాంగి యాదవనగర్యంతఃప్రవేశంబు చే
సి నభోమండలహారిసౌధమయతం జెన్నారుప్రాద్యుమ్నిహ
ర్మ్యనితాంతాంతికభూమి చేరి కనకప్రాసాదమధ్యంబునం
దనిరుద్ధు న్విభవప్రసిద్ధుఁ గనియెం హాలామదాలంకృతున్.

సీ. లలితనూతనలతాలంకారముల మెచ్చి
మొగమిచ్చు లేమావిమోక వోలెఁ
బరివారతారకాపటలంబుతో నవ్వ
దొరకొన్న పిన్నచందురుఁడు వోలెఁ
గమలినీకలికావికాసంబు లెఱిఁగి పై
[1]వ్రాలెడు తేఁటిరాచూలి వోలెఁ
సరళసౌదామనీసల్లాపముల మేను
గరుపాఱుమిండమేఘంబు వోలెఁ

తే. నంతకంతకుఁ జిట్టంటు లంటి యంటి
చెలువలకు యౌవనము విందు చేయ నున్న
మానగుణబద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధు
రుచిరరసవిద్ధు నాయనిరుద్ధుఁ జూచి. 188

క. మును విద్యాధరసంతతి
యనఁగా వివిధంబు లగునుపాయంబుల మీ
ఱినతనమాయాబలమున
ననిరుద్ధుం బొడివె విస్మయాపాదిని యై. 189

---

1 జూడాడు; జూటాడు.

చిత్రరేఖ యుషాంతఃపురంబున కనిరుద్ధుం దెచ్చుట.

చ. పొదివి నభోవిహారమునఁ బుష్పమునుం బోలె నలుంగకుండ న
మ్మదనసమానుఁ బట్టికొని మానవదానవదేవకోటికిం
గడ తెలియంగనీక చని కాంచె నుషాసతిఁ జిత్రరేఖ యా
ముదితకు నంకపాళి [1]లోకముఁ నొందినమోహనాంగు లిచ్చె[2]న [గ్యుడన్.
క. ఇది నీకోరినఫల మని
సుదతికి ననిరుద్ధుఁ జెలువ చూపి యిటు లనున్
మది నొచ్చి నీవుఁ గూరిమి
యడికినవలరాచపట్టి మన్ననఁ గాంచన్. 191
చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖునాదటఁ జూడఁ జకోరనేత్రయుం
గనుఁగొన నెమ్మనంబు శశికాంతశిలాతలమయ్యె సంతసోఁ
దనియకమున్న కన్నుఁగవ తామరసాపుటనిల్యంగుడిత్ప్రముం
చినపరితాప మంతయును జీకటితోఁ బుడమింప నస్తమిలెన్.
గీ. చిత్తమున బాణకన్యక చిత్రరేఖ
చేఁత లన్నియు నత్యంతచిత్ర మనుచు
సంతసము నొంది యనిరుద్ధు నంతిపురము
నందుఁ బెట్టించె నేకాంతమందిరమున. 193
వ. అక్కుమారుండు. 194
క. ఏమగువ పట్టికొనెనో
యేమిటికిం దెచ్చెనో యి దెక్కడిపాటో
యేమియు నెఱుఁగఁడు మది మఱి
తామసి యనువిద్య తొలుతఁ దనుఁ బొందుటయున్. 195

1 నొడ. 2 జూడఁగన్.

వ. ఇట్లు మాయామోహితుం డైన ప్రద్యుమ్నతనయుండు పా
న్పుపైఁ బవ్వళించి యున్నతఱి న త్తెఱవ చిత్రరేఖ కిట్లనియె.

క. ఇరుసెవి యెఱుఁగక యుండం
దరుణి సుఖ మనుభవింపఁ దలఁచినఁ బదివే
వురకన్ను లెదుటఁ బడితిని
సరివా రెల్లిదము చేయ జాణత నయితిన్. 197

క. జలతైలబిందు వయినా
మెలఁకువ వెల్లివిరి యైన మేలగునే ని
ర్మలచరితుఁ డయిన బాణుం
డలుగఁడె ప్రాణముల కింతయపరాధమునన్. 198

వ. అనినం జిత్రరేఖ యిట్లనియె. 199

క. ఏ మనఁగ లాఁతివారమె
నీమన సెట్లట్ల కాక నీరజవదనా
యేమిటికిఁ [1]దలఁకె దల్లిం
దామరయును బోలె నుండి తగవు విడుతురే. 200

వ. అనుచు సఖిజనంబులమనంబులకు రహస్యంబు వెలిపుచ్చం
దగమి దోసం బలికి వారిం దమతమవినోదంబుల నెప్పటి
యట్ల నిలువం బంచినయనంతరంబ. 201

చ. పడఁతి కుమారచంద్రుకరపల్లవముం దనచన్నుదోయిపై
నిడి పులకించి కన్నుఁగవ యుంచుక యుంచుక మోడ్చి వెండియుం
జిడిముడిపాటుతో నతని చెక్కులు గ్రుక్కుచు మోవి ప్రేళులం
బుడుకుచు నుండెఁ దాల్మిగడివోయిననించుక లజ్జలావునన్.

వ. ఇట్లున్న యక్కన్నియ కన్నెఱింగి చిత్రరేఖ మధురవచనమ

---

1 తలఁకె దల్లి, తామర.

నుమనిం బొదివినమాయామోహంబు నెడలించి పరిబోధ
పరచిత్తుం జేసి య త్తరుణితో రాత్రి కడచన్నకొలంది చెప్పి
ప్రొద్దువోయెం బోయి వచ్చెద నని వీడుకొని వెడలె నా
సమయంబున. 203

చ. [1]ఒదికిలి పాన్పుపైఁ బలికి నొయ్యన కేలు దలాఁపు చేసి క
ట్టెదుపగఁగౌఁగిలించికొనిగొత్తుచునొత్తుచుమోముమోము
తోఁ, గదియ నమర్చి పేర్చి పయిఁగాలిడినేరిమి లేనినేస్తులం
బొదలెడియూర్పులంగరుపుపోసినభంగిలతాంగియుండఁగన్.

వ. ప్రద్యుమ్నతనయుండు. 205

క. బిగువుఁజనుంగవతాఁకును
జిగురుంగెమ్మోవి మోవి చేపటయును సూ
డిగములచేతలగడయును
మగువ కవుంగిట నొకర్తు మరగుటఁ దెలుపన్. 206

వ. కనువిచ్చి నప్పుడు. 207

ఆ. మెఱుఁగుఁదీవపోలె మెలఁతుక కౌఁగిట
మేలుకట్లక్రింద మేడమీఁద
రత్నదీపమధ్యరాజితం బగుతల్ప
తలమునందుఁ బొందుతన్నుఁ జూచి. 208

క. కలగన్న చందమో మది
కలఁగుటయో నైంద్రజాలికవినోదంబో
తెలియఁగ నేర నటంచును
దలఁచును నిజ మైన నేన ధన్యుఁడ ననుచున్. 209

---

1 ఒదకిలి.

క. నాకనకప్రాసాదము
నాకొలువువిలాసినులును నాచుట్టములున్
లేకున్న నేమి కౌఁగిట
నీకామిని యున్నఁ జాలు నెల్లచవులకున్. 210

వ. అనుచు నయ్యనిరుద్ధుండు నిద్దుర లేమి నక్కామినిపొందు
నిక్కంబుగాఁ దెలిసి. 211

సీ. తెమలించి కురులొయ్యఁ దివియ [1]లే కటమున్న
కదిసిన కెమ్మోవి గమిచి కమిచి
[2]పెడపెడ సోఁకి పై నడర లే కటమున్న
యలవడ్డకౌఁగిట నదిమి యదిమి
వలు వెడలింపఁ [3]జే వాటు లే కటమున్న
పైకొన్న జఘనంబుఁ బ్రాఁకి ప్రాఁకి
తమకించి కొసరుపంతంబు లే కటమున్న
[4]కదిసినచిత్తంబు గరఁచి కరఁచి
తే. తుది మొదలికంటెఁ దుదికంటె మొదలు చాలఁ
జవులగను వైనరతులకుఁ జనవు లిచ్చి
పూవిలుతుచేతిజంత్రంపుబొమ్మఁ జేసె
మానినీతిలకంబుఁ గుమారవరుఁడు. 212

వ. ఇవ్విధంబున మదనకేళిం దేలి యక్కులపాలికాతిలకంబు
చేతం గలలోపలం గన్నది మొదలుగాఁ గౌఁగిటిలోనున్న
ది తుదిగాఁ దనవృత్తాంతం బంతయు విని యనిరుద్ధుం
డుషాసౌభాగ్యనిరుద్ధుండయి కొన్నిదినంబులొరు లెఱుంగ
కుండ వర్తించునెడ నొక్కనాఁడు. 213

1 క యటమున్న. 2 పెడ సోఁకినంత పైం. 3 జై వాటు. 4 కరఁగిన.

క. ఆవసథశోధనమునకు
సావాసులు వచ్చి కనిరి సౌధముపై సం
భావితుఁ డై దనుజసుతా
సేవితుఁడై యున్న మనుజసింహుఁ గుమారున్. 214

మ. కని యక్కోమలికిం గుమారునకు సంగం బంగజాయత్తమై
యునికిన్ బాణునితోడఁ జెప్పఁ జని వారొండేమియున్ గొంకలే
క సదుం డొక్కఁడు దేవ నీనగరిలోఁ గన్యాజనాంతఃపురం
బున నున్నాఁడు భవత్సుతావిభుతనిప్రాంతియ్యుక్కొన్నాఁడవే.

ఉ. నావుడు రోషవహ్ని వలనం బొగ లేఁగినభంగి మోమునం
గావిరి పర్వ నంగమునఁ గంపము నివ్వటిలంగ బాణుఁ డ
త్యావిలచిత్తుఁడై మనుజుఁ డెట్టి మదీయపురంబు చొచ్చె న
చ్చేనయు కాక నానగరు చొచ్చె నిసీ మగమాట లేటికిన్.

క. [1]ఏ నటె నాకూఁతురి నటె
మానవుఁ డెటె నగరు చొచ్చి మానులమునకున్
హాని యొనరించెఁ గన్నులఁ
గానఁడు చలయుత్త రోఁత గాదె నాకున్. 217

క. మనుజాంగనలం బట్టుట
దనుజులకుం జెల్లుఁ గాక దనుజాంగనలన్
మనుజులు పట్టుటకును దో
కొని రే బెంపులు మునింగి గుండులు దేలన్. 218

అనిరుద్ధుం బట్ట బాణుఁడు తనకింకరులఁ బనుచుట.

క. అని తనకింకరసైన్యము
ననిరుద్ధునిమీఁదఁ బనిచె నదియు భయోత్పా

1 ఏ నీ నటె నాకూఁతును.

దనగతిఁ బట్టుఁడు కట్టుఁడు
తునుముఁ డనునెలుంగు లడరఁ దోతెంచె వడిన్. 219

క. అప్పలుకుల కలుకలు మది
నుప్పర మెగయంగ నేసఁగె నుల్లాసము మై
నొప్పారఁగ బరిగోలల
నొప్పించిన భద్రగజము నూల్కొన్నగతిన్. 220

వ. అక్కుమారకంఠీరవుండు. 221

క. ఆతరుణి వలదు వలదని
భీతిం దనుఁ బట్టఁ బట్టి భీకరతరని
ర్ఘాతరవసింహనాదుం
డై తత్సౌధంబు డిగ్గె నవుడు గఱచుచున్. 222

వ. ఇట్లు డిగ్గి తదంతఃపురద్వారంబున నిలిచి దారుణతరం బగు
పరిఘంబు పుచ్చికొని. 223

మ. తనఘోరధ్వనికిం గలంగఁబడుతత్సైన్యంబు దైన్యంబునం
దునుకొందం బరిఘంబుపై విసరుచున్ దుర్వారుఁడై పైపయి
న్మసఁగం బాఱుశరాసిముద్గరగదాముఖ్యాయుధశ్రేణిచేఁ
గినియం జేసిన వేసవిన్ రవి దివిన్ గ్రీడించుచందంబునన్.

క. మండి పదాతులఁ గొందఱఁ
జెండాడిన నున్నవారు చెడి పాఱిరి బా
ణుండున్నయెడను నొడళుల
నిండను నెత్తురులు గ్రమ్మ నిట్టూర్పులతోన్. 225

వ. అప్పు డద్దనుజేంద్రుండు. 226

క. వెఱవకుఁడు పాఱకుఁడు చిం
దఱవందఱ గాకుఁ డేల ధైర్యముఁ దూలన్
మఱచితిరె కులముఁ గీర్తియు
బెఱుకులగతి నింత వలదు బీరము నడఁగన్. 227

ఉ. పాఱెదరత్రోవ మీకు నలవాటుగఁ జేసినవీరుఁ డెవ్వఁడో
మీఱె యనేకయుద్ధముల మీరు జయించుటలెల్ల నింతతోఁ
దీఱె ననుం గనుంగొనుఁడు ధీరతఁ దోర్దృఢ వంశు నాకనుం
బాఱుఁడు పాఱుఁ డంచుఁ బరిపంథుల నోర్వఁడు చాలు
మీపనుల్. 228

వ. అని వారి నడకించియు నవలించియుఁ బోదుపు చేసి పోరికిఁ
బురికొల్పి మఱియు మహావీరులం బదివేవురం బదివేవురు
గాఁ బలు దెఱంగుల మూఁకలు చేసి ప్రమథగణంబులం
గలపి పంచిన. 229

శా. నేలం గొండలు మింటఁ గొండలు గజానీకంబుఁ గీలాలము
జ్జాలంబుం బురుడింప నంచితమదోత్సాహంబు వేహంబులం
జాలం గ్రాల నిశాతహేతిలతికాసౌదామనీదామభీ
మాలంకారము బీరముం దెలుప సుద్యద్విక్రమక్రీడతోన్.

వ. వచ్చి నిలు నిలు మని యదల్చి తాఁకిన. 231

క. ఒక్కనికిఁ బెక్కు మొనలకుఁ
దక్కక పోరగుట యరిది దానవబలమై
క్రిక్కిఱిసినతిమిరమునకు
స్రుక్కక యాదవకుమారసూర్యుఁడు నిలిచెన్. 232

వ. ఇట్లు నిలిచి తనచేతిపరిఘంబు కంధరంబునం జేర్చి. 233

తే. పరిఘతోమరాదులఁ దన్నుఁ బరులు వైవ
వారివారికై దువులన వారి వైచె
మఱియుఁ దనతోంటిపరిఘుం బమర్చి చేత
నాసురారాతిసేనపై నడరె నపుడు. 234

వ. ఇట్లు. 235

క. ఇరువదినాలుగువేవురు
నరభటులం గింకరుల నవారణఁ బోరం
బరిమార్చి విక్రమక్రమ
ధురంధరుం డయినవిజయదోహలి మఱియున్. 236

క. పలకయుఁ గరవాలముఁ గొని
పొలికలనం గెలనఁ జదలఁ బొదల మెఱుంగుల్
వల నొప్పారఁ బ్రచారం
బులు ముప్పదిరెండు నిండు మొనలకుఁ జూపెన్. 237

వ. ఇట్లు వివిధవిక్రమవిహారంబులకు సారంబు లగుకరవాలధారాప్రహారంబులఁ బరబలంబులం బొరిగడిగి యదుకుమారకుంజరంబు పంజరంబు విడివడినసింగంబునంగంబులవణి ననుకరింపుచుఁ గరటిఘటాఘాటవిఘటనంబునం జటులపలాహకపటలవిపాటనంబునఁ దురగపరంపరాపరాఙ్ముఖీకరణానైపుణంబునం దరళతరంగపాళీపలాయనప్రతివాదనంబున నిబిడస్యందనసందోహవిదారణంబున విచిత్రయానపాత్రవిధ్వంసనంబున సముద్భటభటసముదాయఖండనంబునం బటువిటపివాటివోటనంబునఁ బ్రచండపవమానప్రతిమానుండగుటయుఁ దత్సైన్యంబు చాఁపకట్టుపడిన నందుఁగొంద ఱువిఱిగి పాఱుచోసందడిఁ బ్రుంగియుసంగడివారిం బ్రుంగియు నెత్తురులు

క్రక్కియు నిగుడ లేక చిక్కియుఁ దాఁకి పడియును దల్లడ
పడియును వ్రేళులు గఱచియు వెనుకవారికి వెఱచియుఁ గై
దువులు వైచియుఁ గ్రంతలు చూఁచియు బడిపోఁటులం ద్రె
ళ్లియుఁ బలుకసు మని గిల్లియు నిండ్లు దూఱియు నెడపవ్వ
వాఱియుఁ బీనుఁగులలోఁ దాఁగియుఁ జేపటొన్న రేఁగియుఁ
బోరాక మరలియుఁ బోటు లేక పొంపిలియు నంతంత
విచ్చియు నతివలమఱుఁగు చొచ్చియు విపథులై కోలు
కొనలేక పఱచి రప్పుడు గొందఱు నేలయుడ చాలక
నింగికిం వ్రాలంగిన. 238

క. చెడి విఱిగినసైన్యంబుం
బొడగని బాణుండు లోన భుగభుగ మండెన్
విడువక సమిదాజ్యాహుతు
లడరింపఁగఁ బరఁగునధ్వరానలముగతిన్. 239

వ. అప్పుడు. 240

శా. కుంభిస్యందనవాజిసైనికపరిక్షోభంబు వారించుచుం
గుంభాండుండుసహస్రబాహునుతముం గోదండముఖ్యాయు
ధా,సంభోదగ్రముఖడ్గచర్మసృతముం దారగాఢ్యసత్యముం గొనసం
రంభుండై దశనధ్వజోగ్రరథముం బ్రాంతంబునన్ నిల్పినన్.

ఉ. దానవనాథుఁ డారథ ముదగ్రత నెక్కి సహస్రబాహులం
బూనినశస్త్రజాలము నభోజలదంబున కింద్రచాపసం
ధానము చేయ బీరపుటదల్పులతోఁ గవచాంగుళిత్రగో
ధానికరంబుతో శరవితానముతో నెదిరించి నిల్చినన్. 242

క. కనుఁగొని చిఱునవ్వొలయఁగ
ననిరుద్ధుఁడు పూర్ణశశినిభాననుఁ డై మా
ర్కొనఁ నరుణలోచనుం డై
దనుజుఁడు నిలు నిలువు మనుచుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 243

వ. అప్పుడు 244

క. ప్రాణము ఝల్లన నుష క
ల్యాణనిధిం బ్రియునిఁ జూడ నతఁడు గుఱియునా
బాణకరనికరఖరతర
బాణంబులకుం గటాక్షబాణంబులకున్. 245

తే. తండ్రిఁ గనుఁగొన వెఱచి సౌధంబులోన
మఱుఁగుపడు నింతి పతిఁ జూడ మఱియు వెడలుఁ
జిన్నఁ బోయినమోముతోఁ జిత్రరేఖ
తనకు వచ్చినచేటని తల్లడిల్లు. 246

వ. అట్టియెడ బాణాసురుండు. 247

క. దనుజసుతాసురతోత్థిత
మనోజచిహ్నాభిరామమండన మగునా
యనిరుద్ధుమేను గనుఁగొని
తనుత్రరహితంబు సుకరదారణ మనుచున్. 248

క. అడిదము గొని నాతోఁ దల
పడియెదు నీపదుచుఁ జంప భరమే యని పై
నడరించె వేయిచేతుల
జడిగొనఁ గైదువులు మఱియు శరనికరములున్. 249

వ. తదవసరంబున. 250

• 16

మ. పలుకన్ బాణపరంపరల్ జడియుచుం బ్రద్యుమ్నసూనుండు
మొక్కలుఁడై యేనుఁగుఁ జంప నాదిగొనుసింగంబు న్వి
డంబించి మం, డలవిభ్రాంతి సహార్పతిం జెనయుచున్ డా
సెం దదంగంబు న, మ్ములచే రక్తమయంబు చేసి దిశలన్
మూసెన్ సురారాతియున్. 251

క. శరములు దాఁకిన నెత్తురు
దొరిగిన సంగరవిహారదోహలియై ని
ర్భరరోష మడర బాణుని
యరదమునకుఁ జిత్రగతుల నతఁడు గవిసినన్. 252

వ. అక్కుమారసింహంబుమీఁద నసురేశ్వరుండు పరిఘపట్టిస
ముసలముద్గరప్రాసప్రముఖంబు లగువివిధాయుధంబు లొ
క్కుమ్మడి నడరించిన నతండు చలింపక సందీప్తక్రోధుండై.

క. గగనమున కెగసి యరదము
నాఁగ దెగి పడవ్రేసి ఖడ్గనూతనగతు లొ
ప్పఁగఁ దిరిగి తురగములఁ దన
మగతన మమరంగ యదుకుమారుఁడు వ్రేసెన్. 254

ఉ. వ్రేసిన నింద్రవైరి యదునీసునిపై ముసలాసిముద్గర
ప్రాసగదాదిహేతినికరంబు ముసుంగుగ వైచె నప్పుడా
యాసురసైన్య మార్చె నతఁ డంతటఁ బోక విచిత్రఖడ్గవి
న్యాసముతో రథంబు కెలనన్ మెఱుఁగై మెఱిచెం దళుక్కనన్.

వ. అట్టియెడ నద్దనుజేంద్రుండు సముద్ధతక్రోధుండై శక్తివైచిన.

శా. ఘంటాటంకృతితోఁ గృతాంతలగుడాకారంబుతో దిక్కు
లన్, మింట న్మంటలు గ్రమ్ముకొమ్మెఱుఁగుతో నెక్కొన్న

యాశక్తిపై, కొంట న్మేను మలంచి పట్టికొని కోకొమ్మం
చు ప్రేసెఁ వెసఁ, వెంటఁ గీటి ధరిత్రి దూఱి నతఁడ
వీరుండు మూర్ఛిల్లఁగన్. 257

తే. అంతలోనన తేఱినయసురనాథుఁ
జూచి కుంభాండుఁ డిట్లను శూరుఁ డైన
యతనితో నింక నీవు గట్టెదుర నిలిచి
పొడిమై నని చేసిన బ్రదుకు కలదె. 258

క. ఆయుధము దాఁకు తెలుఁగఁడు
పాయము బలియించి తింతవడి మనల నితం
డాయతభుజుండు మ్రింగును
మాయాబలమునన కాని మడియఁడు నీచేన్. 259

వ. అనుటయు నతండు రోషదహనదందహ్యమానమానసుం
డై యొండుపాయంబు చేయ నేరక మాయ గైకొనం
దలంచి. 260

క. ఉరగము నెర గొను గరుడని
వెరపున [1]నరు నణఁతు నని దివికి వెసదాఁటెఁ
సరథంబుగ సధ్వజముగ
సరథ్యసాహస్రముగ ససారథికముగన్. 261

వ. ఇవ్విధంబున. 262

క. ధీరుఁడు బాణుఁ డదృశ్యా
కారుం డయి పోయి కలను గయికొని ఖడ్గ

---

1. నపు డతఁడు గగనవీధికి దాఁటెఁ.

స్ఫారప్రచారపరుఁ డగు
నారాయణపౌత్త్రు నేసె నాగాస్త్రములన్. 263

వ. అయ్యస్త్రంబులచేత. 264

క. సంధానబంధనోరగా
స్పందితసర్వాంగుఁ డయిన ప్రద్యుమ్నసుతుం
జందనగంధులు చూచిరి
చందనఘనశాఖిమహాహిచందంబున ననిన్. 265

వ. ఇట్లు పాములచేతం గట్టువడి నేల కొఱగినసమాసుం జేరి యరదంబుమీఁదన కొక్కెంబుకొమ్మపై నొఱగి బాణుండుఁ గుంభాండున కిట్లనియె. 266

క. కులకన్యాదూషకులం
దల గోయక యున్న నేల తగ నగు వీనిం
బొలికలనికి బలి యిమ్మని
పలికినఁ గుంభాండుఁ డసురపతి కిట్లనియెన్. 267

ఆ. కలనఁ బడినవారిఁ గయికొని [1]కొని పోయి
పుండ్ర నోమి మగుడఁ బుచ్చు టొప్పుఁ
బంత మడిగి మగుడ బవర మిచ్చుట యొప్పు
నించునేని దాన యేలు టొప్పు. 268

వ. వినుము చెప్పెద. 269

క. భుజగర్వ మడఁగఁ జుట్టిన
భుజగాస్త్రము లిట్టు నట్టుఁ బొరలంబడినన్

---

1 పోట్లపుం, డ్లోమిమగుడఁ బుచ్చుటొప్పుఁ బంత, మడుగ మరల బవరమిచ్చుట యొప్పుఁ గా, కించు.

గజిబిజి లేదు మొగంబున
మజ బాపురె నీని బోల మగలుం గలరే. 270

గీ. వేయిచేతులవాఁడవు వివిధసమర
విజయశాలివి దైత్యేయవీరవరుఁడ
విట్టినీతోడఁ బోరాడ నెవ్వఁ డోపు
విక్రమక్రీడ సరిలేనివీఁడ కాక. 271

చ. ఇతనికులంబుఁ బేరు విని యేలఁ దలంచిన నేలు మేలు నీ
కతిబలుఁ డైనబంటు హృదయంబున రోషము పట్టితేని వ
ధ్యతకు విధింప నేల యితఁ డాఁకకుఁబాత్రము నీవెఱుంగవే
ప్రతినయునాజ్ఞయుం దగవుఁ బంతము రాజులు దప్ప రెన్నఁడున్.

మ. అనినం బందులు గీటికొంచు హృదయం బల్లాడ బాణాసురుం
డనఘా నీపలు కేను దాఁటుదునె వీఁడన్యాయకార్యంబు చే
సిన సైరింపక యుంటి వంశమునకుం జేటైనయీకోలచే
రునిఁ గన్యాసులటాసమేతముగఁ జేర్తుం గాక కారాస్థితిన్.

బాణాసురుఁ డనిరుద్ధునిఁ జెఱసాలం బెట్టించుట.

గీ. అనుచుఁ జెఱసాలవారికి నప్పగించి
యాదవకుమారుఁ గూఁతును నసురవిభుఁడు
మనసులోపల నెగ్గించి మరలి పోయె
నాత్మమందిరమునకుఁ గుంభాండుఁ గూడి. 274

క. అంత నిట హరినగరిలో
నంతఃపురకాంత లెల్ల ననిరుద్ధుని సౌ
ధాంతరమునందుఁ దడవుచుఁ
జింతించుచు నింక నేమి చేయుదమనుచున్. 275

సీ. చెందమ్మివిరులలోఁ జెందుతేనెలు వోలెఁ
గన్నుల బాష్పాంబుకణము లడర
నలుదచీఁకట్లలోఁ బ్రాలుచుక్కలు వోలె
వేణీభరమ్ములో విరులు వ్రేలఁ
దూలుతీఁగెలవెంటఁ దూఁగుతేఁటులు వోలె
నసదునెన్నడుముల నారు లొలయ
¹రావుజక్కవలఁ జేరనిచంద్రికలువోలెఁ
జన్నుల ముత్యాలసరులు పెనఁగ
తే. ముద్దుమోము లల్లార్చుచో మూఁపులందుఁ
గర్ణభూషణజాలంబు గళవళింప
మార్చిమార్చి చేతుల వ్రేళ్ల మడఁచికొనుచు
నింక నెట్లమ్మ యంచు నయ్యింతు లేడ్వ. 276

వ. అందుఁ గొందఱు. 277

సీ. చక్కనివారిలోఁ జక్కనివాఁడు దాఁ
²గడుఁ బిన్నగాని వేగంబు వీడు
బంటు నొచ్చినచోరఁ బలుకండు నెఱవాది
సుఖభోగి చుట్టాలసురభి రాచ
బిడ్డ యై యుండి గబ్బిదనం బెఱుంగఁడు
గరగర నై యుండుఁ గలయ నేర్పు
నూఁపరలాఁడు గాఁ డుపకారి నవ్వు మే
లము గాని తనవాఁడు లాఁతివా ర

1 రేయిజక్కవలఁ జేరిన. 2 గడుఁ బిన్నగాన వేగంబ వీఁడె.

తే. నఁడు గడానిబంగారురత్నంపుబొమ్మ
ముంగిటినిధాన మమ్మలముద్దు దమ్ము
లన్న యీతనిఁ గనదేని కన్నతల్లి
కడుపు మసిగాదె దయ్యమ! కరుణ లేదె. 278

వ. అని మఱియుం గొందఱు. 279

సీ. అఖిలలోకాధీశుఁ డగుచక్రధరునింట
నొకకీడుమాట నేఁ డొదవె నమ్మ
బాల్యంబునంద శంబరుఁ జంపెఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
డతనిలా వెల్లిద మయ్యె నమ్మ
[1]కీడు లే దన దేవకీదేవిబలఁగ మొ
ప్పినఁ బాలలోఁ బండ్లు పిసికి రమ్మ
యదువీరులు ప్రమత్తు లని మున్ను మెచ్చని
చుట్టాలు నగ సేగి చూపె నమ్మ
తే. చెడఁ దలంచిరి గా కేమి సిలుగు చింత
లేని యిప్పటి కోరు లింత పూని రేని
గడచె నింక మారతిదేవికడుపు చల్ల
నగుట [2]విధి యిన్ని గలిగించె నక్కటకట. 280

క. మధుమథనక్రోధానల
మధికముగా మండ నూఁదునవ్వెంగలికిఁ
విధి యలుగక [3]మును మృత్యు
క్షుధార్తివివృతాస్యపదవికోఱ యలుగదే. 281

1 గడ లేదనఁగ. 2 విధి గన్నికలు చేసె నక్కటకట. 3 మృత్యువునకు.

సీ. అనిరుద్ధసింహంబు నంటి చాపుసనుఁ ద
ప్పిన కరి మారితోడఁ బెనఁగ నున్న
యదుపుంగవున కింత యపకార మొనరించి
దేవతావిభుఁ డైన దిగులు చూఁడఁడె
మురవైరిసీడన మూఁడులోకంబులు
బ్రదుకంగ మనకేల పలవరింప
నద్దేవుమనుమని నద్దిరా యెటు మూతు
ననక [1]కేరడ మన్వఁ దలవరించు
తే. వెఱన కోడక యొకనుంపు ప్రేలఁ జూచ
నెంతవాఁ డన్కుమారు నోరింత ప్రొద్దు
గలసి పాసి పోఁ జాలనికతన మనదు
నేలతలఁ గాల్గ నిలువమి నిజము గాక. 282

ఆ. అనుచు నుండ లేక యాంతస్స్వరంబున
నేడ్చి రంతిపురమునింతు లెల్లఁ
బురజనంబు లెల్లఁ గుసరీనినాదమో
యంగనారసంబో యని తలంప. 283

వ. అట్టియెడ వీరభటులు గడుసంయంబునం జనుదెంచి యెక్క
డెక్కడ యనువారును నేమేమి యనువారును నెవ్వ
రెవ్వ రనువారును నిలు నిలు మనువారును బోకు పోక
నువారును నగుచుఁ గళవళించి యక్కుమారుఁడు నేనిరు
ద్ధుం డూరక యదృశ్యుం డయ్యె నని యొఱంగి విస్మయం
బున. 284

1 కోఱడ మె.

గీ. హలధరుండును హరియు సాత్యకియు మఱియుఁ
జేయ గలవారలందఱు జేరసి సభకు
నరిగిరి పురంబులో వీరు లంతవట్టు
నెఱుఁగ సన్నాహభేరి వ్రేయించి పిదప. 285

క. ఇత్తెఱఁగున సభలోపల
దత్తఱమునఁ గూడఁబడినదర్పితసామం
తోత్తములలోన విపదుఁడు
మత్తద్విపకేళిల మనసు మండ నిటు లనున్. 286

చ. ఒకఁ డనిరుద్ధుఁ బోపుటకు నుల్లములో వగ లేదు నాదునై
నికులఁదలంప కిందు రజనీసమయంబునఁ జొచ్చి యెవ్వఁడో
మకుటముదన్ని నాశిరముమానికముం గొనిపోయెనంచు ని
ష్పుకలఁబొరల్చినట్లుమదిపొక్కెడు నెక్కుడుభంగపాటునన్.

క. కన్నుండఁ గంటిపాపం
గొన్నట్లు పెఱిఁగి బాలుఁ గొనిపోవుటకై
యన్నిచు బంధుయుతముగ
మన్నిగొనక యున్న నేటిమాటలు మనకున్. 288

క. నావుడు సాత్యకి యిట్లను
దేవా కుఱఁగటనె వెదకి తెలియఁగ వచ్చుం
జూపే చోరులఁ జారుల
చే వీటికి వచ్చు వారు చిక్కెడు రింతన్. 289

ఆ. అనుడు దనుజవైరి యాహుకుఁ బంచిన
నతఁడు చరులఁ బంచె నాక్షణంబ
గజతురంగరథనికాయము లెక్కివే
యయుగు దెంచి వార లరసి యరసి. 290

గీ. కలయఁ దిరిగిరి రైవతకం బనంగ
మఱి లతావేష్ట మన వేణుమంత మనఁగ
ఋక్షవంత మనంగ మహీధరముల
నంతఁ బోక యుద్యానంబులందుఁ జొచ్చి. 291

వ. అరయుచుండి రాసమయంబున సేనాపతి యగునాదృష్టి
వెఱచి వెఱచి నారాయణున కిట్లనియె. 292

క. ఏ నొకటి విన్నవించెద
దానవకులమథన పెద్దదడపున నుండిం
బూని వినిపింపఁ గలపని
యానో కాదో విచార మది దెలియఁ దగున్. 293

క. [1]దెస చెడి మైంపద్వివిదులు
నసిలోమపులోములును హయగ్రీవుండున్
[2]వసి మాలి సౌంభసాల్వులు
నిసుంభనరకులును జెడిరి నీఖడ్గమునన్. 294

గీ. మఱియుఁ గొందఱు నీచేత మడిసి రండు
మిడి యడఁగఁ జొచ్చి తనుసూడు దడవలేదు
పారిజాతంబుఁ దెచ్చుచోఁ బ్రదికి పోగొ
నిర్జరాధీశుఁ డొకరుఁడు నిన్నుఁ దాఁకి. 295

శా. నాకుంజూడ మనంబునంగుటిలుఁడై నాకేశుఁ డిబ్బాలుఁడా
నేకొంపోయినవాఁడు వాఁడు దగువాఁడే గౌతమస్త్రీరహ
స్స్వీకారాదులు తచ్చరిత్రములు నాచేఁ గ్రొత్తగా నేల క
ర్ణాకర్ణిం గథలందు మున్ను వినమే నానాప్రకారంబులన్.

1 కస. 2 వసి మాలి.

వ. అనుటయు వసుజవైరి విచారించి నిట్టూర్పు నిగిడించి. 297

క. నాతండ్రీ సురపతిపై
నేతప్పును లేదు మన మనేకవిధములన్
దైతేయవధము చేయుట
యాతనికార్యంబ మనల నతఁడు విడుచునే. 298

వ. అట్లుం గాక. 299

గీ. ఉత్తముండు హితము చేసి యూరకుండు
మధ్యముండు హితముచేసి మాఱు వెదకు
నధముఁ డోరుచేయుహితమైన నణఁచి పుచ్చు
హితమునకు నెగ్గు చేయువాఁ డెవ్వఁ డగును. 300

క. చేసినమే లెఱుఁగుదు రోరు
గాసింపరు కుచ్చితంపుఁగఱవ లెఱుఁగ ర
త్యాసక్తసౌహృదులు [1]స
త్యాసీనులు సురలు వార లపకారకులే. 301

క. ఇప్పుడు నీపలికినపలు
కొప్పదు ప్రద్యుమ్నతనయు నొక్కటె వలపుం
ద్రిప్పులఁ బడి కొని పోయెను
దప్పెం బుంశ్చలికి నేటితగవుం గిగవున్. 302

వ. అని చింతించుచున్న మురాంతకునకు నక్రూరుం డిట్లనియె.

క. మనపని దనపని దనపని
మనపని గా నడతు మతఁడు మనము నొకఁడు మో
చినమో పిందఱు మోచిన
యనువున నీతోడుపడుట యతనికిఁ గిడే. 304

---

1 స, త్యాసిత లగు.

ఉ. ఎట్టికిబుద్ధి దైనఁ దనయిష్టసహాయుని కెగ్గు సేయునే
పట్టెడుచోటుగాల్చుకొను బాలిశుఁడుం గలఁడే సురేశ్వరుం
డట్టి యతండు నిన్ను దనుజాంతకుఁడంప్రు విరోధ మేటికిన్
బుట్టెడు నిద్దఱుం ద్రిదివభూతలరక్షణ మాచరింపఁగన్.

క. దేవతలఁ గావ మానుష
భావంబున నవతరించి పని పూనినయా
దేవాదిదేవుఁడవు నీ
వేవిధమున వాని నీకు నిటు చేయుదురే. 306

వ. అనుటయు నచ్యుతుండు. 307

శా. గంధర్వామరయక్షరాక్షసుల కైశ్వర్యంబు సిద్ధించునే
[1]బంధక్వ్యాహృతుఁడైనవాఁడు దలఁపన్ బ్రాద్యుమ్నిపై తా వృథ
ప్రస్కంధావారవిహారిణుల్ గులట లీచందంబు గావింతు రీ
[2]బంధుభ్రాంతి వెలార్చి పెక్క మనుమనిం బ్రాగ్జ్యోతికిం జేర్చి [దన.

క. అనుటయు నచ్యుతుఁ డదిలవు
మనంబునిలుకడను వందిమాగధగణముల్
వినుతించినఁ దైవారము
లనర్గళంబుగఁ జెలంగె నాస్థానములోన్. 309

వ. తదనంతరంబ మున్ను వోయినచారులు. 310

ఆ. కూడి గిరులుఁ బురులుఁ గొల్లంబుఁ బల్లంబు
సరసి మిట్టఁ బుట్ట నడవిఁ బడవి
యోపి తోలలు సెలలు నోలంబుఁ గులంబుఁ
జూచి క్రంత గ్రుంతఁ జొచ్చి వచ్చి. 311

---

1 బంధవ్యాహృతుఁ. 2 బంధ.

వ. మధుసూదనుసభామందిరద్వారంబున నిలిచి యిట్లనిరి. 312

క. తిరిగితిమి గాలి కైనం
జొరఁ గూడనిచోటు లెల్ల సూర్యమరీచుల్
పరగనిసెలవులు చూచుట
యరుదే యనిరుద్ధుఁ జూడ నలవడ దయ్యెన్. 313

తే. ఇంక నేదిక్కుఁ దడవుదు మెఱుఁగఁ జెప్పుఁ
డనుచుఁ గన్నీరు దొరుగంగ నవుడు గలఁచి
కొనుచు బొమగంటు వెట్టుచుఁ గొంద ఱచట
నొండుపాయంబు నేరక యున్న యంత. 314

మ. చెలఁగెం దూర్యరవంబు శంఖములు మ్రోసెన్ శౌరిచిత్తం
బునం, దళుకొత్తంగఁ బ్రమోద మట్టియెడ నాదైత్యారి
యేకాస్యమున్, నిలువ న్నేరనివాఁడ నై మనుమనిం దేఁ
బోయెదన్ వార్ధిలో, వల నున్నన్ మును గొంత జాడ
యెఱిఁగింపం జాలువాఁ డెవ్వఁడో. 315

వ. అనుచుండె నాసమయంబున. 316

శా. పారావారనగాధిరాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీవరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
నారదస్త్యామృతవర్షిభాషణవిధాకళ్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 317

క. దోషాకరజయభూషా
దూషితనిశ్శేషితారి దురితపరాళీ
భీషణఘోషాఢ్య యశః
పోషణనిత్యాభివృద్ధ పుణ్యసమృద్ధా. 318

మాలిని.—
నిగమనివహరంగా నిత్యమానాంతరంగా
విగతజననసంగా వీతఖేదప్రసంగా
ఖగహిమకరనేత్రా గౌరనీలాభ్రగాత్రా
జగదధికృతపాత్రా సమ్మదోద్యచ్చరిత్రా. 319

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీకలితయోగిహృన్నా
ళీకాంతర్నిజనివాస లేఖాధిపసం
ధ్యాకాలమూలజపన
స్వాకారోంకారరూప హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

చ. తెలతెల వేగునంత నదువెంచు నభోమణివోలె నారదుం
డలరుమొగంబుతో సభ రయంబునఁ జొచ్చినఁ గంసవైరియు
క్కొలుపునమించియు న్మనసుగుంపఁగఁ బీఠముడిగ్గియమ్మునిం
బలుకుల గోప్రదానమధుపర్కములం బరితృప్తుఁ జేసినన్. 3

చ. అతఁడు సితాంబరాభరణ మైనమహామణిపీఠ మెక్కి య
చ్యుతు నిజసింహపీఠగతుఁ జూచిమురాంతక యెంతచిన్నవో
యితి మది నెంత వంత గల దీయదువీరులు నేల చాల ధీ
రతఁ దరలించి చిత్తముల రాఁజెదరన్న మురారి యిట్లనున్.

క. మునినాథ చెప్పఁ జిట్టలు
మనయనిరుద్ధుండు నిన్న మగువలు గొలువం
దనయింట రాత్రి నెమ్మది
నునికి గలిగెఁ బిదప నున్నయునికిన యడఁగెన్. 5

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణున కనిరుద్ధునివృత్తాంతము చెప్పుట.

ఉ. నాపుడు నారదుండు యదునాయకవీరులఁ జూచి యద్భుతా
రావరణంబు చూఁచితిమి రాత్రి నిజం బనిరుద్ధబాణబా
ణావలిచేత నాదితిసుతాత్మజకై చెలి చిత్రరేఖ సం
భావన నక్కుమారవరుఁ బట్టుటనయ్యుష వాని ముట్టుటన్.

క. బలివాసవులును బోలెం
దలపడి రనిరుద్ధబాణదైత్యులు వేచే
తులవాఁడు రెండుచేతుల
చెలువుని చేఁ జిక్కి మాయ చేకొని భీతిన్. 7

చ. తనచతురంగసేనలు శతంబులు వేలును గోట్లునుం ధరం
బెనఁగొనఁగూల్చి పేఁడుగడు బెట్టనుచుం బెనుఁబాముకట్టునం
దనువు మునుంగఁ గట్టె వినుదానవసూదనయింతభంగమే
మనుజుఁడునోర్వఁడన్నఁదరమాపరమాత్మ జయాభిలాషికిన్.

చ. అని ముని చెప్పినన్వినిమురాంతకుఁడంతకుభంగి దైత్యుపైఁ
గినిసి ప్రయాణవస్తువులు కింకరకోటికి నప్పగింపఁ బో

యిన నగి నారదుం డసుర యిచ్చటికిం బదునాల్గువేలదూ
జనములనున్న వాఁడఱుగఁజాలు నెమానవలోకయానముల్.

క. గరుడని దలఁపుము పగరం
బొరిగొని కీర్తియును విజయమునుం గొను మనుడున్
హరి నుబ్బఁ జేసె మునిభూ
సురపుణ్యాహములతోన సుదతులసేసల్. 10

సీ. తలఁచె నాగాంతకు దానవాంతకుఁ డంత
నతఁడును దోఁచెఁ గెంపారు మేనుఁ
[1]గుంతంబు లన నొప్పుగోళ్లును భుజములు
రెండు రెండులు రెండు రెండ్లు మెఱయ
నన్ని వేదంబులు నాఱంగములతోడఁ
జదివి శ్రీవత్సాంకజలజనేత్ర
రుచి మీఱఁగా నూర్ధ్వరోముఁ డై సమధిక
కరశాఖుఁ డై కెంపు గలుగుపాణి
తే. తలము లమరంగ గొనసిద్దపుటెలుంగు
దనర సింహసంహననుఁ డై తరణికోటి
దీప్తిసుముఖుఁ డై యాజానుదీర్ఘబాహుఁ
డై తరుణసుకుమారుఁ డై హర్ష మెసఁగ. 11

వ. తదనంతరంబ. 12

క. భూతముల కాత్మ యాత్మకు
భూతంబులు దాన యగువిభుం డితఁ డనఁగా
నీతం డష్టవిభూతి
ఖ్యాతి వడసెఁ బ్రీతుఁ డగు ప్రజాపతి చేతన్. 13

---

1 గుంతలంబులు నొప్పుగోళ్లను.

గీ. సాధ్యులకు దేవతలకుఁ బ్రజాపతులకు
శాశ్వతుఁ డితండ యని దివ్యసంయమీంద్ర
సూతమాగధవందిసంస్తుతులు చెలఁగ
శ్రీవిభుం డాసుపర్ణునిఁ జేర వచ్చె. 14

క. దేవుఁడు సాత్యకిఁ గనుఁగొని
నావచ్చినయంతదాఁక నగరమునకు నీ
కావలి సుమ్మని సుతబల
దేవసహాయుఁ డయి వైనతేయుని నెక్కెన్. 15

క. గెలుపును బాణుని వానికిఁ
గలవారిని విజయలక్ష్మిఁ గయికొను టరుదే
కలనఁ బదాఱుమొగంబుల
మలయుదు నీవనుచుఁ జెలఁగె మాగధరవముల్. 16

{ గరుడని నెక్కి కృష్ణుండు బలభద్రప్రద్యుమ్నులతో దండయాత్ర వెడలుట. }

గీ. ఆకసంబున వెంచేయువారికి సిద్ధ
సాధ్య చారణ గంధర్వ సంయమీంద్ర
వివిధసంస్తుతుల్ చెవులపండువులు చేసె
జయజయారావములతోడ సకలదిశల. 17

తోదకవృత్తములు.—జయజయ మంగళసంగతరూపా
జయజయ పావకసంభృతరూపా,
జయజయ కల్పితసాగరతాపా
జయజయ ఖండితశంకరచాపా.
జయజయ మస్తకశస్తకలాపా
జయజయ కౌస్తుభచారుకలాపా,

జయజయ కాళియసారదదర్పా
జయజయ కంసనృశంసహకోపా.
జయజయ ధౌతవిశంకటపాపా
జయజయ మోహనిశామణిదీపా,
జయజయ పాదలసత్సరిదాపా
జయజయ విక్రమశాసితభూపా. 18

చ. జయజయ శంఖచక్రధర శార్ఙ్గగదాధర శ్రీధరాధరా
జయజయ భక్తిభావితనిశాచరఖేచరచిత్తగోచరా
జయజయ కల్బిషాపనుద శాంతహృదాస్పద చిత్తసమ్మదా
జయజయ భూతభావన ప్రజాకలితావన లోకపావనా. 19

మ. జయ నారాయణ పుండరీకనయనా శార్ఙ్గీ జగన్నాయకా
జయ పీతాంబర భక్తవత్సల విరించస్తోత్రపాత్రక్రియా
జయ జంభారివిరోధివిక్రమకథాశ్లాఘావిఘూతక్రమా
జయ గోవింద ముకుంద మందరధరా శౌరీ మురారీ హరీ.

వ. అని యివ్విధంబునదవ్వుదవ్వుల నివ్వటిల్లుదివ్యులజయజయా
శీర్వచనంబులు దుర్వారసమరగర్వంబు నివ్వహింపం జేయ
నజేయవిక్రమధురంధరుం డయినవిశ్వంభరుండు. 21

క. హరితేజము హరికాంతియు
హరివిభవము హరిభయంకరాకృతి హరివే
గిరము హరివిక్రమంబును
హరి యనుపేరిటికి లక్ష్మి నాపాదింపన్. 22

చ. గరుడనికాంతికిన్ హరి పొగడ్త యొనర్చు నిజప్రభావరం
వర పరగించురూపము గృపానిధి గైకొని యొప్పె నప్పుడో
నరవరచంద్ర నాఁటిజతనంబు మనంబున నాఁటి నేఁటికిన్
బొరిఁ బొరిఁ దృప్తి లేదు నసుబోఁటికి వేఱుతలంపు లేటికిన్.

వ. ఇట్లు దివ్యరూపధరుం డై. 24

క. విలు నమ్ము సంకుఁ జక్రముఁ
బలకయుఁ గౌక్షేయకంబుఁ బాశము గదయుం
గల యొనిమిది చేతుల దాఁ
వల నలవలఁ దాల్చె శౌరి బాణునియనికై. 25

చ. పడగలు వేయి చేసి బలభద్రునికిన్ హరి పాఁపలాగుతో
నొడలును వేయిరూపములనొప్పఁగ నప్పుడు వైనతేయుపై
విడిసిన వేయిశృంగముల వెండినగంబును నంజనాద్రియుం
దడఁబడఁ జేసి రిద్దఱు నుదంచితభానుయుగంబుచాడ్పునన్.

శా. ఉద్యద్విక్రమకేళికిం గలన నుద్యోగించువాఁడైన యా
ప్రద్యుమ్నుండును సనత్కుమారతనుఁడై భాసిల్లె నమ్మువ్వురన్
మాద్యల్లీల ధరించి దాఁటెను గరుత్మంతుండు విద్యాధరీ
పద్యావిద్యుదనర్గళానిలదురాపస్వర్గమార్గంబునన్. 27

వ. ఇట్లు పన్నగారి నగారినగరిపొరువు తెరువునం జనునప్పుడు
చప్పుడుచే ఱెక్కలమొక్కలంబుచే రేకులపీకులచే గగన
గంగాభంగంబుల భంగంబులను నెలవు లపురవంబుల జవం
బుల లవంబులం దెలుప నవ్వినతాతనయుండు తనతమ్ముఁ
డగుటం దెలుప నిలుపరాక పరాకయినయనూరుండు
రెండుకరంబుల నురంబులావునం బగ్గంబు లగ్గలంబులుగాఁ

గుదియింప నది యింపక వ్రేఁపున నసుగొనక యుఱ
కలు వైచిన పచ్చుమాఁపులయొచ్చు మూఁవల సీసలఁ
గాపలి నడుమపూఁతరుండు కతోరనవనంబు లాఁడిసఁ
బింగళిం డంగలార్చినదండుసంపు పండించినంజక్కఁబడమిఁ
దనయొడమిఁ దానడిమిఁదడిమినిజంబుగాఁ దవి గాఁనవించి
గోచపు లగుఖేచరుల నడిత్రోసం ద్రోసక సనుప్పు చెల్లింప
నిలింపదంపతులనగవులు చలింప నప్పాఁగుఁగొనుచేనిగలులనేలు
లలోఁ జిక్కిన చుక్కలు లెక్కలు గడపం బోఁడపునసుండి
పడి పాఁడపడంగి నడినడి జడిపడఁ గడివోయినసీపుల
నురలించుసురతనుపులశాఖల రేఖ లెఱకలనుం గఱానఁ లైఱ
పినుప్పఁ డప్పుత్రనతిన్రత్నచిత్రి చూచి పెఱపున వై
మఱపునఁ బఱపనేరక యూఁచకయున్న యున్న భోగమనుల
విమానంబులు చిందఱవందఱ లయి ఘంటలు పెంటలు
గొన రాలియుఁ బడగ లెడ గలుగఁ బడలు నడియునుం
దల్పంబులు శిల్పంబులం బాసియుం దలుపులు పెలుపలం
గెడసియుఁ జెంపలయంచులమించులు మంచు లయ్యునుం
జెదర మఱియుఁ గాకోదరవిదారి యూఁకసం బెల్లఁ బెల్లగిల
దిశలు దుర్దశంబులుగ నిర్ఝరులు జర్ఝలుగా మేఘంబులు
మోఘంబులుగాఁ గిన్నరులు గన్నరులుగా భూతంబులు
భీతంబులుగా రయంబుగండడరునును జయంబుబండడరునును
నయి యరుగు నట్టియెడ రేవతీరమణుండు రుక్మిణీరమణు
నితో నిట్లనియె. 28

సీ. బాలార్కబింబంబు పరగించి రేగుండ
మనమీఁదఁ జల్లినమాయ లేదు

కొంతంబు మెఱుఁగులు గుప్పించి మెఱుఁగులు
మనమీఁదఁ [1]జిలికినమహిమ లేదు
హారజటామండలం బడరించి క్రొమ్మించు
మనమీఁదఁ జిమ్మినమమత లేదు
కమలభవాండంబు గదలించి సలిలంబు
మనమీఁద ముంచినమహిమ లేదు
ఆ. పసుపునిగ్గు వోలెఁ బ్రద్యుమ్నునకు నాకు
నీకుఁ జాయ మేన నివ్వటిల్లెఁ
గనకభూధరంబుఁ గదిసినవారమో
కాక వేఱె తెఱఁగొ కమలనాభ. 29

చ. అనుడుఁ బ్రలంబవైరికి మురాంతకుఁ డిట్లను నిగ్గిరివ్రజం
బును నగరంబు గాచికొని యాహవనీయము మండుచుండు న
య్యనలముచాయఁ జూపె మన మందఱము న్వరవర్ణినీఘన
స్తనవరవర్ణినీద్యుతికిఁ జావల మైతిమి ప్రీతి మీఱఁగన్. 30

క. నావుడు నీలాంబరుఁ డ
ద్దేవునితో దీని కెయ్యది యుపాయంబో
నీ వెఱుఁగు దేని వేగమ
కావింపుము ప్రతివిధానకరణం బనినన్. 31

మ. వినతానందనుఁ బ్రీతిఁ జూచి పలికె న్విశ్వంభరుం డిప్పు డీ
యనలం బాప్ప మనంతరక్రియ నిరాయాసంబునం జేతనా
పని యన్నన్ గరుడండు రెండెఱకలన్ భాగీరథీవారిఁ గై
కొని యయ్యాహవనీయమాఱఁగురిసెం గోలాహలోత్పాదియై.

[1] బొలసిన.

క. నరనాథ యపుడు నీలాం
బరుఁడును బీతాంబరుండుఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు ము
వ్వురు మూఁడుజగంబులుఁ జా
లరె సాధింప నని నాతలంపునఁ దోఁచున్. 33

వ. తదనంతరంబ. 34

మ. దహాసం బొలుదుఁ బక్షినాథుఁడు మహోత్సాహోద్ధురం
హాస్తన్యూహపతులఁ దై సాగిన నాగిరిప్రజములో గప్రాజ్ఞఁ
దప్రాజథా, ని హింతాపాదసు లైనయుయ్యనుచరాగ్నిక్రేష్ఠు
లొం డొండ దుస్సహాగ్నిషాన్పృతచిత్తు లై దనదిశాజాజ్వ
ల్యమానాంగు లై. 35

వ. తమలోన. 36

ఉ. ఎక్కడివారొకో గదుమఁ దెక్కడిసొగాఁ గలవారు వీరలో
యెక్కడివారు లోకుల కనేకవిభాకనిభీక రాకృతుల్
ముక్కటిమూఁపురిక్కడను మొక్కలులై యురు వెంచి సంగమం బె
సెక్కనయూద చిత్రయుధణోద్భటులై చటులైకవిక్రముల్.

వ. పురారియనుచరాగ్నులు పరాక్రమించుచుండఁగను. 38

క. దానవుఁ డొకఁడు మనోజవుఁ
డానేఁటి విని బాణుచేత నారదుఁడు తెలుగ
గేను విన పలతుఁ గనుఁగొను
మా నా కెఱిఁగింతనుడు సమాలోకించెన్. 39

గీ. మంటబోదులు కలసఁ గల్పాంతసమయ
దహనతృషితమహాబలతమసు లనఁగ
నుద్భటులు స్వధాకారాశ్రయులు పురారి
తోడఁ దలపడి యేగురఁ బొలఁగి చనిరి. 40

వ. మఱియును. 41

కృష్ణుండు గిరివ్రజపురరక్షకు లగునగ్నుల గెలుచుట.

క. పోరిరి మురారితోఁ రణ
పారంగతు లయి పతంగపటహాస్వర్ణాం
గారభ్రాములు స్వాహా
కారాశ్రయు లేవు రనలకాయు లజేయుల్. 42

క. అహాతము లయి జ్యోతిష్టో
మహావిర్భాగములు రెండు [1]మంటలు వపుష
న్మహిమ మయి నడవ నడుమను
సహాయుఁ డయి యంగిరుఁ డనుసంయమి నడచెన్. 43

చ. అరదము నైై సుదగ్రుఁ డగునంగిరసుం గని నెమ్మొగంబునన్
దరహసితంబు చెన్నెసఁగ దానవసూదనుఁ డల్లనిట్లనున్
మరలు మునీంద్ర నీకు వసమా యసమాయుధశేలి గెలికిం
దర మె మదీయసాయకవితానము మానము గోలు పుచ్చదే.

మ. అనుడుం గోపము రూపముం బడసిన ట్లమ్మౌనిశూలంబుచే
కొనినారాయణుప్రాణముల్ రణములోఁ గోడాడఁ జూడన్ జ
నార్దనుఁ డాశూలము నర్ధచంద్రవిశిఖవ్రాతాహతిం ద్రుంచి
య, మ్మునివక్షంబు ముహుర్ముహుఃక్షురదసృఙ్ముద్రాతిరౌద్రం
బుగాన్. 45

శా. స్థూణాకల్పనిశాతబాణనిహతిం దూలించి సోలించినం
బ్రాణత్రాణపరాయణుల్ హుతవహుల్ బ్రహ్మాత్మజుల్ నల్వుర

[1] మంటల పురుషుల్.

బ్బాణుం డున్నెదకుం గళేబరముఁ జూపం దెచ్చి రాలోడిత
క్షోణీభాగపరాగధూసరితముణ్ణాంగళ్యంగారవమున్. 46

క. [1]అంగిరుఁడు పెల్లగిల్లిన
సంగరజయ మమరఁ బాంచజన్యముఁ బూరిం
చెం గంసవైరి ముందఱ
మ్రింగినశశి నుమియునీలమేఘము పోలెన్. 47

చ. భయరసమగ్నులం బ్రధనభగ్నుల దుర్భరదైన్యఘూర్ణులన్
నయనవిలగ్నుల న్వివసనాయుతనిర్వ్రణభగ్నులం బరం
జయపరివిగ్నులం బ్రణతిసారసలగ్నుల నగ్నులం బలే
శయుతయసుండు నూఁది నడ సాఁగ గిరివ్రజరాజధానికిన్.

మ. బలివిధ్వంసనుఁడుం బ్రలంబరిపుఁడుం బ్రద్యుమ్నముఖుల్ శంఖ
ముల్, పెలుచం బట్టిరి వన్నెగాంతికిగిరుల్ వ్రేటిస్ఫుటారావ
ముం, గలసెం దచ్చతురర్ణవనపటుధ్వాన మవ్వేళలో
పలఁగోలాహలదోహలంబయి గతప్రాణుండు బాఁగుండనన్.

వ. అట్టియెడ బుట్టిపడి గిరివ్రజంబు గజిబిజించినచందంబున గిరి
వ్రజంబు గజిబిజి భజించె నదనంతరంబ దైతేయపతిపదాతి
వ్రాతం బన్యోన్యసైన్యసన్నాహంబులు దేహంబులయుల్లా
సంబులు రోసంబులవేసంబుల నోసరింప నిలింపారిపారిష
దపరంపరాపరస్పరశంఖనాదంబుల మోదంబులు నలుమ
డింపఁ జలము డింపక యంపకట్టలు తిట్టలు గోనం జేర్చియు
నార్చియు నట్లు పలుగోట్లం గూర్చియు నేర్చియుఁ దానసుల
వెరవరుల కిచ్చియు మెచ్చియుఁ గొంతంబును పంతంబు
లతోఁ బట్టియుఁ దట్టియు నత్తళంబులు కత్తళంబులవారిచేఁ

1 అంగిరసుఁడు పెల్లగిలిన.

బోరించియు సారించియుఁ బరశువులు పరశూరుల కొసం
గియు నెసంగియుఁ జక్రంబులు వక్రంబులు వలుకక సవరిం
చియు వివరించియు బల్లెమ్ములు బెల్లెమ్ముల విఱువ నమ
ర్చియుఁ జెమర్చియు నెలకట్టియలు నెలకట్టియల నిలిపియుఁ
దెలిపియు నడిదంబులు బెడిదంబులుగఁ గదలించియు ముద
లించియు శూలంబుల మేలంబులం జూపియు మోపియు
గదలు బోదలు మెచ్చం బొటించియుఁ దాటించియు పరి
ఘలు పరిఘలు గొన వైచియుఁ ద్రోచియు ముప్పిళ్లు
నప్పిళ్లు నసలకయుఁ గదలకయుఁ గఠారువులు వఠారుల
కొప్పించియుఁ దప్పించియుఁ బిడియమ్ముల గడియమ్ములం
బన్నియు నెన్నియు భేరీభాంకారంబుల దూరంబుల వారిం
చియు వేరించియుఁ జిందంబు లందంబులుగా మొపయిం
చియు బెరయించియు గజంబులకు ధ్వజంబు లెత్తించియుఁ
జొత్తించియు హయంబులకు జయంబు లాశీర్వదించియు
మదించియు స్యందనంబులకు వందనంబులు జేసియు డాసి
యుఁ గాలుబలంబులకు మేలుబలంబు లెక్కించియు నిక్కిం
చియు సవరణల సవరణ లక్షణంబు లక్షణంబునం బొడమం
గడమ వడనికింకరానీకంబునుం గింకరలోకంబును యక్ష
రాక్షసదానవగణంబులు గణంబులై యొయిది కదిసి నడవ
నారాయణుం డాఁకె నయ్యవసరంబున. 50

క. ద్విరదంబులు సరదంబులు
హరులు నరులు నిక్కు నుక్కు నలవు న్నెలవుం
బురుడున గరుడున కలుకలు
బెరయ నెరయ శౌరి సీరిఁ బిలుచుక బెలుచన్. 51

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాహతిం బచ్చుతు
[1]ధారిశోణితఫాణితద్రవనిపీతప్రీతు లై తన్నుఁ జే
న్నారం బన్నగయక్షరాక్షసు లమర్త్యవ్రాతచేతస్స్ఫురత్
స్ఫారస్ఫారవిహారఘోరనటనారభాటస్ఫుటాటోపు లై. 52

క. తమనలుపురరుధిరంబును
సమరంబునఁ గ్రోలు బాణసైనికుల భుజం
గమయక్షరాక్షసులఁ గని
రమారమణుఁ బిలిచి నిలిచి రాముం డనియెను. 53

క. ఆలంబులోన రక్కస
మేలంబులు గలసి మనలమేనులరుధిరం
బేలా క్రోలఁగ నిచ్చెదు
బేలా భూతములఁ బఱపు భీతంబులు గాన. 54

వ. అనుటయుఁ బాంచజన్యధరుండు వారి నస్వస్థంబు దైన్యంబు
నొందింపం దలంచి యాగ్నేయాస్త్రంబు ప్రయోగించిన.

మ. అసురారాతిశరాసనారణిజమై యాగ్నేయబాణంబు బా
ణసురారాతిపతాకనిస్ఫురదరణ్యానిం [2]భృశాఘాటు
శ్వసనానేకపకర్ణతాళపవనవ్యాఘూర్ణితస్ఫూర్తిం బ్రయో
భసితాకారత నొందఁజేసె హాటిఁ గుబ్బ్గు భగ్గుభగ్గుం దనన్.

వ. ఇవ్విధంబున నస్త్రంబునం జిరవఱినందఱు లై యనీకంబు
లనేకంబులు పొడవడంగి నిక్కనభయంబునం దక్కినయం
బునం గలబలంబులు గళవళించి మగిడి నిగిడి నగరంబు
చొచ్చిన వెనువెంట నంటం దఱిసి వైనతేయుం డజేయుం
డయి తోడన చొచ్చె నట్టియెడ. 57

1 ద్వారోద్యద్రిపుశోణితప్రసవసంప్రీతాత్ము లై యున్న. 2 బలాకావళీ.

క. నానావిధాయుధంబును
నానావిధసైన్యరవము నానావిధభ
ద్రానేకపఘోటకరథ
సైనికమును సైనప్రమథసైన్యము దోఁచెన్. 58

చ. పలకలునొడ్డనంబులును బాసటచేయఁగఁ గత్తిగొంతముల్
బలుసబళంబులు న్వెనుకఁ బన్నిన విండులవారు పైపయిం
బలముగఁ దోఁప వారుపపుఁదండము నేనికపిండు దేరుమూఁ
కలుఁ బరిపాటిమై సమరకౌతుకహేతుకమై చెలంగఁగన్.

సీ. నిస్సాణముల మ్రోఁత నింగి ముట్టి మురారి
పాంచజన్యముతోడ బాదరింపఁ
గరులతొండములసంగడి నిక్కి తాలాంకు
పలుఁదనాఁగటితోడ పక్కలింపఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి దిక్కులఁ బ్రాఁకి
భుజగారిఱెక్కలఁ బూజ సేయఁ
గరవాలరుచులు భాస్కరకరంబులఁ ద్రోచి
ప్రద్యుమ్నుశరములఁ బంత మడుగఁ

తే. సరదములు గాల్బలంబుల కడ్డమైనఁ
గ్రంపి మీఁదను దెరువులై క్రిక్కిఱియఁగ
డెక్కెములుఁ గొంతములు జల్లిదెలు మలంగఁ
బ్రమథదైతేయసైన్యంబు బయలు మెఱసె. 60

క. మున్నాకసమున సేనలు
పన్ని హరిశరాగ్ని చేత భస్మిత మగుటం
గన్నారఁ జూచి మఱియును
సన్నాహముతోడ నడిచె సైన్యము ధరణిన్. 61

వ. అట్లున్న సేనలం గనుంగొని నీలాంబరుండు పీతాంబరున
కిట్లనియె. 62

ఉ. ఈచతురంగసేనపయి నెక్కుడు వేడుక నిక్కి నాయనిం
జూచెద నా యొకింతపడి శూరులఁ బేరులతోడి ద్రుంచి పే
లాచలసీమ లట్లు కరులన్ హయులన్ గతియించి సుగ్గుగా
వైచెద వైజయంతువిలు వంచెడు బాలునిలజ్జ దించెదన్.

వ. అనుటయు విశ్వంభరుండు. 64

శా. నాచిత్తంబున నిత్తెఱంగపాడమున్ నాగారి యున్నచ్చనం
బ్రాచీదిక్కుముఖ స్థ నానాసురసం బ్రద్యుమ్నుండు స్నిగ్ధ హే
లాచాతుర్యము దాకలన్ వలపలన్ లక్ష్మి సంచారంపు ధా
త్రీచారంబున మోహరించెముసుఱింగ జేర తేఁ డిప్పుడున్.

వ. అనుటయుం బలంగమత్రి సుమతికి సవతరించి సనుదేవ
సుతునితలంపున కనుగుణంబుగ నడచి నడచి ముంగిరి గ్గు
జాగిలి వెలుచుగోపాలుపోలికం బ్రబలంబులం గదలించియు
నదలించియుఁ గడంగి యాటడంగి శాఖలంబులు నులుచు
వెలుచనం బోదివి వెల్లాదివి హాస్తికులమస్తకంబుల ధర
నురలించియుఁ బొరలించియు ముంచి మెయిపెంచి మించిన
తురగదళంబులం బొలియించియు నలియించియు నదవం
బులు చెక్కులు వాయ తెక్కుల విద్రించియు నద్రించియుఁ
బేరెలమిఁ దలపడినవీరుల నారెలం జీరి నాయలు వ్రేసినట్లు
చేసియు మెండుకొని యున్న శుండాలంబులతొండంబులు
పట్టికొని గుండెలు వగులం దన్నియుఁ గడిమిఁ గడచన్న
పన్నగ యతు రాక్షసులఁ బెడచేత వ్రేసియు డాసియుఁ
బాసియు లాసియు వాసి చెడక కలకలంబులు సేయుపల

కలవారి నుగుటంబుల నింగికిం జిమ్మియు పఱిపఱిగా నఖం
బుల వ్రచ్చియు విచ్చియుఁ జొచ్చియుఁ బెచ్చు పెరిగి
నచ్చు బేతాళంబులం బాతాళంబు సొర నడిచియుఁ బిడిచి
వైచినచందంబున మడఁచి త్రోచియు సరసాన బెరసినం
గరసాన నొరసిన వెరవు చేసియు గేడించినం గూడించి
యడంచియుఁ బెల్లగిల్లిన మల్లడి గొలిపియు ననేకప్రకారం
బులం జీకాకు పఱిచె నట్టియెడ. 66

శా. ఈషాదండము సీరతుండమునన్ హేరాళమై మ్రోఁకలా
ఘోషింపంగ విహంగమాధిపనఖాంకూరంబు ధీరంబుగా
శేషాహిం గొనివచ్చి చొచ్చిరిపులం జెండాట సూచింపఁగా
రోషోద్రేకముఁ జూపుచుండె బలభద్రుం డుల్లసద్రౌద్రుఁడై.

ఉ. నాఁగలి సాఁచుచుం దిగుచు నాగరథాశ్వభటావళిం గదన్
జాఁగరగొన్న జక్కులఁ బిశాచిక లాచిఱునుగ్గు [1]లెక్కకై
రేఁగినచోట్లనుం దెలుపు రెండును మూఁడును నాలుగైదుగా
గాఁగిటఁగొమ్ములున్నగలుఁగాళులు వ్రేళులఁబట్టిచూపుచున్.

శా. ద్యుమ్నంబు న్నికషంబు వోలెఁ బగలన్ దోఃఖడ్గమున్
రాయఁ బ్రద్యుమ్నుం డాహవకేళి సేయునెడఁ దోర్ద్తో
భూతముల్ ప్రీతితో, నామ్నాయాంగతభూతమాంసములు
చేయూరంగ[2]ఁ గూర్చున్ వెసన్, నిమ్నాగ్రానతలంబు లో
క్కమొగిగా నిండా[3]ర బండారమున్. 69

శా. ప్రద్యుమ్నప్రదరంబు లాబలములం బైపై నివారింపఁగా
విద్యుద్దామపురస్సరాంబుధరమై విస్ఫారముం బాంచజ

---

1 పెఱుచో. 2 మాఁర్చ్ఛన్. 3 రు...మున్.

నొప్పదవ్యధ్వానముగర్జితంబులుగ దైత్యుల్ భీతిఁ జక్రాంగచం
చద్యానంబునఁ బెల్లగిల్ల వెలిచెం జక్రాయుధుం డుద్ధతిన్.

చ. నలుగురచేత నిత్తెఱఁగున న్నఖిలాంగలసాయకాంబకా
ద్యలఘుమహాయుధప్రహతి న్మైఁ దితిజాఘవసేన పాఱెఁగా
జలజదళాక్షుఁ డత్తెఱిజలజప్రతిమాస్యము బాహుమధ్యసం
చలదుపగూహనాకలితసాగరకన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 71

శివజ్వరము వచ్చి బలరాముని దాఁకుట.

ఉ. అట్టియెడం గడంగి ప్రమథాధిపుపంపున సీరపాణికిం
గట్టెదుర న్మహాజ్వరము గాళ్లుశిరంబులు మూఁడుమూఁడుగా
ముట్టిన తేప నిక్కముగ మూఁపులుమూఁడయి వచ్చి తాఁకి ము
చ్చుట్టును బాఱి యార్చె నతిశూరత న్మెఱసి తాఁకు దుస్థితిన్.

చ. తఱిమి సహస్ర మేఘములు దాఁకి పరాక్రమకేళి నాఁకనై
నుఱిమినభంగి నార్చి విసువోరి హలాయుధ బుద్ధిహీనయి
ట్లెఱిఁగియుఱెంగినన్నుఁ గనియించితి ప్రాణముతోడ నింక నె
త్తెఱఁగునఁ బోయి దీమదము ద్రవ్వఁగఁ జెప్పుడు మేను
నొక్కుడున్. 73

క. గదరాజ నేను నీవును
గదరాజవు నిలువు నిలువు కాని మ్మనుచుం
బోదు లైనబాణవృష్టుల
గదునిమనంబునకు వెఱపు గఱపుచు నడచెన్. 74

మ. బలభద్రుండును వేయిమండలము లొప్పం గ్రమ్మఱ న్వేగముం
బలముం గాంచి మహాజ్వరం బెడమచేభస్మంబు ముం త్రుంచి పైఁ
జిలికింపంగ నొకింత సోఁకెను రమాశేషంబు బంగారుగు
బ్బలియం దొక్కెడఁ జిందినం దరికొనెన్ భస్మావశేషంబుగాన్.

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మేనునగంబునం దొక్కమోఱు నీఱగుట
యుం బదనంతరంబ. 76

క. బలదేవు మేను సోఁకిన
వెలిమిడిచే వేఁకి సఱచి విటతాటముగా
నిలుగుటతో ములుగుటతో
నలమటతో నావులింత లంతంతకుఁ గాన్. 77

క. జడనుం దాపము నిద్రయు
నిడువెండ్రుకతోడ నెగయునిట్టూర్పులు సం
దడి గొని వడి గొని మదిలోఁ
జిడిముడి పడి కన్నుఁగవయుఁ జిడిముడి పడఁగాన్. 78

వ. తదవసరంబున గదుండు సగదుండయి గదాధరున కిట్లనియె.

క. ఓకృష్ణ కృష్ణ చిక్కితిఁ
జేకొను మభయంబు నాకుఁ జేయుము నాతం
డ్రీ కాలఁ దొడఁగె నొడలిదె
లోకాధిప నీకృపాబ్ధిలో ముంపఁ గదే. 80

క. నాపుడుఁ గడురయమున వసు
దేవతనూభవుఁడు రేవతీరమణుని సం
భావనఁ గౌఁగిటఁ జేర్చిన
నావిర్భూతజ్వరాపహారణం బయ్యెన్. 81

వ. ఇవ్విధంబున. 82

శా. రాకాచంద్రికఁ దేల్చినట్లు ఘనసారంబుం బయిం గూర్చిన
ట్లాకాశాపగనీర వ్రాల్చినటు లాత్మానందయోగామృతం
బేకాంతస్థితిఁ గ్రోల్చినట్లు హరిచే నింపారునాలింగన
స్వీకారంబున శీతలాంగధరుఁడై సీరాయుధుం డుండఁగన్.

క. ఉభయగదమధ్యమునఁ గై
టభమర్దనుఁ డుండి యచ్చటన్ రణమున్ గై
యభిముఖునిఁ జేసె నొక్కని
విభు నొక్కనిఁ జేరి వింత వేసట వాయన్. 84

క. బాహులు నెత్తి చఱల్లనఁ బరిఘవించి
దేవదేవుఁడు పలుకు సత్త్వపులుకేనిఁ
దలఁమి నీశక్తి యెంత యెంతయును నేఁడు
నెఱపుమీ యని గర్వంబు నింగి ముట్ట. 85

క. ఆమాటలు విని రేఁగ
గ్రామణి కోపించి సుడికరంబుల రెంటన్
దామోదరుసురముఖుయిన్
వేమఱు మిడుఁగుఱులతో డిపెలిమిడి చల్లెన్. 86

వ. ఇట్లు చల్లుటయును. 87

ఉ. మంజ్వాభిరామక్షేత్రమగుమాధవుగాత్రమునందె స్వహోత్రమై
సంజ్వర మొందఁగన్ ఘరశసం బనచేతులు మూఁడునెత్త్రె
సెం జ్వరుఁ డంతఁ బోక తులసీవనమాలికపచ్చ గంద మం
టం జ్వలనంబు రేఁబిడికటం బొడిచెం బనుపాటి వాటమున్.

వ. ఇట్లు ప్రేటునుం బోటునుం జూపి నుఱిఁగియును. 89

చ. అపరులు వాఱ నూఁదికొని హస్తయుగంబునఁ గంసవైరిఁగ
క్లైదుర నురంబు ప్రేసి పెరయూఁగగతిం గలచె న్మురాంతకుం
డది చిఱునవ్వునం దెగడి యానసముంజటియుంగ మోఁదినన్
బెదరక ప్రేటుపాటు నెడపెట్టిగదంబుముదంబు చూపఁగన్.

శా. వైనతేయారిఘనంబు గర్జిలి భుజాదండాహతిం జూపి య
త్యాతంకం బగురౌద్రతాపమును మూర్ధాధిత్యకన్ముష్టిని
ఘాతవ్రాతము వైచి నొంచె [1]నిటుప్రారంభించె ఘోరాభిసం
పాతం బష్టభుజత్రిబాహుల కపూర్వస్తోత్రపాత్రంబుగన్.

గీ. పురుషసింహంబు లిమ్మెయిఁ బోరి ముష్టి
ఘట్టనంబుల నవలించుదట్టనలకు
వెక్కసంబుగ నిర్జరుల్ వెఱచి యింత
నలదు నల దంచు నించుకపడిఁ దలంక. 92

క. సరి సరి ముహూర్తమాత్రం
బరితో హరి పెనఁగి చంప ననువు గని భుజా
పరిఘముల నొక్కఁ గనకా
భరణంబులతోడ వానిబరులు నొగ్గులన్. 93

తే. జ్వరుఁడు మృతుఁడయ్యెనని భుజావలయమున ని
మీలితాక్షుఁడై యున్న యమ్మేటిమగని
నెత్తి యుల్లంత వైచిన నెగసి వచ్చి
లోకనాథునిహృదయంబులోను చొచ్చె. 94

వ. అట్టియెడ ముకుందుండు. 95

క. గడగడ వడఁకెడు మేన
న్నిడుపెండ్రుక వెట్ట నెదుర నిదుర చలింపన్
మెడ మడఁచు నావులించుం
దడఁబడుఁ బడఁబోవు నిలుచు ధరఁ గూర్చుండున్. 96

1 నటనప్రారంభఘోరాజిసం, వ్రాతం బైనభుజత్రిబాహుల.

వ. అట్లు గూడుచుండి. 97

కృష్ణుఁడు తన్నుఁదాఁకిన శివజ్వరముపై విష్ణుజ్వరమును బనుచుట.

మ. తనలోఁ జొచ్చినశాంకరజ్వరముపైఁ దండెత్తఁ గల్పించె న
ద్దనుజారాతి ప్రతిజ్వరంబునది యాత్మస్వామి దేహంబులోఁ
గని హస్తాంఘ్రిశిరస్త్రయాన్వితుని వీక్షించి హాసించెఁ గే
లును మస్తంబులుఁ గాళులుం దనకు నాల్గునాల్గునాల్గుండఁగన్.

వ. ఇట్లు వైష్ణవజ్వరంబు నిజతేజఃప్రభావంబున శాంకరజ్వరం
బుం బుండరీకాక్షు దేహంబున నుండ నీక వెలిఁ వెడలించి.

శా. సాహాయ్యం బఖిలాయుధంబులు నిజస్వామిప్రభావంబునన్
బాహాదండములందుఁ జేయఁ గలిగన్ బ్రత్యర్థికిన్ ఘస్మర
న్నాహం బాయుధహీనతం దెలుప విన్నాణంబు వైకోలుగా
నూహింపం గదిసెన్ హరిజ్వరముపై నుగ్రజ్వరం బుద్ధతిన్.

గీ. అటు గదిసి మూఁడుచేతుల నడిచి మగుడ
నతఁడు వ్రేసిన వాపోవు నవసరమున
మదనరిపుబంటు మందులమారి మఱియు
విష్ణుకింకరు వజ్జను వీపుఁ గఱచె. 101

శా. వ్రేటుంబోటునుగాటు నిత్తెఱఁగునన్ వేమారు సైరించి నీ
రాటోపంబున వైష్ణవామయవిభుం డాకోపతాపాధిపుం
బ్రాటం బెబ్బులిఁ గట్టిన ట్లొకట దోర్దండద్వయిం జుట్టి మో
మోటుం బించుక లేక తక్కనభుజాయుగ్మంబునన్ వ్రేయుచున్.

క. రాఁ దిగుచు నెగుచు నగుచుం
బోఁ దట్టుం బట్టుఁ దిట్టుఁ బోరిఁ బోరి రోఁదున్
మోఁదు మెడ ద్రొక్కు నెక్కును
మీఁదికి నెగయించు వంచు మెయి సారించున్. 103

గీ. ఎంత చేసిన నంతంత కెక్కుడైన
బలముఁ జలమును జూప శాంభవరుజావ
రుండు రుక్మిణీవరుజ్వర [1]రోగరాజు
భుజము లుద్ధతిఁ బుతఫుతఁ బోవఁ గఱచి. 104

వ. విడిపించికొని మగుడం దలపడి కేశవరుగ్వల్లభునకు. 105

క. తలఁ దలతోఁ దాఁకించినఁ
దలమీఱఁ గాలు గాలఁ దాఁకించిన మి
క్కిలి కాలు గలుగుఁ జేతులఁ
గులికినఁ దన చేయి మీఁ దగుఁ బ్రేటునకున్. 106

ఉ. పొత్తినచోట నేడుదలలౌ [2]నలువాయిఁ బెనంగ వ్రేయుచో
నొత్తినఁ జేతులేడును బయింబొడగానఁగ వచ్చు మెచ్చుగా
సుత్తర[3]దోఃకరంబు సరి నొత్తినఁ గాళులు నేడుదోఁచు నే
త్రోత్తరణంబులుం దలఁపఁ గూడవు వేఁకుల రాచపోరిలోన్.

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రొవ్వున నివ్వటిల్ల డిల్లంబులు గాక మల్ల
యుద్ధంబు సిద్ధంబుగాఁ దొడంగినగడంగిన మహాజ్వరంబులు
జ్వలనజ్వాలాకలాపంబులు రూపంబులు గైకొన్న విన్నను
వునఁ గన్నునువు చూప అగ్గింప బగ్గింప నెగ్గించియుఁ బోరు
నెడ నారాయణజ్వరంబు గరంబు గినిసి కవిసిన పరువంబు
గరువంబున నుండనీక ఖండపరశుజ్వరంబు బట్టి మెట్టుకొని
పదంబున మదంబునఁ దాఁచియుఁ ద్రోచియు మడమల
నెడమలించియు నలంచియుఁ బిక్కల నొక్కలంబునఁ జప్ప
రించియు నుప్పరించియు జానును నానువున నదిమియుఁ గది

1 రోగరాజ, భుజగభుజములుపురపురఁ బోవఁ గఱచి. 2 నను
వాయి. 3 దొక్కరంబు.

మియుఁ దోడల నోడ లరికట్టియుఁ జుట్టియుఁ జేగులవాతు
లడిచియు విడిచియు మనికట్లు విఱిచియుఁ జఱచియుఁ
గొప్పరంబుల దెప్పరంబుల దెలిపియు నిలిపియు సందుల
బొందులఁ గలయనొత్తియు హత్తియుఁ గాలించియు సోలిం
చియుఁ దూలించియు సోలించియు నయ్యసురుంజయుని సన్ని
ధికిం దెచ్చి పెచ్చు పెరిగి మెచ్చింపం దలంచి యుట్టనియు.

క. విఱుతునొ మ్రింగుదునో తల
దఱుగుదునో యేను జ్వరుఁడఁ దానుఁ జ్వరుఁ డా
కరకంతు నేయ విల్లగు
చెఱకుం జెఱకైన వంటచెఱకుం జెఱకే. 109

వ. అనుచుఁ గేశవజ్వరంబు సింహనాదంబుఁ జేసి విజృంభించిన.

మ. పరసేనావనదావపావకుఁడు సంబద్ధాధికక్రోధుఁ డుత్కర
సాటోద్ధురభూషణుండు విలసత్కాలాంతకాకారుఁ డుగ్రస్వర
గారాటిహతాశుఁ డుజ్జ్వలజవాత్యుగ్రుండు మాహేశ్వర
జ్వరముం బట్టి నధింపఁ జూడ సుమనస్సంభావనాప్రాప్తుఁడై.

చ. ఒకయశరీరి యిట్లను మహోగ్రయమూర్తి మురారి దేవదే
వ కుటిలదైత్యదానవనివారణకారణ శాంభవజ్వరం
బకట వినాశ మొందఁ దగునయ్య తగం బ్రతిపాలనంబు చే
వికలము గాకయుండ యదువీరవరాగ్రణి కావునావుడున్.

శా. సంతోషించి మురాంతకుండు విడువన్ శాంభుజ్వరం బప్పుడా
పంతం బప్రతిగణ్యరూప మగుచుం బాదప్రణామక్రియా
త్యంతం బైనసపర్య శ్రీవిభునిఁ గా నాత్మం దలం పొందఁ గా
శాంతిం బొంది నుతిప్రకారవిలసత్సాంద్రోక్తిసంభావనన్.

వ. ఇట్లు స్తుతియించె. 114

శా. కృష్ణాంగాయ నమో నమో మురభిదే కేశిప్రహర్త్రే నమో
నిష్ణాతాయ నమో నమో బలిజితే [1]నిస్వావభర్త్రే నమః
కృష్ణేష్టాయ నమో నమో మధుభిదే క్లేశానుశాస్త్రే నమో
ధృష్టోక్తాయనమోయనంగశుభముల్ దీపించుమాకెప్పుడున్.

మత్తకోకిల. ఈశ్వరాయమహాత్మనే దనుజేశపంకవివస్వతే
శాశ్వతాయ ధరాధృతేంబుజచక్రశార్ఙ్గగదాధరా
యాశ్వమేధఫలైకసంస్తుతిహారివాఙ్మనిరతఃతే
విశ్వరక్షణహేతవే ప్రభవిష్ణవేఽస్తు నమో యనున్. 116

మ. సురమర్త్యోరగవిష్టపత్రితయసంక్షోభంబు గావించు దుర్
విరసాధిక్యవిశేషపోషణమిళద్వీరప్రలాపంబులన్
సరి లేకంచుఁజెలంగుదైత్యవిభునిన్ స్తంభంబులోఁబుట్టి శ్రీ
నరసింహాకృతితో వధించిననిను న్సంభావనన్మ్రొక్కెదన్.

సీ. తాటకాజీవనస్థైర్యంబు శరభాను
సంచయప్రభలకుఁ జవులు చూపి
ఖరదూషణానీకవరపత్త్రనివహంబు
నాశుగపఙ్క్తిఁ జీకాకుపఱచి
రాజత్తరకబంధరాక్షసు జంఘాల
పత్త్రిసంఘుంబులపాలు చేసి
పౌలస్త్యవరశిరఃపద్మసందోహంబు
దనశిలీముఖములఁ దవులఁ జేసి

1 నిష్పాపపాత్రే.

ఆ. రాఘవత్వమందు రణసరోత్కీలలఁ
గ్రాలు చున్న నిన్నుఁ గన్నులార
జూడఁ గంటి జన్మసుఖ మెల్లఁ బొడగంటి
ముదముతోడఁ జేరి మ్రొక్కఁ గంటి. 118

వ. అనుచు బహుప్రకారంబుల వినుతించి సాష్టాంగంబుగాఁ
బ్రణమిల్లి శాంకరజ్వరంబు నారాయణున కిట్లనియె. 119

క. దనుజాధీశవినాశన
వనజాక్ష భవజ్జ్వరంబు వారించి మహిం
న్ననుఁ గరుణతోడఁ జూచెదు
వినుతించి నమస్కరింతు వీరమురారీ. 120

ఆ. అనుచుఁ గైటభారి యతిసుప్రహృష్టుఁడై
యట్లు కాక మజ్జ్వరాధివిభుఁడు
నిదె యడంగు మీర లిద్దఱు లోకంబుఁ
బీడ సేయఁ జంపఁ బెంపు గలిగి. 121

క. నీవు మదీయజ్వరమును
ద్యావాపృథివీప్రసిద్ధతాద్వైభవనా
నావిధచరిత్రములతో
నీవసుధం బరగుఁ డనుచు నెంతయు నెమ్మిన్. 122

వ. శాంకరజ్వరంబు జనార్దనున కిట్లనియె. 123

మత్తకోకిల. నేను దైత్యనిఘాతనుం డగునీలకంఠకృతుండనై
యేసమయంబును లేక మర్త్యుల యేపు మాపి చరించి దు
ర్మాని నై విపక్ష భవజ్జ్వరరాజనిర్మథనస్ఫుర
త్తానవవ్యథ నొంది కింకరదైన్య మొందితి నాఁడునున్. 124

క. హరియును ముదమున గిరిశ
జ్వరరచితమదీయవినుతివచనవ్రజముం
నరుఁడు పఠించినఁ దలఁచిన
జ్వరరహితుం డనుడు జ్వరుఁడు సంతస మొదవన్. 125

వ. నారాయణునకుఁ బునఃప్రణామం బాచరించి సంగరంబు
వెడలెఁ దదనంతరంబ సంరంభవిజృంభితుం డై పీతాంబ
రుండు నీలాంబరప్రద్యుమ్ను లిరుదెసల బలసి నడువ నసుర
బలంబుఁ గదిసిన. 126

కృష్ణప్రద్యుమ్నబలభద్రులు రాక్షసవీరులతోఁ బోరుట.

మ. గరుడస్యందను లై నమూవురకు రక్షశ్శూరసైన్యంబుతో
సురసంఘావృతజంభశాత్రవసభాశోభాఢ్యరంభాంగనా
పరముఖ్యామరభీరుభాసురమనోవైపద్ధ్యరోధోత్సుకో
ద్ధురతాలాలితయోధవిక్రమమిళద్యుద్ధంబు సిద్ధించినన్. 127

క. కరులును హరులును వేరులు
నరులు దెరలఁ బోర శౌరి నలఁచుం గలఁచుం
గనములు నురములు శిరములు
సరములుగాఁ గ్రుచ్చు మెచ్చు జరగుం బరగున్. 128

వ. ఇట్లు బడబానలకీలాకలాపసదృశంబు లగుశరంబులం బర
బలంబులం బఱపి తత్సైన్యంబు దైన్యంబు నొందించిసింధు
కన్యాధవుండు పాంచజన్యం బొత్తె రోహిణీనందనుండు
ననందనుం డై శంఖంబు పూరించె నప్పుడు రమావల్లభ
భల్లప్రహతంబు లై డొల్లుభటులతలలు తాలఫలంబులం
బోలం దదుపరిసృత్యమానకంకగృధ్రపర్ణంబులు పర్ణపుటం

బుల ననుకరింప మధుమథనప్రపదపీఠంబు లగుమకుట
మాణిక్యంబుల మెఱుంగులగములు నిజజఘనలక్ష్మీనీరాజన
దీపప్రభారాజులుగాఁ బడసురయూపంబులుగాను ఘనం బగు
సితాతపత్త్రంబులు రజతభాజనంబులుగాఁ గీలాలంబలంబ
కళీకృతనిర్వ్యసత్కారికరటీకటాహంబు గగనముం డాకసించు
సందోహంబులం బనను శిశిరోపచారంబులు చేసినవంపంబుఁ
వెగడుఁ బడుచితంబు లయి మీఁదికి నెగయుసుంధసుంధ
ముక్తాఫలంబులు సురముక్తసుమనోవృష్టిశోభానిష్ఠంబు
చేయు సర్వోశ్యస్వబాణానుష్టానంబున నెగసి మండు నట్టుమం
టలు సురనారీనికరగ్రహణాహోమంబు విడంబింప నిర్వ్యాఘం
బునం బ్రథనసన్నాహంబు లైన సముంగళంబు లైనసంగజనసం
జూచి మనంబున మెచ్చి పెచ్చు పెరిగి బలఘ్రంపు రౌద్రా
కారుం డై సహోదరసహాయుం డై లాంగలంబున మత్తం
గజంబులం బడఁ దిగిచి సూతరథ్యసహితంబుగా రథంబులు
చదిసినఁ గదిసినకడంకతోఁ బ్రధనప్రవీణాశ్వములు పలుగాఁడి
బ్రద్దనాదుల డిగ నుఱికి చింత విడిచి పంతంబులు కలిగి
నరాంతకసంబునంగరాయుపు వెఱికికొని యుపిర్బసం జూచి కని
మసంగి ముసలంబునం గైదువులు విఱుగఁ బ్రేసిం దునుకలు
దమయంగంబులు నాటిన సొలసి తెలసి విబుధాంధకారటీకర
గ్రహణనిషేధక్రోధంబునం దనకట్టెదుర నిలిచిన సురనగ
రంబున కరుగం జేసి తత్పర్యంతయుధ్యమానహాయహో
తులు తనపైఁ దఱిమి యఱిమిన నీనున ప్రేసి గాసిలం జేసి
మొదలం దనచేతం దెగినస్యందనారోహకులకు విందులు
సందడించునట్లుగా ఖండించి చిందఱవందఱ చేసి సానం

దుం డై సకందర్పపాలుం జూచి యతనికి బాసట యై ప్రద్యు
మ్నుండు చాపంబు గుడుసుపడం దిగిచి పరివేషాభిమం
డలచండఖద్యోతద్యోతమానసముద్యద్దేహుం డై కాలాం
తకునకు వింత యగుపంతంబు గఱపు వాఁడునుం బోలెం
బురదహనంబునాఁటిరుద్రునకు భద్రరౌద్రంబు నేర్పరింప
నేర్పు గలిగి కౌశికజాజ్వల్యమానజ్యాజ్వాలామయూఖ
రేఖాసర్గళప్రేంఖోళనభాసురుం డయి యసురబలంబునకుం
జలంబునం బ్రదరంబుల దరంబులు పుట్టించియుఁ గరంబులు
దట్టించియు రూపు మాపియు నేపుఁ జూపియుఁ గరంబులు
ఖండించియు శిరంబులు తుండించియు గజంబులం బఱ
పియు ధ్వజంబులం జెఱపియు సంభ్రమంబున విజృంభించు
నవసరంబున. 129

సీ. యంత్రకుఁ డాడించి యవనిఁ ద్రోచినవ్రాలు
బొమ్మలగతి రథపూగములును
నిర్ఘాతహతిచేత నెఱి దప్పి కూలిన
కుధరాళిచాడ్పునఁ గుంజరములు
నేలయేటిరయమున నిలమీఁదఁ బడ్డగం
డశిలలభంగి ఘోటవ్రజంబు
[1]ధాతృశిల్పాగారపాతభిన్నాంగు లై
పడియున్న రూపులపగిది భటులు
తే. వికటముగఁ ద్రెళ్ళి నోరగెసు విచ్చి పఱచెఁ
దొరిగెఁ బృథ్వీతలంబునఁ దునుక లయ్యెఁ

1 ధాతుశిలాగార.

జండశార్ఙ్గశరాసనశాతవిశిఖ
జాలముల నేయుఁ జలమునఁ జక్రధరుఁడు. 130

ఉ. లోఁగక సంగరస్థలములోనఁ బరాక్రమకేళి నాఁపుసేఁ
మూఁగిననైత్యదానవులమొక్కల ముక్కునుఁ జెక్కు సేసితా
నీఁగలతిండిగాఁ జదిపె నేపున నచ్యుతపూర్వజుండు పై
నాఁగలి సాఁచి రాఁ దిగిచి నాగరథాశ్వపదాతిసంహతిన్.

శా. ప్రద్యుమ్నుండసహాయయోధివిముఖుండు మహారాజసంబుసంధిల్లఁ
గా, సుద్యద్బాణశరాసనప్రోద్ధతోగ్రాంతిహస్తంబుచే, వి
ద్యుత్ప్రస్ఫూర్తిమానమూర్తి యగుచున్ దీంద్రులంగప్పఁగా
నుద్యోగింతురుదివ్యకాంతలు వివాహోత్సాహసంభావనన్.

శా. కాష్ఠాలిన్ శిఖి ముట్టికొన్న కరణిం గాఢంబుగా బాహుస్ఫుర
ద్వైక్షత్రార్యాతినయంబునం బరబలౌఘశ్రేణి బనిర్యాణంబుగా
శ్రేష్ఠాస్త్రంబులనేసి వారల సుప్రీతిన్ గావ్యాన్యథా
గోష్ఠీతత్పరతాసమంచితులఁ గాఁ గోపించి చేసెన్ వెసన్.

వ. మఱియు ననేకసాయకంబులు పరగించిన నసురసేన చనకం
జాలక మొనలను దలంగియుఁ గలంగియు సరసంబులలోఁ
దాఁగియుం దూఁగియు ద్వీపంబులలోఁ జిక్కియుం
జొక్కియుఁ దరుపునఁ బోఁ వెఱచియుం బఱచియుం దరు
వులలోఁ దూఱియుం బాఱియుఁ బోటువడి పొరలియుం
గెరలియు వాటువడి తెరలియు మరలియు బహుప్రకారం
బులం బఱవం దొడంగె నయ్యవసరంబున. 134

మహాస్రగ్ధర. శతసాహస్రాశ్వపంక్తుల్ సమయఁగ వశాలతుల్
భటుల్ ద్రెళ్ళఁ జేరుల్, తుటిఁ గూలం గోటిసంఖ్యల్ గెడ

యఁ గరిపఁ రాశీతిసాహస్రసంఖ్యల్, హతశేషానీక మాజిఁ
వ్యథఁ బడ ముసలాద్యాయుధంబుల్ ధరఁ బై, చితోలం
గం బాఱఁ బోరం జిడిముడి పడుచుం జిక్కుచుం బాఱు
చుండఁగన్. 135

వ. బాణుండు వారలతో ని ట్లనియె. 136

ఉ. మానితమాన [1]ధైర్యకులమందిరసుందరకీర్తివిస్ఫుర
ద్దానవవంశజాతు[2]లరు దారుణశాతమహాస్త్రసంహతిఁ
స్థానముఁ గీర్తియుం గిరిశసంగతియుం బెడఁబాసి పోదురే
మానముకంటెఁ బ్రాణములుమంచివియే తలఁపంగ నక్కటా!

సీ. అనిమొనఁ బావకు నైన నాహుతి చేయఁ
 దివిరెడుమదిలోనిధీరగుణము
తమలావుకోలఁదులు బాఱెఱుంగర యంచు
 జను లెల్ల మిముఁ జేయుసంస్తవంబు
మిన్ను మైఁ బడినను మెలుపుతో నఱచేతు
 లొగ్గఁ జాలుటకు నైన యోర్పులావు
మానిసిగందంబు మాఱు వచ్చె నటంచు
 నాజిలో వైరుల నడఁచులాగు

ఆ. పాఱి విడిచి మీరుఁ బాఱంగ నగునయ్య
 వితతశౌర్యులార వీరులార
సతతనిశితశస్త్రసందోహధరులార
 దళితవిమతులార దనుజులార. 138

సీ. వేలుపుజడదారి విం బారగించుచో
 నానందబాష్పంబు లడ్డపడును

---

1 దైత్య. 2 లయి.

రక్తనిమ్నగ ననురాగంబు సంధిల్ల
    నుబ్బి భూతావళు లోలలాడ
నిర్జరకామినీనిలయాంగణంబులఁ
    బచ్చతోరణములు పరగుచుండ
స్యందనసమాజసహాయభటవ్రజములు
    తునుకలై ధరమీఁదఁ దొరఁగుచుండ
ఆ. మొదల మీకు గెల్పుకీసనంబులం జెల్లె
నిత్యమంగళాస్పదీకృతప్రసిద్ధి
తిరుగఁ దగునె మీకు ధరతఁ బెడఁబాసి
వినుతశౌర్యులార [1]సుభటులార. 139
సీ. సంగరం బనిన నుత్సవము గైకొనుక్రియ
    నొలసక చనియెడిశూరులార
శంకయుఁ దెప్పుడు సంభావనలు సేయు
    నుల్లసిల్లుచు నుండు యోధులార
గాత్రఖండములు ధరిత్రిపైఁ దొరఁగంగ
    శత్రుల గెలిచెడిజైత్రులార
[2]సమితిలోఁ సేనానిశౌర్యంబు మెచ్చక
    మిన్నక తిరిగెడు మేటులార
ఆ. ప్రకటులార మాన్యబలులార విశ్రుత
విక్రమప్రభావవితతులార
ప్రమథులార దైత్యపతులార మీరును
బాఱు టర్హ మయ్యె బవరమందు. 140
వ. అట్లుంగాక. 141

1 వీరులార. 2 శివగణసమితి... మెచ్చకతిరిగెడి.

క. ఏనుండఁగ నీలోత్పల
మానవుల జయించు టెంత మానము మీకుఁ
మానుఁడు పలాయనక్రియ
దానవవరులార యనినఁ దదనీకంబున్. 142

చ. విడువక పాఱి పారిషదవీరులుఁ గొందఱు యాతుధానులం
దడఁబడుచిత్తములరయముదక్కినబీరమువియ్యమందఁగాఁ
జిడిముడిపాటుపాదములఁజెందఁగ మోములదైన్య మొంద
గాఁ, జెడియును [1]జెడ్క కయ్యమునఁ జేరఁగఁ జిత్తము
నిల్పి రయ్యెడన్. 143.

వ. కుంభాండుం డారూఢస్యందనుండై బలంబులతో నిట్లనియె.

ఉ. బాణుఁడు వీఁడె మంత్రయుతబాణుఁడు దానవశూరసైనిక
త్రాణుఁడు శంకరస్తుతిపరాయణుఁ డుజ్జ్వలరోషదీప్తదృ
క్కోణుఁడు సంగరస్ఫురితకోపపరాబ్ధఘుటావళీజగ,త్ప్రా
ణుఁడు యుద్ధవిశ్రుతపరాక్రమరౌద్రరసప్రమాణుఁడున్.

క. గిరితనయాధిపపార్శ్వా
తురముఖ్యబలంబు లివి యె[2]దుర్కొన్నవి కే
తురజోవిసరాంతర్హిత
హారిదశ్వసురాయనంబు లై క్రొవ్వలరన్. 146

వ. మీ రింక సాధ్వసగ్రస్తులైన నగునె ధీరమనస్కులై సమ
రంబునకు నమరుం డనునవసరంబున సర్వజ్ఞుం డఖర్వసమర
గర్వపర్వతారోహణనిర్వక్రపర్వ నిర్వాహకనిర్వేదనపారిష
దవీరపరివృతుండును నమందానందకందళితవందారు బృందా
రకబృందసందోహసందీయమానమానసుండును సమరజయ

1. జెడ్డకయ్యమును జేయఁగ. 2 దూరోన్నతకే.

జయాకారమనోహరుండును రవిక్షేత్రమునివారణకారణశ్వే
తాతపత్రాయమాణశర్వరీనాథకళంకాననమున్నతవిజటాజూట
తటతటినీతామరససురభిపవనపోతోద్యపినరుచు స్సముత్థిత
పతంగవిస్ఫారప్రభావిభాసితుండును సంవీతసుందరసితస్సుందర
నవచందనమాలికాసందేహాస్పదప్రస్ఫురద్రుణా త్రిశూల
విశాలమరీచివిద్యోతితదిక్చక్రుండును విక్రమభుజబలసంయుత
సకలగణాధిపసముదయవిలసదసిరచితవివిధాంజిత మయూ
రరాజవిచిత్రగతిచాతురీచతురసమ్మదసేనాపతిసహితసేన్యమా
నుండునునై జనార్దనుం దాఁకనిలునిలుమనుచు నచ్చిమఱియును.

శివకేశవులయుద్ధము.

శా. చతురంభోనిధిమేఖలావలయభూచక్రంబు గంపింపఁగా
శితికంఠుండు విశేషరోషవిలసత్పింగాక్షదీప్యద్దృష్టిఁ దా
శితనారాచము లేసినన్ హరియుఁ బర్జన్యాస్త్ర మేసె న్వెసన్
శితరూపంబయి తచ్ఛరంబు శివునిన్ సైన్యంబులం గప్పఁగన్.
గీ. అట్లు వొదివినఁ గుపితుఁడై యంధకారి
యగ్నిదైవత్యశరమున నసురవైరి
నేసె నేసిన నాయస్త్ర మెల్లకడల
మంటమొత్తంబుతో దివి మూఁడు నలసె. 149
శా. ఆయస్త్రంబతిఘోరమై పొదువ దైత్యారాతియున్ రా
ముఁడున్, మాయావల్లభుఁడుం బలప్రభుఁడు న్నాకౌక
సాంగమ్ములై, ఛాయాహీనత నొంది యగ్నివిశిఖాజ్వా
ల్యమానాంగులై, పోయెం బోయెదుపంత ముందఁ [1]
గలఁగన్ భూతావలుల్ భీతితోన్. 150

1 జెలఁగన్ భూతావళి భీతితోన్.

గీ. అట్లవస్థాంతరప్రాప్తు లైనవారిఁ
జేరి దనుజులు చేసిరి సింహనాద
మగ్ని బాణశిఖావృతుం డైనవానిఁ
బొలిసె నని యెంచి మాధవుఁ బొదివె హరుఁడు. 151

ఉ. అంతట నంబుజోదరుఁడు నబ్ధిపదైవతశస్త్ర మేసినన్
సంతతవారిధారలను జారుతటిల్లతికావితాన మ
త్యంతమహానినాదసతతాద్భుతభీషణగర్జితంబులన్ .
సంతసమందఁ జేసె సురసంఘములన్ దనుజుల్ చలింపఁగన్.

క. ఆశస్త్రదహనుఁ డాఱిన
నీశానుఁడు రోషవహ్ని నేసెఁ గ్రమమునం
బైశాచము రాక్షసమును
నైశం బాంగిరస మనుమహాస్త్రముల హరిన్. 153

వ. వాసుదేవుండునుం దదస్త్రనివారణంబు చేయం దలంచి.

సీ. వాయవ్య సావిత్ర వాసవ మోహన
ముఖ్యాస్త్రముల నేసి మురవిరోధి
యాత్మాస్త్ర మేసిన నాయస్త్రదీప్తిచే
నసురప్రమథభూతయక్షగణము
బాణునితోఁ గూడఁ బాఱె నల్లడలకు
నంధకారం బయ్యె నఖిలజగతి
విశ్వేశుఁ డప్పుడు వెలుఁగుచు నుండెను
నంది మహాదేవుస్యందనంబుఁ

ఆ. గానఁ డయ్యె శివుఁడు గైశవాస్త్రం బేయ
నాత్మబాణ మగుట నచ్యుతుండుఁ

దూణమందుఁ బెట్టి వాఁడి యేసె రుద్రుండు
పాశుపతము నదియు కేశవుండు. 155

వ. ప్రయోగించిన నయ్యస్త్రంబులు గగనవ్యాపకభాసురంబులై చండమరీచిసంశ్రితంబులై తరణిమండలంబు ననుకరించి చిత్రభానుత్వంబునను శిఖావత్త్వంబునను హవ్యవాహన సమానంబయి యుగ్రప్రకటితత్వంబునను జాగ్రత్తీక్ష్ణయత్వం బునను శైలానీకసమానం బయి గ్రావసత్త్వసమగ్రత్వంబు నను మహాశానత్వంబునను బాహావారప్రతిమానం బయి సుమనఃప్రియత్వంబునను సూర్యమండలాశ్రయత్వంబునను సువర్ణధరణీధరసంకాశం బయి యివ్విధంబునం గాక యి క్కొక్కయెడల నెగసి మింట నంటు మంట లంటిన నేఁడి మికి సైరింపం జాలక ప్రభాకరుండు త్వరితంబున రథంబు నడుపు మని జంకించిన శంకించి యనూరుండు వేగంబున నుంకించియు హయంబుల నంకించియుఁ బగ్గంబులు సడల విడిచిన ననుస్యూతలాలాజలంబు లగువక్త్రగహ్వరంబులు గలుగుహరిదశ్వంబుల జనంబులను నోర్వక యిక్కడక్కడ వడినచుక్కలును దిగుడుపడిన దివ్యవిమానంబులపయిం బొల్చుపతాకాపటసముదయంబులం జూచి విస్మయసహా లంకపాసుమానంబునఁ సలిలవినోదాగతసురముగ్ధసవర్ణినీ శరీరవిరాజమానవరవర్ణినీవైభవంబు ననుకరించు సర్వతః ప్రసరన్మయూఖశిఖాజాలంబునను సకలమహీధరంబులును సువర్ణాచలంబు లయినం దదీయకనకలతాకుంజంబుల విహ రించు సురకామినీప్రేమానుభావంబులగుశయ్యాతలంబులం

బరఁగుపుండరీకంబులను సువర్ణత్వం బాపాదించి జాజ్వల్య
మానం బై శైవాస్త్రంబు నిగిడె నట్టియెడ. 156

గీ. తోఁచె నల్లడ ధూమకేతువ్రజంబు
పడె నకాలపుఁబిడుగులు పుడమిమీఁద
మాఁగువాఱెను మార్తాండమండలంబుఁ
బఱఁగెఁ జుక్కలు దివమున బయలు మెఱసి. 157

క. ప్రమద ముడిగి దిక్తనంబై
రదసంఘము బృంహితములు ప్రకటితములుగాఁ
దమ దెసలు విడిచి పాఱెను
దమయంతన దానవారి [1]ధారలు దొరుగన్. 158

క. అవ్విబుధజగతిలోపలఁ
గ్రొవ్వు దఱిఁగి సురగణంబు క్షోభము నొందెన్
ఇవ్విధమున నుత్పాతము
నివ్వటిలం దొడఁగుటయును నిష్కరుణతతోన్. 159

క. అవియును నొకటొకటికి నె
త్తు వోనక పెనఁగిన గని మధుత్రిపురహరుల్
సవరణతో మగుడంగాఁ
దివిచిరి ఖేచరగణంబు దివిరి నుతింపన్. 160

క. పవమానానిలవిధుమాధవ
మహాస్త్రముద్భవము త్రిపురమథనాస్త్రముఁ గా
మహారుండు ప్రయోగించును
నహితునిపై సురలు కలఁగ నసురలు చెలఁగన్. 161

1 తరువులు విఱిగెన్.

శా. ఔన్నత్యస్ఫురదంశుదీప్త మగునాయస్త్రంబు వీక్షింపుచున్
వెన్నుం డాత్మఁ దలంచె నీశరము చేసి శ్రీశుఁ డుత్కంఠుఁడై
తన్నుం జంపఁ దలంచె నంచు మహితోదారోగ్రబాహార్యంబుగా
నున్నిద్రాబ్జదళేక్షణుఁ డుండె సమరోద్యోగానవద్యస్థితిన్.

క. అంభోజనాభుఁ డహిత
స్తంభవిరచనప్రవీణతావైభవుఁడై
జృంభణశర మేసిన సం
రంభవిజృంభణము దక్కి ప్రమథాధిపుఁడున్. 163

క. తడఁబడుచు నొడలు సులుచుచు
వడిఁ దూఁగుచు నావులింత వచ్చిన సొలయున్
బుడివడుఁ గాళులు నిలువక
పడఁ బోవుం బడగకొమ్మపైఁ బడి యొఱగున్. 164

వ. ఇవ్విధంబున. 165

చ. మనుజవరాగ్రణీమహితమార్గణజృంభణసాధ్యభీతుఁడై, ధన
దసఖుండు ప్రాలిన సుదారమణిచిత్రతపట్టుఁ డుల్లస, ద్వనజ
దళాక్షుఁ డొత్తె రథధన్యముఁ బౌరసమూహమాన్యమున్
దనుజచమూమనోరచితదారుణదైన్యముఁ బాంచజన్యమున్.

శా. ఆయంభోజదళాక్షుఁ డుగ్రతరపంచాస్యారవం బొప్పఁగా
మ్రోయించెన్ విశిఖాసనంబు హృదయామోదంబు నిండార ర
క్షోయత్ప్రమథేశసైన్యములు సంక్షోభంబు నొందంగఁ బా
ణాయత్యుద్భటశక్తిబాణుఁడు గతాహ్లాదంబుతోఁ బాఱఁగన్.

క. తక్కినసైన్యము లనిలోఁ
జిక్కి పరాఙ్ముఖతఁ దొలఁగె శివుఁడును భీతిం

బొక్కుచు నలసత మెయి న
ల్దిక్కులఁ దిరిగి నిలిచి యేావులించుచు నుండెన్. 168

వ. తదనంతరంబ. 169

మ. నియతామర్షముతోడ బాణసచివానీకంబు నుద్యన్మహా
హాయసంబంధముజైత్రమంత్రవివిధాయత్తాస్త్రసంఘోద్భవ
స్మయసైన్యావృత మైనస్యందనముఁ గ్రౌంచద్వేషి యెక్కె
న్వేసన్, లయకాలాంతకసన్నిభుండయి రణోన్మాదంబు సం
ధిల్లఁగన్. 170

కుమారస్వామి కృష్ణబలభద్రప్రద్యుమ్నులతోఁ దలపడుట.

ఉ. కయ్యములోనిదైత్యులు వికారవపుఃప్రమథవ్రజంబులా
యయ్యెడ నెక్కుడీతనిమహాద్భుతవిక్రమమన్నఁ బొంగి తా
నయ్యెడఁ బార్వతీసుతుఁ డహంకృతితో శతముల్ సహస్ర
ముల్, చయ్యన నేసెఁ బాణములఁ జక్రధరుఁ బలభద్రుఁ
దత్సుతున్. 171

శా. నిమ్నుం డై శరజుండు సంగరమిళన్నిష్కంపరోషంబుతో
నామ్నాయాత్ముని వేయిబాణములచే హాలాప్రియున్
నూటిటన్, ద్యుమ్నత్మాధరవాసు లచ్చెరువునం దూఁగాడ
నిన్నొంచుఁ బ్ర, ద్యుమ్నుం బెక్కుసహస్రబాణముల జేఁ
దూలించి మించె న్వేసన్. 172

వ. ఆసమయంబున. 173

ఉ. అంచితరక్తదేహులుమహాయుధభీషణులయ్యుదూద్వాహుల్
నొంచిరివాయుపహ్నిఘనసూత్నమహాస్త్రములం బ్రకోపులై

సంచితకోపదారుణవిశంకటబాణకృతారిమారణుఁ
గ్రౌంచవిదారణుం బ్రమదకారణు నుజ్జ్వలశక్తిధారణున్.

క. ఆనలినాయతనేత్రుఁడు
నానీలాంబరుఁడు మరుఁడు నధికమదముతో
నానామంత్రసమన్విత
సేనానీశరగణంబు చేసిరి మాయన్. 175

వ. అట్టియెడ. 176

ఉ. దేవగణంబు డెందముల భీరత దక్కి విమానపంక్తి నా
నావిధపద్యలం దోలఁగ నాకనివాసినవోల్లసన్నపీ
జావళి గూలె విద్రుతము లయ్యె దిశాకన లుగ్రభంగి నీ
భావభవారినందనుఁడు బ్రహ్మశిరం బనుసన్న నేసినన్.

క. ఆదిత్యశతద్యుతి దా
మోదరుఁడు సుదర్శనముఁ బ్రయోగించి తన
స్త్రాదృతదీప్తిం జెఱిచెను
గాదంబిని తపను కాంతిఁ గప్పినపగిదిన్. 178

వ. తదనంతరంబ తదస్త్రంబు తిరస్కృతౌఘుం బగుటయును
బటుచటులభ్రుకుటికుటిలవిశంకటలలాటఘటనికటవికటపటీ
యస్స్వేదోదబిందుసమభివ్యక్తీకృతరోషావేశుం డై విశా
ఖుండు సంబద్ధఘంటాసమూహదీర్ఘఘుఘుఘనిర్ఘోషంబును
వితతసువర్ణప్రభాశిఖాజాలంబును జయలక్ష్మీవినిర్గమనారా
యణనీరాజనక్రియ ననుకరించు హేమమయం బగుశక్తిం
బ్రయోగించిన. 179

శా. శంకాకీర్ణమనస్కదానవరిపుల్ చక్రాయుధుం జింతతోఁ
గ్రుంకెంబో యని భీతులైరి యచటం గ్రోధాప్తదీప్తికామహా

హలం బారంబున శక్తిఁ గూల్చి విమతవ్యూహంబు భీతిల్ల నా
తంకంబుం బెడఁబాసి విష్ణుఁడు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁ డై.

ఆ. [1]అంతఁ బోక శౌరి యగ్రజుండును దాను
జక్రమును హలంబుఁ జటులగదయు
భుజములందుఁ దాల్పఁ బోరిఁబోరిఁ గదిరెడు
భీతి మానసమునఁ బిచ్చలింప. 181

వ. గుహుఁ డుండు చేయునది లేక తిరుగంబడినం బూర్వజయుతుం డై (పూర్వగీర్వాణుం డగు బాణు నజేయు) హృషీకేశుండు సముద్యుక్తుం బలంచి వెంటం దగులునవసరంబునం గోటవి యను నొక్కయచ్చమల్లి వచ్చి యడ్డపడిన నక్కికం జూచి నారాయణుండు మాఱుమొగంబు పెట్టికొని యప్పుడు దిగ్వాసస్త్వంబులు నన్నుం గొలిచినఫలంబు ని న్నొకమరి మాంచినం జెడు నని శపించె నది మొదలుగా నానగ్నిక దిగంబర యై యుండె నివ్విధంబున. 182

మ. జ్వరుఁడుం గొంకఁడుఁ గుమారుఁడు మహా[2]స్త్రస్త్రంబుసన్నా
హితలీలం డిగఁద్రావి దానవవిభుశ్రీయాపదేశాధిక [ప్రాసు
స్ఫురితశ్రీఁ బెడఁబాసి సంతతమహాసూరాగ్రణీసద్వ్రతో
స్ఫుటులౌ బెంపునెడం దొలంగిరి మహాసంగ్రామరంగంబునన్.

వ. ఇవ్విధంబున నగుహజ్వరుం డై ఖండపరశుండు పాఱిన సుర
వద్యావిరాజమానానవనిర్ఝరిణీ ప్రవాహానేకాసంపాదన

1 అంతఁబోక నశౌరియు నగ్రజుండు, చక్రముసుశార్ఙ్గముహలంబు చటులగదయు, భుజములందుఁ దాలుపఁబోరిఁబోరిఁ దిరిగెడు, భీతి చేమానసంబులు నిచ్చలింప. 2 సైన్యాసన్నాహంబు.

నిదాననిరంతరపై జయంతీసంతానంబును సనసన్యవిద్యోతిత వివర్ధితతర తరణికిరణసర్వతోజాజ్వల్యమానా ఖిన్వనివక్ర సర్వతః ప్రసర్ప్యమాణ యుద్ధవిలోకనాగతసుర్వీకర సాన్వ భౌమఫణామండల మాణిక్యమరీచి విడంబనాఖండిత తేజః కృపాణప్రముఖశస్త్రాస్త్రంబులం గలుగుసైన్యసంఘంబులును బరాభూత భేరీభాంకారభయానకఘంటాఘటల [illegible] బృం హితారావంబులును నధఃకృతఘనాఘనసంఘ [illegible] చ్ఛాదితదిగంతరాళంబును గరవినిర్గతనిశితసాయకస్ఫురద [illegible] నంబును నవిరతగళన్మదోదకధారాపటలంపటిమలం [illegible] ద్విరేఫరాజావరోధనధూమాఘసన్యధుర్యధ్యాన సమానక నానందంబును నవ్విధంబును గాక నభోవీథియుంబోలె నక్షత్రమాలాలంకృతంబై పారావారంబునుంబోలె నుహా సత్త్వసమగ్రంబై త్యాగిగృహాంగణంబునుంబోలె దాన ధారామనోహరంబై ధారాగృహంబునుంబోలె [illegible] ఘటాంకితంబై మలయశైలంబునుంబోలె [illegible] కాం బై త్రిలోచనాసనంబునుంబోలె శక్తిధరాధిష్ఠితంబై చతు రాననముఖసంక్తియుంబోలె సోమోద్భాసితంబై [illegible] బునం బొల్చుసిందూరంబును ధారాధరసముదాయంబునుబోలె సంధ్యాసందేహసంపాదనకారణం బగుమతంగజపంక్తియు నతిత్వరితగమనవేగతిరస్కృతసమీరణంబులును ఖురదళిత ధరాధూళిపాళీవిరచితాపరసర్వంసహంబులును చరణజనిత పవనంబులును వదనగహ్వరనిష్ఠ్యూతలాలజలంబులును పల్యాణఖచితనూత్నరత్నతేజోవికాసంబులును బాదమధ్య విలీనగగనంబులునై పంచభూతాత్మకత్వంబునను హరినామ

గేయానుగుణగణంబులనుశక్రతురగవిలోకనకౌతూహలం బునం బోలె నభంబు నాక్రమించి శ్రుతతదీయజలధిసంభవ వాదంబులం బోలె నద్యాక్రమణనివృత్తంబు లై ప్రభాకర హాసంబు లసహాయంబు లై జరగం జాల వని జనంబు లాడువచనంబులు విని స్వకీయవినయజనిత లజ్జాయుతం బులం బోలె నమితాసనంబు లై గమనవిస్తారితచామరంబు లై పునస్సంజనితపక్షంబులం బోలె మనోజ్ఞంబు లై యువ్వి ళంబునుం గాక కైలాసనగరంబునుం బోలె నీశ్వరప్రియంబు లయ్యును దుర్వర్ణమంజులంబు లై మేరుగిరినితంబంబునుం బోలె దేవమణినివాసంబు లయ్యును సమరాధిష్ఠితంబు లై సాగరంబునుం బోలెఁ బ్రకటితనిఖిలావర్తంబు లయ్యును జడమయంబు లై యక్షరచయంబునుం బోలె దీర్ఘప్లుతప్రచా రంబు లయ్యును హ్రస్వంబు లయి విలసిల్లుఘోటకంబులును నఖిలరత్నఖచితమకుటకోటిప్రభా ప్రహసితతరణిమండలం బులును గోపావేశవికటభ్రుకుటిచటులలలాటదేశంబు లును బరస్పరస్పర్ధానుబద్ధప్రభావివాహయస్సముత్థితస్ఫు లింగ ధూమకేతుసముపలక్షితానిమిత్తంబులును కింజినీటం కారవానస్థితభువనకటకధ్వాన సింహనాదవిడంబితనిస్సాణ నిస్వనంబులును మఱియునుం గోదండంబు లుద్దండంబు లై ధరి యించియుం జరియించియు గవలు ప్రాణలు చలంగం బట్టియుం జుట్టియు శరంబులు గరంబుల సమర్చియుం జెమ ర్చియు శస్త్రుల శస్త్రులను నిర్చియుం బుచ్చియుఁ గఠారం బులు గుఠారంబులు దొసంగియు నెసంగియుఁ బట్టసంబు లట్టహాసంబులతోఁ గదలించియు మదలించియు బల్లెమ్ములు

బల్లెమ్ముల విఱుచు నవరించియు వివరించియుఁ జంద్రహాసం
బులు మందహాసంబులతో జళిపించియు దళిపించియుఁ
దోమరంబులు చామరంబులతో నొనర్చియును విసర్చియుఁ
బ్రాసంబులు రోసంబులతో సారించియుఁ గాలించియు సబ
ళంబులు సుబలంబులుగా నొత్తియు నత్తియు శల్యంబులు
తుల్యంబులుగా ధరించియు ధరించియు నారాచంబుల నాగ
సంబులతోఁ దిట్టలుగొనం గూర్చియు నేర్చియుఁ బలకలు
పులకలు నెగయఁ బాటించియుఁ జాటించియు సంకటం
బులు సంకటంబు లని తనయోధుల నడిగించియు వాడించియు
నలు దెసలం బరఁగు కాలుబలంబులును గూడుకొని జను నీ
విమతపతాకినీ ప్రతిభయమూర్తి యగు బాణాసురుండు
బాహాసహస్రధృత నిఖిలశస్త్రాస్త్రసందోహుండై యదునా
యకుం దాకె మఱియును. 184

శా. ఆరూఢోరగవైరి గ్రీవనశోత్పన్నాత్మయుం బ్రసిద్ధుంచి సా
ర్వాదక్షూరమదాభిమానవిలసద్వైరిమృగంపాతనో
దారస్ఫారభుజాబలాతిశయితాతాదృశ్యఖడ్గస్థిత
స్ఫారవ్యాప్తచతుఃపయోనిధిదృఢద్దేహోమండలుండగాఁ దై.

బాణుండు కృష్ణునితోఁ బ్రతాపోక్తులు పలుకుట.

క. బాణుం డిట్లను నిన్నుం
బ్రాణముతో మగుడ నీను పట్టణమునకుం
రేణూకృతతనుఁ జేసి ప్ర
వీణత్వమ్మైఁ బరగువాఁడ వేయును నేలా. 186

క. తూణోద్ధృతశితవిలస
ద్బాణపరంపరలు పొదువ ధారాసూత్రతో

చక్రధరసాహసిని దేలుచు
శోభితనగరము నమరముఁ జెప్పెద నీకున్. 187

క. ద్వారకలోపలఁ బుట్టలు
సూరెల నిసుకఁ గొలిచినట్లు సుమనోనగరీ
సూరిజనంబులు గొలిచెడి
చారుచరిత్రుఁడు వేణునాదుఁడ జలజదళాక్షా. 188

ఉ. నీపుణ్యచరిత్రబాలుఁడను నేను గతాగ్రసమస్తశస్త్రసం
ఘాతితదోర్బలాస్త్రనిధి ఘనుఁడ దేవుఁడ నాకు సాటి యీ
భూతలమందునం జూడమెవ్వఁడు [1]నీవటు నాకు సాటియే
యీసమయమున్న పంబులుఁగు నక్కనయంత నెయింత నేమగున్.

వ. ఇట్లుం గాక. 190

క. నీనీతిబాణలతికని
మానసములు పెల్లుబెల్లు మగిడి చనంగా
నేను బ్రహ్మండును హరుఁడును
నీనాటిని గాను నన్నుఁ జనుముఁగ నరమే. 191

క. నిన్ను నుపన్యాసమును
నన్నుఁ గని మగుడనములలోన సరసిజనేత్రల్
మన్నింప నెవ్వరు వేసిక
మన్నింతునె రాగిల్లి చేత మరిగింతుఁ జుమీ. 192

క. నావేయిబంధములుఁ గడుఁ
జేవ మిగిలి కోటిసంఖ్యఁ జెన్నలరంగా
నీనసము నన్నుఁ గెలుచును
దేవతలకుఁ జూడరాని తీరున నన్నున్. 193

1. లాభము.

వ. అని అప్పుడు. 194

క. దనుజుం డాడెడువచనము
లనేకపక్షరాగ్రకీకరావళిఁ బోలెన్
ఘనవాత[1]తరంగముల జ
లనిధినడుమ నుండు నేలలం బోలె వెసన్. 195

క. అప్పుడు జగములు గొల్వఁగ
నుప్పొంగుచు నున్న నిర్జరోత్తమబింబం
బొప్పు వెసఁ దాల్చె దనుజుం
డప్పురుసున నాడుచుండ సతనినయనముల్. 196

వ. తదనంతరంబ సరోషసంభ్రమోత్సాహదీపితుం డై నారా
యణుం డతని కిట్లనియె. 197

ఉ. ఏమిర బాణ వ్రీడనవిహీనభయోద్ధతమానసుండ వై
యేమని పెక్కులాడెద విదేటికి మాటలచేత [2]నిన్ను సం
గ్రామము గెల్వవచ్చునె వికారపుమాట జయంబ [3]యైన నీ
కీమెయి నేలభాషితము లెక్కుడుగాఁ బచరింపుమాజిలోన్.

క. ఈచందమైనవిజయము
నీచే నగుఁ గాక యున్న నిక్కపుజయముం
జూచెద వైనను నోరీ
నాచే జితుఁ డగుము గెలుపు నన్నును నీవున్. 199

కృష్ణబాణాసురులయుద్ధము.

క. అనుచు నిశాతాశుగములు
దనుజునిపై నేయ నతఁడుఁ దచ్ఛరములకున్

1 తరంగంబుల, వెనయు జలధినడుమ నుండు నేలలఁ బోలెన్. 2. నీవు సం. 3. యైన నిం, కేమియు నేల.

మనమున విస్మయ మందుచు
ననేక బాణముల నేసె నంభోజాక్షున్. 200

వ. వాఁడిట్లు ననేకాయుధంబులం బొదివి యనిమిదిచేతులతో
సహస్రబాహువులు నగుటనతో సరిసరిగాఁ బోరినం జూచి విస్మ
యావిష్టచిత్తుండై బాణుండు కోపించి తొల్లి హిరణ్య
కశిపుండు బలికిచ్చినయాగ్నేయబాణంబుం బ్రయోగించిన
సకలదిశాజాజ్వల్యమానం బయి విజృంభించిన దామోద
రుండు. 201

క. పర్జన్యబాణ మేసిన
నూర్జితవర్షంబుతోడ నున్నతధారా
రార్జనము గాఁగ నప్పుడు
నిర్జించెను దనుజసేన నిఖిలవిబుధులున్. 202

క. కానిమ్మనుచిరి నారాయణు
వినుతించిరి సుమనములతోడ వేడ్కలు వొలయన్
మనమున నప్పటి కప్పటి
వినుతానవాక్యములఁ బొగడి రంభోజాక్షున్. 203

వ. తదనంతరంబున గరుడమయూరంబులు సమరకాంక్షమాన
సంయుతంబులతోడం దలపడినప్పుడు గరుడండు దక్షిణపక్షంబు
నప్రమేయంబు బూనిన నగుపడితనరీరం బై మయూరంబు సవ్య
భాగంబునకు నెగసి ముక్కునం బొడిచి కొక్కులనడిచి తదు
పరిభాగంబునకు నెగసినం జూచి తానుం దోడన యెగసి
పక్షంబు చేతం జరణంబుల నిండిదియు నుఱికియు గగనంబు
నను నుఱికియు దిరుగంబడి నీలకంఠశిరంబు చంచుపుటం
బునం గీలించి తత్పక్షంబు గోళ్ల గీఱికియుఁ జాళ్ల వాఱి

యు నయ్యాయోధనరతోత్సుకుం డగుచుఁ ద్రిపురి తనుపయోగి
పథంబున నడిచి మహిం బడ విడిచిన నాయుధములం జర
పదపాతజనితఘోషుం డై క్రమ్మఱ నగరి గొనునప్పుడు సూర్య
యు వెరపునం దాఁకియుఁ దుండెంబు నలుగడల ప్రచం
డంబుగాఁ గారించియు తక్కుల ప్రేయమం బుడుచియుఁ
బ్రక్కలు దాయుసఘంబులఁ జొచ్చియు బసి ప్రక్కలు
గారించినం గసుంగొని సుహస్తము విజృంభించి సురస్తస్త
సంకీర్ణకిరణసముదాయు వాసగ్రస్తనభోమండలంబు ద్విపత్త్రం
బులం జిత్రంబులుగా మయూరంబు ప్రసేయ నసురుల పా
నీక గొనిచేసియు మయూరుసుం బసుపు లేక లేఖలోకంబు
వెక్కసం బంద నక్కొక్కొదరదవారి యుగ్రప్రసాదేసుమును
తదీయోపరంబు ప్రచ్చి రణభూమికి బలి చేసె. 204

క. అప్పుడు బర్హిణ మోడిన
నుప్పొంగెను [1]దివ్యవినుతు లుడువీథిఁ గా
నప్పురుసుని బాణాసురుఁ
డప్పటి కప్పటికి వెలఁకె నధికభయమునన్. 205

ఉ. పుట్టెను దైత్యసేనల నపూర్వభయం బగు నాకభూమినిం
గట్టిరి దేవసంఘములు కాంచనతోరణపఙ్క్తు లుల్లసం
బట్టణవీథి నయ్యెడను బాణుఁడు చూచుచు భీతి నొందఁగా
నట్టియెడన్ గిరీశవచనాజ్ఞను నంది రథంబు దెచ్చినన్. 206

క. ఆ యరద మెక్కి బాణుం
డాయుధచయవితతదోస్సహస్రరుచిరుఁ డై

1 దివ్యగణము లుడుగణవీథిఁ, అ.

తోయజలోచనుఁ డాఁకెను
నాయుతనిసవర్ణ మొప్ప నతివేగమునన్. 207

శా. జ్వాలాజాలం బగు బ్రహ్మశీర్షకమహాస్త్రం బేసినం గేశవుం
డాలోకన ద్భ్రుకుటీవిశంకటలలాటాభోగుఁడై సంచర
జ్జ్వాలాపాతితదైత్యచక్రము లసత్తేజశ్చయావక్రముం
గాలగ్రాసవిభాసదైత్యరుధిరరేఖానక్రముం జక్రమున్. 208

గీ. అటు ప్రయోగించి యాయస్త్ర మంతఁ జెఱిచి
పృష్ఠకాయాస్థిహారిహాయపూర్వవిబుధ
సంస్తవాధికవర్ధితసమ్మదుండు
కృష్ణుఁ డిట్లను సంగరతృష్ణతోడ. 209

శా. ఓరీ దానవధూర్త! నీదువచనోద్యోగంబు లెట్లేఁగెరా
రారా యింకట నేమి చేసెదవురా క్రౌర్యంబు శౌర్యంబు స
ర్వాధిత్వంబును గల్గనేని దనుజా తెల్లంబుగాఁ జూపుమం
చాడంబెడినిలోచనుండు వచనవ్యాపారపారీణతన్. 210

211
వ. మఱియును.

ఉ. తొల్లి సహస్రబాహువులతోఁ గృతవీర్యతనూభవుండు గ
ర్వోల్లసమానమానసహితోదయమానసుఁడై దశాస్యహృ
త్పల్లసరోజసోముఁ డయి భూరిమఖప్రథితాభిమానుఁడై
యల్లరేణుకాతనయుచేఁ బడఁడే మదిలోఁ దలంపవే.

ఉ. నిన్ను సహస్రబాహుఁగను నేఁడు కరద్వయయుక్తుఁ జేసి న
రోన్నతి మాన్పి నీదుసుహృదుద్ధతి గీటడఁగింతుఁ బోఱికి
ట్లున్నగతిం జెలంగుమని యుద్ధవిశారదుఁడై మురారితాఁ, జె
న్నొందదనుజవర్యనుఁ జేరనమర్చెఁ బ్రయోగకాంక్షతోన్.
214
వ. అట్టియెడ.

క. శశిసూర్యశక్రహరిపా
శిశమనసద్విత్తపతి వసించుం జక్రి
కృశమూర్తి లోన నప్పుడు
విశాలలోచనుఁడు సకలవిస్మయకరుఁ డై. 215

క. చక్రము వైవఁగఁ బూన్ప న
వక్రముగాఁ జెలఁగె విబుధవరమునివినుతుల్
వక్రుండు వినుతి జేసెఁ ద్రి
విక్రమునిం ద్రిదివపీఠి వివిధక్రియలన్. 216

చక్రప్రయోగము చేయఁ దివురుకృష్ణునియెదుట నగ్నికనిలుచుట.

క. అత్తఱిఁ గంతయు నగ్నిక
చిత్తమునం దెలిసి విష్ణుసేవాపర యై
యుత్తఱి బాణాసురునిం
దత్తఱపడ కుండఁ గావఁ దగదే యనుచుం. 217

గీ. దేవదేవ జగన్నాథ దివ్యమూర్తి
కావవే దనుజేశ్వరుఁ గరుణతోడ
ననుచుఁ గోటవి యెదురుగా నడుగుదేర
మోము చూడక కన్నులు మూసికొనుచు. 218

క. దనుజాధీశుని చేతులు
తునుకలు గాఁ గినుకతోడఁ దోయజనయనుం
డనవరతనిశితధారా
జనితవిమతచిత్తభయముఁ జక్రము వైచెన్. 219

220
వ. ఆసుదర్శనంబు.

క. సమసెను బాణాసురుఁ డని
యమరులు సంతోష మొంద నఖిలోజ్జ్వల మై

ముమురారిభుజములు లన్నియుఁ
గోముగాఁ దెగ నఱికి నఱికి నుప్పులు వెట్టెన్. 221

శా. మేదోరక్తపరీతమై ఘనమహాస్త్రంబు చక్రాయుధం
బాద్యంతాశ్రితహీనుఁ జేర వచ్చి త్రిజగత్యాధారకీర్తి శిర
శ్ఛేదింపుజ్ఞను నాసతిమ్మన యదుశ్రేష్ఠుండు రాజన్మనో
మోదంబారఁగ నట్లచేయఁదలఁచెన్ భూతేశ్వరుండంతలోన్.

శా. స్థైరూపాఢ్యగ రాత్మజాజ్వరగణవ్రాతంబు లంతంతటం
జేరంగాఁ జను దేరఁ గోటవిపిశాచీశాకినీనాయకుల్
ప్రారబ్ధస్థితితోఁ జెలంగి చన సత్యాశ్చర్యసంపాది యై
యారాజీవదళాక్షుముందఱ మనోహారిస్తవం బొప్పఁగా.

ఉ. దేవుని చట్టి పట్టికొని దేవ యదూద్వహ సర్వలోకసం
భావితకీర్తిమూర్తియగు భానుసహస్రసమప్రకాశ నా
నావిధవిక్రమాధిక వినాయకనాయక పారికాంక్షిసం
సేవిత వైరిదుర్మథనసిద్ధవినోదన బాణుఁ గావవే. 224

చ. అనుడు మురాంతకుండు ప్రమథాధిప బాణసురారి నీవుగా
చినక్రియ నేనుఁ గాచితిని సిద్ధము నావచనంబు దీని కిం
తను బని లేదు మీఁదటి ప్రధానపుఁగార్యము దీర్పు నీయను
జ్ఞను పిలసిల్లఁ బోయెద విశంకటసత్కరుణార్ద్ర శంకరా.

మ. అనుచుం గృష్ణుఁడు పయిసంబిదప బాణామర్త్యవైరీశ్వరున్
ఘనచక్రాయుధనిష్ఠురక్షతగళద్రక్తార్ద్రసర్వాంగు న
భ్యసుభూతాప్రతిమప్రగల్భపరిహాదాంతర్హితోద్విక్రమున్
జనితాస్త్రాధిక వేదనాప్రకటమూర్ఛాపారవశ్యాత్మునిన్. 226

క. నందీశ్వరుఁ డిట్లను నా
నంద మొదవ దనుజనాథు నను సన్నాహా
స్పందితమానసునను దా
స్పందోహాం విపీంన చేహానను స్తనను. 227

శా. పోగ్యోఁ విష్ణుఁడు [illegible]
యోంగు గ్రీష్మ [illegible]
డాయాసాంగుఁడు [illegible]
[illegible] మాయాన్య [illegible]
నన్. 228

వ. నందికేశ్వరుండు పురాతనముగానట నృత్యంబు చేయ నియో
గించిన. 229

క. తాండవము చేసె బాణుఁడు
ఖండసుధాకిరణమకుట [illegible] డై
చండహారికి స్వనిపాతో
ద్దండతమ [illegible] తోడఁ బ్రవుఁ గాన్. 230

క. జనితవరకాంతి బాణుఁ
డు నర్తనము చేయ హృష్టుఁ డై ప్రియుఁ డై
త్రినయనుఁడు నవము వేఁడుము
దనుజాధిప యనుఁడు నాఁడు దద్దాను నమ్మిన్. 231

సీ. అజయుండు నమరుండు నగువర మనుగంగ
హారుఁడును నవ్వర మసని కిచ్చి
క్రమ్మఱ నడుగు వర మ్మన్న నసురుఁడు నా
దేవర ముండఁటఁ దివిరి నాదు

ఇంతి స్తన్యము చేయఁ గల్గినవారికి
నిమ్ము పుత్త్రుల నన్న నిచ్చె హరుఁడు
సత్కృతిమార్గవాహిని ద్రై నర్జితా
సుతుఁడై మమ్మఖక్తి యుతియయుల్ల
ఆ. నాఁడు నెమరి నాఁడుసనులు పుత్త్రులఁ గాంతు
రిగి నసింగు వరము కొంకి వక్క-
యునిన విష్ణుచక్రహతిజాతనిష్ఠుర
బాధ మాన వరముఁ బడసె నతఁడు. 232

క. క్రిమ్మల నడుగుము నర మున
నమ్మనమునఁ బ్రమథనాథస్వన్యాఘుర్యం డై
నెమ్మి ముని కాళుం డన
నమ్మనుఁ డయి యుండఁ బడసె జగములలోనన్. 233

వ. మఱి సుసు. 234

క. తనయుఁడిలు రెండు చేతుల
నను పొందినయుష్పుతోడఁ బురడించెడున
జననాంతశోభను వెలుఁగఁగ
ననునన మింగొనలన సనుఁడు పొందెన్. 235

వ. వ్రాసిం గున. 236

ఉ. పంచశాస్త్రుమనమున భర్గుఁడు బాణకృతప్రమోదుఁ డై
సంచితనూత్నపారిషదపోరసమూహకృతస్తవక్రియా
సంచితకీర్తిపూరితకగంధముఁ డై నికటప్రవర్తన
క్రౌంచమహీధ్రవైరి గిరిరాజసుతాభజనాతిమోదుఁ డై.

వ. అంతర్ధానంబు చేసె నంతట. 238

—— శ్రీకృష్ణుఁ డనిరుద్ధుని విడిపించుకొని వచ్చుట. ——

చ. గరుడని నెక్కి కేశవుఁడు గ్రక్కునఁ బోయి [1]గృహాంగణంబు సొచ్చఁగా
నరిగినఁ బక్షిరాజుఁ గని యుగ్రవిషోత్థులు నాగపాశమ
య్యురగము లెల్ల నల్దెసల నూడని బోయినఁ జూచి సంతత
స్ఫురితసుఖాతిసంతతసుస్థిరము గనుఁ గృష్ణు ప్రియంబునన్.

క. అనిరుద్ధుమేను దనచే
[2]త నిమిరెను మురాంతకుండు దర్పవిరాజ
ద్దనుజవినాశనపటుతర
సునిశితచక్రాయుధాతిశోభనుఁ డర్థిన్. 240

మ. అనిరుద్ధుండును బితామహస్తుతిచే వ్యాపారుఁడై
తనుఁ బక్షీంద్రుని నెక్కుమన్న సతిచే దైత్యేంద్రకన్యాసఖుల్,
దనతోఁగూడ సుపర్ణు నెక్కఁ బిదపన్ దామోదరుం
డెక్కె నా, యనయోఁగ న్వివిధప్రచారముల సత్యాశ్చర్య
యానంబునన్. 241

క. గరుడఁడు నడుచఁగ దూరము
జరగి హరియు సలిలపాలుసన్నిధి బోగా
సురగోగణములయునికియు
స్థిరముగ విని యతనిఁ దక్క చేసఁ దలఁపునన్. 242

వ. సుపర్ణున కిట్లనియె. 243

1 గృహాంతరంబుకై, యరిగినఁ. 2 తను నివిరె.

క. ననుఁజా నిరహంకారు నానఘుఁడు
తనుజుస్కు న నుసిచినాఁడు తత్కార్యమ్ముకై
మనమునఁ బోవత్ర నద్దన
ననఘా చన నీలునేని యనుగు మచటికిన్. 244

వ. అనుచు మురాంతకునను నాగాంతకుం డిట్లనియె. 245

క. వానిను గాఢ్యం జేలం
నీను బనిచేసుఁ గలుగ నీరజనాభా
యేడను స్థానఁ జనిగుపఁ
బ్రాకటవిజయాంఘ్రి రామ సోదరి రామా. 246

క. అనుచుఁ బత్త్రమువేలం
ననముసకుం బక్షివిభుఁడు వరుణునిపురికిం
గానిపోగు సమ్మతించుచు
ననవిధిమధ్యంబు చొచ్చి ననజనవలోకుచు. 247

వ. గోగణంబుఁ జేరఁ జనుసవసరంబున. 248

ఉ. అక్కడ నుక్కుమిగుణాఘటంబులు మొక్కలుడై వణాయులో
నుస్కు న నొండొకుంబిబిచి యుగ్రతరంగ్రహావిగ్రహోద్భ
వల్,నిస్కు లనుగ జెలఁగునృషధీరరవంబులు నింగిముట్టఁగా
నక్కడుగక్కడంగనుడిహాగోశ్వరవాహానుఁడాఁకిరయ్యెడన్.

క. మునకుఁ నున్నుఁగ జేసుఁకుఁగఁ
బదిలముగాఁ జేరినట్టి ప్రాచేతసునై
సన్నద్ధపతిఘటింపఁ జెంగ్కులఁ
బ్రసిరంబులజల్లు గురిసె పాలఁగఁ దోరన్. 250

వ. తదనంతరంబ. 251

సీ. నిస్సాణరావంబు నింగి ముట్టఁ భటాళి
శంఖనాదంబుల సహదరింపఁ
గరికరళీకరకణములు విక్రాంత
మకుట ముక్తారుచి మక్కళింపఁ
దురగహేషారవోద్ధురత యోధవ్రాత
సింహనాదంబుతోఁ జెలిమి సేయ
శకటనేమివిభిన్న సర్వంసహాధూళి
భటభూషణరజంబు బోదరింప
తే. సకలదిశలును నిండి సైనికులు గొలువఁ
దన్నుఁ గొనియాడ సమరగంధర్వగణము
ప్రకటరుచితోడ ధవళాతపత్ర మొప్ప
వరుణుఁ డరుదెంచె విక్రమోద్ధురత మెఱయ. 252

క. కొడుకులు మనుమలుఁ గొలువఁగ
విడు విడు మని శూరగణము వేగిరపడఁగా
గొడుగులు గగనము గప్పఁగ
జలనిధిపతి వచ్చి నిలిచె సమరతలమునను. 253

వ. ఇట్లు నిలిచి దివ్యనివహాజేగీయమానానూనచారిత్రుం డగు
వరుణుండు బహుశరంబులఁ బొదవినం గైటభాంతకుండు
స్వకీయధనుర్విద్యాకౌశలంబునఁ దదీయసాయకంబులు ఖం
డించి మఱియును వైష్ణవాస్త్రంబు ప్రయోగించినం దదీ

యహాసుసూర్యతేజోధామసమూహంబు వైష్ణవాస్త్రంబు నుప
సంహరింపం జేసె నట్టియెడ. 254

మహాస్రగ్ధర. జలజాక్షుం డంత రోషజ్వలితహృదయుఁడై
సంచితోదార్యతేజో
బలవిస్ఫూర్జద్ధనుర్విభ్రమకరగజసుటా
ప్రఖ్యాతిమూర్తిం గాంచి
కలితోద్యత్ప్రస్ఫురద్ధనుర్యష్టియుతభయదపటా
కారస్ఫాతోగ్రమూర్తిఁ
విలసద్దివ్యాస్త్రకీర్తిఁ విస్మయసమహితో
ద్వృత్తినిర్విట్కృతార్తిన్. 255

క. చక్రము వైవంగఁ బూన్పఁగ
విక్రమకేళిఁ బోలంగి విస్మయభీని
ర్వక్రబాహ్యస్మృతచేతో
వక్రాంతాసంగుఁ డైనబాణాసురుఁడున్. 256

ఉ. దేవునిముంపట న్నిలిచి దేవ యుదారసహస్ర సీడు దాసక్ర
మ్యాసహాసప్రవీణమతి నటియకీర్తిసమృద్ధి నొందితిన్, దేవ
న యుగాత చేసిన విధేయములను జూర నెద్ది చోటటం, దా
నటుటుగానిచ్చి వినయంబున మ్రొక్కుచుంబ త్రిగ్రస్మృతిన్.

క. తామసరాజసగుణములు
నీమనమునఁ బొందఁ దగునె నీ వాద్యుఁడవున్
నేము వికారగుణంబులు
నేమంబున గన్న మమ్ము నేలింపఁ దగున్. 258

క. నీకు వికారము దగునే
మా కెల్లను బుద్ధి చెప్పి మమ్ముఁ బ్రోవంగాఁ
జేకొని యున్నాఁడవు నను
నాకృష్ణుని నాదిమూల మని జగ మెఱుఁగన్. 259

క. వరుణుం డిటు గొనియాడిన విని
సరసిజనేత్రుండు మెచ్చి సమ్మానమునఁ ద
త్కారములు మోపించుచు నప్పుడు
సురరిపుగోగణము దెచ్చి చూపు మనప్పుడున్. 260

క. ఆసాగరవిభుఁ డిట్లను
బాస పలికినాఁడ నేను బాణునితోడన్
నీసురభుల నే నసువులఁ
బాసినపుడె గాని యురులపాటికిఁ బోవన్. 261

క. ఈనంటిఁ గాన నను నను
మానము లేకుండఁ జంపి మఱి గోగణమున్
నీ నేర్పునట్లు గొనిపో
మ్మానలినదళాక్ష త్రిభువనోత్తమమూర్తీ. 262

క. అనుడుం గరుణారసమున
మన మభిషేకంబు చేయఁ బాశధరునికిన్
దనుజునియావుల నిచ్చెను
జనియెం బురికి వరుణుఁ డంత సంతస మెసఁగన్. 263

వ. ఇవ్విధంబునం బురంబు చేరం జనునప్పుడు. 264

సీ. గంధర్వజయజయగానాదంబులు
శంఖారవంబులు సామ్ము చేయ

ముగాత్రలసేసల మొల్లంబుతోఁగూడ
సురపుష్పవృష్టులు సొబగు మీఱ
ద్యోసభాసురమణితోరణపంక్తితో
విబుధజూటప్రభ వియ్యమంద
బృహత్ప్రభూరుహాగ్రప్రసామజములు
కేళిశైలంబుల గేలి సేయ

ఆ. సురభిళస్తధార సుసుమాశమకరంద
సక్తమత్తవిత్తషట్పదాళి
మధునినదకలితమాన్యతరూద్యాన
మనుపురము చొచ్చె నచ్యుతుండు. 265

సీ. మానినీమంజులమంజీరకరరవ
కేళీసరోహంసకలితంబు
కామినీకాముకకలహాప్రసాదన
పండితశారికాభాసురంబు
సరసకథాలాపసంగీతసాహిత్య
చతురశుకస్తోమసంచితంబు
పున్నాగచంపకపాటలాలసద్గంధ
వకుళపుష్పావళీప్రకటితంబు

ఆ. విలసదగరుగంధవిస్ఫుటాసవగంధ
మైనవివిధమగు రంగరంబు
నారాచి నెమ్మనమున నుడివడ నానంద
మంత కంత హెచ్చ నచ్యుతుండు. 266

క. ద్వారావతీపురంబున
శౌరిఁ గొలిచి వచ్చునట్టిసురగణము త
త్ప్రేరితసుమనోవర్ష మ
పారముగా మోదఁ జేసి ప్రస్తుతితోడన్. 267

వ. నారాయణునకుం బ్రణామం బాచరించి సమ్మదాక్రాంత
మానసులై తొలంగి చూచుచుండిరి తదనంతరంబ. 268

సీ. గళితమదోదకగండస్థలీసంగి
మధుపఝంకారాత్తమత్తగజము
హేషారవోద్ధతిపోషితనిస్సాణ
పటహభేరీధ్వానబహుళహయము
పాకారచితరత్నబహువిధతరధామ
లిప్తసౌధసమూహదీప్తతలము
ఫాలస్థలీకృతప్రకటితాంజలిపుట
పరిచారికావళీభాసురంబు
ఆ. ద్వారఖచితరత్నతోరణోపాంతావ
లంబిమౌక్తికోపలసిత మైన
నగరి చొచ్చె శౌరి నానావిధానూన
వినుతిలసితహృద్యవేషుఁ డగుచు. 269

ఆ. విష్ణుఁ గొలిచి వచ్చువిబుధగణం బెల్ల
మృగమయూరగజతురగధవళప
త్త్రినివహాదృఢరథంబులు డిగి విష్ణు
వెనుక నగరిలోనఁ జనిరి యంత. 270

క. వసుదేవుని నాఁటి పసినీ
యసమానము సుఖ్యసనిని పిన్నగుని తైనే
రము సమాచర నారాయణుని
వసుధానవబలాన్విత ప్రైశసముధాన్నుల నెల్లన్. 271

వ. ఈ హరివంశము విని వారలతోడ నిట్లనిరి యీతం డసా
ధ్యున్ గౌశలబాహుబలుని గనవ్వయున మేటుం గొవించి ము
హూర్తమాత్రంబున ద్వారకానగరంబునకు వచ్చు ననన్య
సామాన్యం బైన చిత్తంబు చతుండ కాండే మీభాగ్యంబున
నీతండు మానవంశంబునం బుట్టె నని బహువిధంబుల నా
రాయణు వినుతించి దేవత లమరావతి కరిగి రని వైశంపా
యనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి సకలచరాచర క్షేమంకర
క్రియాలంకరణం బగు నీహరిస్తోత్రంబు తలంపుమని యతని
కర్తనంబు వివరించె నని సూతుండు శౌనకాదిమహాముని
శ్వరులకుం జెప్పిన. 272

ఉ. భాస్వత్కౌస్తుభా ఘనఘనాఘనవర్ణా శస్త్రధారణా
పావనచారణా సుహృదపాయనివారణా సత్కధారణా
భావనిభావకా పరమభక్తకమోదక వైరిభేదకా
సేవకపాలనా విశేషకృపాసన దైత్యశాసనా. 273

క. కల్పాంతనటనకోవిద
కల్పవిదూరాఘహరణచిత్రచరిత్రా
కల్పితపన్నగతల్పా
కల్పనల్పప్రకాశకమనీయయశా. 274

మాలిని.—

పరవిరహితమూర్తి తారగౌరోరుకీర్తి
పరిహృతవిబుధార్తి భవ్యసంపత్ప్రపూర్తి
యురగశయనభూషా యోగిసంతోషభాషా
చరణశరణపోషా జంతురక్షాభిలాషా. 275

గద్య. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమన్నిఖిల భాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణ సంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథప్రణీతం బైన యుత్తరహరివంశంబునందు

షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరహరివంశము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937—750.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
అచ్చతెనుఁగు రామాయణము, [illegible]ప్రతి	...	1	4
అధ్యాత్మ రామాయణము, [illegible]	...	1	8
[illegible] ([illegible]), [illegible] వెంకట సీతాపతి గారు [illegible] తాత్పర్యముతో నున్నది	...	0	14
[illegible]చరిత్రము	...	0	8
[illegible], శ్రీ [illegible] గారి విమర్శతో		2	8
[illegible], టీక ([illegible])	...	0	4
[illegible], [illegible]	...	1	8
[illegible], ([illegible]) టీక, విమర్శతో నున్నది		1	0
[illegible], టీక	...	4	0
ఆంజనేయ దండకము, హనుమద్దండకము	...	0	2
ఆంధ్ర భాగవతము, [illegible] ప్రతి [illegible]ముద్రితము	...	5	8
విడి [illegible] ప్రతి 2 సంపుటములు	...	7	0
ఆంధ్ర భారతము, 7 సంపుటముల ప్రతి	...	14	0
విడి 3 సంపుటముల ప్రతి	...	13	0
ఆది, సభా పర్వములు గల సంపుటము	...	2	0
అరణ్యపర్వము ,,	...	2	0
విరాటోద్యోగ పర్వములు ,,	...	2	0
భీష్మ ద్రోణ పర్వములు ,,	...	2	0
కర్ణ శల్య సౌప్తిక స్త్రీ పర్వములు ,,	...	2	0
శాంతిపర్వము ,,	...	2	0
అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములు	...	2	0
[illegible], [illegible]సంపుటము	...	5	8
[illegible] ,,	...	3	12
[illegible] ,,	...	3	12

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆదిపర్వము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	...	1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనములు	...	0	8
ఆంధ్ర శ్రీమద్రామాయణము, కావ్యతీర్థ జనమంచి శేషాద్రిశర్మకృతము, 3 సంపుటములు	...	12	0
డిటో 7 సంపుటములు	...	14	0
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, నిఘంటుత్రయము	...	0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	0
ఆంధ్రభాషార్ణవము, పద్యకావ్యము, కోటి వెంకనార్యకృతము		0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	2
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీ సీతారామాచార్యకృతము	...	0	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము, కేతనకవి, విపులమగుటీకతో	...	0	4
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, ఉడుము సూరికవి, వివరణతో	...	0	8
ఆంధ్రీకృతలఘుకౌముది	...	2	0
ఆంధ్రీకృతన్యాయదర్శము	...	1	0
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము చక్కనికూర్పు		2	0
ఉత్తరహరివంశము	...	1	8
కవికర్ణరసాయనము, (మాంధాతచరిత్ర)	...	1	8
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాగితములు	..	2	4
కాశీఖండము, చక్కని క్రొత్తకూర్పు	...	1	8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
కృష్ణరాయవిజయము, కుమారధూర్జటికృతము	...	0	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, కాలికోబైండు	...	0	8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు	...	7	8
చాటుపద్యమణిమంజరి, క్రొత్తకూర్పు, ప్రథమభాగము	...	1	4
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	2

	ప్రతి 1-కి	రూ.	అ.
చెన్నబసవపురాణము, పావకవికృతము	...	1	2
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనిమాదిరి	...	1	0
[illegible]	...	0	2
దశకుమారచరిత్రము, పద్యకావ్యము, కేతనకవికృతము	...	1	8
దశకుమారచరిత్ర, నూతనముద్రితము	...	2	0
[illegible]పద్యములు	...	0	1
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	10
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, సాధారణప్రతి	...	1	0
నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవికృతము	...	0	4
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగడ, క్రొత్తమాదిరి	...	1	0
పంచతంత్రము, నారాయణకవి	...	0	12
డిటో వేంకటనాథరాజకవికృతము	...	1	4
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తమాదిరి	...	0	10
పారిజాతాపహరణము, చిన్నసైజు, క్రొత్తమాదిరి	...	0	8
డిటో సటీక	...	3	0
బసవపురాణము, పిడుపర్తి సోమనాథప్రణీతము	...	2	4
భాస్కరరామాయణము, నూతనముద్రితము	...	4	0
భోజరాజీయము, అనంతామాత్యకృతము	...	1	2
భోగినీదండకము	...	0	1
మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యానముతో చిన్నసైజు మేలుకాగితములమీఁద స్ఫుటమైన అక్షరములతో చక్కఁగ ముద్రితము	...	2	0

		రూ.	అ.
మార్కండేయపురాణము, మారనకృతము	...	1	12
మొల్లరామాయణము, చిన్నప్రతి	...	0	10
రసికజనమనోభిరామము	...	0	12
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, వావిళ్లవారి ప్రత్యంతరము		2	8
రంగరాయచరిత్ర, దిట్టకవి నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
రత్నపరీక్ష, [illegible]	...	0	3
రాఘవపాండవీయము, సటీక, వావిళ్లవారిది	...	2	4
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
రాజశేఖరవిలాసము	...	0	8
రామరాజీయము, చిన్నప్రతి	...	0	12
రామాభ్యుదయము	...	1	4
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చిన్నప్రతి	...	0	8
బాలచంద్రోదయము, [illegible], సీతారామాచార్యులు		0	8
శ్రీవేంకటేశాంధ్రము	...	0	6
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవి	...	0	6
ప్రౌఢవ్యాకరణము, (త్రిలింగశబ్దానుశాసనము)	...	0	12
బాలసరస్వతీయము, (ఆంధ్రశబ్దచింతామణికి బాలసరస్వతీ మహోపాధ్యాయుని వ్యాఖ్య)	...	1	4
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటీక	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రుక్మాంగదచరిత్ర, [illegible]	...	0	10
లంకావిజయము (రావణవధ్యాయము), సటీక, పిండిప్రోలు లక్ష్మణకవికృతము	...	1	4
వసుచరిత్రవిమర్శనము	...	1	0
వసుచరిత్ర, సటీక, అనేక సంస్కారాంశములుగల వావిళ్లవారిది		4	0
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్విపద	...	1	4
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
విజయవిలాసము, చేమకూర వేంకటకవిప్రణీతము	...	0	8

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
విదురనీతి, సటీక, ఆంధ్రభావములోనిది ...	0	5
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర పోతరాజకృతము ...	0	12
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ వెంకమ్మ ...	1	0
వేమనపద్యములు (2748) చిన్నసైజు ...	1	12
,, (2748) ఆంధ్రతాత్పర్యములతో ...	3	8
వైశ్యపురాణము ...	1	4
శతకంఠరామాయణము ...	0	8
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము ...	0	12
శశిరేఖాపరిణయము, అప్పప్పకవికృతము ...	0	12
శివలీలావిలాసము, కూచిమంచి తిమ్మకవిప్రణీతము ...	0	6
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవి, [illegible] ...	1	0
శృంగారశాకుంతలము, పినవీరభద్రకవి ...	0	12
శివధర్మము, పద్యకావ్యము ...	0	12
సహస్రకంఠరామాయణము ...	0	12
[illegible], సటీక, చిన్నసైజు, కాలికోబైండు ...	1	4
సారంగధరచరిత్రము, చేమకూర వెంకటకవికృతము ...	0	10
సానందోపాఖ్యానము, శ్రీశివరామయోగి విరచితము ...	1	0
సీతారామాంజనేయసంవాదము, సటీక, అనేక నూతనాంశములు చేర్చి చిన్నసైజున ముద్రించినారము. టీక, వివరణము మిక్కిలి విపులము. [illegible] ప్రకటితమైన ప్రతులకన్న బాగుగనున్నది.		
సాధారణప్రతి ...	2	0
డిటో మేలుకాగితములు, కాలికోబైండు ...	3	8
సులక్షణసారము, సటీక ...	0	8
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవి ...	0	12
హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము, సటీక ...	2	8
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము ...	0	12

వచనగ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రవచనభాగవతము, ద్వాదశస్కంధములు, 3 సంపుటములు	7	0
జిల్దు ఒకటేసంపుటము ...	6	8
ఆంధ్రవచనభారతము, ఆదిపర్వము ...	2	8
,, ఆరణ్యపర్వము ...	2	8
,, విరాటోద్యోగపర్వములు ...	2	8
,, భీష్మద్రోణపర్వములు ...	4	0
,, కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు ...	2	8
,, శాంతిపర్వము ...	4	0
,, ఆనుశాసనికము మొదలు స్వర్గారోహణపర్వముతుదకు గలసంపుటములు ...	4	0
పూర్తిసెట్టు ఒకటేసారి కొన్నవారికి ...	20	0
ఆంధ్రవచనవాల్మీకిరామాయణము, 2 సంపుటములు ...	12	0
శ్రీగురుజాడ శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు ...	3	8
ద్వాదశోపనిషత్తులు, సంస్కృతమునకు సరియైన తెనుగువచనము	3	0
యజుర్వేదకథాసంగ్రహము ...	0	8
శ్రీజగన్నాథమాహాత్మ్యము ...	0	2
శ్రీవివేకానందవిజయము ...	1	12
ప్రాచీనదేశచరిత్రలు ...	1	12
వీరాంగనలు ...	0	12
భారతరమణీమణులు, ప్రథమభాగము ...	0	12
,, రెండవభాగము ...	0	8
శ్రీమహాభక్తవిజయము, నూతనముద్రితము ...	6	0
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది ...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి ...	0	6

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి.